ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಸೇದುತ್ತಲಿದ್ದವು ನನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳು. ನೀನು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದೆ. ನೀನು ಇಂದು ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಈ ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನೇ ನೀಡಿದಂತಾಗಿದೆ. ನಿನಗೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಏನು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲಿ ಹೇಳು.''

ಶೂದ್ರ:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ಭೀಮರಾಜನು ಆಳುತ್ತಿರುವ ವಿದರ್ಭ ನಗರವು ನನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಳ. ನಾನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಾಂತದ ಪ್ರಜೆ. ಜಾತಿ ಶೂದ್ರ, ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವ ಕ್ಷುದ್ರ. ನಾನೊಂದು ಪಾಪದ ಸಮುದ್ರ. ನಾನು ಜಾತಿ ಧರ್ಮ ವರ್ಣಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲನ್ನು ತೊರೆದು ಬಿಟ್ಟೆ. ಆದರಿಂದ ನನ್ನ ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನೇ ತೊರೆದು ಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ನಾನು ಈ ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಓಡಿದೆ. ಬದುಕಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಟೆಯಾಡಿದೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವು ಜೀವಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದೆ. ಹೇಗೋ ಇವಗಳೊಡನೆ ಬದುಕಿ ಉಳಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ನನಗೆ ಬಹಳೇ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಆಗಿದೆ. ಈ ನನ್ನ ಘೋರ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಮೂಡಿದೆ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ದಗ್ಧವಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ವೈರಾಗ್ಯ ಉದಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಕಟವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಈಗ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಈಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಹಗಲಿರುಳು ಹರಿನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದೇವೆ. ನನ್ನ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಪುಣ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ತಾವು ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಆಗಮಿಸಿದ್ದೀರಿ. ತಾವು ದಯವಿಟ್ಟು ಈಗ ನನಗೂ ಈ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿರಿ. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರದ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿರಿ. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯ ಹೊರತು ನಮಗೆ ಏನೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಂಥ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರ ಸಂಗ ಸಹವಾಸ ಮಾತ್ರ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಆಗಲಿ.

ದೇವಶರ್ಮ:- ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯ ಶೂದ್ರ, ನೀನು ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಈಗ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ದಗ್ಧವಾಗಿವೆ. ಆ ದುರಿತರಾಶಿ ಈಗ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ನೀನು ತೀರ್ಥಸ್ನಾನವಿಲ್ಲದೇ ನಿರ್ಮಲನಾಗಿರುವೆ. ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವಿಲ್ಲದೇ ಪುಣ್ಯ ಪಡೆದಿರುವೆ. ಕೃಚ್ಛ್ರ, ಚಾಂದ್ರಾಯಣ ಮುಂತಾದ ಕಠಿಣ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸದೇ ಪಾಪಮುಕ್ತನಾಗಿರುವೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಈಗ ನಿನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವ. ಹಸಿದು ಬಂದ ನನಗೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಅತಿಥ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿದಿರಿ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಸವಳಿದು ಬಿದ್ದ ನನಗೆ ಪರಮ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಇದರಿಂದ ಮುಂದೆ ನಿಮಗೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಉತ್ಕರ್ಷ ಹಾಗೂ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳೂ, ಕೊನೆಗೆ ದಿವ್ಯ ಸದ್ಗತಿಯೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ದೇವಶರ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ್ನ ಪ್ರಯಾಣದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದನು.

ರಾಜನೇ! ನೀನು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ ಶೂದ್ರನಾದರೂ ದುರಾಚಾರಿಯಾದರೂ ಈ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯ ಸಹವಾಸದಿಂದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾದೆ. ಅತಿಥಿ ಸೇವೆಗೈದೆ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಲ್ಲಿ ಬೆಂದೆ. ಆ ಜನ್ಮಾಂತರದ ನಿನ್ನ ಈ ಸತಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಪ್ರಭಾವ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ, ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ, ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿ ಈ ಸಾಧನ ಚತುಷ್ಟಯದಿಂದ ನೀನು ಈಗ ಮಹಾರಾಜನಾಗಿಯೂ, ಈ ಕಾಂತಿಮತಿಯು ಮಹಾರಾಣಿಯಾಗಿಯೂ ಜನಿಸಿರುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮಬ್ಬರ ಜನ್ಮಾಂತರ ವಿಷಯಕವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಾನು ಈಗ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆಯಿತು.

ರಾಜ:- ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಏಕಾದಶಿಯ ಉತ್ತಮ ವಿಧಿ ಯಾವುದು? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿರಿ?

ಭರದ್ವಾಜ:- ರಾಜೋತ್ತಮ! ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷವೇ ಮೊದಲಾದ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನವರು ತಪ್ಪದೇ ಅಖಂಡ ಏಕಾದಶಿಯ ವ್ರತದ ಪಾಲನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದಶಮೀ ಏಕಾದಶೀ ಹಾಗೂ ದ್ವಾದಶಿ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡುವ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಅಖಂಡ ಏಕಾದಶಿ ವ್ರತ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

''ದಶಮ್ಯಾಂ ಚೈವ ನಕ್ತಂ ಚ ಏಕಾದಶ್ಯಾಂ ಉಪೋಷಣಂ ।
ದ್ವಾದಶ್ಯಾಮೇಕಭುಕ್ತಂ ಚ ಅಖಂಡಾ ಇತಿ ಕಥ್ಯತೇ ॥

ದಶಮೀ ರಾತ್ರಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಏಕಾದಶಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಪೂರ್ಣ ಉಪವಾಸ ಇರಬೇಕು. ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ಪಾರಣೆಯ ಊಟ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಏನನ್ನೂ ತಿನ್ನಕೂಡದು. ಹೀಗೆ ಮೂರುದಿನ ಕೂಡಿ ಅಖಂಡ ಏಕಾದಶಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದಶಮಿಯ ದಿನ ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನವೇ ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತು ನಿಷಿದ್ಧವಾದವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

''ಕಾಂಸ್ಯಂ ಮಾಷಂ ಮಸೂರಾಂಶ್ಚ ಚಣಕಾನ್ ಕೋಧ್ರವಾನ್ ತಥಾ
ಶಾಕಂ ಪರಾನ್ನಂ ಚ ಪುನರ್ಭೋಜನ ಮೈಥುನೇ ॥
ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತೋ ನರೋ ಯಸ್ತು ದಶಮ್ಯಾಂ ದಶ ವರ್ಜಯೇತ್

ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನ, ಉದ್ದು, ಚನ್ನಂಗಿ ಬೇಳೆ, ಕಡಲೆ, ಕೋದ್ರವ ಎಂಬ ಧಾನ್ಯ, ನಿಷಿದ್ಧ ತರಕಾರಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಪರಾನ್ನ, ಎರಡನೇ ಹೊತ್ತು ಊಟ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಹವಾಸ ಈ ಹತ್ತನ್ನೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ದಶಮಿ ದಿನದಂದು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಏಕಾದಶಿ ದಿನದಂದು ಅನ್ನ ಭಕ್ಷಣ, ಜಲಪಾನ, ಹಿಂಸೆ, ಮೈಲಿಗೆ, ಸುಳ್ಳು ಮಾತನಾಡುವದು, ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಜಗಿಯುವದು. ಹಲ್ಲು ಉಜ್ಜುವದು, ಹಗಲು ನಿದ್ದೆ, ಮೈಥುನ ವಿಹಾರ, ಜೂಜಾಟ, ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ದೆ, ಈ ಹನ್ನೊಂದು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ವರ್ಜಿಸಬೇಕು.

ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಉಪವಾಸ ಎಂದರೆ ಬರೀ ಅನ್ನ ತಿನ್ನದೇ ಇರುವದು ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ''ಉಪಾವೃತ್ತಸ್ತು ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಯಸ್ತು ವಾಸೋ ಗುಣೈಸ್ಸಹ ॥ ಉಪವಾಸಃ ಸ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ನ ಶರೀರಸ್ಯ ಶೋಷಣಮ್ ॥ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ದೂರ ಇದ್ದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಭಗವಂತನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಇರುವದಕ್ಕೆ ಉಪವಾಸ ಎನ್ನುವರು. ಬರೀ ಅನ್ನ ನೀರು ತೊರೆದು ದೇಹವನ್ನು ಒಣಗಿಸಿದರೆ ಉಪವಾಸ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತ ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಂತೆ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನವೂ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮುಂತಾದ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ತಾನೂ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವಿಧಿಯಿಂದ ದಶಮೀ, ಏಕಾದಶೀ,

ದ್ವಾದಶೀ ಈ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಈ ಅಖಂಡ ಏಕಾದಶಿ ವ್ರತವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವಜ್ಜನ್ಮವೂ ಈ ಅಖಂಡ ಏಕಾದಶಿ ವ್ರತವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠೇಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಶಕ್ತಿ, ರೋಗ, ವಾರ್ಧಕ್ಯ, ಬಾಲ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಅಖಂಡ ಏಕಾದಶಿ ವ್ರತವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪಾಲನ ಮಾಡಲು ಆಗದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ವರ್ಷವಾದರೂ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅಖಂಡ ಏಕಾದಶೀ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಪಾಲನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಇದರ ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಏಕಾದಶಿಯಂದು ಈ ಉದ್ಯಾಪನ ವಿಧಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಉದ್ಯಾಪನೆಯ ವಿಧಿಯ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬಲ್ಲ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಾಜ್ಞಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತನಾದ ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಪತ್ನೀಸಹಿತವಾಗಿ ಆಮಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಯಜಮಾನನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶುಚಿಭೂರ್ತನಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆಚಾರ್ಯ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಹನ್ನೆರಡು ಪಂಡಿತರನ್ನು ಅರ್ಘ್ಯ, ಪಾದ್ಯ, ವಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರು ಉತ್ತಮ ರಂಗುರಂಗೀತ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ, ಚಕ್ರ ಕಮಲಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಸರ್ವತೋಭದ್ರ ಮಂಡಲವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಿಳೀ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊದಿಸಬೇಕು. ಕರ್ಪೂರ ಮತ್ತು ಅಗರು ಚಂದನದಿಂದ ಸುಗಂಧ ವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ, ಕಲಶವನ್ನು ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಸುತ್ತಿ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಆ ಕಲಶದೊಳಗೆ ಐದು ಚಿಗುರೆಲೆಗಳನ್ನು ಐದು ರತ್ನಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಆ ಕಲಶದ ಮೇಲೆ ತಾಮ್ರದ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರವನ್ನು ಇರಿಸಬೇಕು.

ಆ ಕಲಶವನ್ನು ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಸುತ್ತಿ ಸರ್ವತೋಭದ್ರ ಮಂಡಲದ ಆ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಕಲಶದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸರ್ವತೋಭದ್ರ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಮಾಸಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ ಈ ಅಖಂಡ ಏಕಾದಶಿ ವ್ರತದ ಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಅವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮಂಡಲದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಂಖವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಬೇಕು.

ತ್ವಂ ಪುರಾ ಸಾಗರೋತ್ಪನ್ನೋ ವಿಷ್ಣುನಾ ವಿಧೃತಃ ಕರೇ ।
ನಮಿತಃ ಸರ್ವದೇವೈಶ್ಚ ಪಾಂಚಜನ್ಯ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥

ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶಂಖವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಸರ್ವತೋಭದ್ರ ಮಂಡಲದಿಂದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವೇದಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ವೇದೋಕ್ತವಾದ ವಿಷ್ಣು ಸಂಬಂಧಿ, ಪುರುಷಸೂಕ್ತ, ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತ ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಅನಂತರ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿ ಪುರುಷಸೂಕ್ತದಿಂದಲೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಮಂತ್ರದಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು. ಧೂಪವನ್ನು ಉರಿಸಬೇಕು. ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಬೇಕು. ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಛತ್ರಚಾಮರ,

ಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಸ್ತೋತ್ರ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಆಚಾರ್ಯರು ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಪವಮಾನ ಸೂಕ್ತ, ಮಂಡಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಮಧುವಾತಾ ಋತಾಯತೇ, ಈ ಮೂರು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಮಾಡಬೇಕು. ಉಳಿದ, ವೇದ ಪಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತರು 'ತೇಜೋ' 'ಶುಕ್ರಜಂ' 'ವಾಚಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ಪವಿತ್ರವಂತಂ, ಸೂರ್ಯಸ್ಯ, ವಿಷ್ಣೋರ್ಮ ಹಸಿ'' ಮುಂತಾದ ವೇದ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಜಪದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಲಶದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಸೂರ್ಯೋದಯದ ವೇಳೆಗೆ ಹೋಮವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು.

ಯಜ್ಞವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ಪಂಡಿತ ಪುರೋಹಿತರು ಮೊದಲು ಪಾತ್ರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ತನ್ನ ಶಾಖೆಯ ಗೃಹ್ಯ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಧಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಚರು ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಎರಡು ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಚರುವನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹದಿನಾರು ಆಹುತಿಯನ್ನು ಯಜ್ಞಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿದ ಪಾಯಸದಿಂದ ನಾಕು ಮುಖ್ಯ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ತೋರುಬೆರಳಿನವರೆಗೆ ಉದ್ದವಾದ ಪ್ರಾದೇಶ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣವಾದ ಒಂದು ನೂರು ಅರಳೀಮರದ ಸಮಿಧೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿ ''ಇದಂ ವಿಷ್ಣುರ್ ವಿಚಕ್ರಮೆ'' ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೋಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಹೀಗೆ ಒಂದು ನೂರು ಸಮಿಧಾಕಾಷ್ಠಗಳ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಎರಡುನೂರು ಎಳ್ಳಿನಿಂದ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ವೈಷ್ಣವ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಗೃಹಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಮಿಧಾ ಹೋಮ ಚರುಹೋಮ ಅನಂತರ ತಿಲಹೋಮ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಬಳಿಕ ಸ್ವಸ್ತಿ ವಾಚನ ಮಾಡಿಸಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು, ಕುಟುಂಬಿಯಾದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯನಿಗೆ ಹಿಂಡುವ ಹಸುವನ್ನು, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಎತ್ತನ್ನು ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಹನ್ನೆರಡು ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಸಪತ್ನೀಕರಾದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ವಸ್ತ್ರ, ದಾನ, ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು. ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದವರು ಹೋಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬಂದ ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೆಲ್ಲ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ತಾನೂ ಕೂಡ ಪಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪಾರಣೆಯ ಅನಂತರ ಊರಲ್ಲಿಯ ವೈದಿಕರನ್ನು ಕರೆದು ವಸ್ತ್ರಹೊದಿಸಿದ ಐವತ್ತು ಜಲಪೂರ್ಣ ಕಲಶಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಈ ಅಖಂಡ ಏಕಾದಶಿ ವ್ರತದ ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಜಾಗರಣೋತ್ಸವ ಮತ್ತು ಮತ್ಸ್ಯೋತ್ಸವಗಳ ವಿಧಾನ

ಭಗವಂತ:- ಎಲ್ಲ ಏಕಾದಶಿ ದಿನಗಳಂದು ಪೂರ್ಣದಿನ ಉಪವಾಸ, ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣ, ದ್ವಾದಶಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾರಣೆ ಇವು ಮೂರು ಏಕಾದಶಿ ವ್ರತದ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗಗಳು ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಏಕಾದಶಿ ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಹರದಿಂದ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಹರದವರೆಗೆ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡದೇ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಇದ್ದು ಧ್ಯಾನ, ಭಜನ, ಸಂಗೀತ ಸೇವೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಏಕಾದಶಿಯ ಜಾಗರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸಾರಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕಾಲಕಳೆಯಬಾರದು. ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಹಾಡುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ, ಗೀತ, ವಾದ್ಯ, ನೃತ್ಯ ಪುರಾಣ ಪಾಠ, ಪಾರಾಯಣ, ಪ್ರವಚನ, ಮಂತ್ರ ಜಪ, ಸ್ತೋತ್ರ ಪಾಠ, ಧ್ಯಾನ, ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ತುಲಸೀ ಅರ್ಚನೆ, ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆ, ಫಲ ಸಮರ್ಪಣೆ, ಹರಿಪೂಜೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ, ನಮಸ್ಕಾರ, ನೀರಾಜನ, ಜಾವ ಜಾವಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಏಕಾದಶಿ ಜಾಗರವನ್ನು ಸಾಂಗಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಜಾಗರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪುರಾಣಪ್ರವಚನಾದಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಾದ, ಏಕಾದಶಿ ಉಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವ ಪುರಾಣಿಕರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಕರೆತಂದು ಅವರಿಂದ ಭಗವತ್ ಕಥಾವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪುರಾಣಗಳ ಪಠಣ, ಪಾಠಣ, ಪಾರಾಯಣ, ಪ್ರವಚನ, ಶ್ರವಣ ಮುಂತಾದ ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆದ ಜಾಗರೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಏಕಾದಶೀ ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೀಪದಾನ, ಧೂಪದಾನ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪಾರಾಯಣ, ಗೀತಾಪಠಣ, ಸಂಗೀತ ಸೇವೆ. ನೃತ್ಯ, ಸ್ತೋತ್ರ ಪಾಠ ಮುಂತಾದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವವರು ನನ್ನ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದೆ ನಿವಾಸ ಮಾಡುವರು. ಏಕಾದಶಿ ದಿನ ಜಾಗರ ಮಾಡಿದವರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುವವು. ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಒಂದು ಏಕಾದಶಿ ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಶುಕ್ಲ ದ್ವಾದಶಿದಿನದಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮತ್ಸ್ಯೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡ ಬಯಸುವವರು ಸ್ನಾನ, ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮುಂತಾದ ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ ಬಳಿಕ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ, ಕಿರೀಟ, ಪೀತಾಂಬರ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖ ಮುದ್ರೆಯ ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಗೋವಿಂದನು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ''ತಾವರೆ ಗಣ್ಣಿನ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ, ನಾನು ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಪಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಈ ಏಕಾದಶಿ ವ್ರತವನ್ನು ಸಾಂಗಗೊಳಿಸು'' ಎಂದು

ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಏಕಾದಶಿ ದಿನದಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ ಎದ್ದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಪೂಜಾ ಆಹ್ನಿಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವರ ಹತ್ತಿರವೆ ಕುಳಿತು ''ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ'' ಎಂಬ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಯಥಾ ಶಕ್ತಿ ಜಪ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಒಳಗಾಗಿ ಮುಗಿಸಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ನೀರು ಉಳ್ಳ ಮಹಾನದೀ ಅಥವಾ ಉಪನದಿ ಇಲ್ಲವೇ ಸರೋವರಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಆ ಜಲಾಶಯದ ಒಳಗಿನ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಭೂ ದೇವಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು.

ಧಾರಣಂ ಪೋಷಣಂ ತ್ವತ್ತೋ ಭೂತಾನಾಂ ದೇವಿ ಸರ್ವದಾ ।
ತೇನ ಸತ್ಯೇನ ಮೇ ಪಾಪಂ ಯಾವನ್ಮೋಚಯ ಸುವ್ರತೇ ॥

ಉತ್ತಮ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲನ ಮಾಡುವ ಭೂದೇವಿಯೆ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವವಳು ಪೋಷಣ ಮಾಡುವವಳು ನೀನೇ ಆಗಿರುತ್ತಿ. ಈ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು.

ಹೀಗೆ ಭೂ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ವರುಣನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ತ್ವಯಿ ನಿತ್ಯಂ ರಸಾಃ ಸರ್ವೇ ಸ್ಥಿತಾ ವರುಣ ಸರ್ವದಾ ।
ತೇನ ಮಾಂ ಮೃತ್ತಿಕಾಂ ಪ್ಲಾವ್ಯ ಪೂತಾಂ ಕುರುಷ್ವ ಮಾ ಚಿರಮ್ ॥

ಹೀಗೆ ಮೃತ್ತಿಕೆಯ ಅರ್ಥಾತ್ ಮಣ್ಣಿನ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯಾದ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ನೀರಿನ ಅಧಿ ದೇವತೆಯಾದ ವರುಣನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಮೇಲಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿತವಾದ ಆ ಮಣ್ಣನ್ನು ತನ್ನ ಮೈಗೆ ಲೇಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಾಗಮಾಡಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಲೆಸಿ ಒಂದು ಭಾಗದಿಂದ ಹೊಕ್ಕಳದ ಕೆಳಗಿನ ದೇಹದ ಭಾಗಗಳಿಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗದಿಂದ ಹೊಕ್ಕಳದ ಮೇಲೆ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದವರೆಗೂ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಿಂದ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದ ಮೇಲಿನ ದೇಹದ ಭಾಗಕ್ಕೂ ಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು.

ಅನಂತರ ಸಂಧ್ಯೆ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಹಾಗೂ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಹರಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಕೇಶವಾಯ ನಮಃ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ ಎಂಬ ಮುಂತಾದ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಕು ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಾಮಗಳಿಂದ ಆ ಭಗವನ್ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. 'ನಂತರ ರಥಾಂಗ ಧಾರಿಣೇ ನಮಃ' ಎಂದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಚಕ್ರವನ್ನೂ 'ಶ್ರೀ ಕರಾಯ ನಮಃ' ಎಂದು ಶಂಖವನ್ನೂ, ಗಂಭೀರಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಗದೆಯನ್ನೂ, 'ಶಾಂತ ಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ' ಎಂದು ಪದ್ಮವನ್ನೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ದೇವರ ಎದುರು ನೀರು ತುಂಬಿದ ನಾಕು ಕಲಶಗಳನ್ನು ಇರಿಸಬೇಕು. ಆ ಕಲಶಗಳನ್ನು ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಸುತ್ತಿ, ಬಿಳಿ ಚಂದನವನ್ನು ಬಳಿದ ಮಾವಿನ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೆ ಹಾಕಿ, ಬಿಳಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದಿಸಿ, ಒಳಗೆ ಬಂಗಾರವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮೇಲೆ ಎಳ್ಳು ತುಂಬಿದ ತಾಮ್ರದ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು

ಮುಚ್ಚಬೇಕು. ಈ ನಾಕು ಕಲಶಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಪೀಠವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಶುಭ್ರ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾತ್ರವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅದನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಬೇಕು. ಆ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಂಗಾರದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಇಡಬೇಕು. ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಈ ಮತ್ಸ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ನೈವೇದ್ಯ ತೋರಿಸಿ, ಮಂತ್ರ ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮಂಗಳಾರತಿ ಬೆಳಗಿ, ವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ರಸಾತಲ ಗತಾ ವೇದಾಃ ಯಥಾ ದೇವ ತ್ವಯೋದ್ಧೃತಾಃ ।
ಮತ್ಸ್ಯ ರೂಪೇಣ ತದ್ವನ್ ಮಾಂ ಭವಾದುದ್ಧರ ಕೇಶವ ॥

ಸ್ವಾಮಿ ಕೇಶವನೇ, ಹಿಂದೆ ನೀನು ಮತ್ಸ್ಯರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ರಸಾತಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ವೇದಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ತಂದು ಉದ್ಧರಿಸುಲಿಲ್ಲವೇ? ಅದರಂತೆ ಈ ಸಂಸಾರದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಇಳಿದ ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೈದು ದೇವರ ಎದುರು ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬೆಳಗಾದ ಬಳಿಕ ಆ ನಾಕು ಕಲಶಗಳನ್ನು ವೈದಿಕರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಬಂಗಾರದ ಆ ಭಗವಂತನ ಮತ್ಸ್ಯಾಕಾರದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಗಂಧ, ಧೂಪ, ವಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮತ್ಸ್ಯೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದವರು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಾಮಸ್ಮರಣದ ಮಹಿಮೆ

ಭಗವಂತ:- ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಹೊತ್ತು ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನವು ಮುಖ್ಯಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ ಇವು ಎರಡು ನನ್ನ ಮುಖ ಎನಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ಹಾಕುವದಕ್ಕಿಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನವು ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಹೋಮವೂ ಕೂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮುಖಾಂತರವೇ ಆಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆಗಿ ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ರುಚಿಕರವಾದ ಅನ್ನ, ಬೇಳೆ, ಆಕಳ ತುಪ್ಪ, ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳಿಂದ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಅದೇ ಒಂದು ಯಜ್ಞವಾಗುತ್ತದೆ. ಚತುರ್ಮುಖನೇ, ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ನನಗೆ ನಿವೇದನ ಮಾಡಿ ಆ ನೈವೇದ್ಯ ಶೇಷವನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಸಾದ ಎಂದು ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಕೂಡದು. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ನನ್ನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣವನ್ನು ವಿಶೇಷ ರೂಪದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾರು ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆ ಈ ಮೂರರ ಮುಖಾಂತರ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಇಹದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣೇತಿ ಕೃಷ್ಣೇತಿ ಯೋ ಮಾಂ ಸ್ಮರತಿ ನಿತ್ಯಶಃ।
ಜಲಂ ಭಿತ್ವಾ ಯಥಾ ಪದ್ಮಂ ನರಕಾದುದ್ಧರಾ ॥

ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ಯಾರು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಣ ಮಾಡುವರೋ ಅವರನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ಕಮಲವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿದಂತೆ ಈ ಸಂಸಾರದಿಂದ ನಾನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಿನೋದದಿಂದಾಗಲಿ, ಮೌಢ್ಯದಿಂದಾಗಲಿ, ಲೋಭದಿಂದಾಗಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ನನ್ನ ನಾಮೋಚ್ಚರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಅವನು ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಹಿಂದೆ ಮತ್ತು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ, ವಾರ್ಧಕ್ಯ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನೇ ಪಾಪ ಮಾಡಿರಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಪಾಪಮಾಡಿರಲಿ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.

ಸ್ಮಶಾನೇ ಯದಿ ರಥ್ಯಾಯಾಂ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣೇತಿ ಜಲ್ಪತಿ।
ಮುಚ್ಯತೇ ಭುವಿ ಚೇತ್ ಪುತ್ರ ಮಾಮೇವೇತಿ ನ ಸಂಶಯಃ॥

ರುದ್ರಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಘೋರ ಪಾಪಗಳೆಂಬ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಾಮಸ್ಮರಣ ಎಂಬ ಮೇಘ ವೃಷ್ಟಿಯು ಆರಿಸಿಬಿಡುವುದು. ಕಲಿಕಾಲವೆಂಬ ಸರ್ಪಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣನ ನಾಮಸ್ಮರಣವು ಗರುಡನಂತೆ ತೀವ್ರ ಪರಿಹಾರಕವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಮಹಾಪಾಪ, ಅಲ್ಪಪಾಪ, ಎಂಬ ರೋಗಗಳಿಂದ ಉಪಹತರಾದವರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ನಾಮಸ್ಮರಣವು ರಾಮಬಾಣ ಉಪಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ, ಶುಕ್ಲ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನರ್ಮದೆ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ, ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಾಮಸ್ಮರಣವು ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉಪಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ದರ್ಶನಾತ್ ಮಮ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಮೃತ್ಯುಮಾಪ್ನೋತಿ ಯಃ ಕ್ವಚಿತ್।
ವಿನಾ ಮತ್ಸ್ಮರಣಾತ್ ಪುತ್ರ, ಮುಕ್ತಿಮೇತಿ ಸ ಮಾನವಃ॥

ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ನನ್ನಸ್ಮರಣ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಮನೆ, ಮಠ, ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನವು ನಿರಂತರವೂ ನಡೆಯುವದೋ ಅದೇ ಕಾಶಿ, ಪುಷ್ಕರ, ಗಯಾ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ. ಗಂಗಾ, ಗೋದಾ, ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳು ಆ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ.

ಜೀವಿತಂ ಜನ್ಮ ಸಾಫಲ್ಯಂ ಮುಖಂ ತಸ್ಯೈವ ಸಾರ್ಥಕಂ।
ಸತತಂ ರಸನಾ ಯಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣೇತಿ ಜಲ್ಪತಿ॥

ಯಾವನ ನಾಲಿಗೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಲಿರುವದೋ ಅವನ ಮುಖವು ಸಾರ್ಥಕ. ಜೀವನವು ಸಫಲ.

ಸಕೃದುಚ್ಚರಿತಂ ಯೇನ ಹರಿರಿತ್ಯಕ್ಷರ ದ್ವಯಂ ।
ಬದ್ಧಃ ಪರಿಕರಸ್ತೇನ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಗಮನಂ ಪ್ರತಿ ॥

ಹರಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಯಾವನು ಉಚ್ಚರಿಸುವನೋ ಅವನು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಂತೆ.

ನಾಮ್ನೋಽಸ್ತಿ ಯಾವತೀ ಶಕ್ತಿಃ ಪಾಪನಿರ್ದಹನೇ ಹರೇಃ ।
ತಾವತ್ ಕರ್ತುಂ ನ ಶಕ್ನೋತಿ ಪಾತಕಂ ಪಾತಕೀ ಜನಃ ॥

ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಯಾವ ಪಾಪಿಷ್ಠನೂ ಮಾಡಲಾರ. ನೂರಾರು ಚಾಂದ್ರಾಯಣ, ಸಾವಿರಾರು ಕೃಚ್ಛ್ರ ಸಾಂತಪನ ಪರಾಕ ಮುಂತಾದ ವ್ರತಗಳಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗದೆ ಉಳಿದಿರುವ ಮಹಾ ಮಹಾ ಪಾತಕಗಳೂ ಕೂಡ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ಭಗವನ್ ನಾಮಕೀರ್ತನದಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಹಿಮದ ಗಡ್ಡೆಗಳು ಕರಗುವಂತೆ ಕೃಷ್ಣನ ನಾಮಕೀರ್ತನೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಸುರಾಪಾನ, ಗುರುಪತ್ನೀ, ಗಮನ, ಸುವರ್ಣಚೌರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಮಹಾಪಾಪಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು.

ಪತತಾಂ ಶತಖಂಡಾ ತು ಸಾ ಜಿಹ್ವಾ ರೋಗ ರೂಪಿಣೀ ।
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣೇತಿ ಯಾಕೃಷ್ಣೇತಿ ನ ಜಲ್ಪತಿ ॥

ಯಾವ ನಾಲಿಗೆಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ನಿರತಂರವೂ ನುಡಿಯುವದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥ ನಾಲಿಗೆ ಒಂದು ರೋಗವಿದ್ದಂತೆ. ನೂರು ತುಂಡಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಲಿ ಅಂಥ ನಾಲಿಗೆ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಾಮಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಮಧರ್ಮನು ಕೂಡ ಹೆದರಿ ಆ ಮನುಷ್ಯನ ನೂರು ಜನ್ಮದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿಮಾರ್ಜನೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ರೂಪವಾಗಿ ಪಥ್ಯವನ್ನು ನಿರಂತರವೂ ಮಾಡುವವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪಾಪರೋಗವೂ ಹುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ಈ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಪಠಿಸುವವರಿಗೆ ನಾನು ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಾಮ ಉಚ್ಚರಿಸುವವರ ಮನೋರಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಮರಣಾನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಧ್ಯಾನ, ದಾಮೋದರ ಮಂತ್ರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ರಕ್ಷಣೆ

ಭಗವಂತ:- ಪುತ್ರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೇ, ನಾನು ಈಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲರೂಪದ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಉದ್ಯಾನ. ಅದರಲ್ಲಿ ಥಳಥಳಿಸುವ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ಒಂದು ಸುವರ್ಣ ಮಂಟಪ. ಅದರ ನಡುವೆ ಒಂದು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ. ಆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ರತ್ನಮಯ ಸಿಂಹಾಸನ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಮಲಾಸನ, ಆ ಕಮಲಾಸನದ ಮೇಲೆ

ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನಾದ ಬಾಲಗೋಪಾಲ ರೂಪದಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮ. ಹಣೆಯ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಿ ಉರುಳಿದ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲು. ಬಿರಿದ ಬೀರುವ ತಾವರೆಯಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಮುಖ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೊಂದಾವರೆಯ ಸಂದೇಹದಿಂದ ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ಅದರ ಸುಗಂಧ ಲೋಭದಿಂದ ಮುಕುರುವ ಭ್ರಮಗಳು. ನೈದಿಲೆಯಂತೆ ಒಪ್ಪುವ ಕಪ್ಪು ಕಣ್ಣು, ಕುಂಡಲ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಉತ್ಫುಲ್ಲ ಗಲ್ಲ, ಎಸಳು ಮೂಗು, ಕೆಂಪು ತುಂಟಿ, ಮುಗುಳು ನಗೆ, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹಾರಗಳು ತುರು ಕರುಗಳ ಅಡಿಯ ಹುಡಿಯಿಂದ ಧೂಸರಿತವಾದ ಎದೆ. ಅಲಂಕಾರದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪರಿಪುಷ್ಟವಾದಂತೆ ತೋರುವ ಅಂಗಾಂಗಗಳು. ಕೆಂದಾವರೆಯಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಚರಣ, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು, ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆ, ಹಿಂದೆ ಹಸುಗಳು, ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಯರು. ಮುಂದೆ ಪುಟ್ಟಪಾದಕ್ಕೆ ಹಣೆ ಚಾಚಿ ನಿಂತ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು. ಎಲ್ಲ ದೇವರ್ಷಿಗಳು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಆ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ಕೋಟಿ ಮನ್ಮಥರಿಗಿಂತ ಸುಂದರವಾದ ಬಾಲ ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಶೈಶವ ಸಹಜ ಸುಂದರನಾದ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತ ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೆಯೂ ತನ್ನ ಕರುಣಾಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಮೃತ ಸಿಂಚನ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತು ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬಾಲ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ಧ್ಯಾನಗೈದು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಹಾಲು, ಬೆಣ್ಣೆ, ಮೊಸರು ತುಪ್ಪ, ಪಾಯಸ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಸಂಧ್ಯೆ, ಮಂತ್ರ ಜಪಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಬಾಲರೂಪವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೌಕ್ತಿಕ ಆನಂದವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪರಮ ಪ್ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ. ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ಎಂಬ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ. ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ ಎಂಬ ವಾಸುದೇವ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ, ಓಂ ಕ್ಲೀಂ. ಕೃಷ್ಣಾಯ ನಮಃ ಎಂಬ ಕೃಷ್ಣ ಷಡಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ 'ಓಂ ಶ್ರೀದಾಮೋದರಾಯ ನಮಃ' ಎಂಬ ದಾಮೋದರ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಆಗಮೋಕ್ತವಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಗುರುಗಳಿಂದ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶುಚಿರ್ಭೂತನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಈ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕರಿಗೂ, ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೂ, ಹರಿ ಗುರುದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೂ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಬಾರದು. ಆಲಸ್ಯ, ಅಹಂಕಾರ, ರೋಗ, ಮುಂಗೋಪ, ವಿಷಯಲಂಪಟತೆ, ಅಸೂಯೆ, ಶಾಠ್ಯ, ದೌಷ್ಟ್ಯ, ಭೋಗಲಾಲಸೆ, ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಧನ ಸಂಪಾದನೆ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ಪಂಡಿತ ದ್ವೇಷ, ವ್ರತ ಭ್ರಷ್ಟ, ಲೋಭ, ತಾನೇ ಪಂಡಿತ ಎಂಬ ಗರ್ವ, ನಿರ್ದಯತೆ, ದುಷ್ಟರ ಮುಂದಾಳುತನ, ಕ್ರೌರ್ಯ, ಮುಂತಾದ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಬಾರದು. ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಶಿಷ್ಯನ ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳು

ಗುರುವಿಗೆ ತಗಲುತ್ತವೆ, ಮಂತ್ರಿಯ ದೋಷಗಳು ರಾಜನಿಗೂ, ಹೆಂಡತಿಯ ದೋಷಗಳು ಗಂಡನಿಗೂ, ಶಿಷ್ಯನ ದೋಷಗಳು ಗುರುವಿಗೂ ತಗಲುತ್ತವೆ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಚನವಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗುರುಗಳು ಶಿಷ್ಯನ ಗುಣ ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದೋಷಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶಿಷ್ಯತ್ವೇನ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಈ ಮಂತ್ರಗಳ ಉಪದೇಶ ನೀಡಬೇಕು.

ಇನ್ನು ಗುರುಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಿರುವದೋ, ಯಾರು ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಟ್ಟು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಮತ್ತು ವೇದ ವೇದಾಂತಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರೋ ಅಂಥವರು ಗುರು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ದಯಾಸಾಗರರೂ, ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವವರೂ, ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿರಹಿತರೂ, ನಿಸ್ಪೃಹರೂ ಸರ್ವ ವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದರೂ, ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವರೂ, ಮಹಾತ್ಮರೂ ಆದವರು ಮಾತ್ರ ಗುರು ಎಂಬ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಗುರುವಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ಮಹಾನುಭಾವರಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಶಿಷ್ಯನ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಮೋದರ ಮಂತ್ರದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ದಾಮೋದರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಒಂದು ದಿನವೂ ತಪ್ಪದಂತೆ ಜಪಿಸಬೇಕು.

ವಿವೇಕಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಮತ್ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಭಾಗವತದ ಒಂದೊಂದು ಪದ್ಯದ ಶ್ರವಣ ಪಠಣ ಮಾಡಿದರೆ ಒಂದು ಹಸುವನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ಬರುವದು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಭಾಗವತದ ಒಂದು ಸ್ಕಂದ ಅಥವಾ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯದ ಪಾರಾಯಣ, ಪ್ರವಚನ ಅಥವಾ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದರೆ, ಒಂದು ಸಾವಿರ ಗೋದಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವದು. ಭಾಗವತ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕ ಶ್ರವಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸ ರಚಿತ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಬರುವಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ಬರುತ್ತದೆ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವವರ ಮೇಲೆ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವೈಷ್ಣವ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಭಾಗವತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ದಾನಕೊಟ್ಟವರು ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಭಗವತ್ ಪ್ರೀತಿಯು ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ವೈಷ್ಣವಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ನನ್ನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಭಾಗವತ ಪುಸ್ತಕವು ಇದ್ದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ನನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತ ಕೇಳುತ್ತ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಭಾವವು ಅಭಿವೃದ್ಧವಾಗಿ, ನನ್ನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನನಗೇ ಶರಣು ಬರುವರೊ ಅವರನ್ನು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಕೈ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಇಹದಲ್ಲಿ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನಿತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನ ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು

ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅಂಥ ಭಾಗವತ ಭಕ್ತರನ್ನು. ಯಾರು ಭಾಗವತವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ. ಸಾಧ್ವೀಸ್ತ್ರೀಯು ಸೇವಾ ಭಾವದಿಂದ ಪತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈವಶನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿಜವಾದ ಭಗವದ್ ಭಕ್ತರು ಭಾಗವತದ ಶ್ರವಣ, ಪಠಣ, ಪಾರಾಯಣ, ಪ್ರವಚನಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ವಶವರ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಮಥುರಾ ಸೇವನೆಯ ಮಹಿಮೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥದ ಉಪಸಂಹಾರ

ಭಗವಂತ:- ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರೆ ಮಥುರಾ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಸ್ವರ್ಗ, ಪಾತಾಳ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಥುರಾ ಪುರಿಯಷ್ಟು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಥುರಾ ಮಂಡಲದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದವರು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು ದಿನ ಈ ಮಥುರಾ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನ ಪಾದಧೂಳಿಯ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಕೂಡ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಬೆಂಕಿಯ ಕಿಡಿಯು ಒಣ ಹುಲ್ಲಿನ ರಾಶಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕುವಂತೆ ಈ ಮಥುರಾ ಪುರಿಯು ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಭಸ್ಮ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಅನ್ಯತ್ರ ಹಿ ಕೃತಂ ಪಾಪಂ ತೀರ್ಥಮಾಸಾದ್ಯ ನಶ್ಯತಿ ।
ತೀರ್ಥೇ ತುಂ ಯತ್ಕೃತಂ ಪಾಪಂ ವಜ್ರಲೇಪೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥

ಬೇರೆ ಕಡೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳು ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನ ದಾನಗಳಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಬಂದಾಗಲೇ ಪಾಪ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಮಾತ್ರ ವಜ್ರಲೇಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮಥುರಾ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ಯಾವ ಪಾಪ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನ, ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಾನ 'ಭಾಗವತ ಕಥಾ ಶ್ರವಣ' ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಪ್ರಯಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಇದ್ದು ಸ್ನಾನದಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಬರುವಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ಈ ಮಥುರಾ ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವದರಿಂದಲೇ ಬರುವದು. ನಾನು ಅರ್ಥಾತ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಪಕನ್ಯೆಯರಿಂದ ಒಡಗೂಡಿಕೊಂಡು ಯಾವಾಗಲೂ ಈ ಮಥುರಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಮುಕ್ತಿದಾಯಕವಾದ ಮಥುರಾ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಮಹೀಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಮಾನವರು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗದೇ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೂರ್ಖತನವು ಬೇರೆ ಯಾವುದಿದೆ? ಕಾಶಿ, ಪ್ರಯಾಗ ಮುಂತಾದ ತೀರ್ಥಗಳು ಮೋಕ್ಷದಾಯಕ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮಥುರೆಯಷ್ಟು ಬೇಗ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದಾನಮಾಡುವ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಯಾವದೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ.

ಈ ಮಥುರಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಧ್ಯಾನ ಉಪಾಸನೆ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ, ಸಾಲೋಕ್ಯ, ಸಾಯುಜ್ಯ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ

ಮೋಕ್ಷಗಳು ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಮಥುರಾ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಪಶು-ಪಕ್ಷಿ ನರ ವಾನರ, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟ, ಖಗಮೃಗ, ಹುಳ ಹುಪ್ಪಡಿಗಳು ಕೂಡ ಚತುರ್ಭುಜ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೌಕ್ತಿಕ ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಈ ಮಥುರಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿ, ಪಶು ಇರಿದು ಅಥವಾ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಅಪಮೃತ್ಯು ಬಂದರೂ ಕೂಡ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಮುಕ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಮಥುರೆಯು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಹಾಗೂ ಇತರ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣಮಾಡಿ ಮರಣಾನಂತರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವದು. ಇಂಥ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವಾದ ಅಧೋಕ್ಷಜನ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಯಾವ ಜ್ಞಾನಿಯು ಆಶ್ರಯಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ!

ಇಂಥ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳ ಮಧುಪುರಿ ಅಥವಾ ಮಥುರಾ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುವವರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಕುಂದನು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮುಕುಂದನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಕ್ಷವು ಇರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಥುರಾ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಪೌರ್ಣಿಮಾ ದಿನದಂದು ಮಥುರಾದಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ನದಿಯ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಂಚಾರಮಾಡಿದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಭುಕ್ತಿ ಅನಂತರ ಮುಕ್ತಿ ಎರಡೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗದವರಿಗೂ ಮಥುರಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ವ್ರತದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಹಾಗೂ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂದ ದಿವ್ಯ ಸದ್ಗತಿಯು ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುವದು. ಈ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷಮಾಸದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವಶೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದಿವ್ಯ ಭಗವದ್ ಭಕ್ತಿಯು ಮಾನವರಿಗೆ ಕರಗತವಾಗುವದು. ಅಂಥ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನು ಕೈವಶನಾಗುವನು. ಅಂಥ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ತಾನಾಗಿ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಮಥುರಾ ಮಂಡಲದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರವಣಮಾಡಬೇಕು.

ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣ

ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಮಹಿಮೆ ಮತ್ತು ಹಿರಿಮೆ — ಅಧ್ಯಾಯ - ೭೦

ನಾರಾಯಣಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ನರಂ ಚೈವ ನರೋತ್ತಮಂ
ದೇವೀಂ ಸರಸ್ವತೀಂ ವ್ಯಾಸಂ ತತೋ ಜಯಮುದೀ ರಯೇತ್

ಶ್ರೀ ನರ ನಾರಾಯಣರನ್ನು ಜೀವೋತ್ತಮನಾದ ವಾಯುದೇವನನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಪುರಾಣಕರ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರನ್ನೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಪುರಾಣವನ್ನು, ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಸೂತ:- ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂಬರೀಷ ಮಹಾರಾಜನು ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರರಾದ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

ಅಂಬರೀಷ:- ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ, ತಾವು ಈ ವರೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಎಲ್ಲ ಮಾಸಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದಿರಿ. ಎಲ್ಲ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ವೈಶಾಖ ಮಾಸವು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದಿರಿ. ಈ ಮಾಸವು ಎಲ್ಲ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಏನು ಕಾರಣ? ಇದರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದತ್ವವೇ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತಿಯು ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಮೇಲೆಯೇ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಇರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಹಾಗೂ ಈ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಭಗವತ್ ಪ್ರೀತಿ ಆಗುವದು?

ನಾರದ:- ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ವೇದವಿದ್ಯೆ, ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರ, ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಹಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನು, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು, ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಪ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ, ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ, ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚಕ್ರ, ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರ, ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ಶಂಕರ, ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ಧರ್ಮಸಾಧನವಾದ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ವೈಶಾಖಮಾಸವು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಮ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು. ಸೂರ್ಯನು ಉದಯ ಹೊಂದಿ ಆರು ಮಾರು ಹೊತ್ತು ಏರುವವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಜಲಾಶಯಗಳ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

"ನ ಮಾಧವ ಸಮೋ ಮಾಸೋ ನ ಕೃತೇನ ಯುಗಂ ಸಮಂ।
ನ ಚ ವೇದ ಸಮಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ನ ತೀರ್ಥಂ ಗಂಗಯಾ ಸಮಂ॥

ವೈಶಾಖ ಮಾಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ತಿಂಗಳು ಇಲ್ಲ. ಕೃತಯುಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಯುಗವು ಇಲ್ಲ. ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲ. ಗಂಗೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ತೀರ್ಥವಿಲ್ಲ ಎಂದು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಮತ. ಇದರಂತೆ ಏಕಾದಶಿ ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ತಪಸ್ಸಿಲ್ಲ. ದಾನ ನೀಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ದಯಾಗುಣಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ. ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಉನ್ನತಿಯಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಸಂರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಂಥ ತಿಂಗಳಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಈ ಮಾಸದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮಾಡುವ ವಿಶೇಷ ಅಭಿಮಾನ. ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದರೂ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರೀತಿಯಾಗುವದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿಗೆ. ಇತರ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಗೋದಾನ, ಭೂದಾನ, ಸುವರ್ಣದಾನ, ಸರ್ವಸ್ವದಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯವು ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ಜಲದಾನಗಳಿಂದಲೇ ಲಭ್ಯವಾಗುವದು. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ದಾರಿ ನಡೆದು ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾದ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ನೀರಿನ ಅರವಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಜಲವನ್ನು ಹನಿಸುವವರು ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಶಿವ ಮೂರು ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹಸಿದವರಿಗೆ ಅನ್ನ ನೀಡಿದವರೂ, ನೀರಡಿಸಿದವರಿಗೆ ನೀರು ಹನಿಸಿದವರೂ, ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬಳಲಿದವರಿಗೆ ಬೀಸಣಿಕೆ ಬೀಸಿದವರೂ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವವರು ಮತ್ತು ದೂರ ದೂರದ ಊರುಗಳ ದಾರಿ ಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ತಂಗುದಾಣಗಳನ್ನು

ನಿರ್ಮಿಸುವವರು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅರವಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿ ನಿರಂತರ ಜಲದಾನ ಮಾಡುವವರು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಹಸಿದು ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕುವವರು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದರಾಗುವರು, ಇಂಥವರನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ವೈಕುಂಠಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಕೊಟ್ಟು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವನು ತನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ.

ಅನ್ನದಾನದ ಮಹಿಮೆ

ಎಲ್ಲ ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅನ್ನದಾನ. ಬೇರೆ ದ್ರವ್ಯ, ಮನೆ, ಬಂಗಾರ, ಮುತ್ತು, ರತ್ನಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ನೀಡಿದರೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೂ 'ಇನ್ನಷ್ಟು ಬೇಕು' ಎನ್ನುವದು ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವ. ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ವಸ್ತ್ರ, ಆಭರಣ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ದಾನಕೊಟ್ಟು ಸಾಕು ಎಂದು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವದು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅನ್ನದಾನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕೂಡಲೇ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಬಳಿಕ ಎಂಥ ಆಶೆ ಉಳ್ಳವನೂ ಸಾಕು ಎಂದು ಹೇಳುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಕೂಡಲೇ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ 'ಸಾಕು ಸಾಕು' ಎನಿಸುವ ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜಲದಾನ, ಅನ್ನದಾನ ಎರಡೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜಲದಾನ ಹಾಗೂ ಅನ್ನದಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ. ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಕೇವಲ ಜನ್ಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡಲು ಕಾರಣರಾಗುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಕೊಟ್ಟ ಈ ಮಾನವ ದೇಹಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವದೂ ಬೆಳೆಯುವದೂ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ. ಆದುದರಿಂದ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುವವನೇ ನಿಜವಾದ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಘೋಷಿಸುತ್ತವೆ.

ನಾರದ:- ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಬಸವಳಿದವರಿಗೆ ಕೂಡಲು ಸುಖಾಸನ, ಮಲಗಲು ಮಂಚ, (ಪಲ್ಲಂಗ), ಉಡಲು ಬಟ್ಟೆ, ಮೆಟ್ಟಲು ಪಾದರಕ್ಷೆ, ವಿಶ್ರಮಿಸಲು ಚಾಪೆ, ಹೊದೆಯಲು ಕಂಬಳಿ, ಉಡಲು ಹಾಗೂ ಹೊದ್ದು ಕೊಳ್ಳಲು ತೆಳ್ಳಗಿನ ಬಟ್ಟೆ, ದೇಹಕ್ಕೆ ಲೇಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುವಾಸನೆಯ ಗಂಧ, ಉಣ್ಣಲು ಅನ್ನ, ತಿನ್ನಲು ಹಣ್ಣು, ಕುಡಿಯಲು ನೀರು ಮತ್ತು ಪಾನಕ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡುವವರು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಾರ್ಜಿತ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜಿಗೆಯನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ನೀಡುವವರು ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗಟ್ಟಿ ಮೊಸರು, ಕಾಕಂಬಿ, ಗುಳಂಬ, ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಅಕ್ಕಿ, ಕಬ್ಬು, ಲಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ಶರಬತ್ತು! ಮಾವಿನಹಣ್ಣು, ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಬಾಳದ ಬೇರು ಹಾಕಿದ ತಣ್ಣಗಿನ ನೀರು, ಪಾನಕ ತುಂಬಿದ ಬಿಂದಿಗೆ, ಕಲಶ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡುವವರು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ವರ್ಜಿಸಬೇಕಾದ ಎಂಟು

ತೈಲಾಭ್ಯಂಗಂ ದಿವಾಸ್ವಾಪಂ ತಥಾ ವೈ ಕಾಂಸ್ಯಭೋಜನಂ ।
ಖಟ್ವಾನಿದ್ರಾಂ ಗೃಹೇ ಸ್ನಾನಂ ನಿಷಿದ್ಧಸ್ಯ ಚ ಭಕ್ಷಣಂ ॥
ವೈಶಾಖೇ ವರ್ಜಯೇದಷ್ಟೌ ದ್ವಿಭುಕ್ತಂ ನಕ್ತ ಭೋಜನಂ

(೧) ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಜ್ಜನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಎಂದರೆ ಎರೆದುಕೊಳ್ಳುವದು. (೨) ಹಗಲು ನಿದ್ದೆ (೩) ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ (೪) ಹೊರಸಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವದು (೫) ನದೀ ಇದ್ದರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, (೬) ಈರುಳ್ಳಿ ಬಳ್ಳೊಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದ ನಿಷಿದ್ಧ ಭಕ್ಷಣ (೭) ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಊಟ (೮) ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಇವು ಎಂಟನ್ನು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಮಾಡಕೂಡದು. ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ನಿಯಮದಿಂದ ಕಮಲದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಊಟ ಮಾಡುವವರುಪಾಪಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸೂರ್ಯೋದಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಕೂಡುವ ಮಹಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡವವನು ಏಳು ಜನ್ಮದ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಉಷಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವವನು ಕೋಟಿ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಈ ಭರತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಏಳು ನದಿಗಳು ಗಂಗಾನದಿಗಳು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

"ಜಾನ್ಹವೀ ವೃದ್ಧಗಂಗಾ ಚ ಕಾಲಿಂದೀ ಚ ಸರಸ್ವತೀ ।
ಕಾವೇರೀ ನರ್ಮದಾ ವೇಣೀ ಸಪ್ತಗಂಗಾ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ ॥

ಭಾಗೀರಥಿ, ವೃದ್ಧ ಗಂಗಾ ಎಂದರೆ ಗೋದಾವರಿ, ಯಮುನಾ, ಸರಸ್ವತಿ, ಕಾವೇರಿ, ನರ್ಮದಾ, (ಕೃಷ್ಣ) ವೇಣೀ ಈ ಏಳು ನದಿಗಳು ಗಂಗಾ ನದಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ನದಿಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಪ್ತ ಸರಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ಗೆಡ್ಡೆ, ಗೆಣಸು, ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ, ತರಕಾರಿ ಉಪ್ಪು, ಬೆಲ್ಲ, ಬೋರೆಹಣ್ಣು, ಮಾವಿನಹಣ್ಣು, ಮಜ್ಜಿಗೆ ನೀರು ಈ ಹತ್ತು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡುವದರಿಂದ ಅಕ್ಷಯ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣು ಪೂಜೆ ಇವು ಎರಡು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಧರ್ಮಗಳು. ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆ ಮಾಡದೇ ಬರೀ ಸ್ನಾನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವೂ ಬರಲಾರದು. ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹೀರಥ ಎಂಬ ರಾಜನು ಮಹಾ ಕಾಮಿಯೂ ವಿಷಯ ಲಂಪಟನೂ ಇಂದ್ರಿಯ ಲೋಲುಪನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಂದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು, ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ. ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರಿಂದ ಅವನು ವೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನು ಸಾರಿದನು. ತನ್ನ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ. ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ನದಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವವರು ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಮಧುಸೂದನ ದೇವೇಶ ವೈಶಾಖೇ ಮೇಷಗೇ ರವೌ ।
ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾನಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ನಿರ್ವಿಘ್ನಂ ಕುರು ಮಾಧವ ॥

ಮಧುಸೂದನನೇ! ಮೇಷರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಬಂದಾಗ ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ನನ್ನ ಈ ಮುಂಜಾವು ಸ್ನಾನದ ನಿಯಮವು ಪೂರ್ತಿ ಸಾಂಗವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ವೈಶಾಖೇ ಮೇಷಗೇ ಭಾನೌ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾನ ಪರಾಯಣಃ।
ಅರ್ಘ್ಯಂ ತೇऽಹಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಗೃಹಾಣ ಮಧುಸೂದನ ॥

ಸೂರ್ಯನು ಮೇಷರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ನಾನು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮಧುಸೂದನ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನಿನಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಒಣಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ, ದೇವ ಪಿತೃ ತರ್ಪಣ, ಮಂತ್ರ, ಜಪ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರಳುವ ಹೂಗಳಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ತುಳಸೀ ದಳಗಳಿಂದಲೂ ಭಗವದರ್ಚನೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಅಧಿಕ ಪುಣ್ಯ ಈ ಮಾಸದಲ್ಲಿ. ಅನಂತರ ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ದೇಹವು ನಮ್ಮ ಅಧೀನವಿದೆ. ನದಿ, ಭಾವಿ. ಮುಂತಾದವುಗಳ ನೀರು ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ನಾಲಿಗೆಯೂ ನಮ್ಮ ವಶದಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಈ ನಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ಎದ್ದಿ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಹರಿ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ಮುಕ್ತಿಯು ಕರಗತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ, ಜಲದಾನ, ಹರಿಧ್ಯಾನ ಇವು ಮೂರು ಮುಕ್ತಿದಾಯಕ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ನಾರದ:- ಇದೊಂದು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಸಮಾಚಾರ. ಮಿಥಿಲಾಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಜನಕ ರಾಜನ ಆಡಳಿತ. ಸಮಯ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಎರಡು ಗಂಟೆ. ಆ ವಿದೇಹರಾಜನ ಅರಮನೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಒಬ್ಬ ಋಷಿ. ಅವನ ಹೆಸರು ಶ್ರುತದೇವ. ವೇದಾಂತದ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದವ ಆ ಮಹಾಮನೀಷಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿಯ ನೆಲ್ಲೀಕಾಯಿ ಆ ಶ್ರುತದೇವನಿಗೆ. ನಾಕು ವೇದಗಳು ಅವನ ನಾಲಿಗೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ. ಆತನನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಸ್ವಯಂ ವಿದ್ವಾನ್ ರಾಜರ್ಷಿಯಾದ ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದ. ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತ, ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯನೀಡಿದ. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪಾದ್ಯ ಮಧುಪರ್ಕಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ. ಆದರದಿಂದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದ. ವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವರ ಚರಣಗಳನ್ನು ತೊಳೆದ. ಅವರ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ನುಡಿದು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿದ. ಮಹರ್ಷಿ ಶ್ರುತದೇವ ಆನಂದದಿಂದ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

ಶ್ರುತದೇವ:- ಜನಕರಾಜ! ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಕಸಿವಿಸಿ ಪಡುವವರ ಮೇಲೆ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಹಿಡಿದರೆ ಅನಂತ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಹಿಂದೆ ವಂಗ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಶಕೇತು ಮಹಾರಾಜನ ಮಗನಾದ ಹೇಮಕಾಂತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಯುವರಾಜನು ತಂದೆಯ ಹಿರಿತನದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ವೀರನಿದ್ದಷ್ಟೆ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿನ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ಆ ಹೇಮಕಾಂತ ಯುವರಾಜನು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಒಂದು ಬೆಂಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂದು ಹಾಕಿದ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ. ಬಿಸಿಲಿನ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೇ,

ದೇಹಾಯಾಸದ ಅರಿವು ಇಲ್ಲದೇ, ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ತೆರವು ಇಲ್ಲದೇ ಕಾಡಿನ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಹಿಂಸ್ರಪಶುಗಳ ಹಿಂಡನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಖಡ್ಗ ಬಾಣಗಳಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿ ಹಾಕಿದ. ಸೂರ್ಯ ನಡುನೆತ್ತಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಕಣ್ಣೆದುರಿನ ಕಾಡುಮಿಕಗಳೆಲ್ಲ ಛಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಹಸಿವು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಾಂಡವ ನಡೆಸಿತು. ಗಂಟಲು ಸೇದತೊಡಗಿತು. ಬಾಯಾರಿಕೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿತು. ರಾಜ ಅತ್ತಿತ್ತ ಕಣ್ಣು ಓಡಿಸಿದ. ಕಾಲು ಆಡಿಸಿದ. ಮೈಯಿಂದ ಸುರಿಯುವ ಬೆವರಿನ ಕೋಡಿಯ ಹೊರತು ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ಇಲ್ಲ. ವಿಶ್ರಮಿಸಲು ತಂಪಿನ ತಾಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ನಡೆದ ಯುವರಾಜ ಆ ವನ ವೀಥಿಯಲ್ಲಿ.

ಆ ವನ ಸೀಮೆಯ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶ್ರಮ. ಅಲ್ಲಿಗೇ ಧಾವಿಸಿದ ಆ ಯುವರಾಜ. ಕರುಳುಗಳು ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಂಟಲು ಸೇದುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲಿಗೆ ತೆವಳುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾರಾಜ 'ನೀರು ನೀರು' ಎಂದು ಚೀರಿದ. ಆಶ್ರಮದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಶತರ್ಚಿ ಎಂಬ ಋಷಿಗಳು ತಪಸ್ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ಅರಿವು ಇಲ್ಲ. ಯುವರಾಜ ಅವರ ಎದುರು ಬಂದು ನಿಂತ. ''ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ನೀರು ನೀಡಿರಿ'' ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದ. ಮುನಿ ಅಚಲ. ಹೊರಗಿನ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಒಳಗಿನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಿತ್ತು. ಹೊರಗಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ರಾಜ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನ ಕಿವಿಗೆ ಅವನ ದನಿಯೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ತಾನು 'ನೀರು ನೀರು' ಎಂದು ಹಲಬುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ಮುನಿ ತಪಸ್ಸಿನ ನೆಪಮಾಡಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಬಗೆದ ಆ ಯುವರಾಜ. ಸಿಟ್ಟು ಒಟ್ಟರಿಸಿ ಬಂತು ಆ ಮುನಿಯ ಮೇಲೆ ರಾಜನಿಗೆ. ತನ್ನಂಥ ಧರಾನಾಥನು ಮನೆಯವರೆಗೆ ಬಂದರೂ ಮಾತನಾಡಿಸದ ಆ ಮುನಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಖಡ್ಗ ಎತ್ತಿದ.

ಆ ಶತರ್ಚಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕುಲಪತಿ. ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಶಿಷ್ಯರು ಅವರಲ್ಲಿ ವೇದ ವೇದಾಂತ ಪಾಠ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲ ಬಂದ ರಾಜನನ್ನು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ತಡೆದರು. ಭಯಭೀತಿಯಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನುಡಿದರು: ''ಮತಿಹೀನನಾದ ಯುವರಾಜ! ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಈಗ ತಪಸ್ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಸಮಾಧಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ತಪೋಯೋಗ. ಈ ಸಮಾಧಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವವರಿಗೆ ಹೊರಗಿನ ಅರಿವು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾದ ಅವರು ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನೈಕ ತಾನ ಲೀನರು ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಹೊರಗಿನವರು ಯಾರು ಬಂದರೂ ಏನು ನುಡಿದರೂ ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಯಾವುದೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಅವರ ಮೇಲೆ ಈಗ ಕೋಪ ಮಾಡುವದು ಸರಿಯಲ್ಲ''.

ಹೇಮಕಾಂತ:- ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮರೇ! ನಾನು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಬಳಲಿದ್ದೇನೆ. ಹಸಿವೆ ನನ್ನ ಜೀವ ಹಿಂಡುತ್ತಿದೆ. ಬಾಯಾರಿಕೆ ನನ್ನ ಜೀವನಾಡಿಯನ್ನೆ ಒಣಗಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಶಿಷ್ಯರಾದ ನೀವಾದರೂ ನನಗೆ ಆತಿಥ್ಯ ನೀಡಿರಿ. ನನ್ನ ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಿರಿ.

ಶಿಷ್ಯರು:- ಮಹಾರಾಜ, ನಾವು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ಬದುಕುವವರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಿರಿದು ತಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ಊಟವನ್ನೋ ಉಪಹಾರವನ್ನೋ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಈಗ ನಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಆತಿಥ್ಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ. ಬಂದವರಿಗೆ ಆತಿಥ್ಯ ಮಾಡಲು ನಮಗೆ ಗುರುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞೆಯ ಪರತಂತ್ರರು. ಅವರು ಹೇಳಿದಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವವರು. ಆತಿಥ್ಯ ನೀಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೇ ನಮಗೆ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.''

ಶಿಷ್ಯರ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನ ಕೋಪದ ಕಿಡಿ ಕಿಚ್ಚಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಧಗಧಗಿಸಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಎತ್ತಿದನು. ಬಾಣ ಹೂಡಿದನು? ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನುಡಿ ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸಿದನು.

ರಾಜ:- ''ನಾನು ಎಷ್ಟು ಸಲ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲ! ಎಷ್ಟು ಸಲ ದರೋಡೆಕೋರರ ದಾಳಿಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಯ್ದಿಲ್ಲ! ನಿಮಗೆ ನಿರಂತರವೂ ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ದಾನ, ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಇಂಥ ನನಗೆ ಒಂದು ದಿನ, ಒಂದು ಸಲ ಆತಿಥ್ಯ ನೀಡಲು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುತ್ತಲಿರುವಿರಿ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾಕೃತಘ್ನರು. ದುರಭಿಮಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಆತತಾಯಿಗಳು. ನಿಮ್ಮಂಥ ಡಂಭಾಚಾರದ ದುರಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದರೂ ನನಗೆ ತಗಲಲಾರದು ಪಾಪ. ತಟ್ಟಲಾರದು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ.'' ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ಆ ರಾಜನು ಆ ಶಿಷ್ಯರ ಮೇಲೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡತೊಡಗಿದ. ಭಯ ಭ್ರಾಂತರಾದ ಶಿಷ್ಯರು ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಓಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದ ಹೇಮಕಾಂತ. ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಮೂರು ನೂರುಜನ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದ.

ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಓಡಿ ಹೋದ ಬಳಿಕ ರಾಜನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬಂದ ಅವನ ಸೈನಿಕರು ಆ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಲೂಟಿಮಾಡಿದರು. ರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದನ್ನೆಲ್ಲ ದೋಚಿಕೊಂಡು ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಭೋಜನ, ಪಾನಗೋಷ್ಠಿ, ಕ್ರೀಡಾ ವಿನೋದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿದರು. ಕುಶಕೇತು ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗ ಹಾಗೂ ಸೈನಿಕರ ಅನ್ಯಾಯದ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುಪಿತನಾದ ಮುನ್ನೂರು ಜನ ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪ್ರಚಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ತನ್ನ ಮಗ ಹೇಮಕಾಂತನನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಹೀಗೆ ತಂದೆಯು ದೇಶದಿಂದ ಉಚ್ಚಾಟನೆ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ರಾಜಕುಮಾರ ಹೇಮಕಾಂತನು ಒಂದು ಗಹನ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದ. ಘೋರಾರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ವಾಸಮಾಡಿದ. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಅವನ ಬೆನ್ನುಬಿಟ್ಟಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಪಾಪಗ್ರಹದಂತೆ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹರಣವನ್ನು ಹಿಂಡುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ತೇಜೋಭಂಗದಿಂದ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡ ರಾಜಕುಮಾರನ ಮೈ ಎಲ್ಲವೂ ಸೊರಗಿ ಕೊರಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ವರ್ಷ ಅಡವೀ ಪಾಲಾಗಿ ಆ ಹೇಮಕಾಂತನು ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಟ್ಟ. ಉಣಬಾರದ ದುಃಖಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉಂಡ.

ಒಮ್ಮೆ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಒಂದು ದಿನ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೂರುಗಂಟೆಯ ಸಮಯ. ತ್ರಿತ ಎಂಬ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ದಾರಿಯ ದಣಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆಯ ಬಳಲಿಕೆ, ಹಸಿವೆಯ ಕಸಿವಿಸಿಗಳು ಅವರನ್ನು ಕಂಗೆಡಿಸಿದ್ದವು. ಅವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸುಡು ಬಿಸಿಲಿನ ಬಯಲು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದರು. ಮೂರ್ಛೆ ಮುನಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಸೆರಗು ಹೊದಿಸಿತು.

ನಡು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಸಿಲಿನ ಬಾಣಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಛಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರು ಮಹಾಮುನಿ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ದೇಶಭ್ರಷ್ಟನಾದ ಹೇಮಕಾಂತನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ. ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ, ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಮೂರ್ಛೆಹೋದ ಮುನಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕರುಣೆ ಬಂದಿತು ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ. ಕೂಡಲೇ ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಛತ್ರವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಅವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿದ. ತನ್ನ ಜಲಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯ ನೀರನ್ನು ಆ ಮುನಿಗಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚಿಮುಕಿಸಿದ. ಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರ ಮಾಡಿದ. ಆ ಶೀತೋಪಚಾರದಿಂದ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ಬಂದಿತು. ಆ ಹೇಮಕಾಂತನು ಕೊಟ್ಟ ಬೀಸಣಿಕೆಯಿಂದ ಬೀಸಿಕೊಂಡು ಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆಯಾಸವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸಮೀಪದ ಒಂದು ಊರಿಗೆ ತ್ರಿತ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮುನಿಗಳು ಶಿಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಮಹಾಮುನಿಗಳಿಗೆ ಆದರೋಪಚಾರ ಮಾಡಿ ಅತಿಥ್ಯ ನೀಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಮೊದಲಿನ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಇತ್ತ ಹೇಮಕಾಂತನು ಕೊಡೆ ಬಿಡಿಸಿ ತಣ್ಣೀರು ಚಿಮುಕಿಸಿ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಪೂತನಾದ. ಅವನ ಮುನ್ನೂರು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದವು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವನವಾಸ ಉಪವಾಸಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ದೇಶಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಬಂದ ಅಪಮಾನದಿಂದ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಅವನ ದೇಹವು ಕೃಶವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಣೀ ಎಂಬ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಯಿತು. ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ವನಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಸಾಯುವ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಅವನು ಹೊರಳಾಡ ತೊಡಗಿದ. ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರು ಭಯಂಕರ ಯಮದೂತರು ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಅವರ ಕರಾಳ ವೇಷವನ್ನು ಕಂಡು ನಡುಗತೊಡಗಿದ ಹೇಮಕಾಂತ. ತಾನು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕರ್ಮದ ನೆನಪಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ. ತ್ರಿತ ಮಹಾಮುನಿಗೆ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಹಿಡಿದು ಬೀಸಣಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆ ಮರಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ಮರಣೆಯು ಒದಗಿ ಬಂದಿತು.

ತನ್ನ ಕ್ಷೀಣಧ್ವನಿಯಿಂದಲೇ ನೆನೆಯತೊಡಗಿದ ನಾರಾಯಣನ ನಾನಾ ನಾಮಗಳನ್ನು, ಆಗ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಆ ಹೇಮಕಾಂತನ ಮೇಲೆ ದಯೆ ಬಂದಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಪಾರ್ಷದನಾದ ವಿಷ್ವಕ್ ಸೇನನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ ''ನೀನು ಕೂಡಲೇ ಹೋಗು. ಹೇಮಕಾಂತನನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ಯಲು ಯಮದೂತರು ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಂದ ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ಛತ್ರ ಹಾಗೂ ವ್ಯಜನ ದಾನಗಳಿಂದ ಅವನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಕಳೆದು ಹೋಗಿವೆ. ಅವನು ಈಗ ದೋಷಮುಕ್ತ, ನನ್ನ ಭಕ್ತ. ಅವನನ್ನು ನೀನು ಯಮದೂತರಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಾಯಗೊಡದೇ ಅವನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಅವನ ತಂದೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸು. ಮತ್ತು ಅವನ ತಂದೆಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಈ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸು.

''ಕುಶಕೇತು ಮಹಾರಾಜ! ಈ ನಿನ್ನ ಮಗನು ಮುನ್ನೂರು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಛತ್ರದಾನ ಮಾಡಿ ತ್ರಿತರಂಥ ಮಹಾಮುನಿಗಳಿಗೆ ಜೀವದಾನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ

ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ನಿನ್ನ ಮಗನು ಈಗ ಪುಣ್ಯಪುರುಷನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಯೂ ಶೂರನೂ ಉದಾರನೂ, ಗುಣವಂತನೂ ಆಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಈ ವೈಶಾಖದ ಛತ್ರದಾನದಿಂದ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಈ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡು. ರಾಜ್ಯದ ಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ವಹಿಸಿ ನೀನು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೆರಳು.'' ಹೀಗೆ ಕುಶಕೇತು ರಾಜನಿಗೆ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಈ ಹೇಮಕಾಂತ ಎಂಬ ಪುತ್ರನನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ನೀನು ಮರಳಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾ.''

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ವಿಷ್ವಕ್ ಸೇನನು ಹೇಮಕಾಂತನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಯಮದೂತರನ್ನು ತಡೆದ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ. ತಾನು ಹೇಮಕಾಂತನ ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲ ಕೈಯಾಡಿಸಿದ. ಭಗವದ್ ಭಕ್ತನಾದ ವಿಷ್ವಕ್ ಸೇನನ ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಹೇಮಕಾಂತನ ಎಲ್ಲ ಬೇನೆ ಬೇಸರಿಕೆಗಳೂ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದೇ ಹೊರಟು ಹೋದವು. ನಂತರ ಆರೋಗ್ಯಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಹೊಸ ಹುಟ್ಟನ್ನೇ ಪಡೆದು ಎದ್ದುನಿಂತಿರುವ ಹೇಮಕಾಂತನನ್ನು ವಿಷ್ಣು ಪಾರ್ಷದ ವಿಷ್ವಕ್ ಸೇನನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕುಶಕೇತು ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ತಂದೆಗೆ ಮಗನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ.

ವೃದ್ಧನಾದ ಮಹಾರಾಜನು ಮಗನ ಚಿಂತೆಯಿಂದಲೇ ಕೊರಗಿ ಕಾಷ್ಠನಾಗಿದ್ದ. ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಮಗನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದ್ದರೂ ಹಡೆದ ಕರುಳು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಹೊರದೂಡಿದ ಮಗನಿಗಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳೂ ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕರುಣೆಯ ಕಾರಂಜಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾಗಿ ಎದ್ದು ಬಂದ ಆ ಪುತ್ರನನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತಸದಿಂದ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದ ಮುದುಕ ಮಹಾರಾಜ. ತನಗೆ ಮಗನನ್ನು ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುದೂತನಾದ ವಿಷ್ವಕ್‌ಸೇನನನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ದೇವರಂತೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿದ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಹೇಮಕಾಂತನನ್ನು ತನ್ನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಗೈದ. ಅನಂತರ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ತಪೋನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ತೆರಳಿದ ಆರಣ್ಯಕ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ.

ಇತ್ತ ವಿಷ್ವಕ್‌ಸೇನನು ಹೇಮಕಾಂತನಿಂದ ನಿರೋಪ ಪಡೆದು ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಹೇಮಕಾಂತ ಮಹಾರಾಜ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ಛತ್ರದಾನ, ಬೀಸಣಿಕೆಯ ದಾನ, ಪಾನಕದಾನ, ಅನ್ನದಾನ ಅರವಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಲದಾನ, ಮತ್ತು ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ ಮುಂತಾದ ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ಈ ಸ್ನಾನದಾನಾದಿ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಜನಕ:- ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಿಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳು ಬಹು ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಲಭಿಸಬಹುದಾದ ಗತಿ ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರೀತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇದ್ದ ಬಳಿಕ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಏಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ?

ಶ್ರುತದೇವ:- ರಾಜನೇ, ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕವಾದ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಜನರು ಅಧಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲೌಕಿಕ ಕಾಮನೆಗಳೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ರಾಜಸ ಕಾಮನೆಗಳೂ, ಹಲವು ತಾಮಸ ಕಾಮನೆಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ಬಯಸುವದು ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು, ಮನೆ ಮಾರು, ಸಂಪತ್ತು, ಅಧಿಕಾರ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಗೌರವ, ವೈಭವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ. ಕ್ವಚಿತ್ ಆಗಿ ಕೆಲವುರು ಸ್ವರ್ಗಸುಖದ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಯಜ್ಞಯಾಗ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಮಾತ್ರ ಅತೀ ವಿರಳ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನವಾದ ಸಾತ್ವಿಕ ಧರ್ಮಗಳ ಆಚರಣೆಯು ವಿರಳವಾಗಿಯೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ತುಚ್ಛವಾದ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳ ಆಶೆಯಿಂದ ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮಗಳ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಬಹುಜನರು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಾಮಸ ರಾಜಸ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮ ಪ್ರಚಾರವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವಾದ ಸಾತ್ವಿಕ ಧರ್ಮಗಳ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವವ ಮಹಾಪ್ರಭು ಶ್ರೀ ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವಿಷ್ಣು. ಅವನನ್ನು ಪ್ರಸನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ನಿಷ್ಕಾಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾತ್ವಿಕ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡುವ ಈ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮ ಅಥವಾ ಸಾತ್ವಿಕ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಇಹದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿಧ ಸುಖ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸಂತಸಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುವದಲ್ಲದೇ, ಪರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವೂ ಕೂಡ ಲಭಿಸುವುದು. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮುಗ್ಧನಾದ ಮೂಢ ಮಾನವನು ಈ ಶುದ್ಧ, ಸಾತ್ವಿಕ ಧರ್ಮಗಳ ಮಹಾಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಅರಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಹು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಾಶೀಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹಾರಾಜನು ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಏಕಮಾತ್ರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ದೊರೆ. ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ವಂಶದ ನೃಗಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸತ್ಪುತ್ರನೇ ಈ ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ಮಹಾರಾಜ. ಅವನು ತನ್ನ ಬಾಹ್ಯ ವೈರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಗೆದ್ದಂತೆ ಅಂತರಂಗ ವೈರಿಗಳಾದ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳ ಮೇಲೂ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದ. ಲೌಕಿಕ ಸುಖಸಂಪದಗಳಂತೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಂಪತ್ತು ಅವನ ಸ್ವತ್ತಾಗಿತ್ತು. ದಿಗ್ದೇಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಅವನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆ ರಾಜನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜರ್ಷಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ.

ಒಂದು ದಿನ ಆ ರಾಜನು ದುಷ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ, ಪುರಗ್ರಾಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಜನರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಹಿಂಸ್ರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಬೇಟೆಯಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಾಡಿಗೆ ತೆರಳಿದ್ದ. ಬೇಟೆಯ ಆಟದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರ ಹಿಂಸ್ರ ಪಶುಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬೆಂಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಹುದೂರ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಾರಾಜನು ಒಂದು ವಿಪಿನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಆ ವನ ಶ್ರೇಣಿಯ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿ ವಶಿಷ್ಠರ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮವು ಇದ್ದುದು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿತು.

ಆಗ ವೈಶಾಖ ಮಾಸ. ಮಧ್ಯಹ್ನ ಕಾಲ, ನಡುನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ. ರವಿಯ ಕಿರಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಿಡಿಯ ಹುಡಿಯಂತೆ ಸೂಸಿ, ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾದ ಆ ದೊರೆಯು ತಪೋವನದ ಪ್ರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಸುಗಂಧದ ಕಂಪಿಂಪು ತೀಡುವ ಅಲ್ಲಿಯ ತಂಗಾಳಿಯು ಅಪ್ಯಾಯನ ಎನಿಸಿತು ಆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ. ವಶಿಷ್ಠರ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರು ಆ ತಪೋವನದ ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕಿನ ಉಪವನಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಲತಾಮಂಟಪಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಲವರು ನೆರಳು ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಛಾಯಾಮಂಟಪಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದವರು ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಪಾತೆ ಕಟ್ಟಿ ನೀರನ್ನು ಉಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಶಿಷ್ಯರು ಮಾರ್ಗಾಯಾಸದಿಂದ ದಣಿದು ಬಂದ ದಾರಿಹೋಕರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಹೆಮ್ಮರಗಳ ತಣ್ಣೆಳಲಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಬೀಸಣಿಕೆಯಿಂದ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ತಂಪು ಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಪ್ರವಾಸಿಕರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ದಟ್ಟ ನೆರಳನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿದ ಮರದಡಿಯ ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಉಡುಗಿ ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಿ ಸಣ್ಣಗಿನ ಉಸುಕನ್ನು ಹಾಕಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಮೆತ್ತಗಿನ ಆಸನಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಶಿಷ್ಠ ಶಿಷ್ಯರ ಈ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜನು, ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಕೇಳಿದ : 'ಪೂಜ್ಯರೇ, ತಾವು ಯಾರು? ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವಿರಿ?' ಆಗ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಅಂತೇವಾಸಿಗಳು ಸಂತಸದಿಂದ ಶಾಂತಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿದರು : ''ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ವಶಿಷ್ಠರ ಶಿಷ್ಯರು ನಾವು. ಈಗ ವೈಶಾಖ ಮಾಸವಲ್ಲವೆ? ಈಗ ನಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು- ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಆ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮದ ಅನುಷ್ಠಾನ. ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ವೈಶಾಖ. ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕೂ ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಾಧಕವಾಗಿದೆ ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ಈ ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ಮ. ಈ ಮಾಸ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಅನುಷ್ಠಾನ ಗೈಯಬೇಕೆಂದು ಗುರುದೇವ ವಶಿಷ್ಠರ ಆಜ್ಞೆ ನಮಗೆ.

ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ರಾಜ:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ಈ ಮಾಸ ಧರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಮಾನವನಿಗೆ ಯಾವ ಫಲವು ದೊರೆಯುವುದು? ಯಾವ ದೇವತೆಯ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪ?

ವಶಿಷ್ಠ ಶಿಷ್ಯರು:- ''ಮಹನೀಯ, ಈ ಬೇಸಿಗೆಯ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪದಿಂದ ಬೆಂದು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಪಾಂಥರು. ದಣಿದು ಹೋದ ಈ ಎಲ್ಲ ದಾರಿಕಾರರಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ, ಪಾದ್ಯ, ಆಸನ, ಪಾನೀಯ, ವ್ಯಜನ, ಉಪಹಾರ ಮುಂತಾದ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮಾಸ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವಷ್ಟು ನಮಗೆ ಬಿಡುವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ದಯಮಾಡಿ ತಾವು ಈ ಆಶ್ರಮದ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಇರುತ್ತಾರೆ ಆಶ್ರಮದ ಒಳಗಡೆ. ತಾವು ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು. ನಮಗಿಂತಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲರು ಈ ಮಾಸಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು. ಹಾಗೂ ನಿಮಗೆ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅವರೇ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಬಲ್ಲರು. ನಿಮಗೆ ಸುಸ್ವಾಗತ. ತಾವು ಈ ಮರದಡಿಯ ತಂಪಿನ ತಾಣದಲ್ಲಿ ತುಸು ಹೊತ್ತು ತಂಗಿ ಈ ತಂಪು ಪಾನೀಯವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ದಣಿವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು.''

ಆ ತರುಣ ಛಾತ್ರರ ಆದರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾರಾಜನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಆಶ್ರಮದ ಅಭ್ಯಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಈ ರಾಜರ್ಷಿಯನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಸಂತಸದಿಂದ ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಿದರು. ಅತಿಥ್ಯ ಸತ್ಕಾರ ನೀಡಿದರು. ಅವರ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸದ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಪರಿತುಷ್ಟನಾದ ಮಹಾರಾಜ ವಿನಯದಿಂದ ವಂದಿಸಿ ಕೇಳಿದ- ''ಪೂಜನೀಯರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ! ನಾನು ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪೃತರಾಗಿರುವದನ್ನು ಕಂಡೆ. ತಪೋವನದ ಪರಿಸರದ ಉಪವನಗಳಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಏನು ಎಂದು ನಾನು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ.

ಗುರುಗಳಾದ ತಮ್ಮನ್ನೇ ನಾನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂದು ನಾನು ತಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಅಧ್ಯಯನ ಜಪತಪಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವಂತೆ, ದಾರಿ ಹೋಕರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ವಾಗುವಂಥ ಪರೋಪಕಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಕಾಲಧರ್ಮ ಎಂದು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಈ ಜನಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಸಧರ್ಮವೆಂದು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವದರ ರಹಸ್ಯವೇನು? ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳು ಯಾವುವು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಾವು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು.

ವಶಿಷ್ಠ:- ರಾಜರ್ಷಿಯೇ! ವೈಶಾಖ ಮೊದಲಾದ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ವಿಧಿಸಲಾದ ಧರ್ಮಗಳು ಲೋಕೋಪಕಾರಕವಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರೀತಿಕಾರಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಲಾದ ಜನಸೇವಾರೂಪ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆರಾಧನೆ ಎಂದು ಆದರದಿಂದ ಮಾಡುವವರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಮ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಾಸಧರ್ಮ ಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಈ ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದವರ ಮನೋವಾಂಛಿತ ಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವನು. ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಅಲ್ಪ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಹಲವಾರು ಲೋಕೋಪಕಾರಕ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಬಹು ಆಯಾಸ, ಅತಿ ಪರಿಶ್ರಮ, ಪ್ರಭೂತ ದ್ರವ್ಯವ್ಯಯಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿ ಯಜ್ಞಗಳ ಪುಣ್ಯಫಲಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ಹೊಂದಬಹುದು.

ಆದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜನೇ, ನೀನು ಕೂಡ ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿ, ಅವರ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಮಾಡಿಸು. ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಜಲದಾನ, ಅನ್ನದಾನ, ಕೊಡೆ, ಬೀಸಣಿಕೆ, ನೀರು ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆ, ಪಾದರಕ್ಷೆ, ಪಾನಕ, ಚಾಪೆ

ಮುಂತಾದವುಗಳ ದಾನಗಳು ಅತ್ಯಧಿಕ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾಗಿವೆ ನೀರಡಿಸಿ ಬಂದವರಿಗೆ ನೀರು, ದಾರಿ ನಡೆದು ದಣಿದು ಬಂದವರಿಗೆ ಅನ್ನಪಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಉಪಚರಿಸುವದು ಹರಿಪ್ರೀತಿಕರವಾಗಿದೆ ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ.

ಕೂಡುದಾರಿಯ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುರಗ್ರಾಮಗಳ ಪ್ರತ್ಯಂತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀರಿನ ಅರವಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿ ಪಾಂಥಸ್ಥರಿಗೆ ತಂಪಾದ ನೀರನ್ನು ಹನಿಸುವ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡುವದು ಪರಮ ಪುಣ್ಯಕರ. ಜನರು ಓಡಾಡುವ ದಾರಿಗಳ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಮರಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ಸುಖಾಸನಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿ, ಲತಾ ಮಂಟಪ, ಛಾಯಾಮಂಟಪ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಳ್ಳಿವಾಡ ಕುಂಜನಿಕುಂಜಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಪ್ರವಾಸಿಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ವಿವಿಧ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಾಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರಮಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಈ ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಪರೋಪಕಾರದ ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾಸಧರ್ಮಗಳು ಸುಲಭ ಸಾಧನವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸ್ವಂತ ಆಚರಿಸು. ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದಲೂ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ ಪುಣ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊ.''

ಹೀಗೆ ತಿಳಿ ಹೇಳಿ ವಶಿಷ್ಠರು ಆ ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಧನ್ಯತೆ ಎನಿಸಿತು. ಅವನು ಆ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳ ಬಾಯಿಯಿಂದ ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಆಚಾರ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪರಮ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅವರಿಗೆ ದಾನದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿದನು.

ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ಮಹಾರಾಜನು ಮಂತ್ರಿ ಸೇನಾಪತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ನಗಾರಿ ಇಡಿಸಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ತುಂಬ ಡಂಗುರ ಹೊಡೆಸಿದನು.

''ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂಟರಿಂದ ಎಂಬತ್ತು ವರುಷದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲರೂ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ, ಜಲದಾನ, ಅತಿಥಿ ಸೇವೆ, ಲೋಕೋಪಕಾರ, ಛಾಯಾಮಂಟಪ ರಚನೆ, ವೀಜನ, ವ್ಯಜನ, ಛಾಯಾನಿರ್ಮಾಣ, ಪಾನೀಯ ಪ್ರದಾನ, ಪಾದರಕ್ಷಾ ಪ್ರದಾನ, ಸೋದಕುಂಭದಾನ, ಪ್ರಪಾನಿರ್ಮಾಣ, ವಾಪೀಕೂಪ ಸರೋವರಾದಿ ಜಲಾಶಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮುಂತಾದ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ತಪ್ಪದೇ ತಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದವುಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಮೇಷರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಇದ್ದಾಗ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡದಿರುವವರನ್ನೂ ವೈಶಾಖಮಾಸ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಅಸಡ್ಡೆ ತೋರುವವರನ್ನೂ ದಂಡಿಸಲಾಗುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಹಾಗೂ ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ದಾನ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು, ಮಾಡದಿದ್ದವರು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು.''

ಹೀಗೆ ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ತುಂಬ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಡಂಗುರವನ್ನು ಹೊಡಿಸಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳು ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಟ್ಟಣ ಹಾಗೂ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ. ಅವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿಸುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಐದೈದು ಊರುಗಳ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ. ಅವರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತು ಐವತ್ತು ನೂರು ಗ್ರಾಮಗಳ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರೀ ಪುರುಷನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ತಾನೇ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಹೀಗೆ ಕೀರ್ತಿಮಾನ್‌ಮಹಾರಾಜನ ಮಹಾಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅವನ ವಿಶಾಲವಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆ ತುದಿಯಿಂದ ಈ ತುದಿಯವರೆಗೂ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳೂ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಂದಲೂ ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡತೊಡಗಿದವು. ಇದರಿಂದ ಅವನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ತುಂಬೆಲ್ಲ, ಹಾದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅರವಟ್ಟಿಗೆ, ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಟ್ಟ ಹೆಮ್ಮರಗಳು, ಲತಾ ಪ್ರತಾನಗಳು, ಹುಲ್ಲು ಹಾಸುಗಳು, ಹೊಂಡ ಹೊಕ್ಕರಣೆಗಳು, ಪುಷ್ಪ ವಾಟಿಕೆಗಳು. ಪುರಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ವಾಪೀ ಕೂಪ ತಟಾಕಗಳೂ, ತನ್ನೆಳಲು ದಟ್ಟೈಸಿದ ಛಾಯಾಗೃಹಗಳೂ, ಅತಿಥಿ ಶಾಲೆಗಳೂ, ಅಭ್ಯಾಗತ ಮಂದಿರಗಳೂ, ಅನ್ನಛತ್ರಗಳೂ, ಪಾನೀಯ ಪಾತ್ರಗಳೂ, ತಂಗುದಾಣಗಳೂ, ವ್ಯಜನ ವೀಜನಗಳೂ ಕಂಗೊಳಿಸತೊಡಗಿದವು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೂ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೂ ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆ, ಮಾರ್ಗದ ಆಯಾಸ, ಬೇಸಿಗೆಯ ತಾಪ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಅರಿವೇ ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ ಜಲದಾನ ಮುಂತಾದ ಸುಲಭವಾದ ವೈಶಾಖಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ನಗುನಗುತ್ತಾ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೆಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರೀತಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ವೈಶಾಖಧರ್ಮವನ್ನು ಯಾರೂ ಉಲ್ಲಂಘಿಸದೇ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಆಚರಿಸಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಮ ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯತೊಡಗಿದರು. ಇದರಿಂದ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಮದೇವರ ನರಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬರಿದಾಗಿ ಹೋದವು. ಯಮಪಟ್ಟಣವೆಲ್ಲವೂ ಶೂನ್ಯವಾಯಿತು. ಇದರಂತೆ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಆಯಿತು. ಭೂಲೋಕದ ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠೇಯ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿ ನೇರವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಮಂದಿರವನ್ನೇ ಸೇರತೊಡಗಿದರು. ಆದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವೂ ಬರಿದೋ ಬರಿದು. ಯಮಲೋಕವಂತೂ ತೆರವೋ ತೆರವು. ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಪಾಪಿ ಪುಣ್ಯ ಜನರಿಂದ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿದಂತಿರುವ ಈ ಎರಡೂ ಲೋಕಗಳೂ ಈಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಶೂನ್ಯಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಹೋದನು ಯಮಧರ್ಮ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಆ ಪರೇತ ರಾಜನಿಗೆ. ಉಪಾಯಗಾಣದೇ ಧಾವಿಸಿದ ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ. ಆ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದ ಈ ದೀನ ಮುಖದ ಯಮ. ದೀನದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಕಮಲಾಸನನನ್ನು.

ಯಮರಾಜ:- ಹಂಸವಾಹನ, ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯುಕ್ತನಾದ ಭೃತ್ಯನು ಒಡೆಯನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲನಮಾಡದೆ, ಅವನ ಧನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ತಾನೇ ಭೋಗಮಾಡಿದರೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೊರೆಯುವ ಹುಳವಾಗಿ ಜನಿಸುವನು. ದೇವರ ಹಾಗೂ ಒಡೆಯನ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾಕಿ, ಅವರ ಭೋಗ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನೇ ಬಳಸಿ ಭೋಗಿಸಿ, ಸುಖಾನುಭವಪಟ್ಟರೆ, ಮೂರುನೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟವಾಗಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ದುಃಖಪಡುವನು. ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಿದ್ದರೂ ಮೈಗಳ್ಳತನದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೇ ಒಡೆಯರಿಗೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖ ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯುವ ಭೃತ್ಯನಿಗೆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಜನ್ಮ ಬರುವುದು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ನನಗೂ ಕೂಡ ಅಂಥದೇ ಪಾಪದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದು ಒದಗಿದೆ. ಪಾಪಮಾಡಿದವರನ್ನು ದಂಡಿಸಿ, ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ, ಶಾಸನ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಾವು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ಈಗ ನನಗೆ ಏನೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿಕ್ಕಾಗದೇ ಮೈಗಳ್ಳನಂತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಖಾಲಿ ಕೂಡುವಂತಾಗಿದೆ.

ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈಗ ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ಮಹಾರಾಜನ ಶಾಸನದ ವೈಖರಿ ವಿಚಿತ್ರ. ಅವನು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ನಗಾರಿ ಇಡಿಸಿ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಡಂಗುರ ಹೊಡೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ಸುಲಭ ಸ್ನಾನ ಪಾನದಾನಾದಿ ಸರಳ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು. ತಾವೊಬ್ಬರೇ ಹೋಗುವದಲ್ಲದೇ ನನ್ನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರನ್ನೂ ತಮ್ಮ ವೈಶಾಖ ಮಾಸ ಧರ್ಮದ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಪುಣ್ಯದ ಫಲದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿ ಯಜ್ಞ, ಕೃಚ್ಛ್ರ, ಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ವ್ರತ, ಗಂಗಾದಿ ಸ್ನಾನ, ಉಗ್ರ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆ, ಸರ್ವ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದಲೂ ಬಾರದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ಈ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮದ ಪರಿಪಾಲನೆಯಿಂದ ದೊರಕುವುದು. ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜೆಗೈದು, ಆದರದಿಂದ ಮಾಸ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದವರೂ, ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದವಾದ ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ಜಲದಾನ, ಪಾನಕದಾನ, ಪಾದರಕ್ಷಾದಾನ, (ಬೀಸಣಿಕೆ) ವ್ಯಜನ ದಾನ, ಕೊಡೆ ದಾನ, ಅರವಟ್ಟಿಗೆ, ಅನ್ನಛತ್ರ, ಜಲಾಶಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮುಂತಾದ ಪರೋಪಕಾರಕವಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ಮಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಆಚರಿಸುವವರೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ರಾಜನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಈ ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಿಕಲವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿ ತಂಡೋಪತಂಡವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ನಿರ್ಮಾನುಷವಾಗಿದೆ. ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ನನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಸಂಯಮನೀಪುರವು ಸರ್ವಥಾ ಶೂನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಗತಿ?

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಯಮದೇವನ ಸಾಂತ್ವನ

ಬ್ರಹ್ಮ:- 'ಯಮಧರ್ಮ, ಇದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಏನಿದೆ? ನಿನಗೇಕೆ ಇಷ್ಟು ವಿಷಾದವಾಗಿದೆ? ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಣಾಮವೂ ನೂರು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ.

''ಏಕೋಪಿ ಗೋವಿಂದ ಕೃತಃ ಪ್ರಣಾಮಃ। ಶತಾಶ್ವಮೇಧಾವಭೃಥೇನ ತುಲ್ಯಃ ॥
ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಕರ್ತಾ ಪುನರೇತಿ ಜನ್ಮ। ಹರೇಃ ಪ್ರಣಾಮೋ ನ ಪುನರ್ಭ ವಾಯ ॥

ಒಂದು ಸಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಗೋವಿಂದನ ವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಬರುವ ಪುಣ್ಯವು ನೂರು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಗಳ ಕೊನೆಯ ಅವಭೃಥ ಸ್ನಾನಗಳಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದವನು ಮತ್ತೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬರಬೇಕಾಗುವದು. ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವವನು ಎಂದೂ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಯಾರ ನಾಲಿಗೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ 'ಹರಿ' ಎಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಇರುವುವೋ ಅವನಿಗೆ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಏಕೆ? ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಸ್ಮರಣ ಮಾಡಿದವನು ತನ್ನ ಅಭಕ್ಷ್ಯ ಭಕ್ಷಣಾದಿ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ವಿಷ್ಣು ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಯಮಧರ್ಮ, ಇದರಂತೆ ವೈಶಾಖ ಮಾಸವು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪರಮಪ್ರಿಯತಮವಾದ ಮಾಸ. ಈ ಮಾಸದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತಿ. ಈ ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ, ಏನು ಆಶ್ಚರ್ಯ? ಪ್ರಕೃತ ಈ ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ರಾಜನು ವೈಶಾಖಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ತಾನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದಲೂ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಅವನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮವನ್ನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಲೋಪವಿರದೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ರಾಜನ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಆದರಿಂದಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ರಿಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದರಿಂದ ನಿನಗೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಪ್ಪು ಏನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಈ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮವನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಎಂದಾದರೂ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡದೇ ನರಕಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ನೀನು ಅವರಿಗೆ ಶಾಸನ ಮಾಡು. ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ಜನರು ಮುಕ್ತರಾದರೆ, ನೀನು ಅದರಿಂದ ದುಃಖ ಪಡಬೇಡ. ಅಂಥ ಆ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರನ್ನು ನೋಡಿ ನೀನೂ ಆನಂದ ಪಡು. ಅವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸು.''

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬಳಿಕ ಯಮಧರ್ಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ವಂದನೆಗೈದರು. ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಸುನಗುತ್ತಾ 'ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕೈಮುಗಿದು ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ನಮಿಸಿ ನುಡಿದರು.

''ಪ್ರಭು, ಭೂಲೋಕದ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಕೀರ್ತಿಮಾನನು ನಿನ್ನ ಏಕಾಂತಭಕ್ತ. ಪರಮಧರ್ಮಿಷ್ಠ. ಈ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಚಕ್ರವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ರಾಜ್ಯಶಾಸನದೊಂದಿಗೆ ಧರ್ಮಶಾಸನವನ್ನು ಕೂಡ ಈ ರಾಜರ್ಷಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಆ ಎಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರು ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಧಾಮವಾದ ವೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತ ಯಮಲೋಕವು ಈಗ ಶೂನ್ಯಪ್ರಾಯ. ಯಮಧರ್ಮನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ. ತನ್ನ ಈ ಆತಂಕವನ್ನು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಲು ಆ ಯಮದೇವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆಗಿ ತಮ್ಮ ಪಾದದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾನೆ.''

ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಸುನಕ್ಕು ನುಡಿದ -

''ಲಕ್ಷ್ಮೀಂವಾಪಿ ಪರಿತ್ಯಕ್ಷೇ ಪ್ರಾಣಾನ್ ದೇಹಮಥಾಪಿ ವಾ ।
ಶ್ರೀವತ್ಸಂ ಕೌಸ್ತುಭಂ ಮಾಲಾಂ ವೈಜಯಂತೀಮಥಾಪಿ ವಾ ॥

ಶ್ವೇತದ್ವೀಪಂ ಚ ವೈಕುಂಠಂ ಕ್ಷೀರಸಾಗರಮೇವ ಚ ।
ಶೇಷಂ ಚ ಗರುಡಂ ಚೈವ ನ ಭಕ್ತಂ ತ್ಯಕ್ತುಮುತ್ಸಹೇ ॥

ವಿಸೃಜ್ಯ ಸಕಲಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಮದರ್ಥೇ ತ್ಯಕ್ತಜೀವಿತಾನ್ ।
ಮದಾತ್ಮಕಾನ್ ಮಹಾಭಾಗಾನ್ ಕಥಂ ತಾಂಸ್ತ್ಯಕ್ತುಮುತ್ಸಹೇ ॥

ನಾನು ನನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಎಂದೂ ಬಿಡಲಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನೂ ನಾನು ಒಂದು ವೇಳೆ ತೊರೆಯಬಹುದು. ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಬಹುದು. ದೇಹವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀವತ್ಸ ಚಿನ್ಹವನ್ನೂ ಕೌಸ್ತುಭರತ್ನವನ್ನೂ ವೈಜಯಂತೀ ಮಾಲೆಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧ. ಆದರೆ ಭಕ್ತರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಕೈಬಿಡಲಾರೆ. ಶ್ವೇತದ್ವೀಪ, ವೈಕುಂಠ, ಹಾಲುಗಡಲು, ಹಾಸಿಗೆಯಾದ ಹಾವು, ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾಹನವಾದ ಗರುಡ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಭಕ್ತ ಇಷ್ಟು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡಲಾರೆ. ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ನನಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆಗೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಐಹಿಕವಾದ ಸಕಲ ಸುಖಭೋಗ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನನಗಾಗಿ ತೊರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ನನಗೆ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಅರ್ಪಣ ಮಾಡಿದ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ನನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಲಿ?

ನನ್ನ ಪರಮಭಕ್ತನಾದ ಈ ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ನಾನು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ಆಯುಷ್ಯ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಈಗ ಎಂಟು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಅಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನವನ್ನೂ ಧರ್ಮಚಕ್ರವನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ವಿಧಾನದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನು ಎರಡು ಸಾವಿರ

ವರ್ಷ ಈ ಧರ್ಮರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದ ಬಳಿಕ ಅವನು ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆದು ಸಾಯುಜ್ಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ದೊರೆಯ ನಂತರ ದುಷ್ಟ ದೊರೆಯಾದ ವೇನರಾಜನ ದುರಾಡಳಿತವು ನಡೆಯುವದು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ. ಆಗ ವೈಶಾಖಧರ್ಮವು ಛಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ವೇನನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಯಮಲೋಕವು ಪಾಪಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವುದು. ಮುಂದೆ ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಪಾಪದಿಂದ ಆ ವೇನನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಭಸ್ಮೀಭೂತನಾಗುವನು ಅರ್ಥಾತ್ ಮರಣ ಹೊಂದುವನು. ಅನಂತರ ಅವನ ಮಗನಾದ ಪೃಥುರಾಜನಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಆವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಲುಪ್ತವಾದ ವೈಶಾಖಧರ್ಮವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಸಹಸ್ರಾರು ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲನ ಮಾಡಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಿ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಇರದೇ, ಸ್ನಾನದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ, ನರಕದ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಯಮಧರ್ಮನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ಈಗ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ವಿಚ್ಛಿತ್ತಿಯು ಬಂದಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಇದು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿಮಾನ್, ಪೃಥುರಾಜರಂಥ ರಾಜರು ಜನಿಸಿ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮ ಪಾಲನವನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾದ ರಾಜಶಾಸನವನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಘೋಷಣೆ ಹೊರಡಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ಕೆಲಕಾಲ ಪರ್ಯಂತ ಈ ಯಮಧರ್ಮನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯನಾಗಿ ಕೂಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬರುವುದು. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾಗಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಭಾಗಿಗಳಾದರು ಎಂದು ಅರಿತು ಈ ಯಮಧರ್ಮನು ಸಂತೋಷಪಡಲಿ. ವೈಶಾಖಮಾಸದ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಈ ಯಮಧರ್ಮನಿಗೂ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರದಾನಮಾಡಲಿ. ಅವನು ವೈಶಾಖಮಾಸ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಎಂದೂ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಒಡ್ಡುವದು ಬೇಡ.''

ಹೀಗೆ ಯಮಧರ್ಮನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮೂಲಕ ಆಶ್ವಾಸನ ನೀಡಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದ ಆ ಜಗದೀಶ್ವರ. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೂ ಯಮದೇವರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಆದೇಶದಂತೆ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ದಿನದಂದು ಮೊದಲು ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಒಂದು ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕೊಡ ಹಾಗೂ ಮೊಸರು ಅನ್ನವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪಿತೃಗಳ, ಗುರುಗಳ, ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತಣ್ಣಗಿನ ನೀರು, ಮೊಸರು, ಅನ್ನ, ಪಾನೀಯ, ದಕ್ಷಿಣೆ, ಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನನಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ ದರಿದ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು.

ಕೀರ್ತಿಮಾನ್ ಮಹಾರಾಜನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಆಚರಿಸಿದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ. ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಸ್ಮರಣೆಗೈದ. ಕೊನೆಗೆ ವಿಷ್ಣುಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಗೈದ.

ಜನಕರಾಜ:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ದುಷ್ಟ ರಾಜನಾದ ವೇನನು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದನು ಎಂದು ನಾನು ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ಈಗ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ವಂಶದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಮಾನನ ಅನಂತರ ವೇನನು ಜನಿಸುವನು ಎಂದು ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದಿರಿ. ಇದು ಪರಸ್ಪರ ವಿಸಂಗತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ನನ್ನ ಈ ಸಂಶಯವನ್ನು ತಾವು ಪರಿಹರಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರುತದೇವ:- ರಾಜನೇ! ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿಸಂವಾದವು ಕಂಡುಬರುವದು. ಆದರೆ ಯುಗಭೇದ ಕಲ್ಪಭೇದಗಳಿಂದ ಈ ತೋರಿಕೆಯ ವಿರೋಧವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಂದು ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವೇನರಾಜನು ಕಲ್ಪಾಂತರದಲ್ಲಿ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಬರಬಹುದು. ಆದರಿಂದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಆಪಾತತಃವಿಸಂವಾದ ಅತವಾ ವಿರೋಧವು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪ್ರಮಾಣ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಯುಗಭೇದ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಪಭೇದಗಳಿಂದ ಎರಡೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಪ್ರಭಾವ

ಶ್ರುತದೇವ:- ಮೇಷರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಇದ್ದಾಗ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಕಾಲೋಚಿತ ದಾನ, ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ವಿಷ್ಣುಪೂಜೆ, ಹಾಗೂ ವೈಶಾಖ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಶ್ರವಣ ಇವು ನಾಲ್ಕು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಧರ್ಮಗಳು. ಈ ಚತುರ್ವಿಧವಾದ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮದ ಅನುಷ್ಠಾನ ರೂಪವಾದ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದರಿಂದ ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಿಶ್ಚಿತ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು-

ಗೋದಾವರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಒಂದು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ದುರ್ವಾಸ ಮುನಿಗಳ ಇಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರು ನೆಲೆಸಿದ್ದರು ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠರಾದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪರಮಹಂಸರು. ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರು. ವೇದವೇದಾಂತ ಉಪನಿಷದಾದಿ ಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವರಿಗೆ ಕರಗತ. ವೈರಾಗ್ಯವೇ ಅವರ ಭಾಗ್ಯ. ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಜೀವನ. ಸಂತತವೂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ. ಇಂಥ ಪುಣ್ಯಮಯ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತ ಅವರೀರ್ವರೂ ಒಂದು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು- ಸತ್ಯನಿಷ್ಠ ತಪೋನಿಷ್ಠ ಎಂದು ಅವರಿಬ್ಬರ ಹೆಸರು. ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಷ್ಣು ಕಥಾ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ. ಜನರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಲು ಬಂದರೆ ಭಗವತ್ಕಥಾ ಪ್ರವಚನ. ಯಾರೂ ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವೇದಾಂತ ಚಿಂತನ ಭಗವಧ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಭಗವಂತನ ಕಥಾ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವವರು ಬಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಾನೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಕಥಾಶ್ರವಣವು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಉಳಿದ ಪೂಜೆ ಜಪ ತಪ ಮುಂತಾದ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದ. ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಶ್ರವಣ ಮನನ ನಿದಿಧ್ಯಾಸಗಳು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದ ಆ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠ.

ವಿಷ್ಣುಕಥೆ, ಅದನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲ ಸತ್ಪುರುಷರು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸ್ಥಳವು ಗಂಗಾತಟಾಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಪರಿತ್ಯಾಜ್ಯವೇ. ತುಳಸೀ, ಹರಿಮಂದಿರ ಹಾಗೂ ಹರಿಕಥೆ, ಮೂರು ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ವಾಸಿಸಬಾರದು. ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ದೂರವಾದರೂ ಮಾನವರು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಭಗವತ್ಕಥೆಯನ್ನು ದೇವರ ಪೂಜೆಯೆಂದು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಧರ್ಮ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಪೂಜಾಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಸಂಕೋಚ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಗವನ್ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಶ್ರೋತೃಗಳು ಬಂದು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಆನಂದದಿಂದ ತಾನೇ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ವಕ್ತಾ ಶ್ರೋತಾ ಇಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಪೂಜಾ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಚಿಂತನ ಮನನ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಆದರೆ ದುರ್ವಾಸ ಋಷಿಗಳ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನಾದ ತಪೋನಿಷ್ಠನು ಸದಾಚಾರಿಯಾಗಿ ಜಪ ತಪೋನಿಷ್ಠಾನುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಭಗವತ್ಕಥಾ ಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಆದರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಬಂದು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವತ್ಕಥಾ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ತಪೋನಿಷ್ಠನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಭಾವುಕರಿಗೆ ಕಥಾಶ್ರವಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತ ಕಥಾಶ್ರವಣವು ನಡೆದಾಗ ತಾನು ತನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಆಹ್ನಿಕ ಜಪ ತಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ 'ನನಗೆ ಪೂಜಾ ಆಹ್ನಿಕ ಜಪ ಧ್ಯಾನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಥಾಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ಬಿಡುವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಭಗವತ್ಕಥಾ ಶ್ರವಣ ಪ್ರವಚನಗಳಿಗೆ ತನಗೆ ಅವಕಾಶ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಪೂಜಾ ಆಹ್ನಿಕ ಜಪ ತಪ, ಧ್ಯಾನ, ಭಜನ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಇವನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ಪುಣ್ಯಕಥಾ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದರೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕರ್ಮಾಂತರದ ನೆಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಭಗವತ್ಕಥಾ ಶ್ರವಣ ಹಾಗೂ ಕಥನಗಳ ನಿಂದೆಯನ್ನೂ ಉಪಹಾಸವನ್ನೂ ತಾನು ಹೊದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಹೀಗೆ ಭಗವತ್ಕಥಾ ನಿಂದೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಅವನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆಧಿವ್ಯಾಧಿ ಪರಾಹತನಾಗಿ ದುಃಖದ ದಳ್ಳುರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಕ್ಕು ಅವನು ಬೇಯತೊಡಗಿದ. ಆಗ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನು ಬಂದು ಭಗವತ್ಕಥಾ ಶ್ರವಣದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಚಾರು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸಿ ಆ ಸಂಕಟದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿದ. ಕೊನೆಗೂ ತಪೋನಿಷ್ಠನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಭಗವನ್ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಮನನ ನಿದಿಧ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದಿದ.

ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕಥೆಯು ಪರಮ ಪವಿತ್ರ. ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳು ತೊಳೆದು ಹೋಗುವವು ಈ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಥಾ ಕಥನ ಹಾಗೂ ಶ್ರವಣಗಳಿಂದ. ವಿಷ್ಣು ಕಥಾಶ್ರವಣ ಪಠಣ ಪಾರಾಯಣಗಳು ನಡೆದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುವವು. ಸರ್ವ ಕ್ಷೇತ್ರಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಿಮೆಗಳ ಉಕ್ತಿ ಪುನರುಕ್ತಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು ಮುಕ್ತಿ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಪುರುಯಶ' ಎಂಬ ರಾಜರ್ಷಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಪುಣ್ಯಶೀಲನಾದ ಭೂರಿಯಶ ಎಂಬ ಮಹಾರಾಜನ ಅನಂತರ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಈ ಪುರಯಶ. ತಂದೆಯಂತೆ, ಪುರುಯಶನು ಧರ್ಮಪ್ರಾಣ, ರಾಜರ್ಷಿ. ಸತ್ಯನಿಷ್ಠ, ಶೂರ, ಧೀರ, ಉದಾರ, ಬಿಲ್ಲುವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮಮಲ್ಲ ಈ ರಾಜರ್ಷಿ. ಧರ್ಮದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ಉಲ್ಲಂಘಿಸದೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಪುರುಯಶ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ದುರ್ದೈವ ಈ ಮಹಾರಾಜನ ಬೆನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಅನಾವೃಷ್ಟಿ. ಮಳೆಯಿಲ್ಲ ಬೆಳೆಯಿಲ್ಲ. ಜನರಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರ. ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಜಾಜನರ ಚೀತ್ಕಾರ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಭೀಕರ ರೋಗಗಳ ಹಾವಳಿ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಆನೆ ಕುದುರೆ ಎತ್ತು ಹಸು ಕರುಗಳು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಬಲಿ. ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಅರಮನೆಯ ಭಾಂಡಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂರೆಮಾಡಿದರೂ ಜನರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾಳುಕಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲದೇ ಕೂಳು ಕಾಣದೇ ಪ್ರಚಂಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮರಣ. ಅದರಿಂದ ರಾಜ ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರಿ ಮಾನ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಚಿಂತಾಗ್ರಸ್ತರು.

ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ವೈರಿರಾಜರಿಂದ ಆಕ್ರಮಣ. ಮಹಾರಾಜನ ಪರಾಜಯ. ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಪಲಾಯನ. ಅವನ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿ 'ಶಿಖಿನೀ' ದೇವಿಯು ಅವಳ ಪತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕಾಡು ಕಂದರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದಳು. ಹೀಗೆ ರಾಜದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಿಮಿತ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಭೀಕರ ಅರಣ್ಯದ ಒಂದು ದರೀಕೊಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಾಸಿಸಿದರು. ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಯೋಚಿಸಿದ ''ಇದೇನು ನನ್ನ ದುರವಸ್ಥೆ? ನಾನು ಆಜನ್ಮ ಶುದ್ಧ. ನನ್ನ ತಂದೆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ. ತಾಯಿ ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆ. ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಪವಿತ್ರಾತ್ಮರಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಳೆದ ನನಗೆ ಇಂಥ ದುರ್ದಶೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು? ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಗುರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನೂ ದೇವಭಕ್ತನೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಭೂತದಯಾಶೀಲನೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನನಗೆ ಈ ದೈನ್ಯ, ದುಃಖ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದುರ್ದಶೆಗಳೂ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು? ವೈರಿಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಇಂಥ ಘೋರ ಪರಾಜಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಏನು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು? ನನಗೆ ಏಕೆ ಈ ವನವಾಸದ ದುರ್ಧರ ಪ್ರಸಂಗವು ಒದಗಿ ಬಂದಿದೆ?''

ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ಚಿಂತೆ ಹಾಗೂ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೊರಗಿ ಸೊರಗಿ ಹೋದನು ಆ ಮಹಾರಾಜ. ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಯದಾಯ್ತು ಆ ಧರ್ಮಿಷ್ಠ ದೊರೆಗೆ. ಈ ಸಂಕಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ಯಾಜ, ಮತ್ತು ಉಪಯಾಜ ಎಂಬ ಸೋದರ ಮುನಿಗಳ ನೆನಪು ಬಂದಿತು ಆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ. ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ. ರಾಜನ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟರು ಆ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು. ಕೂಡಲೇ ಆಗಮಿಸಿದರು ರಾಜನು ಇದ್ದ ಆ ದರೀ ಕೊಳ್ಳದ ಎಲೆಮನೆಗೆ. ಗುರುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಭಾಗ್ಯದೇವತೆಯೇ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ನಡೆದು ಬಂದಂತೆನಿಸಿತು ಆ ರಾಜರ್ಷಿಗೆ. ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದ. ವಿನಯದಿಂದ ವಂದಿಸಿದ. ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದ.

ಪುರುಯಶ:- ಗುರುಗಳೇ, ನಾನು ಹರಿಭಕ್ತ. ಗುರು ನಿಷ್ಠ. ಧರ್ಮಾಸಕ್ತ. ನ್ಯಾಯ ನೀತಿ ನಿಯಮ ನಿಷ್ಠುರ. ದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪೂಜಕ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನನಗೇಕೆ ಈ ಸೋಲು? ನನಗೇಕೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ? ನನಗೇಕೆ ಈ ದುಃಖ ದಾರಿದ್ರ್ಯ? ನಾನೇಕೆ ಕಾಡು ಪಾಲಾದೆ? ಧರ್ಮಪರಾಯಣನಾಗಿ ನ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಾನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲ ತಲೆದೋರಲು ಕಾರಣವೇನು? ನಾನೇಕೆ ಏಕಾಕಿ? ನಾನೇಕೆ ಅನಾಥ!''

ಧರ್ಮಶೀಲನಾದ ಪುರುಯಶ ಮಹಾರಾಜನ ಮಾತಿನಿಂದ ಅವನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ದಾರುಣದ ಚಿತ್ರವು ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಮುನಿಪುಂಗವರ ಕಣ್ಣೆದುರು ಕಟ್ಟಿತು. ಧರ್ಮಪ್ರಾಣನಾದ ಈ ಮಹಾರಾಜ ಹಾಗೂ ಅವನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದೊಗಿದ ಈ ದೀನ ದಯನೀಯ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕಣ್ಣು ಹನಿಯಿತು. ಕರುಳು ಕಿವಿಚಿತು. ಕ್ಷ ೧ ಹೊತ್ತು ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾಗಿ ಅವರು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಅವರು ಮೃದು ಮಧುರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು.

ಯಾಜ ಉಪಯಾಜ:- 'ರಾಜನೇ, ನೀನು ಹತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರನಾದ ಕಾಡು ಕಿರಾತ ಆಗಿದ್ದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಘೋರ ಕ್ರೂರ ಹಿಂಸೆಯೇ ನಿನ್ನ ಉದ್ಯೋಗ, ಪರೋಪದ್ರವವೇ ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ, ಪರದ್ರೋಹ, ಪರದ್ರವ್ಯಾಪಹಾರ ಪರಪೀಡೆ ನಿನ್ನ ಸಾಧನೆ, ನೀನು ಎಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ್ಗೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಉಚ್ಛೃಂಖಲ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಉದ್ದಾಮ. ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಎಂದೂ ನಾರಾಯಣನ ನಾಮವನ್ನು ನುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತವು ಎಂದೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಚಾರು ಚರಣಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಿವಿ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ ಹರಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು. ತಲೆ ಬಾಗಲಿಲ್ಲ ಭಗವಂತನಿಗೆ. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮ ದ್ರೋಹಿಯಾಗಿ ದೇವದ್ವೇಷಿಯಾಗಿ, ವೇದದ್ವೇಷಿಯಾಗಿ ಹಿಂಸಾಪರಾಯಣನಾಗಿ ಅಧರ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಒಂಬತ್ತು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದೆ. ಹತ್ತನೆಯ ಜನ್ಮವು ಬಂದಿದೆ ಈಗ ನಿನಗೆ.

ಈ ಹತ್ತನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಕಾಡುಬೇಡನಾಗಿ ಜನಿಸಿದೆ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ. ಅವೇ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಕ್ರೌರ್ಯ ಕಾರ್ಪಣ್ಯ ಮುಂತಾದ ದುರ್ಗುಣಗಳು ಜನ್ಮಾಂತರದ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಈ ಹತ್ತನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬಂದಿದ್ದವು. ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ನೀನೊಂದು ಯಮಗಂಡ, ಧರ್ಮಲಂಡ, ದಾರಿ ಹೋಕರನ್ನೆಲ್ಲ ದಯೆಯಿಲ್ಲದೇ ಸುಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ದರೋಡೆ ನಿನ್ನ ಕಸುಬು. ಕಳುವು ನಿನ್ನ ಕುಲಧರ್ಮ. ಹಿಂಸೆಯೇ ವ್ರತ. ಸಂಹಾರವೂ ನಿನ್ನ ನಿತ್ಯನಿಯಮ. ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ. ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಇತಿಮಿತಿಯಿಲ್ಲ. ಆ ಪಾಪದಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀನು ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಮಾಡದೇ ಇರುವ ಜನರೇ ಇಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿನಗೆ ಈ ಏಕಾಕಿತನ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಾಧು ಸಂತರನ್ನು ನೀನು ನಿಂದಿಸಿ ಉಪಹಾಸ ಮಾಡಿದೆ. ಆ ಪಾಪದಿಂದ ನಿನಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವೈರಿಗಳಿಂದ ಪರಾಜಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಆಗ ನೀನು ಯಾರಿಗೂ ಏನೂ ದಾನ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವೇ ನಿನ್ನ ಈಗಿನ ದಾರಿದ್ರ್ಯ. ಈಗ ನೀನು ಅನುಭವಿಸುವ ಈ ವನವಾಸವು

ಅಂದು ಮಾಡಿದ ಪರೋಪದ್ರವದ ಫಲ. ಆಗ ನೀನು ಮಾಡಿದ ಕ್ರೂರಕರ್ಮ ಚೋರಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವೈರಿಗಳು ಅಪಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿನೀನು ಮಾಡಿದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ, ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ನಡುಹಗಲಿನ ಕಡುಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬಳಲಿ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥವಶನಾಗಿ ಒಂದು ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕೆರೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಮತ್ತುಗಾಳಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಒಣಗಿದ ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಆ ಅಲ್ಪಪುಣ್ಯದಿಂದ ನೀನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ರಾಜಪುತ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸಿದೆ. ನೀನು ಇಂಥ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅರಸು ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದೆ. ಕಳೆದ ಜನ್ಮದ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮಪಾಲನೆಯ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರಾಜ್ಯ, ಸಿಂಹಾಸನ, ಅಧಿಕಾರವೈಭವ ಸುಖಸಂಪದಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಆಗಲೂ ನೀನು ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮದ ವ್ರತನಿಯಮ ದಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳು ಬಲವತ್ತರವಾಗಿದ್ದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಈ ದುಃಖ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಪರಾಜಯ ವನವಾಸ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಒದಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಈಗಾದರೂ ನೀನು ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾಲನ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಕಳೆದುಹೋದ ರಾಜ್ಯವೂ ಮರಳಿ ಬರುವುದು. ಹಿಂದಿನ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ಹೇಗೂ ಈಗ ವೈಶಾಖ ಮಾಸವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಅಕ್ಷಯ ತೃತೀಯಾ. ಇಂದು ನೀನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಗೈದು ಕಾಲೋಚಿತ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರೆ, ಮತ್ತು ನಿಷ್ಕಾಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅತ್ಯುತ್ಕಟ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತ್ಮನಿವೇದನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುವದು. ಭಗವತ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದ ಬಳಿಕ ಯಾವುದು ತಾನೇ ದೊರಕಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ?''

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಯಾಜ ಉಪಯಾಜ ಇಬ್ಬರೂ ಮುನಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಆಗ ತನ್ನ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವಾಯಿತು ಆ ಪುರುಯಶ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಅವನು ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗಿದ್ದರೂ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಗುರುದ್ವಯರ ಮಾತಿನಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ವಿವೇಕೋದಯವಾಯಿತು. ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಆಚರಿಸಿದ ಆ ಅರಸು. ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ, ಸತ್ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾನ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಹರಿಕಥಾಶ್ರವಣ. ಸಂತತವೂ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನ. ಹೀಗೆ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಮೂವತ್ತು ದಿನಗಳನ್ನು ನಿರಂತರ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದ. ಈ ಸಂತತ ಭಗವದುಪಾಸನೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವನಬಂಧು ಬಾಂಧವರು ಹಿಂದಿನ ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳು ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಅವನ ಅಳಿದುಳಿದ ಸೇನೆಯೆಲ್ಲವೂ ಈಗ ಅವನ ಸೇವೆಗೆ ಸಜ್ಜಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಅವನು ಪಾಂಚಾಲ ನಗರದ ರಾಜಧಾನಿಯ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟ. ವೈರಿ ರಾಜರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರಳಿ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡ. ಇವನ ಪ್ರಚಂಡ ಪರಾಕ್ರಮದ ರಭಸವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೇ ವೈರಿ ಸೇನೆ ತತ್ತರಿಸಿ ಛಿನ್ನ

ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಹೌಹಾರಿ ಓಡಿ ಹೋಯಿತು. ವಿಜಯಿಶಾಲಿಯಾದ ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶದ ಪುರುಯಶ ರಾಜನು ಸೋತು ಓಡಿ ಹೋದ ವೈರಿರಾಜರ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಮುತ್ತು ರತ್ನ ರಾಶಿ ಭಂಡಾರವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಹತ್ತು ಕೋಟಿ ಕುದುರೆ, ಮೂರು ಕೋಟಿ ಆನೆ, ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಒಂಟೆ, ಮೂರುಲಕ್ಷ ಹೇಸರುಗತ್ತೆ, ಅಸಂಖ್ಯ ರಥ, ಅಪರಿಮಿತ ಕಾಲಾಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದ.

ವೈಶಾಖಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲನೆಯ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅಂದಿನ ಎಲ್ಲ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರು ಪುರುಯಶನ ಪಾದಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ, ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಸುವೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ, ಮಳೆಬೆಳೆ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರವೆಲ್ಲವೂ ಸುಸಂಪನ್ನವಾಗಿ, ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದದಿಂದ ನಕ್ಕು ನಲಿದಾಡಿದರು. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ದಾನ ಧರ್ಮ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಪರಮ ಪರಿತುಷ್ಟನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರಮಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶದ ಪುರುಯಶ ಮಹಾರಾಜನು ಏಕರಾಟ್ ಸಮ್ರಾಟ್ ಆಗಿ ಏಕ ಛತ್ರಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ಸಕಲ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಳಿದ.

ಅವನಿಗೆ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಧೃಷ್ಟಕೀರ್ತಿ, ಧೃಷ್ಟಕೇತು, ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ, ಚಿತ್ರಕೇತು, ವಿಜಯ ಎಂದು ಐದು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾಗಿ ಬೆಳೆದರು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ವೈಶಾಖ ವ್ರತದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಆದರಿಂದ ಅವನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಪ್ರತಿವರುಷವೂ ತಪ್ಪದೇ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ವಿಧಾನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರಿಂದ ಪರಮಪ್ರೀತನೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತುಷ್ಟನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆ ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶದ ಧರ್ಮಿಷ್ಠ ದೊರೆಯಾದ ಪುರುಯಶ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ತೃತಿಯಾ ಸುಮೂಹೂರ್ತದಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನ ದಯಪಾಲಿಸಿದ.

ಪುರುಯಶನಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷ

ಶ್ರುತದೇವ:- ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನು ನಿಷ್ಕಾಮ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಆ ಮಹಾರಾಜನ ಎದುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂತ. ನಾಲ್ಕು ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖಚಕ್ರ ಗದಾ ಪದ್ಮ, ಕಟಿಯಲ್ಲಿ ಪೀತಾಂಬರ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ವನಮಾಲೆ, ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ, ಗುರುಡಾರೂಢನಾದ ಇಂಥ ಗೋವಿಂದ ಕಣ್ಣೆದುರು ವಿರಾಜಮಾನ. ಅವನ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾದ ದೇಹದ ದಿವ್ಯ ದೀಧಿತಿಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಮಹಾರಾಜನ ಕಣ್ಣುಕುಕ್ಕಿದಂತಾಗಿ ಅವನು ನಿಮೀಲಿತ ನೇತ್ರನಾದ. ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪ, ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ರೋಮಾಂಚನ.

ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ವಂದನೆಗೈದ. ಕೆಲನಿಮಿಷಗಳವರೆಗೆ ಎವೆ ಪಿಳುಕಿಸದೆ ನಿರುಕಿಸಿದ ಆ ನಾರಾಯಣನ ದಿವ್ಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು. ಅನಂತರ ಆ ಭಗವಂತನ

ಪವಿತ್ರ ಪಾದಗಳನ್ನು ತೀರ್ಥತೋಯಗಳಿಂದ ತೊಳೆದ. ಆ ಚರಣೋದಕವನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತಳೆದ. ಅನಂತರ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಬಟ್ಟೆ, ಪೀತಾಂಬರ, ಚಂದನ, ಹಾರ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಂದ, ಪೂಜೆಮಾಡಿ ತನ್ನ ತನು ಮನ ಧನ ಆತ್ಮ ಮುಂತಾಗಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಭಗವದರ್ಪಣಗೈದು ಧನ್ಯನಾದ. ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ. ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತವಾದ ಭಗವಂತನ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ.

ಪುರುಯಶ:- ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಧೀಶ್ವರನಾದ ನಿರ್ಗುಣ ನಿರಂಜನ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ವಂದನೆ. ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರಣಾಮ. ಜಗನ್ನಿವಾಸನಾದ ವಾಸುದೇವ! ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡು. ಚಿತ್ತ ನಿನ್ನ ಚರಣ ಚಿಂತನದಲ್ಲಿ, ವಾಣಿ ನಿನ್ನ ಗುಣ ವರ್ಣನದಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ನೇತ್ರ ನಿನ್ನ ಶ್ರೀವಿಗ್ರಹದ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ, ಕಿವಿ ಕಥಾಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ. ನಾಲಿಗೆ ನಿನ್ನ ನೈವೇದ್ಯ ಭಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ, ಮೂಗು ನಿನ್ನ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಮೂಸುವಲ್ಲಿ; ಕೈಗಳು ನಿನ್ನ ಮಂದಿರವನ್ನು ಗುಡಿಸುವಲ್ಲಿ, ಕಾಲು ನಿನ್ನ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ತಲೆ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಸಕ್ತವಾಗಿರಲಿ. ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ಮುನಿ ಮನೀಷಿಗಳಿಂದ ಭಗವತ್ಕಥಾ ಪ್ರವಚನವು ನಿರಂತರವೂ ನಡೆಯುತ್ತಲಿರಲಿ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ಭೂಯಾನ್ ಮನಃ ಕೃಷ್ಣಪದಾರವಿಂದಯೋಃ ।
ವಚಾಂಸಿ ತೇ ದಿವ್ಯ ಕಥಾನುವರ್ಣನೇ ॥
ನೇತ್ರೇ ಮಮೇಮೇ ತವ ವಿಗ್ರಹೇಕ್ಷಣೇ ।
ಶ್ರೋತ್ರೇ ಕಥಾಯಾಂ ರಸನಾ ತ್ವದರ್ಪಿತೇ ॥

ಘ್ರಾಣಂ ಚ ತ್ವತ್ ಪಾದ ಸರೋಜ ಸೌರಭೇ ।
ತ್ವದ್ ಭಕ್ತ ಗಂಧಾದಿ ವಿಲೇಪನೇಽ ಸಕೃತ್ ।
ಸ್ಯಾತಾಂ ಚ ಹಸ್ತೌ ತವ ಮಂದಿರೇ ವಿಭೋ ।
ಸಂಮಾರ್ಜನಾದೌ ಮಮ ನಿತ್ಯದೈವ ॥

ಪಾದೌ ವಿಭೋಃ ಕ್ಷೇತ್ರಕಥಾನುಸರ್ಪಣೇ ।
ಮೂರ್ಧಾ ಚ ಮೇ ಸ್ಯಾತ್ ತವ ವಂದನೇಽ ನಿಶಂ ॥

ಇದರಂತೆ ಆ ಪಾಂಚಾಲ ರಾಜನು ತನ್ನ ಕಾಮನೆ, ಬುದ್ಧಿ, ಕಾಲ ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವನ್ನಿಷ್ಠವಾಗಲಿ ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಕಾಮಶ್ಚ ಮೇ ಸ್ಯಾತ್ತವ ಸತ್ಕಥಾಯಾಂ
ಬುದ್ಧಿಶ್ಚ ಮೇ ಸ್ಯಾತ್ತವ ಚಿಂತನೇಽನಿಶಮ್ ॥

ದಿನಾನಿ ಮೇ ಸ್ಯುಸ್ತವ ಸತ್ಕಥೋದಯೈಃ
ಉದ್ಗೀಯಮಾನೈರ್ಮುನಿಭಿರ್ಗೃಹಾಗತೈಃ ॥
ಹೀನಃ ಪ್ರಸಂಗಸ್ತವ ಮೇ ನ ಭೂಯಾತ್
ಕ್ಷಣಂ ನಿಮೇಷಾರ್ಧ ಮಥಾಪಿ ವಿಷ್ಣೋ ॥

ಪ್ರಭು, ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯು ನಿನ್ನ ಸತ್ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ. ಬುದ್ಧಿಯು ನಿನ್ನ ಚಿಂತನದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತವಾಗಲಿ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹಾಡಿ ಪಾಡುವ ನಿನ್ನ ಕಥಾ ಶ್ರವಣದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ದಿನಗಳು ಕಳೆಯಲಿ. ನಿನ್ನ ಗುಣವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡದೇ ನನ್ನ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗದಿರಲಿ.

ನ ಪಾರಮೇಷ್ಠ್ಯಂ, ನಚ ಸಾರ್ವಭೌಮಂ
ನ ಚಾಪವರ್ಗಂ ಸ್ಪೃಹಯಾಮಿ ವಿಷ್ಣೋ।
ತ್ವತ್ ಪಾದ ಸೇವಾಂ ಚ ಸದೈವ ಕಾಮಯೇ
ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯಂ ಶ್ರಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಭವಾದಿಭಿಃ ಸುರೈಃ ॥

ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯಾಗಲಿ ಭೂಲೋಕದ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಅಧಿಕಾರವಾಗಲಿ ಮೋಕ್ಷವಾಗಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ, ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರದೇವತೆಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಡಲು ನಾನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.''

ಪುರುಯಶ ಮಹಾರಾಜನ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಸಂತುಷ್ಟನಾದ. ಗಂಭೀರವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದ- ''ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠ, ನಿನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ನಾನು ಮುದಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನಿನ್ನ ಧೃಢ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೀನು ಕೊನೆಗೆ ಸಾಯುಜ್ಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದು. ಇಂದು ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ತದಿಗಿ, ಈ ಶುಭದಿನದಂದು ನಾನು ನಿನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವಿತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಕ್ಷಯ ಫಲವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೂಡ ನಾನು ಇಂದು ನಿನಗೆ ಕೊಡಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಅಕ್ಷಯ ತೃತೀಯಾ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಲಿ.

ಈ ತಿಥಿಯಂದು ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಭಗವತ್ಪೂಜಾದಿ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ನನ್ನ ಅಕ್ಷಯ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಿನದಂದು ಅಲ್ಪಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಫಲ ಮಾತ್ರ ಅಕ್ಷಯ. ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವೂ ಅಕ್ಷಯ. ಕುಟುಂಬಿಯಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಈ ಅಕ್ಷಯ ತದಿಗೆಯ ಶುಭದಿನದಂದು ಗೋದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಮುಕ್ತಿ ಭುಕ್ತಿಗಳ ಉಭಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ವ್ರತ, ಉಪವಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರ ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ಮುಪ್ಪು, ಭೀತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ, ನಾನೇ ದೂರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.''

ಹೀಗೆ ಪುರುಯಶರಾಜನಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ದೇವಾಧಿದೇವನಾದ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ಅನಂತರ ಪುರುಯಶರಾಜನು ಭಗವದಾದೇಶದಂತೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ತಪ್ಪದೇ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ವ್ರತವೆಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಬದುಕಿ ಇರುವವರೆಗೆ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ, ಭಗವದ್‌ಧ್ಯಾನ, ವಿಪುಲದಾನ, ಪ್ರಜಾಪಾಲನಾದಿ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ವಿಷ್ಣು ಸಾಯುಜ್ಯರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಪುರುಯಶ ಮಹಾರಾಜನ ಈ ಪುಣ್ಯ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿದವರು ವಿಷ್ಣುವಿನ ದಿವ್ಯ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಶಂಖ, ವ್ಯಾಧರ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಕಿರಾತನ ಜನ್ಮಾಂತರದ ವೃತ್ತಾಂತ :

ಶ್ರುತದೇವ:- ''ರಾಜನೇ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಶಂಖ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಸಿಂಹರಾಶಿಗೆ ಇದ್ದಾಗ ಗೋದಾವರಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆ ಶಂಖವಿಪ್ರನು ನದೀತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಭೀಮರಥಿ ಎಂಬ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದ. ನದಿಯ ಆಚೆ ದುರ್ಗಮವಾದ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯ. ಆ ಬೆಂಗಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸೀಳುದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಸಾಗಿದ ಆ ಶಂಖ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಮುಂದೆ ಹೋದಂತೆ ಕಾಡು ನಿಬಿಡವಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ಇಲ್ಲ. ಆ ರುಕ್ಷಾರಣ್ಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ಕಂಗೆಟ್ಟ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸವಾದುದರಿಂದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಸಿ ಬಂದಂತೆ ಬಿಸಿಲು ಎಸರನ್ನೇ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಎರಡುಗಂಟೆಯ ಸಮಯ, ನೆಲವೆಲ್ಲವೂ ಕಾದು ಕೆಂಡ. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಚಂಡಾತಪದಿಂದ ಬೆಂದು ಒಂದು ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಕಾಡು ಕಿರಾತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣ ಹಿಡಿದು ಕಂಡವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಆ ಶಂಖ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಆ ಬೇಡನ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ದೂರವಾಯಿತು. ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಉದಿಸಿತು.

ವ್ಯಾಧ:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಪಾಪಿ, ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ದುರುಳ ಮಾನವ. ಆದರೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯೆಲ್ಲವೂ ಅಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಪವಿತ್ರ ಬುದ್ಧಿಯು ಈಗ ಉದಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ಪರಮಾನುಗ್ರಹ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ನಾನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ. ತಾವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಯೆ ತೋರಬೇಕು. ತಾವು ನನಗೆ ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯವಾಣಿಯಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ತಮ್ಮಂಥ ಮಹನೀಯರ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಮಾನವರು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಂಧಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಭವಸಾಗರದಿಂದ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಲು ಗುರೂಪದೇಶವು ದಿವ್ಯಸಾಧನ. ಗಂಗೆಯು ಮನುಷ್ಯರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತೆ ಸಾಧುಪುರುಷರು ಪಾಮರ ಜನರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವರು. ಇದು ಅವರ ಸ್ವಭಾವವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆಯ ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಬೀರಿರಿ. ಉಪದೇಶಾಮೃತವನ್ನು ನೀಡಿರಿ. ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ಈ ಬೇಡನನ್ನು ಬೇಗ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿರಿ.

ಶಂಖ:- ವ್ಯಾಧ, ನೀನು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಮಾನವರನ್ನು ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಪಾರುಗೈಯುವ ದಿವ್ಯ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸು. ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮವು ಭವತಾರಕ. ಹಾಗೂ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಶಂಖ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮಾಧ್ಯಾಹ್ನಿಕ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಹಾಗೂ ದೇವಪೂಜೆ, ಜಪ ಮುಂತಾದ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಅನಂತರ ಆ ಬೇಡನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ರುಚಿಕರವಾದ ಬೇಲದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಆ ಸರೋವರದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಮರದಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ದಣಿವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ. ಅನಂತರ ಬೇಡನು ಬಂದು

ವಿನಯದಿಂದ ವಂದಿಸಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಕೇಳಿದ. ''ಪೂಜ್ಯರೇ! ನಾನು ಈ ಕಾಡು ಕಿರಾತ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಜನಿಸಿದೆ. ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾವ ಪಾಪಕೃತ್ಯವನ್ನು ಎಸಗಿದ್ದೆ? ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತಮ್ಮಂಥ ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗವು ಹೇಗೆ ಆಯಿತು? ತಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಜನಿಸಿ ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆಯು ಹೇಗೆ ಆಯಿತು?

ಶಂಖ:- ಕಿರಾತ, ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀನೊಬ್ಬ ಸದಾಚಾರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕೋವಿದ. ವೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸ. ಶಾಕಲ್ಯ ಎಂಬ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಜನನ. ಶ್ರೀವತ್ಸ ಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಉತ್ಪತ್ತಿ. ಆಗ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಸ್ತಂಭ. ನೀನು ಆಗ ಮಹಾಪಂಡಿತನಿದ್ದಂತೆ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಆಗ ಉದ್ದಾಮ ಯೌವನ, ಸುಂದರ ರೂಪ. ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಕೀರ್ತಿ. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ತಲೆ ತಿರುಗಿತು. ದಾರಿ ತಪ್ಪಿತು, ಒಂದು ಬೇರೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಹವಾಸ ನಿನಗೆ ಘಟಿಸಿತು. ಅದು ನಿನ್ನ ದುರ್ದೈವ. ಆ ವೇಶ್ಯೆಯ ಸಂಗ ದೋಷದಿಂದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಚಿತವಾದ ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊರೆದೆ. ಶೂದ್ರನಂತೆಯೇ ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೆಲಸಿದೆ. ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರ್ತಿ ಬಿಟ್ಟೆ.

ಆಗ ನಿನಗೊಬ್ಬ ಮಡದಿ ಇದ್ದಳು. ಕಾಂತಿಮತಿ ಎಂದು ಅವಳ ಹೆಸರು. ಅವಳು ಗುಣವತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ನೀನು ಪರಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾಂತಿಮತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದಳು. ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಆ ವೇಶ್ಯಾ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಗೈದಳು. ಅವಳು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಇಬ್ಬರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ನಗೆ ಮೊಗದಿಂದಲೇ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸ್ನಾನ, ಪಾನ ಭೋಜನ, ಉಪಹಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಬ್ಬರ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ನೆನಸಿ ಒಗೆದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ತಾನು ಕೆಳಗೆ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವೇಶ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಪತಿಯ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತ ಆ ಕಾಂತಿಮತಿಯು ಬಹುಕಾಲದ ವರೆಗೆ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಸವೆಸಿದಳು. ಒಂದು ದಿನ ನೀನು ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ವೇಶ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಮೂಲಂಗಿಪಲ್ಲೆ ಹಾಗೂ ಉದ್ದಿನ ಒಡೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿದ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಳತೆ ಮೀರಿ ನಾಲಿಗೆಯ ರುಚಿಯಿಂದ ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಅಪಥ್ಯ ಸೇವನೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬಿತು. ಮತ್ತು ನಿನಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಭಗಂದರ ಎಂಬ ರೋಗವು ತಗುಲಿತು. ಆದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಗಲಿರುಳೂ ಉರುಪು. ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಹಣವೆಲ್ಲವೂ ವೇಶ್ಯಾಸಂಗದಿಂದ ಹಾಳಾಯಿತು. ಹಣವೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಹೋದ ಬಳಿಕ ಆ ವೈಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯು ನಿನ್ನನ್ನು ತೊರೆದು ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಆಗ ರೋಗದಿಂದ ಜರ್ಜರಿತವಾದ ನೀನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ರೋದಿಸತೊಡಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ಕಾಂತಿಮತಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರಕರೆದು ಹೇಳಿದೆ: ''ಪ್ರಿಯೆ, ನೀನು ಮಾನವಿ ಅಲ್ಲ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವಿ. ನಾನು ಪರಮಪಾಪಿಷ್ಠ. ನೀನು ಪವಿತ್ರಮೂರ್ತಿ. ನೀನೇ ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ಈ ವರೆಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಯಾವ ಹಿತ ಉಪಭೋಗ ಸುಖವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ವಿನಯಶಾಲಿನಿಯಾದ ಮಡದಿಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ನಡೆಯುವ ಮನುಷ್ಯನು ಹದಿನೈದು

ಜನ್ಮಗಳವರೆಗೆ ನಪುಂಸಕನಾಗಿರುವನು. ಇಂಥ ಪಾಪಿಯನ್ನು ಸಜ್ಜನರು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಂದಿಸುವರು. ನೀನು ಮಾತ್ರ ಮಹಾಸಾಧ್ವಿ. ಪರಮ ಪತಿವ್ರತಾ ಶಿರೋಮಣಿ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟು ದಿನ ಅನಾದರ ಮಾಡಿ ದುಃಖಪಡಿಸಿ ಹಿಂಸೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಆದರಿಂದ ನಾನು ಭೀಕರವಾದ ನರಕದಲ್ಲಿ ಯಮಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವೆನು. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪಬಂದಿತು. ಆ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ದಗ್ಧವಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಪತಿಯ ಈ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯು ವ್ಯಥಿತ ಚಿತ್ತಳಾದಳು. ಅವಳು ಕೈ ಮುಗಿದು ಗಂಡನಿಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು : ''ಪ್ರಾಣನಾಥ ! ತಾವು ನನ್ನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಈ ವರೆಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡ ರೀತಿಯಿಂದ ನೀವು ದುಃಖಿಸಬಾರದು. ನಾಚಿಕೆಯನ್ನೂ ಪಡಬಾರದು. ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕೋಪವಿಲ್ಲ. ಕೋಪವೇ ಇಲ್ಲದ ಬಳಿಕ ಆ ನನ್ನ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ದಗ್ಧರಾಗಿ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಎಲ್ಲಿ ಬಂತು! ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ದುಃಖ ರೂಪದಿಂದ ಬಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ದುಃಖವನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸಹನ ಮಾಡುವವಳೇ ಸಾಧ್ವಿಸ್ತ್ರೀ. ಅಂತಹ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಪುರುಷನು ಧೀರಪುರುಷ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.''

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದಳು. ಕೊನೆಗಾದರೂ ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಬಂದಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಅವಳು ತನ್ನ ತಾಯಿ-ತಂದೆ ಬಂಧು-ಬಳಗದವರ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಬೇಡಿ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಆದರಿಂದ ತನ್ನ ಗಂಡನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಔಷಧ ಪಥ್ಯ ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವೆಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿದಳು. ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಅವಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ನಾರಾಯಣನೇ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಪತ್ಯಂತರ್ಗತ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದಳು. ಹಗಲಿರುಳು ಮಲಗಿದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿ ಬೇನೆಯಿಂದ ನರಳುವ ಪತಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಮಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿದಳು. ನಿನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹುಳುಗಳನ್ನು ಉಗುರಿನಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ನೋವಾಗದಂತೆ ತೆಗೆಯತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅವಳು ಹಗಲು ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಪತಿಯ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು- ''ದೇವಾಧಿ ದೇವತೆಗಳೇ! ಹಾಗೂ ಪಿತೃಗಳೇ! ನನ್ನ ಈ ಪತಿಗೆ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿರಿ. ಚಂಡೀದೇವಿಯೇ । ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಆರೋಗ್ಯವಂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ನಿನಗೆ ಎಮ್ಮೆಯ ಮೊಸರು ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಅನ್ನಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಗಣಪತಿಯೇ! ನಿನಗೆ ಮೋದಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ನೈವೇದ್ಯ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರವೂ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಉಪ್ಪು ಹಾಗೂ ತುಪ್ಪ ಇವುಗಳನ್ನು ಪತಿಯ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯ ದೊರಕಲಿ, ಅವರು ನೂರುವರ್ಷ ಬಾಳಲಿ.'' ಹೀಗೆ ಅವಳು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದೇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಗಂಡನ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಅಲ್ಲಿಗೆ ದೇವಲ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಆಗಮಿಸಿದರು. ಆಗ ವೈಶಾಖ ಮಾಸ. ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಸಂತಪ್ತರಾಗಿದ್ದರು ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು. ಹಸಿವೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳು ಆ ಮುನಿಯ ಹರಣವನ್ನೇ ಹಿಂಡಿ ಹಿಪ್ಪಿ ಮಾಡಿದ್ದವು.

ಅವರು ಈ ಕಾಂತಿಮತಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ. ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರು ಆಗಮಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಕಾಂತಿಮತಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಎದ್ದು ಸ್ವಾಗತಮಾಡಿದಳು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವರ ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ಪತಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದಳು. ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಬಂದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಣ್ಣೀರಿನ ಪಾನಕ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಋಷಿಗಳು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಪತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಸನ್ನಿಪಾತ ರೋಗವು ಆಯಿತು. ಆಗ ಕಾಂತಿಮತಿಯು ಶುಂಠಿ ಮೆಣಸು ಅರೆದು ಔಷಧರೂಪವಾಗಿ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದಳು. ಆಗ ಜ್ವರದ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಅವಳ ಪತಿಯಾದ ನೀನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಅವಳ ಬೆರಳನ್ನು ಕಡಿದುಬಿಟ್ಟೆ. ಅವಳ ಬೆರಳು ನಿನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟಿತು. ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನು ನೆನೆಸುತ್ತ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ. ಆಗ ದುಃಖಿತಳಾದ ಕಾಂತಿಮತಿಯು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಬಂಗಾರದ ಬಳೆಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಂಡು ತಂದು ಚಿತೆಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿದಳು. ರೋಗಿಷ್ಠನಾದ ಆ ಪತಿಯ ಮೃತ ಶರೀರವನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಚಿತೆಯ ಮೇಲೆ ತಾನೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಪತಿಯೊಡನೆ ತನ್ನ ದೇಹ ದಹನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸತೀ ಹೋದಳು. ಅನಂತರ ಈ ಸಹಗಮನದ ಪುಣ್ಯದಿಂದಲೂ, ಪತಿಸೇವೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ ಸತೀಹೋದ ಆ ಸತೀಮಣಿ ಕಾಂತಿಮತಿಯು ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ದೇವಲ ಮುನಿಗೆ ತಣ್ಣೀರಿನ ಪಾನಕವನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಕೊಟ್ಟು ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಶಿರಸಾಧಾರಣ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಇಂಥ ದುರ್ಲಭವಾದ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು.

ಅವಳನ್ನು ಇರುವವರೆಗೂ ದುಃಖಪಡಿಸಿ ವೇಶ್ಯಾಗಾಮಿಯಾಗಿ ಆ ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನೇ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುತ್ತ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಆ ದುಷ್ಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ನೀನು. ಆ ಪಾಪದಿಂದ ನೀನು ಈ ಬೇಡರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವೆ. ಹಿಂಸೆ, ಪರದ್ರೋಹ, ಕೊಲೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವೆ. ನೀನು ಕಳೆದ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ದೇವಲ ಋಷಿಗಳು ಬಂದಾಗ ಅವರಿಗೆ ತಣ್ಣೀರಿನ ಪಾನಕವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಲು ನಿನ್ನ ಪತಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನಿನಗೆ ಈಗ ಧರ್ಮವಿಷಯಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಆ ಮುನಿಗಳ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಮಡದಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಧು ಸಂಗ ಅರ್ಥಾತ್ ನನ್ನ ಸಹವಾಸವು ಈಗ ನಿನಗೆ ಲಭಿಸಿತು.

ಕಿರಾತ:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ''ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷರೂಪದಿಂದ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಹರಿಪ್ರೀತಿ ಆಗುವದು'' ಎಂದು ತಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆ. ಆದರೆ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಅವನ ಲಕ್ಷಣವೇನು? ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆ ಯಾವುದು? ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ ಎಂದರೆ ಏನು? ಶ್ರೀಹರಿಯು ಯಾವುದರಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು? ನಾನು ತಮ್ಮ ಕಿಂಕರ. ನನಗೆ ಇವೆಲ್ಲ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಶಂಖ:- ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ನೋವು, ರೋಗಗಳಿಂದ ರಹಿತನೂ ಆದ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿ ಸರ್ವಸದ್ಗುಣಗಳ ನಿಧಿ. ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲ ಒಡೆಯ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ವಿಗ್ರಹ. ಈ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಅಧೀನ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಪಾಲನ, ಸಂಹಾರ, ನಿಯಮ, ಬಂಧನ, ಮೋಚನ, ಜ್ಞಾನ-ಅಜ್ಞಾನ, ಜೀವನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಗುವದು ಅವನಿಂದಲೇ, ಆ ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳು 'ಪರಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸ್ಮೃತಿ, ಪುರಾಣ, ಪಂಚರಾತ್ರ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತ ಇವೆಲ್ಲವೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಅವನನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ವೇದೈಕ ವೇದ್ಯನಾದ ಆ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಮಾನ ಅಥವಾ ತರ್ಕದಿಂದ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಅವನು ಗೋಚರನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಮಾನವರು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ ಉದ್ಧೃತರಾಗಬೇಕು.

ಈ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತು ಪ್ರಾಣನಿಂದಲೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಣನೇ ಚೇಷ್ಟಾಪ್ರದನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವ ಜಗದಾಧಾರ ಭೂತನಾದ ಸೂತ್ರನಾಮಕ ಪ್ರಾಣನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯನಾಗಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವಜೀವರಲ್ಲಿಯೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿದ್ದು ಸೂತ್ರನಾಮಕನಾದ ಈ ಪ್ರಾಣನು ಎಲ್ಲ ಜೀವರಿಗಿಂತ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಕಿರಾತ:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಾತ್ಮಕನಾದ ಪ್ರಾಣನು ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಹೇಗೆ?

ಶಂಖಮುನಿ:- ಕಿರಾತನೇ ಕೇಳು, ಪೂರ್ವಕಾಲಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ಹೇಳಿದನು- ''ದೇವತೆಗಳೇ, ನಾನು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸುರಸಮೂಹದ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ದೇವತಾ ಗಣಕ್ಕೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ಅಧಿಪತಿ, ಸಾರ್ವಭೌಮ. ಈ ನಿಮ್ಮ ದೇವಗಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಶಕ್ತಿ ಶಾಲಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ದೇವತೆಯನ್ನು ಯುವರಾಜ ಪದದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಳಿಸಿರಿ.''

ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ''ನಾನು ಯುವರಾಜನಾಗುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಯುವರಾಜನಾಗುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬುದರ ನಿರ್ಣಯವಾಗದೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈಮುಗಿದು ''ಭಗವನ್, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಬಲ ಜ್ಯೇಷ್ಠರೂ ಯಾರು! ನಮಗಂತೂ ನಿರ್ಣಯಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೀನೇ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಆಗ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ನಗುತ್ತ ನುಡಿದನು, ''ಈ ವಿರಾಟ್‌ರೂಪಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಶರೀರವು ಯಾರು ಹೊರಟುಹೋದರೆ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವದೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವದೋ ಅವನೇ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಲ್ಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಸುರೋತ್ತಮ. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ಶರೀರದ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ವಾಸಸ್ಥಳದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರಿ.''

ದೇವತೆಗಳ ಪರಿಚಯ

ಮಹಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ''ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ'' ಎಂದು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ಆದರಂತೆ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಜಯಂತನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆ ವಿರಾಟ್ ಶರೀರದ ಪಾದದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಈ ಪಾದಾಭಿಮಾನಿ ಜಯಂತನ ನಿರ್ಗಮನದಿಂದ ಆ ದೇಹದ ಪಾದವು ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತು. ಆದರಿಂದ ಆ ಕಾಯವು ಕುಂಟವಾಯಿತು. ಆದರೆ ದೇಹವು ಮಾತ್ರ ಉರುಳಿ ಬೀಳದೇ ಸುರಕ್ಷಿತ ವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಕಾಲು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಶರೀರಕ್ಕೆ ನಡೆದಾಡಲು ಬಾರದಿದ್ದರೂ, ಪಂಗುವಾಗಿ ಉಳಿದರೂ ತಿನ್ನುವುದು. ಕುಡಿಯುವುದು, ಮಾತನಾಡುವುದು, ವಾಸನೆ ನೋಡುವದು, ಕೇಳುವದು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನಡೆದವು. ಅನಂತರ ಗುಹ್ಯಭಾಗದಿಂದ ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಆಗ ಜನರು ಅವನಿಗೆ ನಪುಂಸಕ ಎಂದು ಕರೆದರು. ದೇಹಮಾತ್ರ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಅನಂತರ ಹಸ್ತಾಭಿಮಾನಿ ಇಂದ್ರನು ಹೊರಬಿದ್ದನು. ದೇಹ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಕೈ ಇಲ್ಲದೆ ಊನವಾದರೂ ಉಳಿದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸಾಗಿದವು. ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯನು ಹೊರಬಿದ್ದು ಬಂದ, ಆಗ ಕುರುಡತನ ಬಂದರೂ ಶರೀರಪಾತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆಯೇ ಮೂಗಿನಿಂದ ಅಶ್ವಿನೀ ಕುಮಾರರು, ಕಿವಿಯಿಂದ ದಿಗಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು, ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ವರುಣ, ವಾಗಿಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಅಗ್ನಿದೇವ, ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ರುದ್ರದೇವ, ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಆದರೆ ಇದಾವುದರಿಂದಲೂ ದೇಹಪಾತವು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಒಂದೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಆ ಆ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳ ನಿರ್ಗಮನದಿಂದ ಬಿದ್ದು ಹೋದರೂ ದೇಹಪಾತವಾಗದೆಂದೇ ಶರೀರದ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ದೈಹಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ನಡೆಯುವವು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೂಗಿನ ದೇವತೆ ಹೋದಾಗ ಗಂಧಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವ, ಕಿವಿಯ ದೇವತೆ ಹೋದಾಗ ಕಿವುಡು, ನಾಲಿಗೆಯ ದೇವತೆ ಹೋದಾಗ ರಸಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವ, ವಾಗಿಂದ್ರಿಯ ದೇವತೆ ಹೋದಾಗ ಮೂಕ, ಮನೋಭಿಮಾನಿ ರುದ್ರ ಹೋದಾಗ ಜಡ ಎಂದು ಆ ಬ್ರಹ್ಮಶರೀರವಾದ ದೇಹವು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ದೇಹದ ಪತನವು ಮಾತ್ರ ಯಾರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಶರೀರದಿಂದ ಪ್ರಾಣನು ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಉಳಿದ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಣನು ನಿರ್ಗಮಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಶರೀರವು ಬಿದ್ದುಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಗಳೂ ನಿಂತು ಹೋದವು. ಆಗ ಆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ''ಸತ್ತು ಹೋಯಿತು. ಮರಣ ಹೊಂದಿತು'' ಎಂದು ಕರೆದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ

ಮಾತನಾಡಿದರು- ''ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಈಗ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡೋಣ. ಯಾರ ಪ್ರವೇಶ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಈ ದೇಹವು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವುದೋ ಅವನೇ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ಶರೀರದ ಪುನರುತ್ಥಾನ ಅಥವಾ ಪುನರ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದವನಿಗೆ ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟ !'' ಎಂದು.

ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ಸತ್ತು ಬಿದ್ದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಜಯಂತನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ದೇಹವು ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅನಂತರ ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ನಿರ್ಜೀವವಾದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇಹದ ಗುಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ. ಆದರೂ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನ ದೇಹವು ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ದಿಗಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು, ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವರುಣ, ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಿನೀ ಕುಮಾರರು, ವಾಗಿಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿದೇವ, ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ. ಆದರೂ ದೇಹವು ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಜೀವಂತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಬ್ರಹ್ಮಶರೀರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಅವರಾರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಬಲಪ್ರಭಾವ ದಿಂದ ಆ ದೇಹವನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಾಣನು ಆ ಚತುರ್ಮುಖ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆ ವಿರಾಟ್‌ದೇಹವು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಂತಿತು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಾಣನೇ ಸರ್ವ ಜೀವೊತ್ತಮ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರಾಣನೇ ಬಲಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ. ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ದೇವೋತ್ತಮ, ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವತೆ, ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಬಲ, ಜ್ಞಾನ, ಧೈರ್ಯ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಜೀವನ ಶಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಾಣನೇ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಅವನನ್ನೇ ಯುವರಾಜ ಪದದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರಾಣನಿಗೆ ಅಂದಿನಿಂದ ಉಕ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ಈ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಉಕ್ಥನಾಮಕ ಪ್ರಾಣನಿಂದಲೇ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಜೀವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣನು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ. ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ, ಸರ್ವಾಧಿಕ ಬಲಶಾಲಿ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣೋಪಾಸಕರು ಈ ಪ್ರಾಣದೇವನೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಯಥಾರ್ಥವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಾಣನು ಶ್ರೀವಾಸುದೇವನ ಅನುಯಾಯಿ. ಅವನನ್ನು ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಹರಿವಾಯುಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದವರು ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಅವನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನಮಯವಾದ ಲಿಂಗ ಶರೀರವನ್ನು ಕಳಚಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾವು ತನ್ನ ಪೊರೆಯನ್ನು ತೊರೆಯುವಂತೆ ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸಾಧನ ಸಂಪನ್ನರು ತಮ್ಮ ಅನಾದಿಯಾದ ಲಿಂಗದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಕಿರಾತ:- ಪ್ರಾಣನು ಇಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಹಾಗೂ ಜಗದ್ಗುರು ಮತ್ತು ಮಹತೋ ಮಹಿಷ್ಠನಿದ್ದರೆ ಅವನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಅರ್ಥಾತ್ ಅವನ ಮಹಿಮೆಯ ಖ್ಯಾತಿಯು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಪ್ರಚುರವಾಗಿ ಪ್ರಸಾರವಾಗಿಲ್ಲ ?

ಶಂಖ:- ಇದು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಘಟನೆ. ಪ್ರಾಣನಾಮಕನಾದ ವಾಯುದೇವನು ಒಮ್ಮೆ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಮಾಡಿ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ಗಂಗಾ ತಟಾಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳು ನೆರದಿದ್ದರು ಗಂಗಾಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ. ಪ್ರಾಣದೇವನು ಅವರೆಲ್ಲ ಋಷಿಮುನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಜ್ಞಭೂಮಿಯನ್ನು ಶೋಧಿಸಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಆಗ ಆ ಗಂಗೆಯ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಕಣ್ವಮುನಿಗಳು ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಮಾಧಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮೇಲೆ ಹಾವಿನ ಹುತ್ತವು ಬೆಳೆದಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಾಣದೇವನು ಮುನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಜ್ಞಭೂಮಿಯನ್ನು ನೇಗಿಲದಿಂದ ಹರಗುವಾಗ ಕಣ್ವಮುನಿಯ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತ ಹುತ್ತವು ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಕಣ್ವಮುನಿಯ ತಪೋಭಂಗವಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಕುಪಿತನಾದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯು ಆ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದು ಪ್ರಾಣನಿಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟನು:- ''ದೇವೇಶ್ವರ, ಇಂದಿನಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಅವತಾರವು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿ.''

ಬೇಡನೇ! ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಪ್ರಾಣದೇವನ ಅರ್ಥಾತ್ ವಾಯುದೇವನ ಮಹಿಮೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಸಾರವನ್ನೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ

ಕಿರಾತ:- ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರೆ, ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸಹಸ್ರಾವಧಿ ಕೋಟ್ಯಾವಧಿ ಜೀವರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಜೀವರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರ ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ. ಸ್ವಭಾವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಅವರು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದವನು ಒಬ್ಬನೇ ದೇವ. ಅವನಿಂದ ಸೃಷ್ಟರಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ತರಹದ ಸ್ವಭಾವ, ಗುಣಧರ್ಮಗಳು ಏಕೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ?

ಶಂಖಮುನಿ:- ರಜೋಗುಣ, ತಮೋಗುಣ, ಸತ್ವಗುಣ ಎಂದು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಗುಣಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಗುಣಗಳಿಂದ ಮಾನವರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ರಾಜಸ, ತಾಮಸ, ಸಾತ್ವಿಕ, ಎಂದು ಮೂರು ಪ್ರಭೇದಗಳು ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ರಾಜಸ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಜೀವರು ರಾಜಸ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಮೋಗುಣವುಳ್ಳ ತಾಮಸೀ ಜೀವರು ತಾಮಸ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ವಗುಣವುಳ್ಳ ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವದ ಸಜ್ಜೀವರು ಸಾತ್ವಿಕ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುಣ ಹಾಗೂ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಆ ಆ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಫಲಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ತಮೋಗುಣಿಯಾದ ಜೀವನು ತಾಮಸ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರ್ವಾಹ ಮಾಡುತ್ತ ಯಾವಾಗಲೂ ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ತಾಮಸೀ ಜೀವರಲ್ಲಿ ದಯೆ, ಮಾಯೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಅಂತಃಕರಣ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಭಕ್ತಿ ಯಾವ ಸದ್ಗುಣಗಳೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಇವರ ಸ್ವಭಾವವೂ ಬಹುಕ್ರೂರ. ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ದ್ವೇಷ, ಪರದ್ರೋಹ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಮುಂತಾದ ದುರ್ಗುಣಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತವೆ. ರಾಕ್ಷಸ, ಪಿಶಾಚ ಮುಂತಾದ ತಮೋಗುಣಿ ದುರ್ಜೀವಗಳು ತಾಮಸೀ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜಸ ಜನರ ಬುದ್ಧಿಯು ಮಿಶ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ಪಾಪದಿಂದ ನರಕವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಸ್ವರ್ಗ ನರಕ ಭೂಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರಿಂದ ಇವರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಸತ್ಕರ್ಮ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುನಃ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಮತ್ತೆ ನರಕಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ ಬಂದು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವದ ಮಾನವರು ಧರ್ಮಶೀಲರು. ದಯಾಳುಗಳು. ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರು, ಪರೋಪಕಾರಿಗಳು. ಭಗವನ್ನಿಷ್ಠರು ನಿರುಪದ್ರವಿಗಳು, ಯದೃಚ್ಛಾಲಾಭತುಷ್ಟರು ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರಿಗೆ ದಿವ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಿಶ್ಚಿತ.

ಆದುದರಿಂದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಜೀವರಿಗೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಭಾವ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಗುಣಕರ್ಮಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಪೂರ್ಣಕಾಮ, ಅವನಿಗೆ ಯಾರ ಮೇಲೆಯೂ ದ್ವೇಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರ ಬಗೆಗೆ ಪಕ್ಷಪಾತವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಸಮಾನ ಭಾವದಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಜೀವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗುಣ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸುಖದುಃಖಾದಿ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಉಪವನದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೂ ತೋಟದ ಮಾಲಿಯು ಒಂದೇ ಬಾವಿಯಿಂದ ಸಮಾನವಾಗಿಯೇ ನೀರನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದೇ ನೆಲ, ಒಂದೇ ಜಲ, ಒಂದೇ ಸ್ಥಲ, ಒಂದೇ ಹೊಲ, ಒಂದೇ ಬಾವಿ. ಒಬ್ಬನೇ ನೀರು ಹನಿಸುವವ. ಆದರೆ ಬೆಳೆಯುವ ಮರಬಳ್ಳಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಹೂವುಹಣ್ಣು ಕಾಯಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ, ರುಚಿ, ರಂಗು. ಆದರಿಂದ ಆ ತೋಟದ ಒಡೆಯನು ಕೆಲವು ಗಿಡಗಳ ಮೇಲೆ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದಾಗಲೀ ಕೆಲವು ಗಿಡಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರ್ದಯಿ ಆಗಿದ್ದಾನೆಂದಾಗಲೀ ಅಪವಾದವನ್ನು ಕೊಡಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವವನು ಒಬ್ಬನೇ. ಆದರೂ ಅವರವರ ಗುಣಕರ್ಮ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಮಾನವರು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ವೈಷಮ್ಯ, ನಿರ್ದಯತೆ, ಪಕ್ಷಪಾತ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮುಂತಾದ ದೋಷಗಳು ಬರಲು ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ.

ದೇವಾಧಿದೇವನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಒಂದು ನಿಮಿಷವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಒಂದು ಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ನೇತ್ರ ಉನ್ಮೇಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕಣ್ಣುತೆರೆದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಔಪಚಾರಿಕವಾದ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಇರುವವರೆಗೆ ಪ್ರಳಯಕಾಲವಿರುತ್ತದೆ. ನಿಮೇಷದ ಅಂತಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಇಚ್ಛೆಯು ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಜೀವ ಸಮೂಹಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಕುಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜೀವವು ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಅರಿವು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿ-ಚತುರ್ವ್ಯೂಹ

ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಅನಿರುದ್ಧ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರ್ಷಣ ವಾಸುದೇವ ಎಂದು ಚತುರ್ವ್ಯೂಹ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಉನ್ಮೇಷಕಾಲದ ಪ್ರಥಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಅನಿರುದ್ಧಾದಿ ಚತುರ್ವ್ಯೂಹ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ವ್ಯೂಹಗಾಮಿಯಾದ ವಾಸುದೇವ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ಮಹಾತ್ಮರಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಾಯುಜ್ಯ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧಕವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಹಲವರಿಗೆ ಸಾರೂಪ್ಯ ಪ್ರಾಪಕವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಗಮಕವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಮತ್ತಿತರರಿಗೆ ಸಾಲೋಕ್ಯದ ಉಪಧಾಯಕವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ತನ್ನದೇ ಅಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಅನಿರುದ್ಧ ಮೂರ್ತಿಯ ವಶದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ನೋಡಿ ಅವರನ್ನು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮೂರ್ತಿಯ ವಶದಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ತನ್ನ ವಾಸುದೇವಾದಿ ಚತುರ್ವ್ಯೂಹಗಳ ದ್ವಾರಾ ಮಾಯಾ, ಜಯಾ, ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ವರೂಪಿಯರಾದ ಮಹಿಳಾಮಣಿಯರನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರೇಯಸಿಯರಿಂದ ಒಡಗೂಡಿಕೊಂಡು ಚತುರ್ವ್ಯೂಹಾತ್ಮಕನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಸ್ವಯಂ ಪೂರ್ಣಕಾಮ ನಾದರೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ವಾಸನೆವುಳ್ಳ ಜನರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಉನ್ಮೇಷ ಕಾಲವು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಯೋಗ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ವ್ಯೂಹಗಾಮಿಯಾದ ಸಂಕರ್ಷಣ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಈ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಯಾದ ದೇವತಾ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರವು ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತ ವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತಾಧುರೀಣರಿಗೂ ವಶಿಷ್ಠ ವಾಮದೇವಾದಿ ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲು ಅಶಕ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ವ್ಯಾಧ:- ಮಹಾಮುನಿಗಳೇ, ಭಾಗವತ ಧರ್ಮಗಳು ಎಂದರೆ ಯಾವವು? ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವ ಬಗೆ ಯಾವುದು?

ಶಂಖಮುನಿ:- ಯಾವುದರಿಂದ ಮಾನವನ ಅಂತಃಕರಣವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುವದೋ ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಉಪಕಾರವಾಗುವದೋ ಅದೇ ಸಾತ್ವಿಕ ಧರ್ಮ. ಸಜ್ಜನರ ಸೇವೆ, ಪರನಿಂದಾವರ್ಜನೆ ಇವು ಸಾತ್ವಿಕಧರ್ಮದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ಯಾವ ಜೀವರು ಪರರಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಆಚರಣವನ್ನು ದಿನವೂ ಬಿಡದೇ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡದೇ ಭಗವಂತನ ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುವವರೋ ಅವರು ಪರಮಸಾತ್ವಿಕರು ಎನಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸ್ಮೃತಿ, ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕಾಮ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಭಗವದೈಕನಿಷ್ಠೆ ಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿದರೆ ಅದು ಸಾತ್ವಿಕ ಧರ್ಮ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಮದ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ನಾಕು ನಾಕು ಪ್ರಕಾರದ ಧರ್ಮಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವೂ ಕೂಡ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ, ಕಾಮ್ಯವೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ್ದು ಇರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣ

ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಸಾತ್ವಿಕ ಧರ್ಮ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾತ್ವಿಕ ಧರ್ಮವೇ ಪರಮ ಮಂಗಳಮಯವಾದ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಬೇರೆಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾಮನೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಡುವ ಧರ್ಮವು ರಾಜಸಧರ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಯಕ್ಷ, ರಾಕ್ಷಸ, ಪಿಶಾಚ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಹಿಂಸಾಪ್ರಧಾನವಾದ ಲೋಕನಿಷ್ಠುರವಾದ ನಿಂದ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಾಮಸಧರ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಭಾಗವತನ ಲಕ್ಷಣ

ಯಾವನು ಸತ್ವ ಗುಣವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕಾಮಭಾವದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಭಾಗವತ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಯಾರ ಮನದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣು, ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಾರಾಯಣ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹರಿ, ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಅನಂತನು ಸಂತತವೂ ನಿಂತು ನಲಿಯುತ್ತಿರುವನೋ ಅವನೇ ಭಾಗವತ. ಸದಾಚಾರ ಪರೋಪಕಾರ ಇವು ಎರಡು ಮುಖ್ಯವಾದ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮಗಳು.

ಯಾರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ, ಗುರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀಹರಿ ಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸತ್ಯಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದು ವಿದ್ಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಯಾರು ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ಭಗವತ್ ಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ಸತ್ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುವರೋ ಅವರೇ ನಿಜವಾದ ಭಾಗವತರು. ಇಂಥ ಭಗವದ್ ಭಕ್ತರಾದ ಮಹಾತ್ಮರು ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷ್ಣುಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ತೇಷಾಂ ಸುಸಮ್ಮತಾ ಧರ್ಮಾಃ ಶಾಶ್ವತಾ ವಿಷ್ಣುವಲ್ಲಭಾಃ ।
ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯುದಿತಾ ಯೇ ಚ ತೇ ಧರ್ಮಾಃ ಶಾಶ್ವತಾ ಮತಾಃ ॥

ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದಾಗ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸರ್ವಲೋಕ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಾರಭೂತವಾದ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.''

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಶಂಖಮುನಿಯು ವ್ಯಾಧನನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಿಯವಾದ ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವಾಗ ಐದು ಶಾಖೆಗಳಿರುವ ಆ ವಟವೃಕ್ಷವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮುರಿದುಬಿದ್ದಿತು. ಆ ಹೆಮ್ಮರದ ಹೊದರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಕರಾಳವಾದ ಹೆಬ್ಬಾವು ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದೂ ಕೂಡ ಈ ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯು ಶಂಖಮುನಿಯ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಪ್ರವಚನರೂಪದಿಂದ ಹರಿದು ಬರುವಾಗ ಯದೃಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಉದ್ಧೃತವಾಯಿತು. ಪಾಪಯೋನಿಯಾದ ಆ ಹಾವಿನ ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದು ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿತು. ಶಂಖಮುನಿಯ ಎದುರು ಬಂದು ಹಣೆಮಣಿದು ನಮಿಸಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು.

ವ್ಯಾಧ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಾದುದು

ಶ್ರುತದೇವ:- ಶಂಖಮುನಿಯು ತನ್ನ ಎದುರು ಕುಳಿತು ವ್ಯಾಧನಿಗೆ ವೈಶಾಖ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಲಿರುವಾಗ ತಾವು ಕುಳಿತ ಮರ ಮುರಿದುಬಿದ್ದು ಹೊದರಿನಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಹೆಬ್ಬಾವು ದಿವ್ಯಪುರುಷನಾಗಿ ನಿಂತದ್ದು ಕಂಡು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ತನ್ನೆದುರು ಪ್ರಣಾಮಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಆ ದಿವ್ಯಪುರುಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಶಂಖಮುನಿಯು ''ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು-ನೀನು ಯಾರು? ನಿನಗೆ ಈ ಹಾವಿನ ಜನ್ಮವು ಏಕೆ ಬಂದಿತು?''

ದಿವ್ಯಪುರುಷ:- ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಯಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೆ. ಓರ್ವ ಸದಾಚಾರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಆಗಿದ್ದೆ. ಆಗ ನಾನು ಒಳ್ಳೇ ಸಿರಿವಂತ. ಅಪರಂಪಾರ ಐಶ್ವರ್ಯವು ನನ್ನ ಸ್ವತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಮನೆ, ಮಡದಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಪರಿವಾರ ಎಲ್ಲವೂ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಸಂಪನ್ನತೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕುವಷ್ಟು ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ನಾನು ಲೆಕ್ಕಮೀರಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸಂಪತ್ತು ಅನೇಕ ದುರ್ವ್ಯಸನಗಳಿಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಇಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಕಪಟ, ಮೋಸ, ವಂಚನೆ, ಅನ್ಯಾಯ, ವಾಮಮಾರ್ಗ ಕಾಮಮಾರ್ಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡೆ. ''ಯೇನಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಶ್ರೀಯುಕ್ತಃ ಪುರುಷೋ ಭವೇತ್'' ಎಂಬಂತೆ ಅನೇಕ ಅವ್ಯಾಪಾರ ದುರ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸಿದೆ. ಯಾರಿಗೂ ಕೊಡದೇ ಆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಜಿಪುಣತನದಿಂದ ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದೆ. ಹಣದ ಹಿಂದೆ ವ್ಯಭಿಚಾರ, ಜೂಜಾಟ, ಕೊಲೆ, ಕಳವು, ಬಡ್ಡಿವ್ಯವಹಾರ, ಪರಪ್ರತಾರಣ, ಮುಂತಾದ ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನಿಂದ ರಾಜಾರೋಷವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಜನ ನಿಂದೆಗೆ ಹೆದರಿ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಮಹಾದಂಭದಿಂದಲೇ ಜನರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮೆರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಎಂದೂ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಚಕ್ಕಂದದಿಂದ ನಾನು ಬಾಳಿ, ಸ್ವೈರಾಚರಣ ಪರಾಯಣನಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷ ಅಧರ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದೆ.

ಒಂದು ದಿನ ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ಜಯಂತ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಪ್ರಯಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ದಾನಧರ್ಮ ಶುಭಕರ್ಮಗಳ ವಿಧಿವಿಧಾನ ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಗೈದು ಜಯಂತನು ಹೇಳುತ್ತಲಿರುವ ಭಗವತ್ಕಥೆಯನ್ನು ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾನು ಒಂದು ದಿನ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಹೋಗಿ ''ಇವನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ? ಇವರು ಹೇಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ'' ಎಂದು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ ಆ ಶ್ರೋತ್ರ ಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ. ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಉಷ್ಣೀಷ (ರುಮಾಲು) ಇದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರೆಲ್ಲರೂ ಮೌನದಿಂದ ಕುಳಿತು ಆದರದಿಂದ ಕಥಾಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಿಂದ ನಗುತ್ತ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಥಾಶ್ರವಣಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಹೀಗೆ ಜಯಂತನ ವೈಶಾಖಮಾಸ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಪ್ರವಚನ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಮನೆಯ ವಾರ್ತೆ ಸಮಾಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಪರರ ನಿಂದೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕಾಲ ಕಳೆದೆ. ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ನಾನೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ. ಮರುದಿನ ನನಗೆ ಸನ್ನಿಪಾತ ರೋಗವಾಯಿತು. ಆದರಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದೆ. ಯಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಎಸರು ನೀರು ಕುದಿಯುವ ಹಾಲಾಹಲ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರು. ಹೀಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನ್ವಂತರಗಳ ಕಾಲ ಯಮಯಾತನೆಯನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದೆ. ಅನಂತರ ಎಂಬತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಹೀನ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸುತ್ತ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖಪಡುತ್ತ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ತಮೋಗುಣದ ಹೆಬ್ಬಾವು ಆಗಿ ಈ ಆಲದ ಮರದ ಹೊದರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದೆ.

ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ! ಸುದೈವದಿಂದ ನಾನು ತಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ಇಂದು ಅಮೃತ ಮಯವಾದ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆ ನನ್ನ ನೇತ್ರದ್ವಾರದಿಂದ. ಆದರಿಂದ ನನಗೆ ಆ ಹಾಳು ಹಾವಿನ ಜನ್ಮ ದಿಂದ ವಿಮೋಚನೆಯಾಯಿತು. ಈ ದಿವ್ಯ ದೇಹ ದೊರಕಿತು.

ಮುನಿಪುಂಗವರೇ! ನೀವು ನನ್ನ ಯಾವ ಜನ್ಮದ ಬಂಧುಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಅರಿಯೆ. ನಾನಂತೂ ಎಂದೂ ಯಾರಿಗೂ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಮೇಲೆಯೂ ದಯೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ ಇಷ್ಟಾದರೂ ತಾವು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆ ಮಾಡಿರುವಿರಿ. ನನ್ನಿಂದ ತಮಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ದೀನದಲಿತರ ಮೇಲೆ ದಯೆತೋರುವದರಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾವಫಲ ಪ್ರಯೋಜನಗಳ ಆಶೆಯಿಲ್ಲದೇ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ತಾವು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನನಗೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿರಿ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಿಸ್ಮರಣೆ ಆಗದಂತೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮಂಥ ಸಾಧು ಸತ್ಪುರುಷರ ಸತ್ಸಂಗವು ಸರ್ವದಾ ದೊರಕುವಂತೆ ತಾವು ದಯೆದೋರಿರಿ. ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ಸರ್ಪಯೋನಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ ರೋಚನ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಶಂಖಮುನಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೈ ಮುಗಿದು ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

ಶಂಖ:- ಕುಶೀದ ಮುನಿಯ ಪುತ್ರನಾದ ರೋಚನನೇ! ನೀನು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಾತ್ ನಿನ್ನ ಹಾವಿನ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ದುರ್ಯೋನಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದೆ. ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತವೆ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಲೀ ನಗೆಚಾಟಿಯಿಂದಾಗಲೀ, ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಾಗಲೀ, ದ್ವೇಷದಿಂದಾಗಲೀ ಕಾಮದಿಂದಾಗಲೀ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಅವನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಎಂಥ ಪಾಪಗಳಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣದಿಂದ ನಶಿಸಿ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕವನ್ನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಾಣಿದಯಾಶೀಲರಾದ ಸಜ್ಜನರು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹರಿನಾಮಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೆ?

''ಹಾಸ್ಯಾದ್ ಭಯಾತ್ತಥಾ ಕ್ರೋಧಾತ್ ದ್ವೇಷಾತ್ ಕಾಮಾತ್ತಥಾಪಿ ವಾ
ಸ್ನೇಹಾದ್ವಾ ಸಕೃದುಚ್ಚಾರ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರ್ನಾಮಾಘಹಾರಿ ಚ ॥
ಪಾಪಿಷ್ಠಾ ಅಪಿ ಗಚ್ಛಂತಿ ವಿಷ್ಣೋರ್ಧಾಮ ನಿರಾಮಯಂ
ಕಿಮುತ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಯುಕ್ತಾಃ ಜಿತಕ್ರೋಧಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ
ದಯಾವಂತಃ ಕಥಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಗಚ್ಛಂತೀತಿ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ

ಯಾವುದೇ ನೆಪದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಕಥಾಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದವರು. ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದವರು ಮುಕ್ತಿ ಮುಂದಿರವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗುವರು ಎಂದ ಬಳಿಕ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವತ್ಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವರು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೆ?

ಬಾಲಕ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಬಂದ ಪೂತನಾ ಎಂಬ ರಕ್ಕಸಿಯು ಕೂಡ ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಮಾನವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಾನ, ಧ್ಯಾನ, ಭಜನ, ಶ್ರವಣ ಮನನಾದಿಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಾಂಸಾರಿಕ ಚಿಂತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬದಿಗಿರಿಸಿ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನ ಚರಣವನ್ನೇ ಶರಣು ಹೊಂದಬೇಕು. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ವ್ಯಾಧನೆ, ನೀನು ಕೂಡ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನಿನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನು.''

ಶಂಖಮುನಿಯು ಹೀಗೆ ವೈಶಾಖ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ಆ ವ್ಯಾಧನಿಗೆ ಸದುಪದೇಶ ನೀಡಿ ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅನುಗ್ರಹ ಪೂರ್ಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಮೌನ ತಾಳಿದ. ಆಗ ಆ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನು ನುಡಿದ, ''ಮುನೀಶ್ವರ ! ನಾನು ಧನ್ಯ. ತಮ್ಮಂಥ ಮಹಾಪುರುಷರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿದ್ದು ಪರಮಭಾಗ್ಯ. ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇಂದು ಸವೆದುಹೋದವು. ಆ ಪಾಪಯೋನಿಯಿಂದ ನಾನೀಗ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಈ ದಿವ್ಯ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ತಮ್ಮ ದಯೆಯಿಂದ ನಾನು ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ದಿವ್ಯ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನು ಶಂಖಮುನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಹಾಕಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ವಿಮಾನಾರೂಢನಾಗಿ ಪರಮಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಅನಂತರ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಆ ಬೇಡನು ಶಂಖಮುನಿಯ ಸೇವೆಗೈದು ಅವರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಆ ಮುನೀಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿಕಾಲದ ತಮ್ಮ ಪೂಜಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿದರು. ಸರಿರಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ಭಗವತ್ಕಥಾಲಾಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಇಬ್ಬರೂ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದರು.

ರಾಮಮಂತ್ರದ ಉಪದೇಶ, ಸರ್ವಪಾಪ ಪ್ರಣಾಶ

ಶಂಖಮುನಿಗಳು ಮರುದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು ಮುಖ ಪ್ರಕ್ಷಾಲನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಗವಂತನ ಮೌನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ಆ ಬಳಿಕ ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿ ಅರುಣೋದಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರು. ಸಂಧ್ಯಾ, ತರ್ಪಣ, ದೇವ ಪೂಜೆ ಮುಂತಾದ ತನ್ನ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ

ಮುಗಿಸಿ ಆ ಬೇಡನನ್ನು ತಾವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ರಾಮಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ''ರಾಮ ಎಂಬ ಈ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿವೆ.

''ವಿಷ್ಣೋರೇಕೈಕನಾಮಾಪಿ ಸರ್ವವೇದಾಧಿಕಂ ಮತಂ ।
ತೇಭ್ಯಶ್ಚಾನಂತನಾಮಭ್ಯೋಽಧಿಕಂ ನಾಮ್ನಾಂ ಸಹಸ್ರಕಂ ॥
ತಾದೃಙ್‌ನಾಮ ಸಹಸ್ರೇಣ ರಾಮನಾಮ ಸಮಂ ಮತಂ ।

ಅನಂತ ನಾಮಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ. ಭಗವಂತನ ಆ ಒಂದೊಂದು ನಾಮವೂ ನಾಕುವೇದಗಳಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ನಾಮಗಳಿಗಿಂತ ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಎಂಬ ಸ್ತೋತ್ರವು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಆ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರ ನಾಮಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆ ರಾಮ ಎಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರದ ಭಗವಂತನ ಈ ದಿವ್ಯನಾಮ.

ಆದುದರಿಂದ ಕಿರಾತನೇ! ನೀನು ಬದುಕಿ ಇರುವವರೆಗೂ ನಾನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಈ ರಾಮ ನಾಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೇ ಜಪ ಮಾಡು. ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸು. ಈ ರಾಮ ನಾಮ ಜಪ ಹಾಗೂ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮಪಾಲನೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನೀನು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವಲ್ಮೀಕ ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸುವಿ. 'ವಾಲ್ಮೀಕಿ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಿ.''

ಬೇಡನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಮತ್ತು ಆದೇಶನೀಡಿ ಮುನಿವರ್ಯರಾದ ಶಂಖ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಬೇಡನು ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ನಿಂತ ಶಂಖ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಅವರ ಪೂರ್ಣ ಅನುಗ್ರಹವನು ಪಡೆದ.*

ಗುರುಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಆ ಬೇಡ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾಲನ ಮಾಡಿದ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಕಂದಮೂಲ ಫಲಗಳಿಂದ ಆ ವನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋಗುವ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ. ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ಅನ್ನ ನೀರು, ಆದರದ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ದಾರಿ ನಡೆಯುವವರಿಗೆ ಪಾದರಕ್ಷೆ, ನೀರಡಿಸಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಪಾನಕ, ನೀರು, ಚಂದನ, ಬೀಸಣಿಕೆ, ನೆರಳು ಹಸಿದುಬಂದವರಿಗೆ ಊಟ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ 'ವೈಶಾಖ ಮಾಸಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆ ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಮತ್ತು ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನವೂ ಬಿಡದೆ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಹಗಲಿರಳೂ ರಾಮನಾಮವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗೆ ನಿರಂತರ ರಾಮನಾಮ ಜಪ ಹಾಗೂ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲನೆಯ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಅವನು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಶಂಖಮುನಿಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ವಚನದಂತೆ, ವಾಲ್ಮೀಕ ಮುನಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಋಷಿಯು ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ರಾಮಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದ.

* ರಾಮಧ್ಯಾನ ವೈಶಾಖಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಧ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಆದ.

ರಾಮಾಯಣದ ಹುಟ್ಟು, ರಾಮನಾಮದ ಗುಟ್ಟು

ಪ್ರತಿಭಾತಪರಾವರನಾಗಿ ಆದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದು, 'ರಾಮಾಯಣ' ಎಂಬ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದ. ಅದರಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯು 'ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವತಾರ ಮಾಡಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಗಾಧಲೀಲೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಲಲಿತ ಕೋಮಲ ಕಾಂತ ಪದಾವಲಿಗಳ ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ. ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಸರಸ ಸುಂದರವಾದ ಪದಬಂಧ, ಮನೋಹರವಾದ ರಸಾಳಶೈಲಿ, ಸುಕುಮಾರವಾದ ಭಾವ, ರಮ್ಯವಾದ ಕಥಾನಕ, ಹೃದ್ಯವಾದ ನಿರೂಪಣೆ, ಗಂಭೀರವಾದ ಅರ್ಥ, ಕೋಮಲವಾದ ಭಾವ, ಪೇಶಲವಾದ ರಸ ರಮಣೀಯತೆಯಿಂದ ಈ ರಾಮಾಯಣ ಪ್ರಬಂಧ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಅದರ ಪಠಣ ಪಾರಾಯಣ ಶ್ರವಣಮನನಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾನವರ ಕರ್ಮಬಂಧನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉಚ್ಛಿನ್ನವಾಗುವವು.

'ಮಿಥಿಲಾಪತಿ' ಜನಕನೇ! ನೋಡಿದೆಯಾ? ವೈಶಾಖದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ತರವಾದುದು! ಈ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮಪಾಲನೆಯಿಂದ ಓರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೇಡನು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾದ ಋಷಿ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಮಿಥಿಲಾ ರಾಜ:- ಮಹರ್ಷಿ ಶ್ರುತದೇವ, ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯತಿಥಿಗಳು ಯಾವುವು?

ಶ್ರುತದೇವ:- ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಿಥಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಪ್ರದ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಏಕಾದಶಿ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಏಕಾದಶೀ ಹಾಗೂ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಇವೇ ಮೂರು ಆ ಪುಣ್ಯ ತಿಥಿಗಳು. ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಎರಡು ಏಕಾದಶೀ ದಿನಗಳಂದು ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ, ದಾನ, ತಪಸ್ಸು, ಹೋಮ, ದೇವಪೂಜೆ, ಭಗವತ್ಕಥಾ ಶ್ರವಣ ಮುಂತಾದವುಗಳು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಪ್ರದವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ದರಿದ್ರನಿರಲಿ, ಧನವಂತನಿರಲಿ, ದೀನನಿರಲಿ, ದೂನನಿರಲಿ, ಊನನಿರಲಿ, ಜಾತಿ ಹೀನನೇ ಆಗಿರಲಿ, ವಿಧವೆಯಾಗಲಿ, ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗಲಿ, ಬಾಲಕನಿರಲಿ, ಮುದುಕನಿರಲಿ, ರೋಗಿಷ್ಠನಿರಲಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಲು ಬರುವಂಥವು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಪುಣ್ಯಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಕಥಾಶ್ರವಣಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಈ ಎರಡು ಏಕಾದಶೀ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ ಹಾಗೂ ಹರಿ ಪೂಜೆಗಳಿಂದ ಮಾನವನು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ವೈಶಾಖ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಸ್ನಾನ ದಾನಗಳಿಂದ ಗಯಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ. ದಾನ, ಗಯಾ ಗದಾಧರನ ಪೂಜೆಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಣ್ಯಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾವರ್ಣಿ ಎಂಬ ರಾಜ ಮೂವತ್ತನೇ ಕಲಿಯುಗದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಸಾವರ್ಣಿ ರಾಜನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳೂ ಲೋಪವಾದವು. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆನರ್ತ ದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಧರ್ಮವರ್ಣ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಓರ್ವ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಇದ್ದ. ಆ ಧರ್ಮವರ್ಣ ಮಹಾಮುನಿಯು ತನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಧರ್ಮಿಷ್ಟನೂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದ. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ''ಮುನಿಮಹಾತ್ಮಾ'' ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ 'ಧರ್ಮವರ್ಣ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ ಮುನಿಪುಂಗವನು ಕಲಿಯುಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದದನ್ನು ಕಂಡು ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾದ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ಪರನಾದ.

ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸತ್ರಯಾಗ ನಡೆಯಿತು. ಮುನಿಮಹಾತ್ಮನಾದ ಧರ್ಮವರ್ಣನು ಆ ಸತ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅದರಲ್ಲಿ ಭೂಮಂಡಲದ ಅನೇಕ ಮಹಾ ಮಹಾ ಮುನಿಪುಂಗವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಸತ್ರಯಾಗದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ವ್ರತಧಾರಿಗಳಾದ ಮುನಿಮಂಡಲದ ಮಹಾ ಮಹನೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಕಲಿಯುಗವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು.

''ಕೃತೇ ಯದ್ ವತ್ಸರಾತ್ ಸಾಧ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಂ ಮಾಧವ ತೋಷಣಂ।
ತ್ರೇತಾಯಾಂ ಮಾಸತಃ ಸಾಧ್ಯಂ ದ್ವಾಪರೇ ಪಕ್ಷತೋ ನೃಪ ॥
ತಸ್ಮಾತ್ ದಶಗುಣಂ ಪುಣ್ಯಂ ಕಲೌ ವಿಷ್ಣು ಸ್ಮೃತೇರ್ಭವೇತ್।

ಕೃತಯುಗ ಅಥವಾ ಸತ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಆಗುವಷ್ಟು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರೀತಿಯು ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಧರ್ಮಾಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಆಗುವದು. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದುದು ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹತ್ತು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯವು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮಸ್ಮರಣದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವದು. ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲವಾದರೂ ಭಗವಂತನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ದುರ್ಭಿಕ್ಷ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದರಿದ್ರರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡಿದರೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ನಿಶ್ಚಯ ವಾಗಿಯೂ ದಿವ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಸತ್ರಯಾಗದ ದೀಕ್ಷಾಧಾರಿಗಳಾದ ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಈ ಕಲಿಯುಗ ಪ್ರಶಂಸಾಪರವಾದ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾರದರಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಆನಂದೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಅವರು ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಸತ್ರಯಾಗದ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ನಾರದರನ್ನು ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಈ ನರ್ತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾರದರು - ''ನೀವು ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಹರಿನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯ ಮಹಿಮೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಅಕ್ಷರಶಃ ನಿಜ. ಹೀಗೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದರೂ ಅನಂತ ಫಲ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕೇಶವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಸಾಧನಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕಾಮದ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಜಿಹ್ವಾ ನಿಯಂತ್ರಣ. ಈ ಎರಡು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಗೆದ್ದಂತೆ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಪರಮಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ ನೀವು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲಿರಿ. ಆದರೆ ನೀವು ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲಬೇಡಿರಿ.

ನಾರದರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಲೆದೂಗಿದರು. ಕೈಕೊಂಡ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಇತ್ತ ಧರ್ಮವರ್ಣನು ನಾರದರ ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ಭೂಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಆಜನ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಜಟಾವಲ್ಕ್ಯಲ ಧಾರಿಯಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಂಡ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ.

ಕಲಿಯ ಕರಾಳರೂಪ

ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಮುಂದೆ ನಡೆನಡದಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಿಯುಗದ ಘೋರದೃಶ್ಯವು ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರು ಬರತೊಡಗಿತು. ಅವನು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಾನವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪಾಪಾಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಪಾಖಂಡಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಶೂದ್ರರು ಸನ್ಯಾಸಧರ್ಮವನ್ನು ಜನರ ವಂಚನೆಗಾಗಿ ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಯುವಕರು ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ದುರಾಶೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರ, ಉದ್ಯೋಗ, ಬಡ್ಡೀವ್ಯವಹಾರ, ಬೇಸಾಯ, ವ್ಯವಸಾಯ, ಭಿಕ್ಷೆ ವೇದವಿಕ್ರಯ, ನೀಚ ಸೇವನೆ, ದಾಸ್ಯ, ದಲ್ಲಾಳಿತನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮನೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪತಿಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ ವಿರಸ. ಗುರುಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ. ಒಡೆಯ ಸೇವಕರಲ್ಲಿ ವೈರ. ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತ. ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಭೂತ ಪಿಶಾಚಿಗಳ ಆರಾಧನೆ. ಉಪಾಸನೆ, ಮೈಥುನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ದೃಷ್ಟಿ, ದುಡ್ಡಿಗಾಗಿ ದೇಹತ್ಯಾಗ, ಸುಳ್ಳುಸಾಕ್ಷಿ, ಕಪಟವ್ಯವಹಾರ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು, ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು, ದುಡ್ಡಿಗಾಗಿಯೇ ಅಧ್ಯಯನ.

ಮೂರ್ಖರಿಗೆ ಮಹತ್ವ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಅವಮಾನ, ಕೀಳು ಕುಲದ ಜನರು ಕೂಡ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಜಟಾಧಾರಿಗಳಾಗಿ ತಪಸ್ವಿಗಳ ವೇಷವನ್ನು ತೊಡುವರು. ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸುಲಿಗೆ. ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಸಜ್ಜನರ ನಿಂದೆ, ದುರ್ಜನರ ಪ್ರಶಂಸೆ, ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಹುಲ್ಲಿಗಿಂತ ಕಡೆ, ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ದೋಷವನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ತೋರಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಂದಿಸುವರು. ಆದರೆ ದುರ್ಜನರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಗುಣಗಳೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಗಳುವರು. ಔಷಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಭೋಜ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ರುಚಿ ಇಲ್ಲ. ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕ್ಷಾಮ ಡಾಮರಗಳು.

ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅತೀವೃಷ್ಟಿ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅನಾವೃಷ್ಟಿ. ಕನ್ಯೆಯರು ದಾರಿತಪ್ಪಿ ನಡೆಯುವರು. ಜನರು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಮನರಂಜನೆಯ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತು ನಟರನ್ನು ನರ್ತಕರನ್ನು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುವರು. ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವೇದ ವೇದಾಂತ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಸದಾಚಾರ ನಿಷ್ಠರಾಗಿರುವ ವಿದ್ವಾನ್ ವಿಪ್ರರನ್ನು ಮನೆಯ ಆಳಿಗಿಂತ ಕೀಳಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಜನರು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ವೇದೋಕ್ತ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗುವವು. ಯಾರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಾಮವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಉಚ್ಚರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಯಜ್ಞ, ಯಾಗ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ, ವೈಶಾಖಸ್ನಾನ, ಜಪ ತಪ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಭೂಮಂಡಲದ ತುಂಬ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಘೋರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಹೋದ ಆ ಧರ್ಮವರ್ಣ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಧರ್ಮಗ್ಲಾನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ಅವನು ಇದನ್ನು

ತೊರೆದು ದ್ವೀಪಾಂತರಗಳಿಗೆ ಹೋದ. ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ತಿರುಗಾಡಿ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅವನು ಪಿತೃಲೋಕಕ್ಕೂ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ವಂಶದ ಹಿಂದಿನ ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹ ಮುಂತಾದ ತನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ಪಿತೃಗಣದವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಪಿತೃಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಾಳು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬಹಳ ದುಃಖ ಪಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವನಿಗೆ ಕಂಡುಬಂತು. ಆಗ ಅವನು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಕೂಗಿ ಕೇಳಿದನು. ''ಪೂಜ್ಯರೇ, ತಾವು ಯಾರು? ತಾವು ಇಂಥ ಘೋರ ಕತ್ತಲೆಯ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲು ಏನು ಕಾರಣ?''

ಪಿತೃಗಳು:- ನಾವು ಶ್ರೀವತ್ಸ ಗೋತ್ರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಈಗ ಪೃಥ್ವೀಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಂಶದವರು ಯಾರೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ನಾವು ಶ್ರಾದ್ಧಪಿಂಡಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಸಂತಾನಹೀನರಾದ ದುರ್ದೈವಿ ಜನರು ಇಲ್ಲಿ ನರಕಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಈಗ ನಮ್ಮ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಆಶಾತಂತು ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ, ಧರ್ಮವರ್ಣ. ಅವನು ಪರಮಧರ್ಮಿಷ್ಠ, ಜ್ಞಾನಿ. ಆದರೆ ಅವನು ಈಗ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಆಚೀಚೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ನಮಗೆ ಮುಂದೆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅನಂತರ ನಾವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಕುಡಿಯಾದ ಆ ಧರ್ಮವರ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿರಿ.

''ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಹುಲ್ಲಿನ ಬೇರನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಕಾಲಮೃತ್ಯುವು ಮೂಷಕ ರೂಪದಿಂದ ಕಡಿಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಎಲ್ಲರೂ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನೀನೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ಇರುವೆ. ನೀನು ಕೂಡ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಸಂತಾನದ ತಂತುವೇ ವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದಂತಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಈಗಲೇ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೇವೆ. ನೀನು ಕೂಡ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಈ ದಾರುಣ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಬೇಗ ಮದುವೆಯಾಗು. ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸು. ಸಂತಾನ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡು. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವದು. ಈಗ ನಮ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಈ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈಗ ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಒಂದು ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಉಳಿದ ನೀನೊಬ್ಬನಾದರೂ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದರೆ, ಆ ನಿನ್ನ ಮಗನು ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನ ದೇವಪೂಜೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪಿಂಡವನ್ನು ನೀಡಿದರೆ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಉದ್ಧಾರವೂ ಆಗುವದು. ಈ ನರಕದಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಉದ್ಧೃತರಾಗಿ ದಿವ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆವು. ವಂಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾಗಿ ಏಕಾದಶೀ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲನಮಾಡಿ, ಕಾರ್ತೀಕ ವೈಶಾಖ ಮಾಘ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನಗೈದು ದಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ದಿವ್ಯವಾದ ಶ್ರೀಹರಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದರೆ, ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಮೂರು ತಲೆಮಾರಿನ ಪಿತೃಗಳೆಲ್ಲರೂ ಪಾಪಮುಕ್ತರಾಗಿ ಉದ್ಧೃತರಾಗುವರು. ಅವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ನರಕ ದರ್ಶನವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಕಿಮನ್ಯೈರ್ಬಹುಭಿಃ ಪುತ್ರೈರ್ದಯಾ ಧರ್ಮ ವಿವರ್ಜಿತೈಃ।
ಯೇ ಜಾತಾ ನಾರ್ಚಯಂತ್ಯದ್ಧಾ ವಿಷ್ಣುಂ ನಾರಾಯಣಂ ಕುಲೇ ॥

ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ದಯಾಧರ್ಮ ಶೂನ್ಯರಾಗಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡದ ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದರೂ ಏನು ಉಪಯೋಗ?''

ಪಿತೃಗಳ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಧರ್ಮವರ್ಣನಿಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆಘಾತವೂ ಆಯಿತು. ಅವನು ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಹೇಳಿದನು- ''ನಿಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಬಳ್ಳಿಯ ಏಕಮಾತ್ರ ಅವಶಿಷ್ಟ ಕುಡಿಯು ನಾನೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಧರ್ಮವರ್ಣ ಎಂದೇ ನನ್ನ ಹೆಸರು. 'ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ' ಎಂದೂ ನಾರದರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಹೆದರಿದ್ದೇನೆ.

ಇಂಥ ಕಾಮಾಚಾರಿ, ವಾಮಾಚಾರಿ ದುರ್ಜನರ ಸಹವಾಸವು ಆಗಬಾರದೆಂದು ದ್ವೀಪ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಕಲಿಯುಗದ ಮೂರು ಚರಣಗಳು ಕಳೆದಿವೆ. ಕೊನೆಯ ಚರಣದ ಮೂರುವರೆ ಭಾಗವು ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದು ಇಷ್ಟು ದಿನ ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕುಲದ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಋಣವನ್ನು ಈ ವರೆಗೂ ನನಗೆ ತೀರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾವನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡದೇ, ಪಿತೃಗಳ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಗೈಯದೇ ಇರುವನೋ ಅಂಥ ಪುತ್ರನು ಶತ್ರುವೇ ಸರಿ. ಅವನೊಬ್ಬ ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರ. ವಂಶಕ್ಕೆ ಒಜ್ಜೆ. ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಶತ್ರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ನಾನು ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ಈಗ ನನಗೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುಗದಿಂದ ಯಾವದೇ ಬಾಧೆಯಾಗದಂತೆ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಪಿತೃಗಳು:- ಮಗು, ನೀನು ಮೊದಲು ಮದುವೆಯಾಗು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆ. ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಥಾಶ್ರವಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನಿರಂತರ ನಾರಾಯಣನ ನಾಮಸ್ಮರಣ ಗೈಯುತ್ತ ಇರು. ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ತತ್ತತ್ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ಧರ್ಮಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಇರುವವರಿಗೆ ಕಲಿಯುಗದ ಬಾಧೆಯು ಇರಲಾರದು. ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಪೂಜೆಯು ಪ್ರತಿದಿನ ಆಗುವದೋ, ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತದ ಪುಸ್ತಕದ ವಾಚನ ಕಥನ ಶ್ರವಣ ಪಾರಾಯಣಾದಿಗಳು ನಡೆಯುವವೋ ಅವರನ್ನು ಕಲಿಯು ಎಂದಿಗೂ ಬಾಧಿಸಲಾರನು. ಮತ್ತು ಯಾರು ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸ್ನಾನ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅನ್ನದಾನ, ಅಪರಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಕಥಾ ಶ್ರವಣ, ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಧ್ಯಾನ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗುಣಗಾನ ರೂಪವಾದ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ತತ್ಕಾಲವಿಹಿತವಾದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಾದ ದಾನ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಇದರಂತೆ ಮಾಘ ಕಾರ್ತೀಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ, ದೀಪದಾನ, ಅನ್ನದಾನ, ಹರಿಧ್ಯಾನ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವರೋ ಅವರ ಹತ್ತಿರವೂ ಕೂಡ ಸುಳಿಯಲಾರನು ಆ ಕಲಿ. ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವಾದ ಭಗವತ್ಕಥಾ ಶ್ರವಣ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ದೇವರ ಪೂಜೆ ನೈವೇದ್ಯ ವೈಶ್ವದೇವ ಅನ್ನದಾನಾದಿಗಳು ನಡೆಯುವವೋ ಮತ್ತು ಯಾರ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ತುಳಸೀ ಗಿಡವು ಇರುವುದೋ ಮತ್ತು ಕರು ಸಹಿತವಾಗಿ ಹಸು ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವುದೋ ಅವರಿಗೆ ಕಲಿಯ ಬಾಧೆ ತಟ್ಟದು.

ವತ್ಸ! ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಪೂಜೆ, ತುಳಸೀ ಪೂಜೆ, ಗೋಪೂಜೆ, ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ, ಕಾರ್ತೀಕ ದೀಪ ದಾನ, ಹರಿಕಥಾ ಶ್ರವಣ, ಭೂತ ಯಜ್ಞ, ಪಿತೃಯಜ್ಞ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಕಲಿಯ ಭಯವು ತಿಲಮಾತ್ರವೂ ಇರಲಾರದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನೇಕೆ ಹೆದರುವಿ? ನೀನು ಈಗಲೇ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಈಗ ಹೇಗೂ ವೈಶಾಖ ಮಾಸ. ಸೂರ್ಯನು ಮೇಷ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವನು. ಈ ತಿಂಗಳಿನ ಮುವತ್ತು ದಿನಗಳೂ ಪುಣ್ಯದಾಯಕ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವೈಶಾಖ ಅಮಾವಾಸ್ಯ ತಿಥಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಪರಮ ಪ್ರಿಯಕರ. ಅಂದು ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಜಲಕುಂಭ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಅಕ್ಷಯ ಪುಣ್ಯಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಕೂಡಲೇ ಧರಿಣೀತಳಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಈ ವೈಶಾಖ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಜಲಕುಂಭ ಸಹಿತ ಪಿಂಡದಾನ ಮಾಡು. ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸು. ಉತ್ತಮ ಸಂತಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅನಂತರ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಪುನಃ ಈ ಮುನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ದ್ವೀಪಾಂತರ ಲೋಕಾಂತರ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಮಾಡು.''

ಪಿತೃಗಳ ಈ ಆದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಧರ್ಮವರ್ಣ ಮುನಿಯು ಕೂಡಲೇ ಮಹೀತಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಸೂರ್ಯನು ಮೇಷರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗಲೇ ವೈಶಾಖಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮುಂಜಾನೆ ಸ್ನಾನ, ದೇವತಾರ್ಚನ, ಹರಿಪೂಜೆ, ಹರಿಕಥಾಶ್ರವಣ, ದೇವತರ್ಪಣ, ಋಷಿತರ್ಪಣ, ಪಿತೃ ತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಉದಕುಂಭ ದಾನಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೀಡಿದನು. ಅನಂತರ ತಾನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಆ ಮಗನು ದೊಡ್ಡವನಾದ ಬಳಿಕ ಅವನಿಗೆ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮ, ಹರಿಕಥಾ ಶ್ರವಣ, ಸಂತತ ಹರಿಧ್ಯಾನದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿ, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡಲು ಆದೇಶ ನೀಡಿ ತಾನು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನ ನಿರಂತರ ಉಪಾಸನೆಗಾಗಿ ಗಂಧಮಾಧನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಅಕ್ಷಯ ತೃತೀಯಾ ಮತ್ತು ದ್ವಾದಶೀ ತಿಥಿಗಳ ಮಹತ್ವ

ಶ್ರುತದೇವ:- ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ತೃತೀಯಾದಿನಕ್ಕೆ ಅಕ್ಷಯ ತೃತೀಯಾ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಿನದಂದು ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಗೈದು ಹರಿಕಥಾಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದವರು ಮುಕ್ತಿಮಂದಿರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಕ್ಷಯ ತೃತೀಯಾದಂದು ಶ್ರೀ ಮಧುಸೂದನನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ದಾನ, ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಅಕ್ಷಯವಾದ ಪುಣ್ಯಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ದ್ವಾದಶೀ ತಿಥಿಯು ಎಲ್ಲ ಪಾಪರಾಶಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು. ಈ ದಿನದಂದು ಸತ್ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಕೋಟಿ ಜನರ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ. ಏಕಾದಶಿಯಂದು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ, ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣ ಗೈದು, ದ್ವಾದಶೀ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಎಳೆಯ ತುಳಸೀ ದಳಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಮಾನವನು ವೈಕುಂಠ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವನು. ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲ ತ್ರಯೋದಶಿ ದಿನದಂದು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸಕ್ಕರೆಗಳಿಂದ ಪಂಚಾಮೃತ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಮಾನವನು ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೇವವ್ರತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಮಾಲಿನೀ ಎಂಬ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಮಗಳು. ರತಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿತ್ತು ಅವಳ ಚೆಲುವಿಕೆ. ಆದರೆ ಅವಳ ನಡತೆ ಸರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯಶೀಲ ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯುವಕನಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ದೇವವ್ರತ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ. ಅವನ ಮಗಳಾದ ಮಾಲಿನಿಯು ಮಾತ್ರ ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆದಳು. ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವಿಹಾರ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಸಾತ್ವಿಕನಾದ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕಾಡಿ ಬೇಡಿ ತನಗೆ ಬೇಕು ಬೇಕಾದ ವಸ್ತು ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಳು. ಅವಳು ಎಂದಿಗೂ ಪತಿಯ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ತರುಣರನ್ನು ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ನೆಪದಿಂದ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರೊಡನೆ ಸ್ವೈರ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನೀಚ ಜಾತಿಯ ಅನೇಕ ವಿಟಪುರುಷರೊಡನೆ ಅವಳು ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿದಳು.

ಅವಳಿಗೆ ದುರ್ಜನರ ಸಂಗದಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ರೋಗ ತಗುಲಿತು. ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹುಳ ಬಿದ್ದವು. ಕೊನೆಗೆ ಅವಳು ಮಹಾರೋಗಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದಳು. ಕಿವಿ ಮೂಗು ಕೈ ಕಾಲು ಬೆರಳು ಮುಂತಾದ ಅವಯವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋದವು. ಕಾಲು ಕಡಿದು ಕುಂಟಿಯಾದಳು. ಹೀಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಅವಳು ಇದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ನರಕಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಮರಣ ಹೊಂದಿದಳು. ಅನಂತರ ಅವಳು ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನರಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಬವಣೆಪಟ್ಟಳು. ಹಾಗೂ ಘೋರ ಯಮಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಳು. ನೂರು ನಾಯಿ ಜನ್ಮಗಳ ಪಡೆದು ಬಹಳಷ್ಟು ದುಃಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಅವಳು ಸೌವೀರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಬಂಧು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ನಾಯಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಆದರೂ ಮಹಾರೋಗ ಅವಳ ಬೆನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಶ್ವಾನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆದಂತೆ ಈಗಲೂ ಅವಳ ಅಥವಾ ಆ ಹೆಣ್ಣುನಾಯಿಯ ಕಣ್ಣು ಮೂಗು ಕಿವಿ ಬಾಲ ತಲೆ ಗುಹ್ಯಾಂಗ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹುಳುಗಳು ಬಿದ್ದು ದುರ್ಗಂಧ ನಾರುತ್ತಿತ್ತು.

ಕ್ಷಣಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ನೂರಾರು ನರಕ, ನಾಯಿ ಜನ್ಮ

ಹೀಗೆ ಮಾಲಿನಿಯು ಮಾನವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯಭಿಚಾರ ದೋಷದಿಂದ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ವರ್ಷ ನರಕದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆತು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಬಳಿಕ ನೂರು ನಾಯಿಯ ಜನ್ಮ ಅನುಭವಿಸಿದಳು. ಈಗಲೂ ಇನ್ನೂ ಆ ಪಾಪ ಸವೆಯದೇ ಮಹಾರೋಗ ರೂಪದಿಂದ ಪದ್ಮಬಂಧು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ನಾಯಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅವಳನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ದ್ವಾದಶೀ ದಿನದಂದು ಆ ಪದ್ಮಬಂಧು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಪುತ್ರನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ. ಒದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಇರುವ ತುಳಸೀ ಕಟ್ಟೆಯ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡ.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ರೋಗಿಷ್ಠ ನಾಯಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಒದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಆ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ

ನಿಂತು ಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರನ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನದ ನೀರು ಆ ಬೇನೆಕೊಳಕ ನಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಪವಿತ್ರನಾಗಿ ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರನ ಚರಣೋದಕ ಬಿದ್ದು ಆ ಬೇನೆಕೊಳಕ ನಾಯಿಯ ದೇಹವೆಲ್ಲ ತೊಳೆದು ತೊಯ್ದು ಹೋಯಿತು. ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮಿಂದು ನೆಂದು ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುತ್ರನ ಪಾದೋದಕದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ನಾಯಿಯ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾದವು. ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮಗಳ ಸ್ಮರಣವಾಯಿತು. ತಾನು ಹಿಂದೆ ಮನುಷ್ಯಳಾಗಿ ಮಾಲಿನಿ ಎಂಬ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾಡಿದ ಸ್ವೈರಾಚಾರ ವ್ಯಭಿಚಾರ ಪತಿಯ ಅಪಚಾರ ಮುಂತಾದ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು ಅವಳು ನಡುಗಿ ಹೋದಳು. ಈ ನಾಯಿಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ದಗ್ಧಳಾಗಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಳು. ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಕತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು.

ಹೆಣ್ಣುನಾಯಿ:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ಯಾವ ನಾರಿಯು ಪತಿಯನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಚಾರಿಣಿಯಾಗಿ, ದುಷ್ಟ ಜಾರಿಣಿಯಾಗಿ ಮಂತ್ರ ಮಾಟ ಮದ್ದು ಬೆಡಗು ಬಿನ್ನಾಣಗಳಿಂದ ಪತಿಯ ಮೇಲೆ ವಶೀಕರಣ ತಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಮನ ಬಂದಂತೆ ಕುಣಿಸಿ ತಾನು ವಿಟಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ಸರಸವಾಡುವಳೋ ಅವಳು ಅಸಂಖ್ಯ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನನ್ನಂತೆ ನರಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಘೋರ ಯಮಯಾತನಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ನೂರಾರು ನಾಯಿ, ಕತ್ತೆ, ಹಂದಿ, ಮುಂತಾದ ಕೀಳು ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ರೋಗ ತಗುಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಬಳಲ ಬೇಕಾಗುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

''ಭರ್ತಾ ನಾಥೋ ಗುರುರ್ಭರ್ತಾ ಭರ್ತಾದೈವತಮುತ್ತಮಮ್
ವಿಕ್ರಿಯಾಂ ಕೃತ್ಯ ಸಾಧ್ವೀ ಸಾ ಕಥಂ ಸುಖಮವಾಪ್ನುಯಾತ್''

ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಗಂಡನೇ ಒಡೆಯ. ಗಂಡನೇ ಗುರುವು. ಗಂಡನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವತೆ. ಅಂಥ ಪತಿಗೆ ಅಪಚಾರ ಮಾಡಿದ ಮಹಿಳೆಯು ಹೇಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವಳು?

ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾನು ಮಾಲಿನೀ ಎಂಬ ಮಾನವ ಮಹಿಳೆ ಆಗಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ಅಪಚಾರ ಬಗೆದೆ. ನನ್ನ ರೂಪ, ಬಿಂಕ, ಬಿನ್ನಾಣ ಹಾಗೂ ಮಾಟ ಮದ್ದುಗಳಿಂದ ಗಂಡನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ, ವಶೀಕರಣ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಮರಳು ಮಾಡಿ, ಅವನು ಇದ್ದ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ಬೇಕು ಬೇಕಾದ ವಿಟಪುರುಷರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವೈರ ಕಾಮ ಕೇಳಿ ಆಡುತ್ತಲಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ವಶೀಕರಣದಿಂದ ಮುಗ್ಧನಾದ ಪತಿಯು ನನ್ನ ದುಷ್ಟ ಸ್ವಭಾವ, ಮತ್ತು ಬೊಗಳುವ ಬಾಯಿಯ ಬಿರುಸು ಮಾತುಗಳಿಂದ ಹೆದರಿ ನನ್ನ ಯಾವ ದುರ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ವಾಮಾಚಾರ ಹಾಗೂ ಕಾಮಾಚಾರಗಳು ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ನಡೆದು ನನ್ನ ಪಾಪದ ಕೊಡ ತುಂಬಿತು. ಆಗಲೇ ಮಹಾರೋಗ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತು. ಬಳಿಕ ನೂರಾರು ನಾಯಿ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ನೂರಾ ಒಂದನೇಯ ನಾಯಿಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಹಿರಿಬೇನೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಹುಳ ಬಿದ್ದು ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ ಈ ನನ್ನ ಪಾಪಿ ದೇಹ, ಇದನ್ನು ನೋಡಿಯಾದರೂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಯಲಿ. ಈಗ ನನಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಯಾವುದೋ ಸುದೈವದಿಂದ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬಂದ ತಮ್ಮ ಒದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆಯ ನೀರು

ಹಾಗೂ ಕಾಲುತೊಳೆದ ನೀರು ನನ್ನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ನನ್ನ ಪಾಪರಾಶಿಯೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ತಾವೇ ನನ್ನ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ತಾವು ಈ ವೈಶಾಖ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನ ಸ್ನಾನ ದಾನ ಹಾಗೂ ಅನ್ನ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದ ಒಂದು ದಿನದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ನನಗೆ ಧಾರೆ ಎರೆದು ಕೊಟ್ಟು ಈ ದುರಾಚಾರಿ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಮಹಾನುಭಾವರೇ, ನಿಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವರಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಭಕ್ತವತ್ಸಲ. ಅವನ ಆರಾಧಕರಾದ ನೀವು ಕೂಡ ಅವನಂತೆಯೇ ದೀನವತ್ಸಲರಲ್ಲವೇ! ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆ ತೋರಿರಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಅಂಗಳ ಕಾಯುವ ನಾಯಿ ಅಲ್ಲವೇ? ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿರಿ. ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರ:- ನಾಯಿಯೇ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲಿರುವರು. ಹಾವಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಕೊಟ್ಟ ಕೇಶರದ ಹಾಲು ಅದರ ಭೀಕರ ವಿಷವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಪಾಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಪುಣ್ಯವು ಅವನ ಪಾಪವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನಂಥ ಪಾಪಿಷ್ಠ ನಾಯಿಗೆ ನನ್ನ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನದ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವಾದಶಿಯಂಥ ಪವಿತ್ರ ದಿನದ ಅನ್ನದಾನದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನೀಡಲಾರೆ.''

ಹೀಗೆ ಆ ಮಣಿಕುಮಾರನು ನಿಷೇಧಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಹೆಣ್ಣುನಾಯಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಆಗ ಅದು ದುಃಖದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿ ತೆಗೆದು ಅಳತೊಡಗಿತು. ಅದರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಳಗಿದ್ದ ಆ ಪದ್ಮಬಂಧು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಆಗ ಅವನ ಮುಂದೆ ಆ ಹೆಣ್ಣುನಾಯಿ ಹುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡಿ ತನ್ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೊಗಳುತ್ತ ಬೇಡಿಕೊಂಡಿತು.

''ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ತಲೆ ಬಾಗಿಲ ಕಾಯುವ ನಾಯಿ. ನಾನು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷ ನಿಮ್ಮಮನೆಯ ಎಂಜಲು ತಿಂದು ಬೆಳೆದಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. 'ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವುದು ಗೃಹಸ್ಥರ ಕರ್ತವ್ಯ' ಎಂದು ವೇದ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. 'ತಾವು ಅನ್ನ ಹಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬೇನೆ ಹತ್ತಿ ಬಳಲುವಾಗ ಅವುಗಳ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಯಜಮಾನನು ನರಕ ಭಾಗಿಯಾಗುವನು' ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಹೇಳಿಕೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ, ಮಗನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವ, ಹಾಗೂ ಇತರ ಮಕ್ಕಳಾದ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಜೀವ ಜಂತುಗಳನ್ನು ಪಾಲನ ಪೋಷಣಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಭಕ್ತರಾದ ನೀವು ಕೂಡ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿದ ನನ್ನಂಥ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿರಿ. ತಾವು ದಯಾಶೀಲರಲ್ಲವೆ? ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದ ನಾಯಿಯನ್ನು ನೀವಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಯಾರು ಉದ್ಧರಿಸುವರು? ನಿಮ್ಮ ಈ ಚಿರಂಜೀವರು ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗಿದೆ. ನೀವಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸಿರಿ.'' ಆಗ ಆ ಪದ್ಮಬಂಧು ಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಮಾರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದರು.

ಪದ್ಮಬಂಧು:- ''ವತ್ಸ, ಈ ನಾಯಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನೇಕೆ ಇಷ್ಟು ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಲಿರುವೆ? ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿರಿ ಎಂದು ಶರಣು ಬಂದವರನ್ನು ಹೀಗೆ ಎಂದೂ

ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಾರದು. ಸಜ್ಜನರ ಬಾಯಿಂದ ದೀನರ, ಹೀನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಿಷೇಧದ ನಿಷ್ಠುರ ನುಡಿಗಳು ಹೊರಬರಕೂಡದು. ಪ್ರಾಣಿದಯೆಯೇ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ. ಪರೋಪಕಾರವೇ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ನೋಡು ನಿನಗೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೆ! ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು, ಬೆಂಕಿ, ಹಗಲು ಇರುಳು, ನೀರು, ಮರ, ಸತ್ಪುರುಷರು ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಕೇವಲ ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿರುವರು.

ಹಿಂದೆ ದಧೀಚಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ದೇಹದ ಮೂಳೆಗಳನ್ನೇ ದಾನಕೊಟ್ಟರು. ಶಿಬಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೆ? ಒಂದು ಕಪೋತದ ಜೀವ ಉಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ದೇಹದ ಮಾಂಸವನ್ನೇ ನೀಡಿದ ಆ ಮಹಾತ್ಮ. ಜೀಮೂತವಾಹನ ಎಂಬ ರಾಜನು ಒಂದು ಹಾವನ್ನು ಉಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಗರುಡನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಬಲಿಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಎಂದೂ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕಬಾರದು.

ದಯೆದೋರುವಾಗ ಜಾತಿ ಉಚ್ಚ, ನೀಚ ಕೀಳು, ಮೇಲು ಎಂಬ ಪಕ್ಷಪಾತ ದೃಷ್ಟಿ ಇರಕೂಡದು. ದೇವೇಂದ್ರನು ಮಳೆಗರೆಯುವಾಗ ಶುದ್ಧ ಸ್ಥಾನ, ಅಶುದ್ಧ ಸ್ಥಾನ, ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ, ಪಾಪಿಗಳ ವಸತಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದ್ದ ಅಗ್ರಹಾರ, ಚಂಡಾಲರು ನೆಲೆಸಿದ ಹೊಲೆಗೇರಿ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಭೇದಭಾವ ಮಾಡುವನೇ? ಶುದ್ಧಾ ಶುದ್ಧ, ಪವಿತ್ರಾಪವಿತ್ರ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವದಿಲ್ಲವೇ? ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರು ಚಂಡಾಲರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರುವದಿಲ್ಲವೆ? ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ನಾಯಿಯು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಿದ್ದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನಾವೇಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉದ್ಧರಿಸಬಾರದು? ನಿನಗೆ ಬೇಡವಾದರೆ ಬಿಡು. ನಾನೇ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿ ಈ ನಾಯಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ.''

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ಪರಮದಯಾಳುವಾದ ಆ ಪದ್ಮಬಂಧು ಮುನಿಯು ಆ ರೋಗಿಷ್ಠ ನಾಯಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಕರೆದು ತಾನು ಅಂದು ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲ ದ್ವಾದಶೀ ದಿನದಂದು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ''ಇದರಿಂದ ಈ ನಾಯಿಯ ಉದ್ಧಾರ ವಾಗಲಿ'' ಎಂದು ನುಡಿದು ನೀರು ಬಿಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಕಮಂಡಲದ ನೀರನ್ನು ಅದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಆ ನಾಯಿಯು ದೇಹವು ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತು. ಅದರ ಒಳಗಿನಿಂದ ದಿವ್ಯದೇಹಧಾರಣವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹಿಂದಿನ ಮಾಲಿನೀ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರಿಯು ಎದ್ದು ಹೊರಬಂದಳು.

*ತನ್ನನ್ನು ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಪದ್ಮಬಂಧು ಮುನಿಗಳ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಗೂ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಮಾರನಿಗೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸಿದಳು. ಮತ್ತು ಆ ಇಬ್ಬರೂ ತಂದೆಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೂರುಬಾರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿದಳು. ಅವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಆ ಪದ್ಮಬಂಧು ಮುನಿಯ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ವಿಮಾನಾರೂಢಳಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ದೇವೇಂದ್ರನ ಆ ಅಮರಾವತಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ

* ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನಾಯಿ ಊರ್ವಶಿಯಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ದೇವರ ತೊಡೆಯಿಂದ ಊರ್ವಶಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಪ್ಸರಾ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ ಜನಿಸಿದಳು. ಅಂದಿನ ಮಾಲಿನಿಯೇ ಇಂದು ಊರ್ವಶಿಯಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಮಾನನೀಯಳೂ ಪೂಜನೀಯಳೂ ಆಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ವೈಶಾಖ ಸ್ನಾನ, ದ್ವಾದಶೀ ದಿನದ ಅನ್ನದಾನದ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವ.

ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಕೊನೆಯ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಮಹತ್ವ

ಶ್ರುತದೇವ:- ರಾಜೇಂದ್ರನೇ, ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಕೊನೆಯ ಮೂರು ದಿನಗಳು ಪರಮ ಪವಿತ್ರ. ತ್ರಯೋದಶಿ, ಚತುರ್ದಶಿ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಈ ಮೂರು ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಕಡೆಯ ತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಅಂತ್ಯ ಪುಷ್ಕರಣಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಮೂವತ್ತೂ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಅನುಕೂಲತೆ, ಅವಕಾಶ ಇಲ್ಲದವರು ಈ ಕೊನೆಯ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಅಂತ್ಯ ಪುಷ್ಕರಣಿಯ ತಿಥಿತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೊನೆಯ ಮೂರುದಿನಗಳು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇಷ್ಟ. ಅಂದು ಸ್ನಾನ ದಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ನಷ್ಟ. ಈ ತಿಂಗಳಿನ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಪಾವಿತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಬರಲು ಒಂದು ಕಾರಣ ಉಂಟು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವದಾನವರು ಕೂಡಿ ಹಾಲು ಗಡಲನ್ನು ಕಡೆದರಷ್ಟೆ? ಆಗ ಅದರಿಂದ ಸುರಾಸುರರಿಗೆಲ್ಲ ಇಷ್ಟ ಪ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಮೃತವು ಹೊರಟದ್ದು ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿಯೇ. ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿಯಂದು ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಿಂದ ಅಮೃತವು ಪ್ರಾದರ್ಭೂತವಾಯಿತು. ದ್ವಾದಶೀ ದಿನ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅಮೃತಕಲಶವನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಮಾಡಿದನು. ತ್ರಯೋದಶಿಯ ದಿನ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮೋಹಿನಿಯ ರೂಪದಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆ ಅಮೃತವನ್ನು ಪ್ರಾಶನಮಾಡಿಸಿದನು. ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲ ಚತುರ್ದಶಿ ದಿನದಂದು ದೇವವಿರೋಧಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದನು. ಕೊನೆಯ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ದೈತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅವರ ಸ್ವರ್ಗ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಪರಮ ಪರಿತುಷ್ಟರಾದ ಸುರೇಶ್ವರರು ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ತ್ರಯೋದಶಿ, ಚರ್ತುದಸಿ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಈ ಮೂರು ತಿಥಿಗಳನ್ನು ಅಂತ್ಯ ಪುಷ್ಕರಣಿ ಎಂದು ಕರೆದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು- ''ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಕೊನೆಯ ಈ ಮೂರು ತಿಥಿಗಳು ಮಾನವರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯಪ್ರದಾಯಕವಾಗಲಿ. ಈ ತಿಂಗಳ ಪೂರ್ತಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತರಾದವರು ಈ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಸ್ನಾನದಿಂದಲೇ ಪೂರ್ಣ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಾಗಲಿ. ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮಪಾಲನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಾನವರ ಎಲ್ಲ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಾಯುಜ್ಯ ಮೋಕ್ಷವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ.'' ಹೀಗೆ ವರವನ್ನು ನೀಡಿ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

*ಅಂತ್ಯ ಪುಷ್ಕರಣಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಈ ಕೊನೆಯ ಮೂರು ದಿನಗಳಂದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ದೊರೆಯುವುದು. ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುವವರಿಗೆ ಅನಂತ ಪುಣ್ಯಫಲ. ವೈಶಾಖ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರ

* ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮ

ನಾಮಾವಳಿಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆ, ತುಳಸೀ ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಿದವರು ವೈಕುಂಠ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಭಾಗವತದ ಒಂದು ಸ್ಕಂಧ ಅಥವಾ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕ, ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಪಾದವನ್ನಾದರೂ ಪಠಣ ಪಾರಾಯಣ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ ಮಾನವರು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಅಪರಬ್ರಹ್ಮ ಇಬ್ಬರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ, ಪ್ರಯಾಗ ಮರಣದಿಂದ, ಹಾಗೂ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ದಿನ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಮಾಡುವದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೈಶಾಖದ ಈ ಮೂರು ಪುಷ್ಕರಣಿ ದಿನಗಳಂದು ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಭಗವತ್ ಪೂಜೆ ಹಾಗೂ ಭಾಗವತಾದಿ ಪುರಾಣಗಳ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಾನವರು ರೋಗ ಶೋಕಗಳಿಂದ ರಹಿತರಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೇರುವರು. ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಈ ಅಗಾಧವಾದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಬಲ್ಲರು? ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನಾದರೂ ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ ದೇವಪೂಜೆ ಅನ್ನದಾನ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣ ಪರೋಪಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡು. ಆದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಖಂಡಿತ.''

ಹೀಗೆ ಮಿಥಿಲಾಪಟ್ಟಣದ ದೊರೆಯಾದ ಜನಕರಾಜನಿಗೆ ಮಹರ್ಷಿ ಶ್ರುತದೇವ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರು. ಆಗ ರಾಜರ್ಷಿ ಜನಕ ರಾಜನು ಯಥೋಚಿತ ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ. ಅವರಿಗೆ ವಸ್ತ್ರ ಅಲಂಕಾರ, ಹಸು, ಭೂಮಿ, ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿದ. ರಾಜಮಂತ್ರಿ ಸೇನಾಪತಿ ಪರಿವಾರದವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತರು. ಅನಂತರ ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನು ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮೆರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಊರ ಹೊರಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು. ಶ್ರುತದೇವ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನು ನೀಡಿದ ಸ್ವಾಗತ ಸತ್ಕಾರ ಪೂಜೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಮ ಪ್ರೀತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನು ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲನೆಮಾಡಿ ಇಹದಲ್ಲಿ ಭುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

ನಾರದ:- ಅಂಬರೀಷನೇ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಇದು ಸರ್ವಪಾಪ ಪ್ರಣಾಶಕ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಸಂಪತ್ ಪ್ರದಾಯಕ.''

ನಾರದರು ಹೇಳಿದ ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಅಂಬರೀಷ ಮಹಾರಾಜನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದನು. ನಾರದರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವೈಭವದಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ನಾರದರು ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ನಾರದರು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಅಂಬರೀಷ ರಾಜನು ವೈಶಾಖ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಪುಣ್ಯವರ್ಧಕವಾದ ಈ ವೈಶಾಖ ಉಪಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದವರೂ, ಕೇಳಿದವರೂ ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೈಶಾಖ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಪುಸ್ತಕವು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮುಕ್ತಿಯೇ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ. ಇದರ ಶ್ರವಣ, ಮನನ, ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಭುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿ ಎರಡೂ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯ.

ವೈಶಾಖ ಮಾಹಾತ್ಮೆ ಮುಗಿಯುವುದರೊಂದಿಗೆ ವೈಷ್ಣವ ಖಂಡ ಸಂಪೂರ್ಣ

ಬ್ರಹ್ಮ ಖಂಡ

ಸೇತು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆ

ಸೇತು ತೀರ್ಥ, ರಾಮೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹಿಮೆ ಅಧ್ಯಾಯ - ೭೧

ಶುಕ್ಲಾಂಬರಧರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಶಶಿವರ್ಣಂ ಚತುರ್ಭುಜಂ ।
ಪ್ರಸನ್ನ ವದನಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ ಸರ್ವ ವಿಘ್ನೋಪ ಶಾಂತಯೇ ॥

ಎಲ್ಲ ವಿಘ್ನಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನ ವದನನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಚಂದ್ರಾಮನಂತೆ ಚೆಲುವನಾದ ಆ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ತೋಳುಗಳು. ಶುಭ್ರವಾದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖ ಮುದ್ರೆಯ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು.

ಹಿಂದೆ ಶೌನಕರೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗಸಾಧನದಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ತವಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು. ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತವರು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಶದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವರು. ಸತ್ಯವನ್ನೇ ವ್ರತ ಎಂದು ಆಚರಿಸುವವರು. ಕಾಮ ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವರು. ಭೂತ ದಯಾಶೀಲರು. ಇಂಥ ಈ ಶೌನಕಾದಿ ಋಷಿಗಳು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಂತತವೂ ಗೈಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಆ ಮುನಿಮಂಡಲದ ಮಹನೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಹಗಲಿರುಳು ಹರಿಕಥಾಶ್ರವಣ, ಪಠಣ, ಪಾರಾಯಣ, ಪ್ರವಚನ ರೂಪವಾದ ವಾಙ್ಮಯ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರವೂ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಿವ್ಯವಾದ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಕಥನ ಹಾಗೂ ಶ್ರವಣಗಳೇ ಅವರ ತಪಸ್ಸು. ಈ ಭಗವದ್ ಗುಣಗಾನ ರೂಪವಾದ ಈ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞವನ್ನು ಅವರು ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೇ ನಡೆಸಿದ್ದರು.

ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸೂತಾಚಾರ್ಯರು ಆಗಮಿಸಿದರು. ಈ ಸೂತಮುನಿಯು ವೇದವ್ಯಾಸರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿಷ್ಯ, ಪೌರಾಣಿಕರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ, ಮಹಾಪಂಡಿತ. ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿ ವಿಲಕ್ಷಣ ದೀಕ್ಷೆ ಆ ಸೂತ ಮುನಿಗೆ. ಯದೃಚ್ಛೆಯಿಂದ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ವಿದ್ವಾನ್ ಶಿಷ್ಯನು ಅಲ್ಲಿ ಆಗಮಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದವಾಯಿತು ಶೌನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ. ಮುನಿಮಂಡಲದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಅರ್ಘ್ಯ ನೀಡಿದರು. ಪಾದ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಮಾಡಿದರು. ಮಧುಪರ್ಕವನ್ನು ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿದರು. ಉಚ್ಚ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದರು. ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆ ನಂತರ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿದರು ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ.

ಶೌನಕ:- ಸೂತಾಚಾರ್ಯರೇ, ಜೀವಿಗಳು ಈ ಸಂಸಾರ ರೂಪ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಬಗೆ ಎಂತು? ಮಾನವರಿಗೆ ಭಗವಾನ್ ಶಿವನಲ್ಲಾಗಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಾಗಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುವದು? ಇದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶ್ರೋತವ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಆಗ ಸೂತಮುನಿಗಳು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ್ದು ಭಗವಾನ್ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ. ಸೂತರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಗುರುಗಳಲ್ಲವೇ ಆ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು! ಹೀಗೆ ಮೊದಲು ಗುರುವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸೂತರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು ತಮ್ಮ ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನವನ್ನು.

ಸೂತ:- ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರೇ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದರೆ ರಾಮೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಅದು ಪರಮ ಪವಿತ್ರ. ಪ್ರಭು, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ ಅಲ್ಲಿ ಸೇತುವೆಯನ್ನು. ಆ ರಾಮಸೇತುವೆ ಯಿಂದ ಆ ರಾಮೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿದೆ. ಮತ್ತು ಪಾವಿತ್ರ್ಯ ಸಂದಿದೆ. ಈ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮಾನವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ. ಭಕ್ತಿ ಹರಿಹರರಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಪುಣ್ಯ ವೃದ್ಧಿ. ರಾಮರಚಿತವಾದ ಈ ಸೇತುವೆಯ ದರ್ಶನ ದಿಂದಲೇ ಮಾನವರಿಗೆ ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ಫಲ, ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವ ವಿಧತಪೋನುಷ್ಠಾನಗಳ ಪುಣ್ಯ. ಈ ರಾಮಸೇತುವೆ ಮತ್ತು ಈ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಗಳ ಸ್ಮರಣ ಮಾಡಿದರೂ ಸಾಕು. ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ. ಈ ಸೇತುವೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿ ಬಂದ ಗಾಳಿ ಬಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ, ಸುರಾಪಾನ ಮುಂತಾದ ಘೋರ ಪಾಪಗಳು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವವು. ಮೃತ ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಯಾರಾದರೂ ಈ ರಾಮೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಂದು ಹಾಕಿದರೆ ಕೂಡಲೇ ಆ ಮೃತ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಪಂಚಮಹಾ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ ಮಾಡುವನು. ಈ ಸೇತು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರು ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದುವದಲ್ಲದೇ ಅವರು ಯಾರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕುವರೋ ಅವನೂ ಕೂಡ ಮಹಾಪಾತಕಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಏನು?

ಪಾಪಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ಪಾಪ ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಅನೇಕ ಬಗೆಯದಾಗಿದೆ. ತಿಳಿಯದೇ ಇದ್ದವರನ್ನು ಅಡ್ಡದಾರಿಗೆ ಎಳೆದರೆ, ಸನ್ಯಾಸಿ ಹಾಗೂ ವಿದ್ವಾಂಸರ ನಿಂದೆಮಾಡಿದರೆ, ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ ಹೇಳಿದರೆ, ನಿಷಿದ್ಧವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದರೆ. ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ದೂಷಿಸಿದರೆ, ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಬಂದ ಹಸುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಹುಲ್ಲು ಮೇಯಲು ಬಂದ ಕರು ಆಕಳುಗಳನ್ನು ತಡೆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ರೂಪವಾದ ಪಾಪಗಳು ಬರುವವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು ಸೇತು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವವು.

ಪಂಚ ಮಹಾಪಾತಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯಾದರೆ ಎರಡನೆಯದು ಸುರಾಪಾನ. ಸುರಾಪಾನ ಎಂದರೆ ಶೆರೆ ಕುಡಿಯುವದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಈ ಸುರಾಪಾನ ಎಂಬ ಮಹಾಪಾಪದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಶೆರೆ ಕುಡಿಯುವದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಅನೇಕ ಪಾಪಗಳು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿವೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂಜೆ ಉಪಾಸನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವದು, ದೇವರಿಗೆ ಎಂದು ಕೊಟ್ಟ ಹಾಲು ಹಣ್ಣು ಅಡಿಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದೇವರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ತಂದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತಾನೇ ಬಳಸಿ ತಿನ್ನುವುದು, ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿದ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಪರ್ಕ

ಮಾಡುವದು, ವೇಶ್ಯೆಯರ ದ್ರವ್ಯ ಅನ್ನ ಉಣ್ಣುವುದು, ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಗುಂಪು ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವದು ಮುಂತಾದ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸುರುಪಾನ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು ಈ ರಾಮೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ರಾಮ ಸೇತುವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ದೂರವಾಗುವವು.

ಪವಿತ್ರ, ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕಳುವು ಪವಿತ್ರವಲ್ಲ

ಏನೇ ಕದ್ದರೂ ಅದು ಸುವಣದ ಚೌರ್ಯ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಸ್ವರ್ಣಸ್ತೇಯ ಎಂದರೆ ಬಂಗಾರದ ಕಳವು. ಪಂಚ ಮಹಾಪಾತಕಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸುವರ್ಣಚೌರ್ಯ ಎಂಬುವದು ಮೂರನೆಯ ಪಾಪ. ಈ ಬಂಗಾರ ಕದಿಯುವ ಪಾಪದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಕಳವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ಕಂದ, ಮೂಲ, ಗಡ್ಡೆ, ಗೆಣಸು, ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ, ಕಸ್ತೂರಿ, ರೇಶಿಮೆ ಬಟ್ಟೆ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಬೆಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ, ಚಂದನ, ಅಡಿಕೆ, ಕರ್ಪೂರ, ತಾಮ್ರ, ಹಿತ್ತಾಳೆ, ಕಂಚು, ರುದ್ರಾಕ್ಷ, ತುಳಸೀಮಣಿ ಮುಂತಾದ ಯಾವದೇ ಪದಾರ್ಥದ ಚೌರ್ಯವು ಸುವರ್ಣ ಚೌರ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು ಈ ರಾಮೇಶ್ವರ ಸೇತು ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಪ್ರನಷ್ಟವಾಗುವವು. ಈ ವಸ್ತುಗಳ ಕಳ್ಳರು ಈ ಸೇತು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

ಪಂಚ ಮಹಾಪಾತಕಗಳಲ್ಲಿ ನಾಕನೆಯ ಪಾಪ ಎಂದರೆ ಗುರುಪತ್ನೀ ಗಮನ. ಗುರುಗಳ ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಸರಸಾಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವದು ಘೋರ ಪಾಪ. ಈ ಪಾಪದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಗಿನಿ, ಸೊಸೆ, ರಜಸ್ವಲೆ, ಸಹೋದರರ ಪತ್ನಿ, ಮಿತ್ರನ ಮಡದಿ, ಹೀನ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣು, ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವ ಹೆಣ್ಣು, ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಪರಸ್ತ್ರೀಯೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಗುರುಪತ್ನೀ ಗಮನ ಪಾಪದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವದು. ಇಂಥ ಪಾಪಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಿಷ್ಕೃತರು. ಇಂಥ ಎಲ್ಲ ಮಹಾಪಾತಕಿಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಏಕೈಕ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಶ್ರೀರಾಮ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಈ ರಾಮೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೇತು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ. ಈ ನಾಕು ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರ ಸಂಪರ್ಕ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದವರು ಐದನೇ ಮಹಾಪಾತಕಿಗಳು. ಅಂಥವರು ಕೂಡ ಈ ಸೇತು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

ಸೇತುಸ್ನಾನ ಕಲಿಯುಗದ ಕಾಮಧೇನು

ಈ ಸೇತು ತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುವದಲ್ಲದೇ ಅವರ ಅಂತಃಕರಣಗಳು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಾಗುವದು. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಾಮ ಭಾವದಿಂದ ಭಗವತ್ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ. ಇದಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸೇತುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಐಶ್ವರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮೀಯುವವರಿಗೆ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಯ ಸಿದ್ಧಿ. ಸ್ವರ್ಗ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗಸುಖ. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿದರೆ ಮೋಕ್ಷ. ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಬಯಸಿದವರಿಗೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯ. ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಸೇತುಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿ ಆಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನು ಚಿಂತಾಮಣಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳು ಮಾನವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವಂತೆ ಈ ಸೇತು ಸ್ನಾನವು ಮನುಷ್ಯರ ಎಲ್ಲ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ.

ರಾಮೇಶ್ವರದ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಹಣವನ್ನಾಗಲಿ, ಧಾನ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಪ್ರವಾಸ ಉಪಯುಕ್ತ ಉಪಕರಣ, ವಸ್ತು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಯಾರು ಕೊಡುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ. ಸೇತು ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜನರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗದೇ ಆ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಂದು ಹಾಕಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪ. ಯಾವುದಾದರೂ ಉಪಾಯದಿಂದ ಮಾನವರು ರಾಮೇಶ್ವರ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ತನಗೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೋಗಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಹಣಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ರಾಮೇಶ್ವರ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಸೇತು ನಿರ್ಮಾಣದ ವೃತ್ತಾಂತ ಮತ್ತು ರಾಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳ ಪರಿಚಯ

ಶೌನಕಾದಿ ಋಷಿಗಳು:- ಸೂತರೇ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಅಗಾಧವಾದ ಆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ? ಸೇತುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಗಂಧ ಮಾದನ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ತೀರ್ಥಗಳಿರುತ್ತವೆ? ನಮಗೆ ಹೇಳಿರಿ.

ಸೂತರು:- ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ದಶರಥ ಎಂಬ ಸೂರ್ಯವಂಶದ ದೊರೆಯ ಶಾಸನ ಕಾಲ. ಅವನಿಗೆ ಮೂವರು ಮಡದಿಯರು. ಕೌಸಲ್ಯ, ಸುಮಿತ್ರಾ, ಕೈಕೇಯಿ. ಅವರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭರತ, ಶತ್ರುಘ್ನ. ಪಟ್ಟರಾಣಿ ಕೌಸಲ್ಯೆಯ ಮಗ ರಾಮಚಂದ್ರ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ. ಸುಮಿತ್ರೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಶತ್ರುಘ್ನರು, ಚಿಕ್ಕರಾಣಿ, ಕೈಕೇಯಿಯ ಪುತ್ರನೇ ಭರತ.

ಸಂಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ

ಹಿರಿಯ ಮಗ ರಾಮನಿಗೆ ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ದಶರಥನ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಅದರಂತೆ ಮಂತ್ರಿ ಪೌರ ಪರಿವಾರದವರಿಗೆಲ್ಲ ರಾಜಾದೇಶ. ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಪೂರ್ಣಸಿದ್ಧತೆ. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಡದಿ ಕೈಕೇಯಿಯಿಂದ ಎರಡು ವರಗಳ ಯಾಚನೆ ದೊರೆಯಲ್ಲಿ. ಒಂದರಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ವನವಾಸ. ಇನ್ನೊಂದು ವರದಿಂದ ಭರತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಪಟ್ಟುಹಿಡಿದಳು ಪ್ರೀತಿಯ ಪತ್ನಿ. ಅದರಂತೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ತಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಸೀತೆಯೊಂದಿಗೆ ದಂಡಕಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ನಡೆದ. ಗೋದಾವರೀ ತೀರದ ಪಂಚವಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರಾಜಪರಿವಾರದ ನಿವಾಸ. ಆಗ ಪಂಚವಟಿಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮಿಸುನಿ ಜಿಂಕೆಯ ಓಡಾಟ. ಚಿಗರಿಗಂಗಳ ಚೆಲುವೆ ಸೀತೆಗೆ ಆ ಬಂಗಾರ ಚಿಗರೆಯ ಹಂಬಲ. ಅದನ್ನು ತಂದು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಒತ್ತಾಯ. ಮನದನ್ನೆಯ ಮನೋಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರೈಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮನ ನಿರ್ಗಮನ. ರಾಮನಿಂದ ಆ ಬಂಗಾರ ಚಿಗರೆಯ ಸಂಹಾರ. ರಾಮನನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಸೀತೆಯ ಒತ್ತಾಸೆಯಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಅವನನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿ ತೆರಳಿದ. ಆಗಲೇ ಕಪಟ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ರಾವಣನಿಂದ ಸೀತೆಯ ಅಪಹರಣ. ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಂದ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದ ತುಂಬ ಸೀತೆಯ ಹುಡುಕಾಟ. ಅವಳನ್ನು ಕಾಣದೇ ಮಿಡುಕಾಟ. ಪಂಪಾಸರೋವರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನ ಭೆಟ್ಟಿ. ಹನುಮಂತನಿಂದ

ರಾಮ ಸುಗ್ರೀವರಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಸ್ನೇಹ ಸಖ್ಯದ ಏರ್ಪಾಡು. ''ಸುಗ್ರೀವ, ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ವಾಲಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ನಿನ್ನ ಮಡದಿ ರುಮಾಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಮರಳಿ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ರಾಮನಿಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ''ಸೀತೆಯನ್ನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಂದ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಸುಗ್ರೀವನಿಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ಮಡದಿ ಕಳಕೊಂಡ ಮಿತ್ರರಿಬ್ಬರ ಮಿಡಕಾಟ. ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದ ಆಶ್ವಾಸನೆ.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ ರಾಮನ ಬಗೆಗೆ. ವಾಲಿ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠ. ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ರಾಮನಿಂದ ಆಗುವದೋ ಇಲ್ಲೋ ಎಂದು ಅವನ ಮನದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ. ಅದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ರಾಮ ಎರಡು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ. ದುಂದುಭಿ ಎಂಬ ದೈತ್ಯ ವಾಲಿಯೊಡನೆ ಸೆಣಸಾಡಿದ್ದ. ವಾಲಿಯ ಸಮಬಲವೀರನಾದರೂ ಅವನ ವಜ್ರನಿಷ್ಠುರ ಮುಷ್ಟಿ ಏಟುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ದೈತ್ಯಾಕಾರದ ಅವನ ಹೇಣ ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ರಾಮ ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಕಿರುಬೆರಳಿನಿಂದ ಆ ದೈತ್ಯ ಕಾಯವನ್ನು ದೂರ ತೂರಿ ಒಗೆದ. ಆದರೂ ರಾಮನ ಬಲದ ಬಗೆಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಾಗಲಿಲ್ಲ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ. 'ಒಣಗಿದ ದೇಹ ಹಗುರ' ಎಂದು ಅವನ ಗೊಣಗಾಟ. ಅಲ್ಲಿ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಏಳು ತಾಳೆಯ ಹೆಮ್ಮರಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಮಹಾಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ವಾಲಿ ಬಾಣ ಹೊಡೆದು ತುದಿಯಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿಯೋ ತುಸು ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ರಾಮ ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಆ ಏಳೂ ಹೆಮ್ಮರಗಳನ್ನು ಬೇರುಸಹಿತ ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಿದ ಒಗೆದ. ರಾಮನ ತಾಕತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಕುದುರಿತು ಸುಗ್ರೀವನ ಮನದಲ್ಲಿ. ಅವನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣವಾಲಿಯನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ ಸಮರಕ್ಕೆ. ಒಂದೇ ನೆಗೆತದಲ್ಲಿ ಜಿಗಿದು ಬಂದ ವಾಲಿ. ಅವನ ಸಿಂಹ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದಲೇ ಗರ್ಭಗಲಿತ ಸುಗ್ರೀವ. ಆದರೂ ಆರಾಮನ ಬೆಂಬಲದ ಆಸೆಯಿಂದ ಎದ್ದುನಿಂತ. ಹುಚ್ಚು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕೆಣಕಿದ, ಕೆರಳಿದ ಕೇಸರಿಯಂತಿದ್ದ ವಾಲಿಯನ್ನು. ವಾಲಿಯ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಡದ ಹೊಂಡ. ಅವನ ಬಿಗಿದ ಮುಷ್ಟಿ ವಜ್ರಕಠೋರ. ವಾಲಿಯು ಸುಗ್ರೀವನ ನಡುನೆತ್ತಿಗೆ ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕುಟ್ಟಿದ. ದೇಹದ ಸಂಧಿಬಂಧಗಳ ಎಲವುಗಳು ಪುಡಿಹುಡಿಯಾದ ಅನುಭವ. ಎರಡು ನಿಮಿಷ ಕಾಳಗ. ಸುಗ್ರೀವ ನೆಲಹಿಡಿದ. ವಿಜಯೋನ್ಮಾದದಿಂದ ವಾಲಿ ಅರಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದ.

ಜೋಲು ಮುಖದ ಸುಗ್ರೀವ ರಾಮನೆಡೆಗೆ ಮರಳಿದ. ''ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರ ಮುಖ, ಮೈ ನಿಲುವು ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ತರಹ. ವಾಲಿ ಯಾರು, ಸುಗ್ರೀವ ಯಾರು ಎಂದು ತಿಳಿಯದೇ ನನಗೆ ಸಂದೇಹದ ಗೊಂದಲ. ವಾಲಿಯ ಬದಲು ನನ್ನ ಬಾಣ ಸುಗ್ರೀವನ ಪ್ರಾಣ ತೆಗೆದೀತು ಎಂದು ಹೆದರಿ ನನ್ನ ಸಾಯಕದ ಕಾಯಕ ನಡೆಸಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಡುಕುಸುಮಗಳ ಮಾಲೆ ತೊಡಕಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅನುಕೂಲ. ಈಗ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ವಾಲಿಯನ್ನು ಕರೆ. ಈ ನನ್ನ ಕೆರೆ, ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕರೆ'' ಎಂದು ರಾಮ ಹೇಳಿದ.

ಸುಗ್ರೀವ ಈ ಸಲ ರಾಮನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ತಾಳಿದ. ಮತ್ತೆ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯ ಅಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೂಂಕರಿಸಿದ. ಸುಗ್ರೀವನ ಈ ಮರು ಹೂಂಕಾರದಿಂದ ತಾರೆಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಶಂಕೆಯ ಅಂಕುರ. ಯುದ್ಧ ಬೇಡವೆಂದು ಪತಿಗೆ ದೈನ್ಯದ ಬಿನ್ನಹ. ವೀರವರೇಣ್ಯ

ವಾಲಿ. ಗೆಲುವನ್ನು ಎಳೆದು ತರುವೆ ಎಂದು ಸಂತೈಸಿದ ಮನದನ್ನೆಯನ್ನು. ಮತ್ತೆ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ನಡುವೆ ಹುರುಡು. ಹೇವ, ಹಣಾಹಣಿ ಹೋರಾಟ. ವಾಲಿಯ ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಕುಸಿಯ ತೊಡಗಿದ ಸುಗ್ರೀವ. ರಾಮ ಅವಿತುಕೊಂಡು ವಾಲಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟ. ಕೋದಂಡದಿಂದ ಒಂದು ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟ. ಅದು ವಾಲಿಯ ಎದೆ ಸೀಳಿತು. ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯಿತು. ನಂತರ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಂದ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ. ವಾಲಿಯ ಮಗ ಅಂಗದನಿಗೆ ಯುವರಾಜ ಪದದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕ ರಾಮನ ಅಣತಿಯಂತೆ.

ಹನುಮಂತ ಬಲವಂತ

ಮಳೆಗಾಲದ ರಭಸ ಇಳಿದು ಬಳಿಕ ಸೀತೆಯ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಾಗಿ ಸುಗ್ರೀವನಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರು ವಾನರರ ಪ್ರೇಷಣೆ. ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸುಗ್ರೀವನ ಸೈನಿಕರಿಂದ ಸೀತೆಗಾಗಿ ಶೋಧ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸೀತೆಯ ಪತ್ತೆಯಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೋದ ಹನುಮಂತನು ಮಾತ್ರ ಲಂಕೆಗೆ ಹಾರಿದ. ರಾವಣನು ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯಾಗಿ ಇರಿಸಿದ ಜನಕನಂದಿನಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ. ಗುರುತಿಗಾಗಿ ರಾಮನು ಕೊಟ್ಟ ಬೆರಳಿನ ಉಂಗುರುವನ್ನು ಸೀತೆಗೆ ನೀಡಿದ. ಅನಂತರ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದ ರಾವಣನ ಅಸಂಖ್ಯ ಅನುಚರರನ್ನು ಅಂಗೈ ಮುಂಗೈಗಳಿಂದ ಕುಟ್ಟಿದ. ಯಮಪುರಿಗೆ ಅಟ್ಟಿದ. ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ ಬೀಸಿದ ಇಂದ್ರಜಿತುವಿಗೆ ವಶನಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಏರಿ ರಾವಣನ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿದ. ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದ. ದೈತ್ಯದೂತರು ತನ್ನ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅದರಿಂದಲೇ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೆ ಕಡಲನ್ನು ಹಾರಿ ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸೀತೆಯು ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ.

ಅನಂತರ ಸುಗ್ರೀವ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಹನುಮಂತ, ಜಾಂಬವಂತ, ನಲ, ಅಂಗದ ಮುಂತಾದ ಕೋತಿ, ಕರಡಿ ಕಡುಗಲಿಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾಮನ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಯಾಣ ಅಭಿಜಿನ್ ಮೂಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ. ಬೆಟ್ಟ-ಬಯಲು, ಕಾಡು-ನಾಡು, ದರಿ-ಕೊರಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಅಪಾರ ವಾನರ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಹೇಂದ್ರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಶುಭಾಗಮನ. ಅಲ್ಲಿಯ ಚಕ್ರತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯ ಪುಲಿನ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ನಿವಾಸ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸರಾಜನಾದ ರಾವಣನ ತಮ್ಮ ವಿಭೀಷಣನ ಶರಣಾಗತಿ. ರಾವಣನ ಗುಪ್ತಚಾರ ಎಂದು ಸುಗ್ರೀವನ ಸಂದೇಹ. ವಿಷ ಪರೀಕ್ಷೆ ಬೇಡ ಎಂದು ಅಂಗದನ ಸಲಹೆ. 'ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ರಾಕ್ಷಸಬೀಜ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ' ಎಂದು ಜಾಂಬವಂತನ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ನುಡಿ. ಆದರೆ ''ಶರಣು ಎಂದು ಬಂದವರನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡುವುದು ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ನಂಬುಗೆ ಇಡಿ ಇಂಬು ಕೊಡಿ.'' ಎಂದು ಹನುಮಂತನ ಶಿಫಾರಸು. ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಯಿತು ಈ ಹನುಮನ ಹೇಳಿಕೆ ಶ್ರೀರಾಮ ಪ್ರಭುವಿಗೆ. ರಾಮನಿಂದ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಅಭಯ ದಾನ. ಮುಂದೆ ಲಂಕೆಯ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಅಧಿಕಾರದ ಆಶ್ವಾಸನೆ. ರಾಕ್ಷಸರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಸಂಕಲ್ಪಿತ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ.

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಮಿತ್ರನಾದ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಈ ಅಪಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಆದಕ್ಕೆ ಸುಗ್ರೀವ ಕೈ ಮುಗಿದು ''ಪ್ರಭು, ನಾನು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ನೌಕೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಆದರಿಂದ ಈ ನಮ್ಮ

ಸೇನೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಮುದ್ರತರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು'' ಎಂದ. ಸುಗ್ರೀವನ ಈ ಸಲಹೆ ಸಮಂಜಸವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ. ಅವನು ಆಂತಕದಿಂದ ನುಡಿದ ''ಸುಗ್ರೀವ! ಈ ನಮ್ಮ ಕಪಿಸೇನೆ ಸಣ್ಣದೆ? ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮಿಕ್ಕಿದೆ. ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಗಿಸಲು ಲಕ್ಷಾವಧಿ ಡೋಣಿ, ನಾವೆ, ತೆಪ್ಪ, ಹರಗೋಲು, ಹಾಯಿಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ತರುವದು? ಎಲ್ಲಿಂದ ತರುವದು! ವೈರಿಗಳು ಹೋಡಿ ಹರಗೋಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬರುವ ಈ ನಮ್ಮ ವಾನರ ದಂಡನ್ನು ಕಂಡು ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಲು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಮ್ಮ ನೌಕಾವಾಹನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಡರಿಸಿ ಹಾಕಬಹುದು. ಲಂಕೆಯನ್ನು ತಲುಪುವ ಮೊದಲೇ ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಸಮುದ್ರದ ತಳ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಉಪಾಯ? ಈ ಎಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಹಿಂಡು ಹಿಂಡು ವಾನರ ದಂಡು ಈ ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ಆಚೆಯ ದಂಡೆಯನ್ನು ತಲುಪುವ ಉಪಾಯ ಯಾವುದು?'' ಎಂದು ಕಿಂಕರಿಸಿದ.

ಆಗ ರಾಮಸೇನೆಗೆ ಆಗಲೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ವಿಭೀಷಣ ಕೈ ಮುಗಿದ. ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದ- ''ಪ್ರಭೂ, ನೀವು ಸಗರ ವಂಶದ ಒಂದು ಉಜ್ವಲ ಕುಡಿ. ಈ ಸಮುದ್ರನೂ ಸಗರ ಸಂತಾನವೇ! ಸಾಗರ ಎಂದೇ ಇವನ ಹೆಸರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸೇನೆಗೆ ದಾರಿ ಕೊಡಲು ಈ ಶರಧಿಯನ್ನೇ ಶರಣು ಹೋಗಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಆಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.''

ವಿಭೀಷಣನ ಈ ಸೂಚನೆ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಯೋಚನೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಆಯಿತು ಸೀತಾಪತಿಗೆ. ''ಸಮುದ್ರರಾಜನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಲಂಕೆಗೆ ದಾರಿಕೊಡು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟು ಆ ಜಲರಾಶಿಯನ್ನೇ ಸುಟ್ಟು ಹಾಕುವದು'' ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ರಾಘವ.

ಸಾಗರತೀರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮ. ತಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಆ ಕಡಲತೀರದಲ್ಲಿ ಕುಶಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಸಮುದ್ರರಾಜನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದ. ತನ್ನ ಸೇನೆಗೆ ದಾರಿ ಕೊಡು ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದ. ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯಿಂದ ಆ ಪಯೋನಿಧಿಯ ಪೂಜೆಗೈದ. ಮೂರು ದಿನ ನಡೆಯಿತು ಈ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸಮುದ್ರದ ಆರಾಧನೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆ ಕಡಲಿನ ಹೃದಯ ಕರಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಮನ ಬಿನ್ನಹಕ್ಕೆ ಅದು ಓಗೊಡಲಿಲ್ಲ.

ರಾಮನ ಪಿತ್ತ ನೆತ್ತಿಗೇರಿತು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಪೇರಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಕೋದಂಡ ಧನಸ್ಸನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದ- ''ಲಕ್ಷ್ಮಣ! ಮಾನವನು ಮೃದುವಾದರೆ ಯಾರೂ ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಈ ವರೆಗೆ ನಾನು ಈ ವರುಣ ರಾಜನನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೆಲ್ಲವೂ ಅರಣ್ಯರೋದನ. ನನಗೆ ಈಗ ಉಳಿದಿರುವುದು ದಂಡೋಪಾಯ ಒಂದೇ. ನನ್ನ ಕೋದಂಡದಿಂದ ಈ ಪ್ರಚಂಡಸಾಗರವನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಬಿಡುವೆನು. ನನ್ನ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಒಣಗಿ ಹೋದ ಈ ಸಮುದ್ರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದಲೇ ದಾಟಿ ಹೋಗಲಿ'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಜಲರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ, ಅದರಿಂದ ಅನೇಕ ಮೀನು, ಮೊಸಳೆ, ತಿಮಿ. ತಿಮಿಂಗಲಗಳಿಂದಲೂ ಹಾಗೂ ಜಲಚರವಾದ ದೈತ್ಯ ದಾನವರಿಂದಲೂ ಅಪಾರ

ಜಲರಾಶಿಯಿಂದಲೂ ತುಂಬಿ ಘೂರ್ಮಿಸುವ ಆ ಹೆಗ್ಗಡಲಿನ ವಿರಾಟ್ ಒಡಲು ಕತಕತ ಕುದಿಯತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಪಾತಾಳದಿಂದ ಸಮುದ್ರರಾಜನು ಎದ್ದು ಬಂದು ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಶರಣು ಬಂದ. ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಗದ್ಗದಿತನಾಗಿ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ನುಡಿದ.

ಸಮುದ್ರ:- ರಘುಕುಲ ಶಿರೋಮಣಿಯೇ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ವಂದನೆ. ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಹಾವಿಷ್ಣು. ಮಾನವರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟ ಜನರ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ನರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದಿರುವೆ. ಗೌತಮ ಪತ್ನಿ ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಪಾದಧೂಳಿಯಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿದೆ. ಮೊದಲು, ಮಧ್ಯ, ಕೊನೆ ಇಲ್ಲದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದನಾದ ನಿನಗೆ ನಾನು ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಭಗವನ್ ನಾರಾಯಣಾ! ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ನೆಲ, ಜಲ, ಮುಗಿಲು, ಗಾಳಿ, ಬೆಂಕಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ನೀನೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಈ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದು ಗುಣ ಧರ್ಮ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವನೂ ನೀನೇ. ನೀನು ಮಾಡಿದ ಗುಣ ಧರ್ಮ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುವವು ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳು. ನಿನ್ನ ನಿಮಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಆಗಾಧತೆಯೇ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವ. ನಾನು ನನ್ನ ಜಲರಾಶಿಯಿಂದ ಆಗಾಧ ಮತ್ತು ಗಂಭೀರ ಆಗದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆದಂತೆ ಆಗುವದು. ಸ್ವರೂಪಭೂತವಾದ ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಡುವದೆಂದರೆ ನಾನು ನಾಶವಾದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ನಾನು ಪೂರ್ತಿ ಒಣಗಿ ಹೋಗಿ ಜಲವಿದ್ದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಸೇನೆ ಹೋಗಲು ಸ್ಥಳವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ಅಗಾಧ ಜಲಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಾಗಿ ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಷ್ಟವಾದಂತೆ ಆಗುವದು. ನನ್ನನ್ನು ಅಗಾಧ ಸ್ವಭಾವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ನಿನಗೂ ಕೂಡ ಸಮುದ್ರ ನಾಶವಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರ ಸ್ವಭಾವ ನಾಶವಾಗಲೀ, ಇಷ್ಟವಾದುದಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅಪಾರ ಸಲಿಲರಾಶಿರೂಪವಾದ ಸಮುದ್ರದ ಆಗಾಧ ಸ್ವಭಾವವನ್ನ ನಾಶಪಡಿಸದೇ ಅದರ ತೋಯನಿಧಿ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಉಳಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ನಿನ್ನ ವಾನರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಆ ಸೇತುವೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಲಂಕೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ನಾನು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದಕ್ಷಿಣ ತೀರದಿಂದ ಲಂಕೆಯ ಆಚೆಯ ದಂಡೆಯ ವರೆಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ನಲ ಎಂಬ ನಿಪುಣನಾದ ಶಿಲ್ಪಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸೇತುಬಂಧನದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಣಿತಪ್ರಜ್ಞನಾದ ಸ್ಥಾಪತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ಭೂಲೋಕ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕಾನೇಕ ವಿರಾಡ್ ಯೋಜನೆಗಳ ಕಟ್ಟಡ, ಸೇತುವೆ, ಸಭೆ, ಜಲಬಂಧ, ಸ್ಥಲಬಂಧ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿನ್ಯಾಸ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ದೇವತೆಗಳ ಬಡಿಗನಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪುತ್ರನೂ ಶಿಷ್ಯನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ ಈ ನಲ. ಅವನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಕಪಿಗಳೂ, ಕರಡಿಗಳೂ, ಪರಿವಾರದವರೂ ಕಲ್ಲು, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಬಂಡೆ, ಬೆಟ್ಟ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲಿ. ಅವನು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿ, ಯೋಜನಾಬದ್ಧವಾಗಿ ಇಟ್ಟು, ನನ್ನ ಸಲಿಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೇತು ನಿರ್ಮಿಸಲಿ. ಈ ನಿನ್ನ ಕುಶಲನಾದ ಜಲಬಂಧ ಶಿಲ್ಪಿ ನಲನು ನನ್ನ ಕಡಲಿನ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ತಂದು ಒಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟ ಗಿಡ, ಗುಡ್ಡ, ಟೊಂಗೆ, ಕಡ್ಡಿ, ಕಲ್ಲು, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು

ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ವಾರಿರಾಶಿಯ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದ ಮೇಲೆ ವಿರಾಟ್ ಸೇತುಬಂಧನದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾಪತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನಲನು ಇತರ ಶಿಲ್ಪಿ ವಾನರರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ನನ್ನ ಅಗಾಧ ಜಲದ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ತಂದು ಇರಿಸಿದ ಈ ಎಲ್ಲ ಬೆಟ್ಟ, ಕಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ನನ್ನ ನೆಲೆ ಇಲ್ಲದ ನೀರಿನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗದಂತೆ ನಾನು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ ತೇಲಿಸಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತೇನೆ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಈ ಸಮುದ್ರ ಸೇತುಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಕಲವಿಧವಾದ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಾನು ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ದಯಮಾಡಿ ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಾಣ ಬಿಡಬೇಡ. ನನ್ನ ಸಲಿಲ ಶರೀರವನ್ನು ಶೋಷಿಸಬೇಡ.''

ಸಮುದ್ರರಾಜನ ಈ ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾದ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದ ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀರಾಮ. ಆ ಶರಧಿ ಸಾರ್ವಭೌಮನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ತನ್ನ ವಿಧೇಯ ಸೈನಿಕನಾದ ನಲಕಪಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಅವನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡಿದ. ''ಧೀಮಂತನೇ! ನೀನು ಮಹಾ ಮೇಧಾವಿ ಪಂಡಿತ ಶಿಲ್ಪ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ. ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ. ಈ ನಮ್ಮ ಕಪಿಸೇನೆಗೆಲ್ಲ ಲಂಕೆಯವರೆಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವಿಶಾಲ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಈ ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ರಚಿಸು.''

ನಲ:- ಪ್ರಭು, ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆ ನನಗೆ ಶಿರೋಮಾನ್ಯ. ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ನಾನು ಈ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಂದರ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಬಡಿಗನಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ''ನಿನ್ನ ಮಗನು ಅರ್ಥಾತ್ ನನ್ನ ಮಗನೂ ಆದ ನಲನು ನನ್ನಂತೆಯೇ ಶಿಲ್ಪಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪಂಡಿತನು ಆಗುತ್ತಾನೆ'' ಎಂದು ವರವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಆದೇಶ ಅನುಗ್ರಹದ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ನಾನು ಈ ಸೇತುಬಂಧನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಾನರ ಸೇನೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುವಂತೆ ನಿಯೋಜಿಸು.'' ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದ.

ನಲನಿಂದ ನೀರ ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಟ್ ಸೇತುವೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ

ಅನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಎಲ್ಲ ವಾನರರಿಗೂ ಕಿರು ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನೂ ಗಿರಿಗಳ ಶಿಖರಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಹೆಮ್ಮರ, ಹೆಬ್ಬಂಡೆ, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಕಸ, ಕಡ್ಡಿ, ವನಸ್ಪತಿ, ಬಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಂದು ಇರಿಸಲು ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡಿದ. ರಾಮನ ಆದೇಶದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕಪಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಗಿಡಗುಡ್ಡ ತೃಣಲತಾ ವನಸ್ಪತಿಗಳನ್ನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ತಂದು ಒಟ್ಟಿದರು. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಯೋಜನಾಬದ್ಧವಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಇಟ್ಟು, ಬಿರುಕು ಬಿಡದಂತೆ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ, ನಲನು ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಯೋಜನ ಅಗಲ ಹಾಗೂ ನೂರು ಯೋಜನ ಉದ್ದವಾದ ವಿರಾಟ್ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಅಪರಂಪಾರವಾದ ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರ ಪರ್ವತದ ತುಟ್ಟ ತುದಿಯಿಂದ ಲಂಕೆಯ ತ್ರಿಕೂಟಾಚಲದ ಪಾದಪ್ರತ್ಯಂತ ಪ್ರದೇಶದವರೆಗೆ ಘೂರ್ಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಗರದ ನೀರಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಈ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಸಮುದ್ರ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಹನುಮಂತ ಮುಂತಾದ ಕಪಿ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ

ಆನಂದದಿಂದ ಪುಲಕಿತಗೊಂಡರು. ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಸುಗ್ರೀವ ಆಂಜನೇಯರೊಂದಿಗೆ ಮೊದಲು ಸೇತುವೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದ ಸಮುದ್ರ ತೀರವನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ಅವರ ಬೆನ್ನು ಹಿಂದೆ ಅಪಾರವಾದ ಆ ವಾನರ ಸೇನೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಲನಿರ್ಮಿತವಾದ ಆ ಸೇತುವೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಹಾರಿ, ನೆಗೆದು ಜಿಗಿದು ಓಡಿ ಆಡುತ್ತ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಲಂಘಿಸಿ ಆಚೆ ದಂಡೆಗೆ ಹೋಯಿತು.

ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಸೇತುತೀರ್ಥಗಳು

ಈ ಸೇತುವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವು ದರ್ಭಶಯನ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮುದ್ರ ಸೇತುವಿನ ಈಚೆಯ ದಂಡೆಯಿಂದ ಆಚೆಯ ದಂಡೆಯ ವರೆಗೆ ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು ತೀರ್ಥಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ತೀರ್ಥ ಚಕ್ರತೀರ್ಥ. ಎರಡನೆಯದು ವೇತಾಳ ವರದ ತೀರ್ಥ, ಮೂರನೆಯದು ಪಾಪವಿನಾಶ ತೀರ್ಥ, ನಾಲ್ಕನೆಯದೇ ಸೀತಾಸರೋವರ ತೀರ್ಥ, ಐದನೆಯದು ಮಂಗಲ ತೀರ್ಥ. ಹೀಗೆ ಈ ಸೇತುವೆಯ ಆರಂಭದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ, ಸಮುದ್ರದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅಥವಾ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ಇಪ್ಪತ್ನಾಕು ತೀರ್ಥಗಳೂ ಪರಮ ಮಂಗಳಕರವಾಗಿವೆ. ಮತ್ತು ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಮುಂದೆ-

೬) ಅಮೃತವಾಪಿ ೭) ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡ ೮) ಹನುಮತ್ಕುಂಡ ೯) ಅಗಸ್ತ್ಯತೀರ್ಥ ೧೦) ರಾಮ ತೀರ್ಥ ೧೧) ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥ ೧೨) ಜಯತೀರ್ಥ ೧೩) ಲಕ್ಷ್ಮೀತೀರ್ಥ ೧೪) ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥ ೧೫) ಸುಚಕ್ರತೀರ್ಥ ೧೬) ಶಿವತೀರ್ಥ ೧೭) ಶಂಖತೀರ್ಥ ೧೮) ಯಾಮುನ ತೀರ್ಥ ೧೯) ಗಂಗಾತೀರ್ಥ ೨೦) ಗಯಾತೀರ್ಥ ೨೧) ಕೋಟಿತೀರ್ಥ ೨೨) ಸಾಧ್ಯಾಮೃತ ತೀರ್ಥ ೨೩) ಮಾನಸತೀರ್ಥ ೨೪) ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥ. ಎಂದು ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ತೀರ್ಥಗಳು ಪರಮ ಪವಿತ್ರ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಶ್ರೀರಾಮನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣೋದಧಿಯ ವಿಶಾಲ ಕಾಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಈ ವಿರಾಟ್ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದವರೂ ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ಈ ಇಪ್ಪತ್ನಾಕು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮನಾಮವನ್ನು ಜಪಿಸಿದವರೂ ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸೇತುಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿದವರು ಸಂಸಾರಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಈ ಸೇತುವೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ವಾನರರೊಂದಿಗೆ ದಾಟಿಹೋದ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದವರೂ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ದಾಟಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಶೌನಕ:- ಸೂತಾಚಾರ್ಯರೇ, ಸೇತುಬಂಧದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಆಚೀಚೆ ಇರುವ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕವಾದ ಇಪ್ಪತ್ನಾಕು ತೀರ್ಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತಾವು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ತೀರ್ಥ ಚಕ್ರತೀರ್ಥ ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸಿದಿರಿ. ಪಾಪಪರಿಹಾರಕವಾದ ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಚಕ್ರತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಸೂತ:- ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರೇ, ಈ ಸಮುದ್ರಸೇತುವಿನ ಮೂಲ ತೀರ್ಥ ಎಂದರೆ ದರ್ಭಶಯನ ತೀರ್ಥ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಚಕ್ರತೀರ್ಥ. ಈ ಆದಿತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಚಕ್ರತೀರ್ಥ ಎಂದು ನಾಮ ಬರಲು ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ.

ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರಜಪದ ಯಶಸ್ಸು

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ತೀರ್ಥದ ತಡಿಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಲವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹರ್ಷಿಯು ನೆಲೆಸಿದ್ದ. ಅವನು ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಮಟ್ಟದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತ. ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹಾಲಾಸ್ಯ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ತುಸು ದೂರದ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಫುಲ್ಲ ಗ್ರಾಮ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಫುಲ್ಲಗ್ರಾಮದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರ ಸರೋವರ ಸಮೀಪದ ಧರ್ಮಪುಷ್ಕರಣಿಯ ದಂಡೆಯಮೇಲೆ ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಗಾಲವ ಮಹಾಮುನಿ. ಭೂತ ದಯೆ ಅವನ ಜೀವನದ ಉಸಿರು. ಪರೋಪಕಾರವೇ ಅವನ ವ್ರತ. ಹರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಭಕ್ತಿ ಅವನ ಸ್ವಭಾವ. ಹುಸಿಯಾಡಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ. ಆಹಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವನು ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿದ ತರಗೆಲೆಗಳನ್ನು ತಿಂದೋ ಅಥವಾ ತೊರೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಬೊಗಸೆಯ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದೋ ಇಲ್ಲವೇ ಬರೀ ಗಾಳಿ ಕುಡಿದೋ ಅವನು ಆಚರಿಸಿದ ಅತ್ಯಂತ ದುಷ್ಕರವಾದ ಮಹಾತಪಸ್ಸನ್ನು. ಹೀಗೆ ಸಮಯದ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲದೇ, ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆಗಳ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೇ, ಚಳಿ ಬಿಸಿಲು ಗಾಳಿಗಳ ಎಚ್ಚರ ಇಲ್ಲದೇ, ಅಖಂಡವಾಗಿ ಸಾಗಿತು ಅವನ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ. ಮುಖದಿಂದ ''ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ'' ಎಂಬ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರದ ಪುರಶ್ಚರಣವು ಹಗಲಿರುಳೂ ನಡದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಲವ ಮುನಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಕಠೋರವಾದ ಈ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿ ಹಾಗೂ ಅವನು ನಿರಂತರವೂ ನಡೆಸಿದ ನಾರಾಯಣ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದ ಸಂತತ ಜಪಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನೂ ಕಂಡು ಪರಿತುಷ್ಟನಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ನಾರಾಯಣ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಆ ಗಾಲವ ಮುನಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್‌ಕಾರಕ್ಕೆ ಗೋಚರನಾದ. ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾ ಪದ್ಮ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನೆದುರು ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡ.

ನಾರಾಯಣನ ನಿಲವು, ವಿಶ್ವಮೋಹಕ ಚೆಲುವು

ಹೊಂದಾವರೆಗಿಂತ ಸುಂದರ ಆ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನ ಮುಖ. ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲು ಅವನ ದೇಹದ ದಿವ್ಯ ದೀಪ್ತಿ. ಪಕ್ಷಿರಾಜ ಗರುಡನೇ ಅವನ ಆಸನ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸೌಮ್ಯಕಳೆ. ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನ ಸೆಳಕು. ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾರ, ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಭುಜ ಕಿರೀಟ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ರತ್ನಖಚಿತ ಕಿರೀಟ. ವಿಷ್ವಕ್ ಸೇನ, ಸುನಂದ ಮುಂತಾದವರು ಅಂಗರಕ್ಷಕರು. ವಿಶ್ವಮೋಹಕವಾದ ಮಂದಹಾಸ. ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿ. ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮುಖಮುದ್ರೆ. ಅಮೃತವನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷ.

ಹೀಗೆ ಕರುಣೋನ್ಮುಖವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಈ ದಿವ್ಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪ್ರೀತ ಪುಲಕಿತನಾದ ಗಾಲವ ಮುನಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ವಂದನೆಗೈದ. ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ- ''ಭಗವನ್! ಶುದ್ಧ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ನಾರಾಯಣನೇ. ಭಕ್ತರ ಚಿಂತಾಸಂತಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಸಿ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ. ವೇದಾಂತ ವೇದ್ಯನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರ, ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಾರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ನೀನು ತಂದೆ. ವಿಶ್ವದ ಪ್ರಳಯಂಕರನಾದ ಶಂಕರನಿಗೆ ನೀನು ಅಜ್ಜ. ಶೇಷಶಾಯಿಯಾದ ನಾರಾಯಣ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವಂದನೆ.''

ತನ್ನ ಭಕ್ತ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಗಾಲವನ ಈ ಸ್ತುತಿ ಹಿಗ್ಗನ್ನು ತಂದಿತು ಹರಿಗೆ. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆ ಭಕ್ತನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದ ಭಗವಂತ. ಮತ್ತು ಹೃದಯತುಂಬಿ ಹೇಳಿದ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ರಸವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತ- ''ಗಾಲವ! ನಾನು ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರೀತ, ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಪರಿತುಷ್ಟ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನ. ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡು. ನೀನು ಬಯಸಿದ್ದನ್ನು ನೀಡುವೆ.''

ಗಾಲವ:- ''ಭಗವನ್! ನನಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು ಇಂದು ಇದೀಗ ದೊರಕಿದೆ. ನಾನು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿ ತಪವನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಜಪವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇಂದು ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ನನಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವೇ. ಅದನ್ನು ನೀನು ನನಗೆ ಕರುಣಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಆಸೆಯೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಲಿರಲಿ ನನ್ನ ಭಕ್ತಿ.

ವಿಷ್ಣು:- ''ಗಾಲವ, ತಥಾಸ್ತು. ನಿನಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಈ ನಿಷ್ಕಾಮ ಭಕ್ತಿಯು ವರ್ಧಮಾನವಾಗಲಿ ಅನುದಿನವು. ಈ ನಿನ್ನ ಮಾನವೀಯ ದೇಹ ಪಾತವಾದ ನಂತರ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಸಾರೂಪ್ಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವೆ. ನೀನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಇದೇ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸು. 'ಧರ್ಮಪುಷ್ಕರಣಿ' ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಈ ತೀರ್ಥವು ಪಾಪ ನಾಶಿನಿಯೂ ಪುಣ್ಯ ವಿಕಾಸಿನಿಯೂ ಆಗಲಿ. ಈ ತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಪವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡವನಿಗೆ ಬಹುಸುಲಭ ಸಿದ್ಧಿ. ಅನಾಯಾಸ ಲಭ್ಯ ಮುಕ್ತಿ.

'ಧರ್ಮಪುಷ್ಕರಣಿ' ಹೆಸರು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣ

ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಮಧರ್ಮನು ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದು ಉಗ್ರತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು. ಯಮಧರ್ಮನ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಶೂಲಪಾಣಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟನಾದ. ಆಗ ಯಮಧರ್ಮನು ಆನಂದಭರಿತನಾಗಿ ಆ ಚಂದ್ರಶೇಖರನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ. ಅವನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡು, ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಆ ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ. ಆಗ ಆ ಧರ್ಮನು ಆ ಭವಾನೀಪತಿಗೆ ''ಸ್ವಾಮಿನ್, ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ವಾಹನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೋ'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

ಪಾರ್ವತೀ ಪತಿಯು ಧರ್ಮರಾಜನ ಈ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮಾನ್ಯಮಾಡಿದ. ಆ ಧರ್ಮನನ್ನು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಎತ್ತನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಎತ್ತಿನ ರೂಪವನ್ನು ಆ ಧರ್ಮನಿಗೆ ಕರುಣಿಸಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಸರೋವರಕ್ಕೆ 'ಧರ್ಮ ಪುಷ್ಕರಣಿ' ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

''ಗಾಲವ ಮುನಿಯೇ! ನೀನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಈ ಧರ್ಮ ಪುಷ್ಕರಣಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸು.''

ಹೀಗೆ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗಾಲವ ಮುನಿಗೆ, ಆದೇಶ ನೀಡಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದ. ಅನಂತರ ಮುನಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಮಹಾಮುನಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಗಾಲವ ಮುನಿಯು ಈ ಧರ್ಮಪುಷ್ಕರಣೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲಿಸಿದ. ಹಗಲೆಲ್ಲ ಹರಿಯ ಧ್ಯಾನ. ಇರುಳೆಲ್ಲ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಾನ, ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆ, ಸೇವೆ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನಯಾಪನ.

ಮುಂದೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಗಾಲವಮುನಿಯು ಮಾಘ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಏಕಾದಶೀ ದಿನ ಪೂರ್ಣ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದ. ಇರುಳೆಲ್ಲ ಜಾಗರ. ಬೆಳಗಾಗುವ ವರೆಗೆ ನಿರಂತರ ಹರಿಯ ಧ್ಯಾನ. ಮರುದಿನ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಧರ್ಮ ಪುಷ್ಕರಣಿಯ ಪವಿತ್ರ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂದ. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೈದ. ತನ್ನ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ. ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ತೋತ್ರಗೈದು ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು ಇದೇ ಧರ್ಮ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ. ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಹುಚ್ಚನಾಗಿದ್ದ ಆ ದೈತ್ಯಾಧಮ. ಈ ಗಾಲವ ಮುನಿಯನ್ನೇ ಕೊಂದು ತಿಂದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಓಡಿ ಬಂದ. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ಆ ಗಾಲವನನ್ನು. ಹರಿಯ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಪರವಶನಾಗಿಕುಳಿತ ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯನ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು ಮೊರೆ ಇಟ್ಟ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ- ''ಅನಾಥ ರಕ್ಷಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ! ಕಾಪಾಡು. ದಾಮೋದರ, ರಕ್ಷಿಸು ಜಗನ್ನಾಥ, ದಯೆತೋರು. ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಭಗವಂತ, ಹಿಂದೆ ನೀನು ತಂದೆಯಿಂದ ವಿಹ್ವಲನಾದ ಕಂದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಕಾಯಲಿಲ್ಲವೆ? ಅದರಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ಈ ದೈತ್ಯಾಪಸದನಿಂದ. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡು.''

ಕರುಣೆಯ ಕೈವಾರಿಯಲ್ಲವೆ ನಮ್ಮ ಮುರಾರಿ! ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕರುಳನ್ನು ಕರಗಿಸಿತು ಗಾಲವನ ಈ ದೀನ ಧ್ವನಿ. ಕೂಡಲೇ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ತನ್ನ ಭಕ್ತ ಗಾಲವನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ. ಬೆಂಕಿಯ ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿತು ಕೃಷ್ಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಆ ಕರಾಳ ಚಕ್ರ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾಗಿ ಗಾಬರಿಗೊಂಡ ಆ ರಕ್ಕಸ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಓಡತೊಡಗಿದ. ಬಿಟ್ಟೀತೆ? ಆ ಭಗವನ್ ಮುಕ್ತವಾದ ಚಕ್ರ! ಬೆನ್ನಟ್ಟಿತು ಆ ಬೆಂಕಿಯ ಬೆಟ್ಟ. ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿತು ಆ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯನನ್ನು.

ಆಗ ಗಾಲವ ಮುನಿಯು ಕೈ ಮುಗಿದು ಆ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ ''ಹರಿಯ ಹಸ್ತಾಲಂಕಾರವಾದ ಚಕ್ರವೇ! ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮದಾಂಧರಾದ ದೈತ್ಯ ದಾನವರನ್ನೆಲ್ಲ ತರಿದೊಗೆದು ವಿಶ್ವರಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸುದರ್ಶನವೇ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆ. ನೀನು ಜಗತ್ತಿನ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ತೀರ್ಥ ದಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೆಲಿಸು.

ಸುದರ್ಶನ:- 'ಗಾಲವ ಮುನಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಆಗಲಿ. ಲೋಕ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಿಸುವೆನು. ಇಂದಿನಿಂದ ಈ ಧರ್ಮ ಪುಷ್ಕರಣಿಯು 'ಚಕ್ರತೀರ್ಥ' ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದವರ ಪಿತೃಗಳೆಲ್ಲರೂ ದಿವ್ಯ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು.''

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಹಸ್ತಭೂಷಣವಾದ ಆ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ಧರ್ಮಪುಷ್ಕರಣಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅಂತಃಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥ ಚಕ್ರತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆಯಿತು.

ಸೇತುಯಾತ್ರೆಯ ಕ್ರಮ

ಸೂತ:- ''ಮುನೀಶ್ವರರೇ, ಕುಶಲ ಶಿಲ್ಪಿಯಾದ ನಲನು ಈ ಸಮುದ್ರ ಸೇತುವೆ ಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ''ಈ ಸೇತುಬಂಧನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿನ್ನ ಅಮೃತ ಹಸ್ತದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸು'' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ ಆ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಸ್ಥಪತಿಯ ಈ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದ ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀರಾಮ. ಮೊದಲು ತಾನೇ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಒಂಬತ್ತು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರ ತೀರದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ, ಸೇತು ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕಾರವನ್ನು ಹಾಕಿದ. ರಾಮಭಗವಾನನು ಸೇತುಬಂಧನವನ್ನು ಉಪಕ್ರಮ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದು ದೇವೀಪತ್ತನ ಎಂಬ ಒಂದು ನಗರವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ ಈ ಚಕ್ರತೀರ್ಥ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವೀಪತ್ತನ ನಗರದಿಂದಲೇ ಸೇತುಬಂಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಈ ಮಹಾಕಾರ್ಯವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನೆರವೇರಲಿ ಎಂದು ಗಣಪತಿ ಪೂಜೆಗೈದು, ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡು, ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತನ್ನ ಅಮೃತ ಹಸ್ತದಿಂದ ಒಂಬತ್ತು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಸೇತು ರಚನಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ.

ಆಗ ಎಲ್ಲರ ವಾನರ ವೀರರೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗಿಡ, ಗುಡ್ಡ, ಕಡ್ಡಿ, ಕಲ್ಲು, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಗಿರಿಶೃಂಗ, ಶಿಲಾಖಂಡ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಂದು ತಂದು ಒಟ್ಟಿದರು. ನಲನು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜೋಡಿಸಿ ಕೂಡಿಸಿ ಸಾಗರದ ಸಲಿಲ ಶರೀರದ ವಿಶಾಲ ಕಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟು ದಿವ್ಯವಾದ ಸಮುದ್ರಸೇತುವೆಯನ್ನು ಐದೇ ಐದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದ ಆ ತುದಿಯವರೆಗೆ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದನು. ನೂರು ಯೋಜನ ಉದ್ದ ಹತ್ತು ಯೋಜನ ಅಗಲವಾದ ಈ ವಿಶಾಲ ಸೇತುಬಂಧನಕ್ಕೆ ದೇವೀಪಟ್ಟಣದ ಹತ್ತಿರ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭು ಸ್ವಯಂ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಇರಿಸಿದ ಒಂಭತ್ತು ಕಲ್ಲುಗಳೇ ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮಾನವರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗುವವು.

ಈ ದೇವೀಪತ್ತನದಿಂದ ಈ ವಿರಾಟ್ ಸೇತುಬಂಧನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದರಿಂದ ಇದು ಸೇತು ಮೂಲ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸೇತುವಿನ ಪಶ್ಚಿಮದಂಡೆಯು ದರ್ಭಶಯನ ತೀರ್ಥ ಎಂದೂ, ಪೂರ್ವದಂಡೆಯು ದೇವೀತೀರ್ಥ ಎಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇವೆರಡೂ ಸೇತು ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು ಪರಮಪವಿತ್ರವೂ, ಪುಣ್ಯಜನಕವೂ ಪಾಪನಾಶಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಯಾತ್ರಿಕರು ಸೇತುಮೂಲಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋಗಿರುವರೋ ಅದೇ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಸೇತು ಮೂಲತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮರಳಿ ಬಂದು ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸೇತುಬಂಧ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ರಘುವೀರ ಪದನ್ಯಾಸ ಪವಿತ್ರೀಕೃತ ಪಾಂಸವೇ ।
ದಶಕಂಠ ಶಿರಚ್ಛೇದ ಹೇತವೇ ಸೇತವೇ ನಮಃ ॥

ಕೇತವೇ ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗೈಕ ಹೇತವೇ ।
ಸೀತಾಯಾ ಮಾನಸಾಂಭೋಜಭಾನವೇ ಸೇತವೇ ನಮಃ ॥

ಈ ಸೇತುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಇದರಲ್ಲಿಯ ಹುಡಿಯೆಲ್ಲವೂ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಅಡಿಯನ್ನು ಇಡುವದರಿಂದ ಪರಮಪವಿತ್ರ. ರಾವಣನ ಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ಈ ಸೇತುವೆಯೇ ಕಾರಣ. ಈ ಸೇತುವೆಯ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕೀರ್ತಿಯ ಧ್ವಜದಂತೆ ಇದೆ. ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಸೀತೆಯ ಹೃದಯ ಕಮಲವನ್ನು ಈ ಸೇತುವೆಯು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಅರಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಈ ಸೇತುವೆಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆ'' ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸೇತುವೆಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ 'ವೇತಾಲವರದ' ಎಂಬ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ಚಕ್ರತೀರ್ಥದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವ ಈ 'ವೇತಾಲ ವರದ' ತೀಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾನವ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ. ಅನಂತರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇತುವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಗಂಧಮಾಧನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪರಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರ ತೀರದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಪಿಂಡದಾನಗಳನ್ನು ನೇರವೇರಿಸಬೇಕು. ಅದರ ಮುಂದೆ ಪಾಪವಿನಾಶನ ಎಂಬ ಮಹಾತೀರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ ಅದರ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಣಷ್ಟವಾಗುವವು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರಂತೂ ವೈಕುಂಠ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಿಶ್ಚಿತ.

ಸೀತಾಸರೋವರ ಮಂಗಲ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ

ಸೂತ:- ಪಾಪನಾಶನ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ನಂತರ ಯಾತ್ರಿಕರು ಸೀತಾ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ರಾವಣನನ್ನು ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಸೀತಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಸತೀತ್ವವನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮನಗಾಣಿಸಿ ಕೊಡಲು ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಳು. ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ಅಗ್ನಿ ದಿವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದು ಲೋಕ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ತೀರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದಳು. ಮೊದಲು ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೈ ತೊಳೆದಳು. ಅದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ''ಸೀತಾಸರೋವರ'' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದಾನ. ದಕ್ಷಿಣೆ, ಯಜ್ಞ, ಜಪ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪರಂಧಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಸುಲಭಪ್ರಾಪ್ಯ. ಈ ಸೀತಾಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಯಾತ್ರಿಕರು ಇದರ ಮುಂದಿರುವ ಮಂಗಲ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ನಿತ್ಯ ನಿವಾಸ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರವಂಶದಲ್ಲಿ ಮನೋಜವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೊರೆ ಆಗಿ ಹೋದ. ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಅವನು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ. ನೀಡುವ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಗೆ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲ. ವಿವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳಿಂದ ಆಬಾಲ ವೃದ್ಧರನ್ನೂ ಪಂಡಿತ ಪಾಮರರನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮನೋಜವ ಮಹಾರಾಜ. ಅವನ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರೀತರಾದರೆ, ಶ್ರಾದ್ಧ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠ ಆ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠ. ಎದುರಾಳಿಗಳ ಹುಟ್ಟನ್ನೇ ಅಡಗಿಸಿಬಿಟ್ಟ ಆ ವೀರಭೂಪ.

ಇಂಥ ನಿರಂಕುಶ ಸತ್ತೆ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಕಂಟಕ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಂದ ಅಹಂಕಾರ ಅಂಕುರಿಸಿತು ಆ ರಾಜನ ಪಂಕಿಲ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ. ಆ ಅಹಂಕಾರದ ಹಿಂದೆ ಲೋಭ, ಮದ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಹಿಂಸೆ, ಅಸೂಯೆ ಎಲ್ಲ ದುರ್ಗಣಗಳೂ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿದವು. ಕಂಡ ಕಂಡಲ್ಲಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಹುಚ್ಚು ಅವನ ತಲೆಗೇರಿತು. ಪಂಡಿತರ ಭೂಮಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಸಿದುಕೊಂಡ. ಅಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ. ಮಠ

ದೇವಸ್ಥಾನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ದುಡ್ಡನ್ನೆಲ್ಲ ಎತ್ತಿ ಹಾಕಿದ. ಬಡವ, ವಿಧವೆ, ಅನಾಥ, ಪಂಡಿತ ಪಾಮರ ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೆಯೂ ತಲೆಭಾರವಾಗುವಂತೆ ಕರ ಹೇರಿ ಜನರನ್ನು ಹಿಂಸೆ ಪಡಿಸಿ ದುಡ್ಡನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಇದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಅಸಂತುಷ್ಟಿ, ವಿರೋಧಿ ಭಾವನೆಗಳು ಹೊಗೆಯಾಡತೊಡಗಿದವು.

ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ರಣದೇಶದ ಗೋಲಭ ರಾಜನು ಪ್ರಚಂಡ ಸೇನಾಸನ್ನಾಹ ದೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಮನೋಜವನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ. ಆರು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು ಆ ಇಬ್ಬರೂ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಹಣಾಹಣಿ ಹೋರಾಟ. ಕೊನೆಗೆ ಗೆದ್ದವ ಗೋಲಭ. ಬಿದ್ದವ ಮನೋಜವ.

ಸಮರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಸೋತುಹೋದ ಮನೋಜವ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ತಲೆ ಮರೆಸಿಕೊಂಡ. ಕಾಡು ಸೇರಿದ. ಅವನ ಪತ್ನಿ ಸುಮಿತ್ರೆಯು ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆ. ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಅಡವೀ ಪಾಲಾದ ಆ ರಾಜ ಕುಟುಂಬದವರು ತುತ್ತು ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೇ ಕಾಡು ನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಡಲೆದರು. ಚಿಕ್ಕ ಮಗು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಅನ್ನ ಅನ್ನ ಎಂದು ಅಳತೊಡಗಿತು. ಆ ಮಗುವಿನ ಚೀತ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಹಸಿವೆಯ ಕಸಿವಿಸಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಲಾರದೇ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಬ್ಬರೂ ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಬಿದ್ದರು. ತೀಡುವ ತಂಗಾಳಿಗೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಎದ್ದ ಬಳಿಕ ಮನೋಜವ ಹೇಳಿದ ತನ್ನ ಗೃಹಿಣಿಗೆ.

ಸುಮಿತ್ರೆ, ಈಗ ಏನು ಮಾಡೋಣ? ನಮಗೆ ಯಾರು ದಿಕ್ಕು? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ? ಇನ್ನು ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಈ ನಮ್ಮ ಮಗು ಸತ್ತು ಹೋಗುವದು. ನಾವು ಮಾಡಿದ ಘೋರ ಪಾಪವು ಈಗ ನಮ್ಮನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತಲಿರುವದು. ನಾನು ದುರಾಶೆಯಿಂದ ಶಿವಾಲಯದ ಹಣವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾಕಿದೆ. ವಿಷ್ಣುಮಂದಿರದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರ ಆಗ್ರಹಾರಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿದೆ. ಬಡವ, ಬಾಲಕ, ವಿಧವೆ, ಅಂಗಹೀನರನ್ನು ಕೂಡ ಬಿಡದೇ ಕರ ಹಾಕಿ ಸುಲಿದೆ. ಅದರ ಫಲವಾಗಿಯೇ ನನಗೆ ಈ ಸೋಲು, ಸಾವು, ನೋವು, ಅಪಮಾನ, ರಾಜ್ಯಭ್ರಂಶ, ವನವಾಸ. ಎಲ್ಲವೂ ಸರಪಳಿಯಾಗಿ ಸಾಲಾಗಿ ಉರುಲಾಗಿ ನನಗೆ ಬಂದಿವೆ. ನನಗೆ ಒಂದು ತುತ್ತು ಕೂಡ ಈಗ ಅನ್ನ ದೊರೆಯದು. ಹಸಿದು ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತಲಿರುವ ಈ ಮಗನಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಲಿ?''

ಹೀಗೆ ವಿಲಪಿಸುತ್ತ ಆ ಮನೋಜವ ಮಹಾರಾಜನು ದುಃಖದಗ್ಧನಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದ. ಮೂರ್ಛೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಸೆರಗನ್ನು ಹೊದಿಸಿತು. ಪತಿಯ ಈ ದುರ್ದಶೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸತೀಮಣಿ ಸುಮಿತ್ರೆಯು ರೋದಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಸಾಯುತ್ತಿರುವ ಮಗ, ಮೂರ್ಛಾಕ್ರಾಂತನಾದ ಪತಿ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಸತೀಮಣಿಯ ಎದೆ ಬಿರಿದು ಹೋಯಿತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಪರಾಶರ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಸುಮಿತ್ರೆಯು ಎದ್ದು ಬಂದು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿದಳು. ಮಗನನ್ನು ತಂದು ಅವರ

ಕಾಲಮೇಲೆ ಹಾಕಿದಳು. ಪರಾಶರು ''ಕಲ್ಯಾಣೀ, ನೀನು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಇವನು ಯಾರು? ಈ ಬಾಲಕ ಯಾರು? ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಸುಮಿತ್ರೆ:- ''ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಇವರು ನನ್ನ ಪತಿ. ಈ ಬಾಲಕ ನಮ್ಮ ಮಗ ಚಂದ್ರಕಾಂತ. ನನ್ನ ಪತಿದೇವರಾದ ಈ ಮನೋಜವ ಮಹಾರಾಜರು ಚಂದ್ರವಂಶದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಕ್ರಮಾಢ್ಯ ರಾಜರ ಚಿರಂಜೀವರು. ನಾನು ಇವರ ಕೈಹಿಡಿದ ಮಡದಿ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಸುಮಿತ್ರೆ. ಗೋಲಭರಾಜನು ನಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ. ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟರಾದ ನಾವು ಅಡವೀ ಪಾಲಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹಸಿವೆ ನೀರಡಿಕೆಗಳಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನ ಇಲ್ಲದೇ ಈ ಮಗು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಸಿವಿಸಿ ಪಡುತ್ತಲಿದೆ. ಮಗುವಿನ ಈ ದುಃಖ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಆಕ್ರೋಶವನ್ನೂ ಕೇಳಲಾಗದೇ ತಾಳಲಾಗದೇ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ನನ್ನ ಪತಿ.''

ಆ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಾಶರ ಮುನಿಗಳ ಅಂತಃಕರಣ ಕರಗಿತು. ಕರುಣಾಪೂರ್ಣರಾಗಿ ಆ ಮುನಿಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಮನೋಜನ ಮಹಾರಾಜನ ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲ ಕೈಯಾಡಿಸಿದರು. ದೊಡ್ಡವರ ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ಧ್ವಂಸ. ಅವರ ಕರಸ್ಪರ್ಶವು ಮನೋಜವನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪವಾಡವನ್ನೇ ಮಾಡಿತು. ಕೂಡಲೇ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಎದ್ದು ಕುಳಿತ ಮಹಾರಾಜ. ಎದ್ದು ಬಂದು ವಂದಿಸಿದ ಮುನಿಗಳ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ. ''ಗುರುಗಳೇ! ಅನಾಥನಾದ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿರಿ.'' ಎಂದು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟು ಬೇಡಿಕೊಂಡ. ಅವನ ಈ ದೀನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುನಿಗಳ ಹೃದಯವು ಹಿಂಡಿ ಹೋಯಿತು. ಕಣ್ಣು ಹನಿಯಿತು. ಅವರು ಅವನನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತ ನುಡಿದರು- ''ರಾಜನೇ! ನಾನು ನಿನಗೆ ವಿಜಯ ಶ್ರೀ ಒಲಿದು ಬರಲು ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ನೀನು ದಕ್ಷಿಣೋದಧಿಯ ಸೇತುಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ಗಂಧಮಾಧನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆ ಪುಣ್ಯ ಸೇತುವಿನ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಲ ತೀರ್ಥವೆಂಬ ಸರೋವರವು ಪರಮಪವಿತ್ರ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣ ಸ್ವರೂಪರಾದ ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮಚಂದ್ರ ದಂಪತಿಗಳು ಸದಾಕಾಲವೂ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾರೆ ಆ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಸಹಿತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನದಾನ ಹರಿಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸು. ಆ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಳೆದು ಹೋದ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮರಳಿ ದೊರಕುವವು. ನಾನೂ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಬರುತ್ತೇನೆ ನಡೆಯಿರಿ ಆ ಮಂಗಳತೀರ್ಥಕ್ಕೆ.''

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಪರಾಶರ ಮಹರ್ಷಿಗಲು ಆ ರಾಜಕುಟುಂಬವನ್ನು ತಮ್ಮೊಡನೆ ಮಂಗಲ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ತಾವೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೂ ಅವನ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ತಾವೇ ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಹಾಗೂ ರಾಮಮಂತ್ರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಉಪದೇಶಕೊಟ್ಟು ಜಪಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರು. ಮಹಾರಾಜನು ಅವನ ಪರಿವಾರದವರೂ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಆ ಮಂಗಲ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ

ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ನಲವತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮನೋಜವನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹಗಲಿರುಳು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡದೇ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಆ ದೊರೆಯು ನಿರಂತರವೂ ಮಂತ್ರಜಪವನ್ನು ಸಂತತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವಾಗ ಆ ಮಂಗಲ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಒಂದು ದಿವ್ಯವಾದ ಧನಸ್ಸು, ಬಾಣ, ಅಕ್ಷಯ ಬತ್ತಳಿಕೆ, ಬಂಗಾರ ಹಿಡಿಕೆಯ ಎರಡು ಖಡ್ಗ, ಒಂದು ಢಾಲು, ಗದೆ, ಶಂಖ, ರಥ, ಸಾರಥಿ, ಕವಚ, ಹಾರ, ಕೇಯೂರ, ಕಿರೀಟ, ದಿವ್ಯ ವಸ್ತ್ರ, ದಿವ್ಯಮಾಲೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಪರಾಶರ ಮುನಿಗಳು ಅದೇ ಮಂಗಲ ತೀರ್ಥದ ಪವಿತ್ರ ನೀರಿನಿಂದ ಆ ಮನೋಜವ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ಬಿಲ್ಲು, ಬಾಣ, ಕಿರೀಟ, ಕವಚ, ಕುಂಡಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲು ಹೇಳಿದರು.

ಮುನಿಪುಂಗವರ ಅಣತಿಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಧರಿಸಿ ಕವಚ ತೊಟ್ಟು ಕಿರೀಟಯಿಟ್ಟು, ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣ ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಮನೋಜವ ಮಹಾರಾಜ. ಪರಾಶರ ಮುನಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವೇ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ರಹಸ್ಯ ಮಂತ್ರ ಸಹಿತ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ಉಪಸಂಹಾರ ವಿಧಿಸಹಿತವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನಗೆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಶಂಖವನ್ನು ಊದಿ ಗೋಲಭರಾಜನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋಲಿಸಿದ ಮನೋಜವ. ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆಲುವು ಮನೋಜವನಿಗೆ ವಿಜಯ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿತು. ತನ್ನ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ರಾಜ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮನೋಜವ ಮಹಾರಾಜ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಆಳತೊಡಗಿದ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದ. ಭೂಲೋಕ ಲಭ್ಯವಾದ ಎಲ್ಲ ಸಿರಿ ಸಂಪದ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ. ಕೊನೆಗೆ ವಯಸ್ಸು ಆದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಗಂಧಮಾಧನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಮಡದಿಯೊಂದಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಮಂಗಲ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವನ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ. ಅಂತ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಧ್ಯಾನಗೈಯುತ್ತ ಬಹುಕಾಲ ತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ತೀರ್ಥವಾಸದ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಶಿವಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದ. ಅವನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಸುಮಿತ್ರೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಮರಣದ ನಂತರ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿ ಪತಿಲೋಕವನ್ನು ಐದಿದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮಂಗಲತೀರ್ಥವು ಪರಮಪವಿತ್ರ, ಕಲ್ಯಾಣಕರ ಮತ್ತು ಪಾಪಹರ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಇಹದಲ್ಲಿ ಭುಕ್ತಿ, ಪರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿ ಎರಡೂ ನಿಶ್ಚಿತ.

ಏಕಾಂತರಾಮನಾಥ; ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡ; ಹನಮತ್ಕುಂಡ ಮತ್ತು ಅಗಸ್ತ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ

ಸೂತ:- ಯಾತ್ರಿಕರು ಮಂಗಲತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಏಕಾಂತರಾಮನಾಥ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಸೀತಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಹನುಮಂತರೊಡನೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ನಿರಂತರ ನಿವಾಸ ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಮೃತವಾಪಿಕಾ

ಎಂಬ ಹೊಕ್ಕರಣಿಯು ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ, ಪುಣ್ಯಪ್ರದಾಯಕ. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಶಂಕರನ ಅನುಗ್ರಹ. ಅಮೃತತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರ್ಷ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಿ.

ಶೌನಕ:- ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ 'ಏಕಾಂತರಾಮನಾಥ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಏಕೆ? ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು?

ಪ್ರಶಾಂತ ಮುದ್ರೆಯ ಸಮುದ್ರ

ಸೂತ:- ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪತ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಿ ನಲನು ರಾಮನ ಆದೇಶದಂತೆ ಸಮುದ್ರ ಸೇತುವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಬಳಿಕ ಶ್ರೀರಾಮ ಪ್ರಭು ಸುಗ್ರೀವ, ವಿಭೀಷಣ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಹನುಮಂತರೊಡನೆ ಆ ಸೇತುವಿನ ಮೇಲಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ನಡೆಯುತ್ತಾ ದಾಟುತ್ತಲಿದ್ದನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರೊಡನೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ಯುದ್ಧದ ಬಗೆಗೂ ಹಾಗೂ ಸೀತೆಯನ್ನು ಮರಳಿ ಕರೆತರುವ ಬಗೆಗೂ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಆಗ ಸಮುದ್ರವು ತನ್ನ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾದ ತರಂಗಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಘನಘೋರ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಭಯಂಕರ ಸದ್ದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಹೆದ್ದೆರಗಳ ಉದ್ದಾಮ ಸಂಘರ್ಷದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹನುಮಂತ ಸುಗ್ರೀವರ ಮಾತುಗಳು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೇಳದಂತಾದವು. ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಸಮುದ್ರದ ಆ ತರಂಗ ಸಂಘರ್ಷದ ಘೋರ್ಗರೆತದ ಸದ್ದನ್ನು ಕೆಲವು ಕ್ಷಣ ತನ್ನ ಆದೇಶದಿಂದ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ವಾನರ ವೀರರೊಂದಿಗೆ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತ ಸಮಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ. ಅನೇಕ ರಹಸ್ಯವಾದ ಯುದ್ಧದ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಈ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ 'ಏಕಾಂತರಾಮನಾಥ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಅಂದಿನ ಈ ಆದೇಶದಂತೆ ಸಮುದ್ರನಾಥನು ಉಳಿದೆಡೆ ತನ್ನ ಘನಘೋರ ಊರ್ಮಿಮಾಲೆಗಳ ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲುಗಳಂಥ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಘೂರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿಶ್ಚಲನೂ ಪ್ರಶಾಂತನೂ ಆಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಮೃತವಾಪಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸೇವೆ ಮಾಡುವವರು ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವರು.

ಈ ಅಮೃತವಾಪಿ ತೀರ್ಥವು ಒಂದು ಹೊಕ್ಕರಿಣಿಯಂತೆ ಇರುವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯಪ್ರದ ಪುಷ್ಕರಿಣಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಏಕಾಂತ ರಾಮನಾಥನ ಸೇವೆಗೈದು ಯಾತ್ರಿಕರು ಮುಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡಕ್ಕೆ ತೆರಳಬೇಕು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡ ತೀರ್ಥವು ಸಮುದ್ರಸೇತುವಿನ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತದ ಶೈಲಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡ ತೀರ್ಥದ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ ಬೆಟ್ಟದಷ್ಟು ಪಾಪರಾಶಿಗಳು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಸ್ಮದಿಂದ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಧಾರಣ ಮಾಡಿದವರ ಕರಗತವೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಮೋಕ್ಷ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಶಿವಸಾರೂಪ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷದ ಬಾಗಿಲು ತಾನಾಗಿಯೇ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಯಾತ್ರಿಕರು ಮುಂದೆ ಹನುಮಂತ್ಕುಂಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು

ರಾವಣನೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಂದು ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಿ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮರಳಿ ಹೊರಟನು. ಆಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಗೆ ನಲನಿರ್ಮಿತ ಸೇತುವಿನ ರಚನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಗಂಧ ಮಾದನ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದನು. ಆಗ ಅವನ ಭೃತ್ಯನಾದ ಹನುಮಂತನು ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೀರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ 'ಹನುಮತ್ಕುಂಡ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಸಖ ಎಂಬ ದೊರೆ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ನೀತಿನಿಷ್ಠ ಆ ರಾಜ. ವೈರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿದ. ಬಹುವರ್ಷ ಧರ್ಮಶಾಸನ ನಡೆಸಿದ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಂತಾನವು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸಂತತಿಯ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯಿಂದ ಅವನು ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ನೂರು ಜನ ಮಡದಿಯರನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಆ ನೂರು ನಾರಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸಂತತಿಯ ಬಗೆಗೆ ನಿರಾಶೆಗೊಂಡು ನೊಂದು ಬೆಂದು ಹೋದ ಆ ಭೂಪಾಲನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕೇಳಿದ- ''ಮುನೀಶ್ವರರೇ! ಪುತ್ರರರನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಂಬಲದಿಂದ ನಾನು ನೂರು ನಾರೀಮಣಿಯರನ್ನು ಮದುವೆಯಾದೆ. ಆದರೂ ನನಗೆ ಯಾವ ಮಡದಿಯಿಂದಲೂ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ ನನಗೆ ಮುಪ್ಪು ಬರತೊಡಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿರಿ. ನನ್ನ ಮಡದಿಯರಾದ ನೂರು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೂ ಕನಿಷ್ಠ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಗಂಡು ಮಗುವಾದರೂ ಆಗುವಂತೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಸೂಚಿಸಿರಿ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ಹೇಳಿದ ಯಾವುದೇ ಕಠಿಣ ಕರ್ಮವನ್ನಾಗಲೀ ದುಷ್ಕರ ಧರ್ಮವನ್ನಾಲೀ ಅನುಷ್ಠಾನ ಗೈಯಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧ.'' ರಾಜನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನ ಆಸ್ಥಾನ ಪಂಡಿತರು, ಪುರೋಹಿತರು, ರಾಜಗುರುಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕೂಡಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರು - ''ಮಹಾರಾಜ, ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಗಂಧಮಾದನ' ಎಂಬ ಬೆಟ್ಟವು ಸೇತುರೂಪವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇದೆ 'ಹನುಮತ್ಕುಂಡ' ಎಂಬ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಒಂದು ತೀರ್ಥ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಯಾತ್ರಿಕರ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದೂರಾಗುವದು. ದುಃಖ ನಾಶವಾಗುವದು. ಪಾಪಪರಿಹಾರವಾಗುವದು. ಅಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಬಂದ ಬಂಜೆಯರಿಗೆಲ್ಲ ನಂದನರನ್ನು ಹೊಂದುವ ಆನಂದವು ಉಂಟಾಗುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ನೂರೂ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡು. ಆ ಹನುಮತ್ಕುಂಡದ ತೀರ್ಥದ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿ ಎಂಬ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ನೂರೂ ಜನ ನಾರಿಯರಿಗೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಸತ್ಪುತ್ರನು ಜನಿಸುವನು.''

ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಹಾಗೂ ವಾಕ್ ಸಿದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು ಆ ಧರ್ಮಸಖ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ. ಆ ಮುನಿಮಂಡಲದ ಆದೇಶದಂತೆ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಮಡದಿಯರಾದ ನೂರು ಮಹಿಳಾಮಣಿ

ಗಳೊಂದಿಗೆ 'ಹನುಮತ್ಕುಂಡ'ಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ತ್ರೀ, ಸೇನಾ, ಮಂತ್ರಿ, ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದನು. ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಪೂಜೆ, ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ನಡೆಸಿದನು. ಅನಂತರ ವಸಂತ ಋತು ಬಂದಿತು. ಚೈತ್ರಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತರು ಹಾಗೂ ಋತ್ವಿಜರಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ನೂರು ಜನ ಮಡದಿಯರೊಂದಿಗೆ ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧನಾಗಿ ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ನೇರವೇರಿಸಿದನು. ಯಜ್ಞವು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಪುರೋಹಿತರ ಆದೇಶದಂತೆ ಯಜ್ಞಮಾಡಿ ಉಳಿದ ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನವನ್ನು ತನ್ನ ಶತಸಂಖ್ಯಾಕ ಸತೀಮಣಿಯರೊಡನೆ ಭುಂಜಿಸಿ ಭೋಜನಮಾಡಿದ. ಯಜ್ಞವು ಪೂರ್ತಿ ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಂಡ ಬಳಿಕ ಅವಭೃಥ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಯಜ್ಞ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ. ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ, ಪುರೋಹಿತರಿಗೂ, ಋತ್ವಿಜರಿಗೂ, ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೂ ವಿಪುಲವಾಗಿ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ. ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದ. ಮುಂದೆ ಯಜ್ಞ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿಬಂದ. ಆ ಬಳಿಕ ಅವನ ಎಲ್ಲ ರಾಣಿಯರೂ ಯಜ್ಞಪುರುಷನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಗರ್ಭಧಾರಣ ಮಾಡಿದರು. ಹತ್ತು ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿದ ಬಳಿಕ ಅವನ ನೂರು ಜನ ರಾಣಿಯರೂ ಮಂತ್ರಿನಂತಹ ಒಂದೊಂದು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತರು.

ಆ ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾದ ಬಳಿಕ ಧರ್ಮಸಖ ರಾಜನು ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ವಿಶಾಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನದ ಭಾರವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ. ಮತ್ತು ತಾನು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಸತೀಶಿರೋರತ್ನದಂತಿರುವ ನೂರು ಜನ ರಾಣಿಯರೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಸಿರಿಮನೆ, ಅರಮನೆ, ರಾಜ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಮಕ್ಕಳು, ಮಂತ್ರಿ, ಸೇನಾಪತಿ, ಪರಿವಾರ, ಸುಖ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊರೆದು ಮತ್ತೆ ಈ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಹನುಮತ್ಕುಂಡದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡ. ತಪೋನು ಷ್ಠಾನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ. ತನ್ನ ಉಪಾಸ್ಯದೇವನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನಗೈದ. ಹೀಗೆ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಭಗವದ್‌ಧ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯನಾಗಿ ತಪವನ್ನು ತಪಿಸುತ್ತಲಿರುವಾಗಲೇ ಅವನಿಗೆ ವಾರ್ಧಕ್ಯದಿಂದ ಮರಣವು ಬಂದಿತು. ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯರಾದ ಆ ನೂರು ಸತಿಯರೂ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪತಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಧನ್ಯರಾದರು.

ರಾಜನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಸುಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮವನ್ನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ. ಸುಚಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಆ ಮಹಾರಾಜನ ನೂರು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಗಳು. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ಮುನ್ನಡೆದು ಧರ್ಮಶಾಸನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಲಿದ್ದರು, ಆ ಅರಸುಕುಮಾರರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನವರು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಮನಃಕಾಮನೆಗಳ ಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಈ ಸಮುದ್ರ ಸೇತುವಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಹನುಮತ್ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಹನುಮಂತ ಹಾಗೂ ಅವನ ಇಷ್ಟದೈವವಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ಹನುಮತ್ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಯಾತ್ರಿಕರು ಇದರ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಅಗಸ್ತ್ಯ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಸ್ವಯಂ ಅಗಸ್ತ್ಯರೇ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಮಹರ್ಷಿ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ವಿಂಧ್ಯಾಚಲವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಹಾಗೇ ತೀರ್ಥಾಟನೆಗೈಯುತ್ತ ಅವರು ಈ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಸೇತುವಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಗಂಧಮಾದನ ಶೈಲದ ಹಾಗೂ ಸೇತುವಿನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಇದರ ಬಗೆಗೆ ಬಹಳ ಗೌರವ ಬುದ್ಧಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೀರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಲೋಪಾಮುದ್ರಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಈ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥ ತಟಾಕದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಿ ತಪೋನುಷ್ಠಾನಗೈದರು. ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಆ ಪ್ರಾಚೀನ ಋಷಿದಂಪತಿಗಳು ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನ ಹಾಗೂ ಜಲ ಪಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಪುರ್ನಜನ್ಮ ಇಲ್ಲ.

ರಾಮತೀರ್ಥ, ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥ ಹಾಗೂ ಜಟಾತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ

ಶ್ರೀಸೂತ:- ಅಗಸ್ತ್ಯತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ನಂತರ ಯಾತ್ರಿಕರು ಇದರ ಮುಂದಿನ ರಾಮಕುಂಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ಮಹರ್ಷಿ-ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗಳ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ಎಂಬ ಶಿಷ್ಯನು ಈ ರಾಮಕುಂಡದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶ್ರೀರಾಮನ ಚಿಂತನೆಗೈಯುತ್ತ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ. 'ಓಂ ರಾಮಾಯ ನಮಃ' ಎಂಬ ಶ್ರೀರಾಮ ಷಡಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತ ರಾಮನ ಚರಣಾವಿಂದವನ್ನು ನಿರಂತರವೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆಮಾಡುತ್ತ ಅಖಂಡ ನಾಮಜಪರೂಪವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ರಾಮಕುಂಡದ ಶೀತಲೋದಕದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಮಿತಾಹಾರದಿಂದ ಐದು ಸಾವಿರ ರಾಮಮಂತ್ರ ಜಪಿಸಿ ಅನಂತರ ರಾಮದೇವರ ಪೂಜೆ, ಧ್ಯಾನ, ಉಪಾಸನೆ ಹಾಗೂ ರಾಮಾರಾಧನೆಗಳನ್ನು ಬೇಸರವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ. ಈ ಶ್ರೀರಾಮ ಷಡಕ್ಷರ ಮಂತ್ರ ಹಾಗೂ ಈ ರಾಮಕುಂಡ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಆ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ಮುನಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲ ಭಕ್ತಿ ಉಂಟಾಯಿತು.

ರಾಮಧ್ಯಾನ ಹಾಗೂ ರಾಮಕುಂಡ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿ

ಆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ವೇದ ವೇದಾಂತಾದಿ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವು ತಾನಾಗಿ ಉದಿಸಿಬಂದಿತು. ಹಾಗೂ ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶ, ಆಕಾಶ ಸಂಚಾರ, ಅರವತ್ನಾಲ್ಕು ಕಲಾಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯ, ಓದದೇ ಇರುವ ಸರ್ವವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಣತಿ, ಮನಬಂದ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವೈರ ಸಂಚಾರ. ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತ ವಿಷಯಗಳ ಪರಿಜ್ಞಾನ, ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವಾರ್ತಾಲಾಪ, ಇರುವೆ, ಹುಳ, ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಮಿ, ಕೀಟ, ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳ ಭಾಷೆಗಳ ಅರಿವು ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ದುರ್ಲಭವಾದ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಸಾತ್ವಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಕರಗತವಾದವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿ, ಶುದ್ಧಿ, ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಆ ಸುತೀಕ್ಷಣ ಮುನಿಯು ಮಾಡಿದ

ಈ ರಾಮಕುಂಡದ ಸ್ನಾನವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಈ ರಾಮತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜನರ ಮೇಲೆಯೂ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಈ ರಾಮ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿವಲಿಂಗದ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಡು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು 'ಓಂ ಶ್ರೀರಾಮಾಯ ನಮಃ' ಎಂಬ ಷಡಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದರೆ ಮೋಕ್ಷವೇ ಲಭಿಸುವದು. ಉಳಿದ ಕ್ಷುದ್ರ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುವವು ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೆ?

ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ವೇದಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಥಿತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವಿನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಈ ರಾಮಕುಂಡ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬಳಿಕ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ರಾಮಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದವರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳ ರಹಸ್ಯ ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುವದು. ಈ ತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯಮೇಲೆ ಆ ರಾಮಾನುಜನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಒಂದು ಈಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇಶ್ವರ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೆ, ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ನಾಶವಾಗುವದು. ರೋಗವು ದೂರವಾಗುವದು. ಪಾಪವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥದ ಮುಂದೆ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನು ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಜಟಾತೀರ್ಥವು ಇರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಜಡೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ತೊಳೆದುಕೊಂಡನಂತೆ. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಜಟಾತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಜಟಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ರಾಮಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವರಿಗೆ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿಯಾಗಿ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವದು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಧೂತ ಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಶುಕಮುನಿಯು ತನ್ನ ತಂದೆ ವೇದವ್ಯಾಸ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

ಶುಕರ ಪ್ರಶ್ನೆ, ವ್ಯಾಸರ ಉತ್ತರ

ಶುಕಾಚಾರ್ಯ:- ಪೂಜ್ಯ ತಂದೆಯೇ, ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿ, ಅಜ್ಞಾನದ ನಾಶ, ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನದ ಉದಯ, ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇವು ನಾಲ್ಕು ಹೇಗೆ ಮಾನವರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವವು? ಇದರ ಉಪಾಯವನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ.

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ವತ್ಸ ಶುಕದೇವ! ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇರುವ ರಾಮಸೇತುವಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜಟಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ನೀನು ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕೂ ಅಭೀಷ್ಟಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವವು. ಈ ಜಟಾತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮಾನವರ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿ ಭೇದನವಾಗಿ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಆದರಿಂದ ಅವಿದ್ಯೆಯ ನಾಶವಾಗಿ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವದು. ಆ ಬಳಿಕ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಮಾನವನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ಮೋಕ್ಷವು ತಾನಾಗಿಯೇ ಸಿದ್ಧಿಸುವದು. ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜಟೆಯನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ''ಯಜ್ಞ, ಜ್ಞಾನ, ಜಪ, ತಪ, ಉಪಾಸನೆಗಳು ಇಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ಈ ಜಟಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮಾನವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ, ಶುದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ.''

ಶುಕಕುಮಾರಾ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರುಣ ಪುತ್ರನಾದ ಭೃಗು ಮುನಿಯು ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ- ''ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡುವ ಪಾವನ ಉಪಾಯವು ಯಾವುದು?'' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ವರುಣ ದೇವನು ''ಜಟಾತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯ'' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು.

ವರುಣನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಭೃಗುಮುನಿಯು ಈ ಜಟಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದ. ಶ್ರೀರಾಮ ಷಡಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದ ಜಪಮಾಡಿದ. ಅದರಿಂದ ಕೊನೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ಉದಿಸಿತು. ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲ ಭಕ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಆ ಭೃಗು ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಭಗವತ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸಿತು. ಇದರಂತೆ ಮಹಾದೇವರ ಅಂಶ ಸಂಭೂತರಾದ ದುರ್ವಾಸಮುನಿಗಳು ಜಟಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಿ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಶುಕಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ರಾಮಮಂತ್ರ ಜಪದಿಂದ ಭಗವತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ

ಆದುದರಿಂದ ವತ್ಸ ಶುಕ! ನೀನು ಕೂಡ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ಸೇತುವಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಜಟಾತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡು. ದೇವರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ಅವಿದ್ಯಾ ಗ್ರಂಥಿ ಭೇದನವಾಗಿ, ಅಂತಃಕರಣಶುದ್ಧಿ, ಸದ್ಬುದ್ಧಿ, ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಿ, ಎಲ್ಲವೂ ನಿನಗೆ ಲಭಿಸುವವು.

ತಂದೆಯಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ವಿರಕ್ತ ಶಿಖಾಮಣಿ ಶುಕಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜಟಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದರು. ಶ್ರೀರಾಮ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅಂತಃಕರಣ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿ, ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನೋದಯ ವಾಯಿತು. ಭಗವಂತನದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಸಿದ್ಧಿಸಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಿದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಆತ್ಮ ಶುದ್ಧಿ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಬಯಸುವವರು ಈ ಜಟಾತೀರ್ಥಗಳು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಸೇವೆ ಹಾಗೂ ಆರಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀತೀರ್ಥ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ,

ಸೂತ:- ಈ ಜಟಾತೀರ್ಥದಿಂದ ಮುಂದೆ ಮಾನವರ ಮನೋರಥವನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀತೀರ್ಥ ಇರುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವವರ ಕಡು ಬಡತನ ತಾನಾಗಿ ನೀಗಿ ಹೋಗುವದು. ಪಾಪರಾಶಿಗಳೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗುವವು. ಇದರ ಅನಂತರ ಯಾತ್ರಿಕರು ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಈ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಬೆಟ್ಟದಂಥ ಪಾಪವೂ ಕೂಡ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುವದು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ರಾವಣಾದಿ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಂದ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿಸಿದ. ನಂತರ ಈ ಸೇತುವೆಯನ್ನು

ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು ಪಿತೃಗಳ ಎದುರು ಅಗ್ನಿದೇವರನ್ನು ಆವಾಹನ ಮಾಡಿದ. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಕರೆದಕೂಡಲೇ ಅಗ್ನಿಯು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಎದ್ದು ಮಾನವರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿದ.

ಅಗ್ನಿ:-''ಪ್ರಭು ರಾಮಚಂದ್ರ, ಎಲ್ಲ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಜಿಂಕ್ಯನಾದ ಹಾಗೂ ಅವಧ್ಯನಾದ ರಾವಣ, ಕುಂಭಕರ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಘೋರ ರಕ್ಕಸರನ್ನು ನೀನು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಸಂಹರಿಸಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯೂ ಹುತಾತ್ಮಳೂ ಆದ ಸೀತಾದೇವಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವೇ ಸರಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಸೀತೆಯ ಸತೀತ್ವದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ರಾವಣನು ಸತ್ತಿದ್ದು. ಇದು ಸತ್ಯ ಸತ್ಯ ಸತ್ಯ. ಈ ಸೀತೆಯು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ. ಜಗನ್ಮಾತೆ. ನೀನು ದುಷ್ಟ ದಮನ ಹಾಗೂ ಶಿಷ್ಟ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ತಾನೂ ಅವತಾರ ಮಾಡಿ ಲೀಲಾ ಮಾನವೀ ರೂಪದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ಅಣಿಯಾಗುವಳು. ಈಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್‌ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಾದ ನೀನು ಲೀಲಾಮಾಯೆದಿಂದ ರಾಮರೂಪನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದಿರುವಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಜಗಜ್ಜನನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಕೂಡ ಜನಕರಾಜ ನಂದಿನಿಯಾಗಿ ಸೀತಾದೇವಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಹಿಂದೆ ನೀನು ಫರಶುರಾಮ ರೂಪದಿಂದ ಭಾರ್ಗವನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದಾಗ ಇವಳು ಧರಿಣೀ ರೂಪದಿಂದ ಅವತಾರ ತಾಳಿ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೈದಳು. ಈಗ ನೀನು ರಘುನಂದನನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದಾಗ ಇವಳು ಜನಕನಂದಿನಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಮುಂದೆ ನೀನು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಈ ಜಗದಂಬೆಯು ರುಕ್ಮಿಣೀ ದೇವಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿರುವಳು. ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಸರ್ವಾವತಾರ ಸಹಾಯಕ ಸತಿಯೂ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸಖಿಯೂ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯ ಪ್ರೇಯಸಿಯೂ ಆದ ಈ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ನೀನು ಎಂದೂ ಕೈ ಬಿಡಬೇಡ.''

ಅಗ್ನಿದೇವನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿದರು. ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಆ ಜಾನಕಿಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಪುನಃ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅದೇ ಅಗ್ನಿದೇವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಸೀತೆಯ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ಗೌರವಿಸಿದ. ಸೀತೆಯ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಪಾವಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೆ ಮನಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಬಿತ್ತರಿಸಿದ ಅಗ್ನಿದೇವನನ್ನೂ ಆದರಿಸಿದ. ಅಗ್ನಿಯು ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಸೀತೆಯ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವೇ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಈ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ವೇದವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ವಿಪುಲ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೂ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು ಮಾನವ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಟಲೀಪುತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವೈಶ್ಯ. ಅವನ ಹೆಸರು ಪಶುಮಾನ್. ಅವನು ಸದಾ ಧರ್ಮತತ್ಪರ. ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸೇವೆಯಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತ. ಕೃಷಿ ಅವನ ಉದ್ಯೋಗ. ಗೋರಕ್ಷಣೆ ಅವನ ಉದ್ದೇಶ. ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ಅವನ ಉಪದಂಧೆ. ಅವನಿಗೆ ಮಡದಿಯರು ಮೂವರು. ಆ ಮೂರೂ ನಾರಿಯರೂ ಪರಮ ಪವಿವ್ರತೆಯರು. ಪತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಹಮಹಮಿಕೆ. ಆ ಮೂವರಲ್ಲಿಯೂ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ಸಖ್ಯ. ಅದರಿಂದ ಆ ವೈಶ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಎಂದೂ ನಂದದ ಆನಂದದ ನಂದಾದೀಪ. ಆ ಮೂವರೂ ಮಡದಿಯರಿಂದ ಪಶುಮಾನ್ ವೈಶ್ಯನಿಗೆ ಎಂಟು ಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಏಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾತ್ವಿಕತೆ ತಾಯಂದಿರ ಬಳುವಳಿ. ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ತಂದೆಯಿಂದ ಬಂದ ಅನುವಂಶಿಕ ಗುಣ. ಅವರ ಸುಪುಣ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಧಾರ್ಮಿಕತೆ, ಸಾತ್ವಿಕತೆ, ಸದಾಚಾರ, ಸದ್ಬುದ್ಧಿಗಳು ಸಂಗಮಿಸಿದ ಮೂರ್ತಿಗಳಂತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವನ ಎಂಟನೆಯ ಮಗ ದುಷ್ಪಣ್ಯ ಎಂಬುವವನು ಮಾತ್ರ ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದ. ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಏಳೂ ಜನ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಗೆ ವಿಪರೀತ. ಸುಪುಣ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಏಳೂ ಜನ ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆತಾಯಿ ಹೇಳಿದ ಒಂದೂ ಮಾತನ್ನು ಮೀರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಬೇಸಾಯ, ವ್ಯವಸಾಯ, ಸುವರ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ಜನರೂ ಪಳಗಿದರು. ತಂದೆಯ ಉದ್ಯೋಗ ವ್ಯವಸಾಯಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.

ಆದರೆ ಎಂಟನೆಯವನಾದ ದುಷ್ಪುಣ್ಯನು ಮಾತ್ರ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಕೆಟ್ಟ ಸ್ವಭಾವದವ. ದುಷ್ಟ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವೃತ್ತ. ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಂದಿರ ಹಿತವಚನವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಶುಮಾನ್ ವೈಶ್ಯನು ದುರ್ಮಾರ್ಗಗಾಮಿಯಾದ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ನಡೆಯುವ ಆ ಎಂಟನೆಯ ಮಗನನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ. ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಎಂಟೂ ಜನ ಮಕ್ಕಳೂ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾದರು. ತಾರುಣ್ಯ ಸಹಜವಾದ ಬಲ, ಪೌರುಷಗಳು ಅವರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದವು.

ತರುಣನಾದ ದುಷ್ಪುಣ್ಯ ಊರಲ್ಲಿಯ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಾವಿ, ನದೀ, ಅಥವಾ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಜನರಿಗೆ ಇವನ ದುರ್ವ್ಯಾಪಾರವು ಗೊತ್ತೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಆ ಬಾಲಕರ ಶವಗಳು ನೀರಮೇಲೆ ತೇಲತೊಡಗಿದಾಗ ಅವರ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಸತ್ತದ್ದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಅವರು ಬಹಳ ದುಃಖದಿಂದ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಈ ಬಾಲಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಘಾತಕಿ ಯಾರು ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ತಮ್ಮ ದುರ್ದೈವವನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತ ಗೋಳಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಊರಲ್ಲಿಯ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಗುಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮಾಯವಾಗಿ, ಮುಂದೆ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣವಾಗಿ ತೇಲಾಡುವದನ್ನು ಕಂಡು ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಭಯ ಭ್ರಾಂತರಾದರು. ಆಗ ಆ ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಅರಸನು ಗುಪ್ತಚಾರರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ. ''ಬಾಲಕರ ಹಂತಕನನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿರಿ'' ಎಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ. ಆದರೆ ಈ ದುಷ್ಟನಾದ

ದುಷ್ಪುಣ್ಯನು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಹೇಗೋ ಕುತಂತ್ರಮಾಡಿ ಜನರಿಲ್ಲದಾಗ ಅಥವಾ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವಾಗ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕತ್ತು ಹಿಸುಕಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಕಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಅರಸನ ಬೇಹುಗಾರರು ಎಷ್ಟೇ ಶೋಧಮಾಡಿದರೂ ಹಂತಕನ ಪತ್ತೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನ ಬೇಹುಗಾರರು ಘಾತಕಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ದೊರಕದೇ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಿಡುಕಿದರು. ರಾಜನು ಮತ್ತೂ ಕೆಲವು ಗೂಢಚಾರರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ.

ಒಂದು ದಿನ ದುಷ್ಪುಣ್ಯನು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಾಲಕರ ಬೇಟೆಯಾಡಲು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಲತಾಕುಂಜದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸರೋವರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತ್ತಿರುವ ಅರೆಬಿರಿದ ಕಮಲದ ಮೊಗ್ಗುಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು.

ಆದರೆ ನೀರಿನ ನಡುವಿರುವ ಆ ಸುಂದರ ಹೊಂದಾವರೆಗಳನ್ನು ತರುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಆ ಬಾಲಕರು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ದುಷ್ಪುಣ್ಯನು ಆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬಂದು ''ನಾನು ನಿಮಗೆ ಆ ತಾವರೆ ಹೂಗಳನ್ನು ಹರಿದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಬನ್ನಿ.'' ಎಂದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದುಷ್ಪುಣ್ಯ ಒಂದೊಂದೆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸತೊಡಗಿದ. ಆಗ ಎಲ್ಲ ಹುಡುಗರು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಿಂದ ಚೀರಿ ಕೂಗಿ ರೋದಿಸತೊಡಗಿದವು. ಆದರೂ ಆ ದುಷ್ಟ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕುತ್ತಿಗೆ ಮಟ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸೆಳೆದೊಯ್ದು ಮುಳುಗಿಸಿ ಸತ್ತು ಹೋಗಿರುವರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮೇಲೆ ಜನ ಬರುವರೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿ ಹೋದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಣದೇ ಊರ ತುಂಬ ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಹುಡುಕತೊಡಗಿದ್ದರು. ದುಷ್ಪಣ್ಯ ಮುಳುಗಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳು ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕವರು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ದುಷ್ಪುಣ್ಯನು ಮುಳುಗಿಸಿ ಓಡಿ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಆ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಯದೇ ಹೇಗೋ ಕೈ ಕಾಲು ಬಡಿಯುತ್ತ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಬಂದರು. ನೀರು ಕೂಡ ಬಹಳ ಆಳವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೇ ಅವರ ಕಾಲಿಗೆ ನೆಲ ತಾಕಿತು. ಸಾಯುವ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಅವರು ಕೈಕಾಲು ಬಡಿಯುತ್ತ ನೆಲ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದರು.

ಇತ್ತ ಊರಲ್ಲಿ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಲಿರುವ ಅಪ್ತೇಷ್ಟರೂ ಬಂಧು ಬಳಗದವರೂ ಆ ಮಕ್ಕಳ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಈ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ದನಿಯನ್ನು ಎತ್ತರಿಸಿ ಕೂಗಿ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟರು. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಚೀತ್ಕಾರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಂದೆತಾಯಿ ಬಂಧು ಬಳಗದವರೆಲ್ಲರೂ ಓಡಿ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ವರೆಗೂ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೂ ಜೀವಂತವಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಗರಬಿದ್ದು ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದರು :

''ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಬಂದಿರಿ? ಯಾರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಂದರು?'' ಎಂದು.

ಆಗ ಆ ಮಕ್ಕಳು-''ಪಶುಮಾನ್ ವೈಶ್ಯನ ಮಗನಾದ ದುಷ್ಪುಣ್ಯನು ತಾವರೆ

ಹೂಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಈ ಸರೋವರದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಓಡಿಹೋದ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರೂ ನಾವು ಅವನು ಓಡಿ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಸಾಯುವ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಕೈಕಾಲು ಬಡೆಯುತ್ತ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದು ಹತ್ತಿದೆವು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಊರ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ರಾಜನಿಗೆ ಈ ಸಮಾಚಾರ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅವನು ಪಶುಮಾನ್ ವೈಶ್ಯನನ್ನು ತನ್ನ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ.

ರಾಜ:- ''ಪಶುಮಾನನೇ, ನೀನೇನೋ ಸಾತ್ವಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮಗ ಇಂಥ ಘಾತಕ ಮತ್ತು ಬಾಲಹಂತಕ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ನಮ್ಮ ನಗರವು ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನಿನ್ನ ಮಗ ದುಷ್ಪುಣ್ಯನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದಿರಂದ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಯಃಸತ್ತು ಹೋಗಿ ಮಸಣಗಟ್ಟೆಯಾಗಿದೆ ಈ ಮಹಾನಗರ. ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಈ ಐವರು ಮಕ್ಕಳು ದುಷ್ಪಣ್ಯನು ಮುಳುಗಿಸಿದರೂ ಸಾಯದೇ ಹೇಗೋ ಬದುಕಿ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ನೀನೇ ಹೇಳು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ನೀನು ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ. ನ್ಯಾಯ ತತ್ಪರ. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಪಶುಮಾನ್:- ರಾಜನೇ! ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುವದು ಏನಿದೆ? ಈ ಕ್ರೂರ ಕರ್ಮಿಯು ನನ್ನ ಪುತ್ರನಲ್ಲ. ಶತ್ರು. ಸಮಗ್ರ ನಗರವನ್ನೇ ಶೂನ್ಯಪ್ರಾಯ ಮಾಡಿದ ಈ ಹಂತಕನಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಂಡನೆಯೇ ಸರಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷೆ. ಇಷ್ಟು ಜನ ಮುಗ್ಧ ಬಾಲಕರನ್ನು ಕೊಲೆಮಾಡಿದ ಹಿಂಸಾಕಾರಿಯನ್ನು ವಧೆ ಮಾಡುವದೇ ಈಗ ಯೋಗ್ಯ. ಇಷ್ಟು ಜನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಷ್ಟ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಿಯ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ನನಗಂತೂ ಯಾವ ಉಪಾಯವೂ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಬಾಲಘಾತಕಿಯಾದ ಮಹಾಪಾತಕಿಗೆ ಮರಣ ದಂಡನೆಯನ್ನು ತಾವು ವಿಧಿಸಬೇಕು.''

ಧರ್ಮಜ್ಞನೂ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠನೂ ಆದ ಪಶುಮಾನ್ ವೈಶ್ಯನ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನೂ ಅವನ ನ್ಯಾಯ ನಿಷ್ಠುರತೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಈ ಪಶುಮಾನ್‌ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಹಂತಕನಾದ ದುಷ್ಪುಣ್ಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೇ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ ಅವನನ್ನು ದೇಶಭ್ರಷ್ಟನ್ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಸಲಹೆ ಇತ್ತರು. ನಾಗರಿಕರ ಈ ಅನುರೋಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಮಹಾರಾಜನು ದುಷ್ಪುಣ್ಯನನ್ನು ಕರಿಸಿ,- ''ದುಷ್ಟಾತ್ಮನೇ, ನೀನು ಇನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ನನ್ನ ನಗರದಲ್ಲಿ ಇರಕೂಡದು. ಕೂಡಲೇ ಈ ಊರು ದಾಟಿ ದೂರ ಹೋಗು. ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಲಾಗುವುದು.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ದೂತರಿಂದ ಅವನನ್ನು ನಗರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸಿದ.

ಹೀಗೆ ರಾಜಶಾಸನವನ್ನು ಕೇಳಿ ದುಷ್ಪುಣ್ಯನು ಹೆದರಿ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಡು ಸೇರಿದ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಆಶ್ರಮ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಪಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ನಿರತರಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಆಟ ಆಡುತ್ತಿದ್ದವು. ದುಷ್ಪುಣ್ಯನಿಗೆ ಏಕಾಂತ ವನಾಂತದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಾಗ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಅವನ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯು

ಜಾಗ್ರತವಾಯಿತು. ಆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಗು ಆಟವಾಡುತ್ತ ನದಿಯ ದಂಡೆಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತ್ತು. ದುಷ್ಪುಣ್ಯನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ತಾನು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಉಳಿದ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ತೀರದ ಮರಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ನೀರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ. ಒಂದು ಚಿಕ್ಕಮಗುವನ್ನು ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ. ಮತ್ತು ತಾನು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ. ನಿಬಿಡವಾದ ಅಲ್ಲಿಯ ಹೆಮ್ಮರಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋದ.

ಆಟವಾಡುವ ಬಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಗೆಳೆಯನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಡುಕುತ್ತ ನದಿಯ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದರು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತಮ್ಮ ಬಾಲಮಿತ್ರನು ಸತ್ತು ಹೋದದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ಅವರು ಕೂಡಲೇ ಹೋಗಿ ಉಗ್ರಶ್ರವ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಮಗನು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮರಣಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಮಹಾತಪಸ್ವಿ ಆ ಉಗ್ರಶ್ರವ ಮಹರ್ಷಿ. 'ತಮ್ಮ ಎಳೆ ಮಗು ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇಂದು ನದಿಗೆ ಬಿದ್ದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮರಣ ಹೊಂದಲು ಏನು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು?' ಎಂದು ತಮ್ಮ ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನೋಡಿದರು. ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ. ದುಷ್ಪುಣ್ಯನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಬಾಲಕಹತ್ಯೆಯು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಆಶ್ರಮದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಉಗ್ರಶ್ರವ ಮುನಿಯು ಶಾಪಕೊಡುತ್ತ ಹೇಳಿದರು- ''ಪಾಪಾತ್ಮನೇ, ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಕೊಂದೆ. ನಿಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಸಂಹರಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗಾದರೂ ಕೂಡ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಯೇ ಸಾವು ಬರಲಿ ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷ ನೀನು ಪಿಶಾಚಿಯಾಗಿ ಅಲೆದಾಡು.''

ಉಗ್ರಶ್ರವ ಮುನಿಯ ಶಾಪವೂ ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ಉಗ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು ಆ ದುಷ್ಪುಣ್ಯನಿಗೆ. ಅವನು ಆ ತಪೋವನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಒಂದು ಗೊಂಡಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಬರೀ ಕ್ರೂರ ಶ್ವಾಪದಗಳು. ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿಂಹಗಳ ಗರ್ಜನೆ. ಹುಲಿಗಳ ಗುಡುಗಾಟ, ಮದ್ದಾನೆಗಳ. ಘೀಳಿಡುವಿಕೆ, ಕಾಡುಹಂದಿ, ಕರಡಿ, ಚಿರತೆ ಮುಂತಾದ ಹಿಂಸ್ರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಸಂಚಾರದಿಂದ ಪ್ರಾಣಾಂತಕವಾಗಿತ್ತು ಆ ವನಾಂತ. ಅಲ್ಲಿಂದ ದಾಟಿ ಪಾರಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ವೇಗದಿಂದ ಓಡತೊಡಗಿದ ದುಷ್ಪಣ್ಯ. ಆದರೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಭಯಂಕರ ಮಳೆ ಹಾಗೂ ಬಿರುಗಾಳಿ ಸುರುವಾದವು.

ಆ ಭೀಕರ ಮಳೆಗಾಳಿಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೇ ಹೌಹಾರಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಆ ದುಷ್ಪ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸತ್ತು ಬಿದ್ದ ಆನೆಯ ಒಣಗಿದ ದೇಹವು ಕಂಡಿತು. ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಹೆಯಂತೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಂಡ. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ದುಷ್ಪಣ್ಯ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಆದರ ಒಳಗೆ. ಮಳೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಸುರಿಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ಆ ಸತ್ತ ಆನೆಯ ಉದರದ ಹೊದರಿನಲ್ಲಿ ದುಷ್ಪಣ್ಯನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಾಗಲೂ ಧಾರಾಕಾರ ವಾಗಿ ಸುರಿಯುವ ಮಳೆಯಿಂದ ಸಮೀಪದ ಕೆರೆ, ತೊರೆ, ಝರಿ, ಹೊಂಡ, ಹಳ್ಳಗಳೆಲ್ಲವೂ ತುಂಬಿ ಹರಿದು ಜಲಪ್ರವಾಹವೇ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆ ಜಲಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಪುಣ್ಯನು ಕುಳಿತ ವಿಶಾಲ ಕಾಯದ ಆನೆಯ ದೇಹವೂ ಕೂಡ ತೇಲಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಿತು. ಅದು

ಹಾಗೇ ತೇಲುತ್ತ ಹಳ್ಳದ ಪ್ರವಾಹದ ಜೊತೆ ದೊಡ್ಡ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿತು. ಆ ನದಿಯು ಕೊನೆಗೆ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕೂಡಿತು. ಆ ಹಳ್ಳ ಹಾಗೂ ಹೊಂಡಗಳ ಮಹಾಪ್ರವಾಹದೊಂದಿಗೆ ಗಜದೇಹದೊಂದಿಗೆ ತೇಲಾಡುತ್ತ ದುಷ್ಪಣ್ಯನು ಕೂಡ ಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿಯ ಗುಡ್ಡದಂಥ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತೆರೆಗಳ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಜರ್ಜರಿತನಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೂರಾಡಿ ತೇಲಾಡುವ ದುಷ್ಪಣ್ಯ ಮುಳುಗಿ ಸತ್ತು ಹೋದ. ಮರಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರಶ್ರವ ಮುನಿಗಳ ಶಾಪದಂತೆ ಅವನು ಪಿಶಾಚ ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ.

ಹಸಿವೆ ನೀರಡಿಕೆಗಳಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಯಿತು ಆ ಪಿಶಾಚ. ಭಯಾನಕ ರೂಪಧರಿಸಿ ತರತರಹದ ದುಃಖ ದಾವಾಗ್ನಿಯಿಂದ ದಗ್ದವಾಗಿ ಆ ಬೆಂಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆಯ ತೊಡಗಿತು. ಕಾಡಿನಿಂದ ಕಾಡಿಗೆ ಅಂಡಲೆಯುತ್ತ, ವನವನಾಂತರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರುಗುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ಆ ಭಯಾನಕ ಪಿಶಾಚವು ದಂಡಕಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಆ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಿಂದ ಒದರುತ್ತ ಕೂಗತೊಡಗಿತು. ''ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಮಹಾತ್ಮರೇ, ನೀವು ಭೂತದಯಾಶೀಲರಲ್ಲವೇ? ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹಿತ ಮಾಡುವದು ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ನಾನು ದುಃಖಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತ. ನಾನು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ವೈಶ್ಯನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದ್ದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಪಿಶಾಚಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆಗಳನ್ನು ತಾಳಲಾರೆ. ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿ ತಪೋಧನರೇ! ಈ ಪಿಶಾಚಯೋನಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿರಿ.''

ಪಿಶಾಚದ ಈ ಮೊರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಮ್ಮಲನೇ ಮರುಗಿದರು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಋಷಿಗಳು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ಪಿಶಾಚದ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಿ 'ಅದರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯ ಮಾಡಬೇಕು' ಎಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದರು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ:- ''ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ! ನೀನು ಈಗಲೇ ಸಮುದ್ರಸೇತುವಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಪಿಶಾಚಿಯ ಉದ್ಧಾರದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡು.''

ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಆದೇಶದಂತೆ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ಮುನಿಯು ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ''ದುಷ್ಪಣ್ಯ ವೈಶ್ಯನನ್ನು ಪಿಶಾಚಯೋನಿಯಿಂದ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ'' ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ. ಹೀಗೆ ಮೂರು ದಿನ ಸ್ನಾನಗೈದ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಉಳಿದ ರಾಮನಾಥ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನ ಮಾಡಿದ. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ, ಶ್ರೀರಾಮ ಷಡಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಬಿಡದೇ ಜಪಿಸಿದ. ಆ ಪುಣ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ಪಿಶಾಚಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದು ಕೊಟ್ಟ. ಆ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಆ ದುಷ್ಪಣ್ಯ ಪಿಶಾಚವು ಪಿಶಾಚಯೋನಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ದಿವ್ಯ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರ ಕಾರಣರಾದ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ಮುನಿಗೆ

ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿತು. ಅನಂತರ ಆ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ಮುನಿಗೆ ಆದೇಶ ನೀಡಿ ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟ ಅಗಸ್ತ್ಯರನ್ನು ಕಂಡು ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ವಂದನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ. ಅನಂತರ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗೆ ತಾನು ಪಡುತ್ತಿರುವ ದಾರುಣ ದುಃಖವನ್ನು ಶ್ರುತಪಡಿಸಿದ. ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟ. ದಂಡಕಾರಣ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ವಂದನೆಗೈದ. ಅನಂತರ ಆ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಮಂಡಲದ ಮತ್ತು ಅಗಸ್ತ್ಯಋಷಿಯ ಹಾಗೂ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣ ಮುನಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದ ಅನುಗ್ರಹ ಅನುಮೋದನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ದಿವ್ಯವಿಮಾನಾರೂಢನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಆ ದುಷ್ಪಣ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ವೈಶ್ಯ. ಇಂಥ ಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತವಾಗಿದೆ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವೂ ಪಾಪನಾಶನವೂ ಆದ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥ.

ಚಕ್ರತೀರ್ಥ, ಶಿವತೀರ್ಥ, ಶಂಖತೀರ್ಥ, ಯಮುನಾತೀರ್ಥ, ಗಂಗಾತೀರ್ಥ ಮಹಿಮೆ

ಸೂತ:- ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಯಾತ್ರಿಕರು ಚಕ್ರತೀರ್ಥದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವ ಕಾಮನೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಈ ಚಕ್ರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವನೋ ಆ ಮನೋಭೀಷ್ಟವು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಪೂರ್ಣವಾಗುವದು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯ ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿಯು ಈ ಗಂಧಮಾದನ ತೀರ್ಥದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತು ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ. ವಿಘ್ನ ಸಂತೋಷಿಗಳಾದ ದುರುಳ ದಾನವರು ಆ ಮಹಾಮುನಿಯ ತಪೋಭಂಗಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಾಂಘಿಕವಾಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದರು. ಭೀಕರ ಆಕಾರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆ ತಪೋನಿಧಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿದ ಆ ದಾರುಣ್ಯ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಭಗವಂತನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರಬಂದು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೊಂದು ಹಾಕಿತು. ಆಗ ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯ ಮಹಾಮುನಿಯು ತನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ವಿಘ್ನಕಾರಿಗಳಾದ ವ್ರಾತ್ಯ, ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದ ಆ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಇದೇ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಲು ಬೇಡಿಕೊಂಡ. ಅವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಆ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರತೊಡಗಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಚಕ್ರತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ರಾಕ್ಷಸ ಪಿಶಾಚಾದಿಗಳ ಬಾಧೆಯು ತಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ.

ಶ್ಯಾಮಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿನ ಹೂ ತುಳಸಿ ತರಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ್ದ. ಆ ಕಾನನದ ಕಾವಣದಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಕಾಡು ಕಿರಾತ ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಲಕ್ಷ್ಯ ಭೇದನ' ಎಂಬ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಹರಿಹರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಆ ಬೇಡನು ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣಗಳು ತಗಲಿದವು. ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಆ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಆ ಹರಿಹರ ವಿಪ್ರನ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋದವು. ಹರೆಯದ ವಯಸ್ಸಿನ ಆ ಹರಿಹರ ಕಾಲು ಹೋಗಿ ಕಂಗಾಲಾದ. ಆ ತಪೋವನದಲ್ಲಿರುವ ಹಿರಿಯ ತಾಪಸರನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಅವರು ಗಂಧಮಾದನ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು. ಮಿತ್ರರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೇಗೋ ಗಂಧಮಾದನ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ. ಆ ಹೆಳವ ಹರಿಹರ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀರಾಮ ಸೇತುಬಂಧನದಲ್ಲಿ

ಘಟಕವಾದ ಈ ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ. ಕಡಿದು ಹೋದ ಅವನ ಕಾಲುಗಳು ಎರಡೂ ಚಿಗಿತು ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತಾದವು. ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆ ಹರಿಹರನಿಗೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಮುನಿತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಈ ಮುನಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದೆ ಅಹಿರ್ಬುಧ್ನ್ಯ ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿಯ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ಆಗಮಿಸಿ ತಪೋಭಂಗಕಾರಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಚಕ್ರತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರೂ ಬಂದಿತು. ಹೀಗೆ ಅಂದು ಮುನಿತೀರ್ಥ ಎಂದೂ, ಇಂದು ಚಕ್ರತೀರ್ಥ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಗಂಧಮಾದನ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಊನರು, ಅಂಗಹೀನರು, ಸಾಂಗ-(ಅಂಗಸಹಿತರು) ಆಗುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮಾನವರನ್ನು ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿಸಿ ಚಕ್ರಧರನ ಒಳಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವದರಿಂದ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ ಇದರ ಚಕ್ರತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಹೆಸರು.

ಇದರ ಮುಂದಿನ ಶಿವತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಾನವನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಇದರ ಅನಂತರದ ಶಂಖತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಪರಿಹಾರವಾಗದಿರುವ ಕೃತಘ್ನತೆ ಎಂಬ ಪಾಪವು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಶಂಖಮುನಿಯು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಶಂಖತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ಪಾಲನ ಪೋಷಣ ಮಾಡದಿರುವ ಮಕ್ಕಳು, ಗುರುಗಳನ್ನು ನಿಂದೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಶಿಷ್ಯರು, ಯಜ್ಞಯಾಗ ಮುಂತಾದ ದೇವ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡದವರು, ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆಗ ಹಾಕದಿರುವ ದುಷ್ಟಮಕ್ಕಳು, ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ಹಾದಿಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟ ಉಪಕಾರಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನೆನೆಯದಿರುವ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳೂ ಕೃತಘ್ನತಾ ಎಂಬ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮನ್ನಿಸದೇ ಇರುವ ಈ ಕೃತಘ್ನತಾ ಎಂಬ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶವೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಘೋರವಾದ ಕೃತಘ್ನತಾ ಎಂಬ ಪಾಪವು ಈ ಶಂಖತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುದರಿಂದ ತೊಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮುಂದೆ ಯಮುನಾ ತೀರ್ಥ, ಗಂಗಾತೀರ್ಥ, ಗಯಾತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಮೂರು ತೀರ್ಥಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ತೀರ್ಥತ್ರಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಈ ಮೂರು ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ರೋಗನಿವಾರಣ, ಅಜ್ಞಾನ ನಾಶ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಿ ಎಂಬ ಮೂರು ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ತೀರ್ಥತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಹಿಂದೆ 'ರೈಕ್ವ' ಎಂಬ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನು ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಮಹರ್ಷಿ 'ರೈಕ್ವ'ನು ಮೊದಲು ಹೆಳವನಾಗಿದ್ದ. ಹುಟ್ಟು ಹೆಳವನಾದ ಈ ಮಹರ್ಷಿಯು ಈ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿ ಈ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಕಾಲು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಚಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವದಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ.

ಈ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಣಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಬಿಸಿಲು ಹಾಗೂ ಚಳಿಗಳಿಂದ ಒಣಗಿದ ಅವನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕಜ್ಜಿ, ಹುಣ್ಣು ಆಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ತುರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಧೃಡನಿರ್ಧಾರದ ಆ 'ರೈಕ್ವ' ಮುನಿಯು ಹಿಂದೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ ತನ್ನ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದಿಂದ. ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ''ನಾನು ಗಂಗಾ ಯಮುನಾ ಮುಂತಾದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲಿಲ್ಲದ ನಾನು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗವದೆಂತು? ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಪಯಣಿಸುವದೆಂತು? ಗಯಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೀಯುವದೆಂತು? ಕಾಶಿ ಗಯಾ ಪ್ರಯಾಗಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗಂಗಾ ಯಮುನಾ ಹಾಗೂ ಫಲ್ಗು ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ತ್ರಿಸ್ಥಳೀಯಾತ್ರೆ ಮಾಡದ ಮಾನವನ ಜನ್ಮವು ವ್ಯರ್ಥ. ಈ ನನ್ನ ಚಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಷ್ಟು ದೂರದ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವುದು ಹುಟ್ಟು ಹೆಳವನಾದ ನನ್ನಿಂದ ಅಶಕ್ಯ. ಹುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆ ತ್ರಿಸ್ಥಳೀ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನಂತೂ ನಾನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಆ ಮೂರೂ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವೆನು'' ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ. ತಾನು ತನ್ನ ಜನ್ಮಾವಧಿ ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸಿನ ಪುಣ್ಯಧಾರೆಯನ್ನು ಎರೆದು ಮೂರು ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ ಯಮುನಾ ಗಯಾ ತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಮೂರೂ ತೀರ್ಥಧಾರೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ. ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಮೂರು ಸಲ ಆಚಮನಗೈದ. ಗಂಗಾ ಯಮುನಾ ಗಯಾ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿದ. ಕೂಡಲೇ ಆ ಮೂರೂ ತೀರ್ಥಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಭೂಮಿ ಬಿರಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಬಂದವು. ದೇಹಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಅವನ ಮುಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಮತ್ತು ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದವು- ''ರೈಕ್ವ! ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನಾವು ಪ್ರೀತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನ ಆವಾಹನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆಕೃಷ್ಟರಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಏನು? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸು.

ರೈಕ್ವ:- ''ನನ್ನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆಹೂತರಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಮೂರೂ ತೀರ್ಥಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆ. ಲೋಕಪಾವನೆಯಾದ ಗಂಗೆಯೇ, ಹಾಗೂ ಯಮುನೆಯೇ, ಮತ್ತು ಗಯಾತೀರ್ಥವೇ, ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಈ ಗಂಧ ಮಾದನ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ನೆಲವನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಎದ್ದು ಬಂದು ನನ್ನ ಎದುರು ಪ್ರಕಟರಾದ ನೀವು ಮೂವರೂ ಪೂತಾಹೂತರಾದ ತೀರ್ಥ ದೇವತೆಗಳು ಈ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದ ಭಕ್ತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ತೀರ್ಥಗಳು ಏರ್ಪಡಲಿ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಜನರು ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದಲಿ.''

ರೈಕ್ವ ಮಹರ್ಷಿಯ ಈ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಬಿನ್ನಹಕ್ಕೆ ''ತಥಾಸ್ತು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದರು ಆ ಮೂವರೂ ತೀರ್ಥ ದೇವತೆಯರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಮೂರೂ ತೀರ್ಥಗಳು ಯಮುನಾತೀರ್ಥ, ಗಂಗಾತೀರ್ಥ, ಗಯಾತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು. ಈ ತೀರ್ಥತ್ರಯಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನವು ನಾಶವಾಗಿ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವದು. ರೈಕ್ವಮುನಿಯು ಬಹುಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಈ ತೀರ್ಥತ್ರಯಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ.

ಒಬ್ಬ ದೊರೆ, ಐದುಕರೆ

ರೈಕ್ವ ಮಹರ್ಷಿಯು ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತದ ಇಲ್ಲಿಯ ಸೇತುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅತ್ತ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜಾನಶ್ರುತಿ ಎಂಬ ರಾಜರ್ಷಿಯು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಲಿದ್ದ. ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮಹಾದೀಕ್ಷೆ ಈ ಜಾನಸ್ರುತಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ. ಬೇಡಲು ಬಂದ ಯಾಚಕರಿಗೆ ಈ ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆದರೋಪಚಾರಮಾಡಿ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆದುದರಿಂದ ಮುನಿಗಳು 'ಅವನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾದೇಯ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಸಿದು ಬಂದವರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಅನ್ನ, ಹಾಗೂ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ನೀಡಿ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಪರಿಪರಿಯ ಆದರೋಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಒಲಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಯಾಚಕರೆಲ್ಲರೂ 'ಬಹುವಾಕ್ಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಅನ್ನ ದಾನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಂಗಾರ, ಭೂಮಿ, ಬದುಕು, ಭವನ, ಹಸು, ಹಣ ಮುಂತಾಗಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬೇಡಿದಷ್ಟು ಬಯಸಿದಷ್ಟು ಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ''ಬಹುದಾಯಿ'' ಎಂದೂ ಅವನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ. ಜನಶ್ರುತ ಮಹಾರಾಜನ ಮಗನಾದುದರಿಂದ ''ಜಾನಶ್ರುತಿ'', ಪುತ್ರ ಎಂಬ ಮಹಾರಾಜನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದುದರಿಂದ ''ಪೌತ್ರಾಯಣ'' ಎಂಬ ಎರಡು ಹೆಸರುಗಳು ಅವನಿಗೆ ವಂಶಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅನ್ನದಾನಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ 'ಶ್ರದ್ಧಾದೇಯ' 'ಬಹುವಾಕ್ಯ' 'ಬಹುದಾಯಿ' ಎಂದೂ ನಾಮತ್ರಯಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದವು.

ಈ ಮಹಾರಾಜನ ಔದಾರ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ವೈರಾಗ್ಯಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು ದೇವತೆಗಳು. ಸುಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿದ್ದರು ಮಹರ್ಷಿಗಳು. ಈ ರಾಜರ್ಷಿಯ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯು ಉದಿಸಿತು ಆ ದೇವರ್ಷಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ.

ಒಂದು ದಿನ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಾನಶ್ರುತಿ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಅರಮನೆಯ ಮೇಲು ಮಹಡಿಯ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕಿಡಿಕಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ. ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ, ಬೇಸಿಗೆಯ ಕಾಲವಾದುದರಿಂದ 'ಗಾಳಿ ಬರಲಿ' ಎಂದು ಕಿಟಕಿಯ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ತೆರದಿತ್ತು. ದೇವರ್ಷಿಗಳು ಹಂಸಗಳ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಒಂದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತಾ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಮಲಗಿದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ನಡೆದಿದ್ದರು. ಆ ಹಂಸಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಂಸವು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಹಾರುತ್ತಲಿರುವ ಒಂದು ಅರಸಂಚೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ರಾಜನಿಗೆ ಕೇಳುವಂತೆ ಗಟ್ಟಿಸಿ ಹೇಳಿತು. ''ಭಲ್ಲಾಕ್ಷ! ನೀನು ಕುರುಡನಂತೆ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹಾರುತ್ತಲಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ಕಣ್ಣು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೆ? ಇಲ್ಲಿಯೇ ಪೂಜ್ಯನಾದ ''ಜಾನಶ್ರುತಿ'' ಮಹಾರಾಜನು ಪವಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಅವನನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಮುಂದೆ ಹಾರಿ ಹೋದರೆ, ಅವನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ನೀನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಆಗುವೆ. ಜೋಕೆ.''

ತನ್ನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಲಿರುವ ಅರಸಂಚೆಯ ಈ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುಂದೆ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಲಿರುವ ಹಂಸವು ಹೊರಳಿ ನೋಡಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿತು. ''ಅಯ್ಯಾ ಅರಸು ಅರಸಂಚೆಯೇ, ನೀನು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ, ಎಲ್ಲ

ಬಲ್ಲವ. ಇಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ ಜಾನಶ್ರುತಿರಾಜ ಕ್ಷುದ್ರ. ಜ್ಞಾನದರಿದ್ರ. ಅವನನ್ನು ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ಪರಿಯಿಂದ ನೀನು ಹೊಗಳುವೆ? ಧರ್ಮರಹಸ್ಯದ ಅರಿವು ಇಲ್ಲ ಈ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ. ಈಗ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದ ಮಹಾಪುರುಷ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬನು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಬಂಡಿ ಹೊಡೆಯುವ ಆ ರೈಕ್ವಮುನಿ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ವಿ, ತಪಸ್ವಿ, ಮನಸ್ವಿ ಎಂದರೆ ಆ ರೈಕ್ವ ಮುನಿ ಒಬ್ಬನೇ. ಈ ಜಾನಶ್ರುತಿ ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿ ಆ ರೈಕ್ವನ ತೇಜವೂ ಇಲ್ಲ. ತಪಸ್ಸೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂಥ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನವೂ ಇಲ್ಲ. ಪೊಡವಿಯಲ್ಲಿಯ ಮಣ್ಣಿನ ಹುಡಿಯ ಕಣಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಬಹುದು. ಅಗಸದಲ್ಲಿಯ ಚಿಕ್ಕೆಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು ಗಣಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಗಂಧಮಾದನ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪಂಗು ಮುನಿಪುಂಗವನಾದ ರೈಕ್ವ ಮಹರ್ಷಿಯ ಗುಣಪುಂಜಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ಗಣನೆ ಮಾಡಲಾರರು. ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಆ ತಪಸ್ವಿ ಕರೆದ ಕೂಡಲೇ ಗಂಗಾ ಯಮುನಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ಅವನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಮಡುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿವೆ. ಇಂಥ ಮಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಿ ಇದ್ದ ರೈಕ್ವ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ನೀನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೊಗಳು. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವನಾದ ಜಾನಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಹೊಗಳುವಿ?

ಹಂಸಗಳ ಮಾತಿನಿಂದ ಮಾನಸಿಕ ಹಿಂಸೆ

ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಹಂಸವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ. ಮಾತುಗಳು ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹಂಸದುಪ್ಪಳದ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದ ಜಾನಶ್ರುತಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕೇಳಿಬಂದವು. ಆದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ವಿಷಾದವೆನಿಸಿತು. ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವನು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದ- ''ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ಈ ಅರಸಂಚೆಗಳು ನನ್ನನ್ನು ತುಚ್ಛ ಎಂದು ಹೇಳಿ ರೈಕ್ವಮುನಿಯನ್ನು 'ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ, ತಪಸ್ಸಿದ್ಧ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದವು. ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದ ಕ್ಷುದ್ರನೆಂದು ಹೀಗಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ನನ್ನ ಜೀವಿತಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರ. ನಾನು ಈಗಲೇ ಈ ರಾಜ್ಯ, ಮನೆಮಾರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊರೆದುಬಿಡುವೆ. ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯಾದ ರೈಕ್ವನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುವೆ. ಅವನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಕುಂಟನಾದರೆ ನಾನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಕುಂಟನೇ ಆಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಜ್ಞಾನದ ಚರಣವಿಲ್ಲದೇ ಪಂಗುವಾದ ನಾನು ಈ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪುವ ದಾರಿ ಯಾವುದು? ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ರೈಕ್ವಮುನಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಂದ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು.'' ಹೀಗೆ ಮನದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಆ ಜಾನಶ್ರುತಿ ಮಹಾರಾಜ ತನ್ನ ಸಾರಥಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ- ''ಸೂತನೇ, ನೀನು ಈಗಲೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡು. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ ರೈಕ್ವ ಮುನಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಾ, ಅವನು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ. ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ ಹುಡಿಕಿಕೊಂಡು ಬಾ, ಅವನು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ. ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನನಗೆ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸು. ಅವನು ಭಾರತದೇಶದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ಋಷಿ ಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮ, ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯ, ಏಕಾಂತ, ವನಾಂತ, ವಿಜನ ಪರ್ವತ ಪ್ರಾಂತ, ಸತ್ಸಂಗ, ಜ್ಞಾನಸತ್ರ, ಯಜ್ಞ ವೇದಿಕೆ, ಹರಿಮಂದಿರ. ತಪಸ್ವಿ ಕುಟೀರ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇರಬಹುದು. ಅವನು ಹುಟ್ಟು ಹೆಳವ, ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತಾನೇ ಬಂಡಿ

ಹೊಡೆಯುತ್ತ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೂಡಿದ ಎತ್ತು ಬಳಲಿದಂತೆ ಕಂಡಾಗ ಅದನ್ನು ಮೇಯಲು ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಬಂಡಿಯ ಬುಡದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ರಮಿಸುವದೂ ಉಂಟು.

ಅವನು ಇರುವದು ಬಯಲಲ್ಲಿಯೇ, ಬೇಸಿಗೆಯ ಬಿಸಿಲು ಹಾಗೂ ಬಿರುಗಾಳಿಗಳಿಂದ ಮೈ ಒಡೆದು ಕಜ್ಜಿಯಾಗಿ ರಕ್ತಕೀವು ಸೋರುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಮೈ ತುರಿಸುತ್ತಲೇ ಅವನು ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಚಿತ್ತ, ಯಾವಾಗಲೂ ದೇವರತ್ತ. ದೇಹದ ವ್ಯಾಧಿ ಬಾಧೆಗಳ ಪರಿವೆಯೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ ಆ ತಪೋಮೂರ್ತಿಗೆ. ಅವನೊಂದು ಜ್ಞಾನದ ತವನಿಧಿ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನೀನು ಆ ತಪೋನಿಧಿಯನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಾ.

'ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಜಾನಶ್ರುತಿಯ ಸಾರಥಿ. ರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಅವನು ತನ್ನ ರಥಕ್ಕೆ ಗಾಳಿ ವೇಗದಿಂದ ಓಡುವ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿದ. ಮನೋವೇಗದಿಂದ ಓಡಿದ. ಪವಿತ್ರವಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಾಡಿದ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗದೆ ಕೊನೆಗೆ ಗಂಧಮಾದನ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹುಡುಕುತ್ತ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಮನುಷ್ಯ ಕುಳಿತು ಮೈಕೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಭಗವನ್ನಾಮವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ. 'ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಖಂಡ ಭಗವನ್ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಗೈಯುವ ಈ ಕೊಳಕು ಮನುಷ್ಯನೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿ ರೈಕ್ವ ಇರಬಹುದು'' ಎಂದು ಸಾರಥಿಯು ಇವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಅವನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ. ವಿನಯದಿಂದ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ ಕೈ ಮುಗಿದು ಕೇಳಿದ. ''ಪೂಜ್ಯರೇ, ಬಂಡಿ ಹೊಡೆಯುವ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿ ರೈಕ್ವ ಮುನಿಗಳು ತಾವೇ. ಅಹುದೇ!''

ರೈಕ್ವ:- ಅಹುದು. ನಾನೇ ಚಕ್ಕಡಿ ಹೊಡೆಯುವ ರೈಕ್ವ.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಸಾರಥಿಯು ವಾಯುವೇಗದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತ ''ಜಾನಶ್ರುತಿ'' ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಆಗ ಮಹಾರಾಜನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಉಬ್ಬಿಹೋದ. ಆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ತನ್ನ ಸಾರಥಿಗೆ ಪಾರಿತೋಷಕವಿತ್ತ. ತಾನೂ ಹೊರಟ ಆ ರೈಕ್ವಮುನಿಯ ಬಳಿಗೆ. ಒಂದು ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಹಣ ಮುತ್ತು ರತ್ನ ಬಂಗಾರಗಳನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ಹೇಸರಗತ್ತೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಅದನ್ನು ವೇಗದಿಂದ ಓಡಿಸುತ್ತ ಆರುನೂರು ಹಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಂಡಿಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ವಂದಿಸಿದ. ತಾನು ತಂದ ಆ ಕಾಮಧೇನುಗಳ ವೃಂದವನ್ನು ಮತ್ತು ಒಂದು ಬಂಡಿ ತುಂಬ ಬಂಗಾರದ ನಗ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಅವನ ಮುಂದೆ ಸುರಿದ. ಕೈಮುಗಿದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

ಜಾನಶ್ರುತಿ : ಪೂಜ್ಯರೇ! ಈ ಹಸು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಐಶ್ವರ್ಯ ಹಾಗೂ ಈ ಅಗಣ್ಯ ನಗ ನಾಣ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ಪಾದಾರವಿಂದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿತ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ತಾವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ. ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರಿ.

ರೈಕ್ವ:- ರಾಜನೇ, ಈ ಎಲ್ಲ ಹಸುಗಳನ್ನು ನೀನೇ ಇಟ್ಟುಕೋ. ಬಂಗಾರ ತುಂಬಿದ ಬಂಡಿ, ನಗನಾಣ್ಯ, ಮುತ್ತು ರತ್ನ ಹೇರಿದ ಈ ರಥ, ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ನಿನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಿರಕ್ತನಾದ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ? ಕಲ್ಪಜೀವಿಯಾದ ನನಗೆ ಅಲ್ಪ ಕಾಲ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಈ ನಿನ್ನ ನಗ ನಾಣ್ಯಗಳಿಂದ ಏನು ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ? ನನ್ನ ನಾಣ್ಯ ಪುಣ್ಯ. ನನ್ನ ಸಂಪತ್ತು ಜ್ಞಾನ. ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವ ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ಅದಕ್ಕೆ ಇದಾವುದರ ಅಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಇವಾವುದಕ್ಕೂ ಅದು ಲಭ್ಯವಲ್ಲ.

ಜಾನಶ್ರುತಿ:- ಭಗವನ್, ತಮ್ಮ ಮಾತು ನಿಜ. ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ತಂದ ಈ ಬಂಗಾರ ಮುತ್ತು ರತ್ನ ವೈಭವ ಎಲ್ಲವೂ ಆ ನಿಮ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದ ಮೂಲ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪಾಂಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸರಿಸಾಟಿ ಆಗಲಾರವು. ನನ್ನ ಈ ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು, ಈ ನನ್ನ ಧನ ಧೇನು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ, ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ. ಬೇಡವಾದರೆ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿರಿ. ಆದರೆ ಆ ದಿವ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಾವು ನನಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ. ''ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವದಧೀನ. ಭಗವನ್ಮಯ. ಅವನ ಕೈವಶ.'' ಎಂಬ ಈ ಅದ್ವೈತಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಾವು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿರಿ.''

ರೈಕ್ವ:- ''ರಾಜನ್, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಂಡ ಕಂಡವರಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಯೋಗ್ಯರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ವೈರಾಗ್ಯ. ''ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಪಾಪರಾಶಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು'' ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಶಾಸನ. ನಿನಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಎಂದೋ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯೂ ಅಂಕುರಿಸಿದೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಆ ಪಾಪದರಾಶಿಯು ಮಾತ್ರ ಸವೆದಿಲ್ಲ. ಆ ಪಾಪದ ಬೆಟ್ಟ ಕರಗುವವರೆಗೆ ನೀನು ಅಧಿಕಾರಿ ಆಗಲಾರೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ ಆವಾಹನೆಯಿಂದ ಆಗಮಿಸಿ ಮಡುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಯಮುನಾ ತೀರ್ಥ ಗಂಗಾತೀರ್ಥ ಗಯಾತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡು. ಈ ತೀರ್ಥತ್ರಯಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸವೆದು ಹೋಗುವವು. ನಿನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಶುದ್ಧ ವಾಗುವದು. ಆ ಬಳಿಕ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾದ ಅಧಿಕಾರಿ ಆಗುವೆ. ಅನಂತರ ನಾನು ನಿನಗೆ ಆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.''

ರೈಕ್ವ ಮುನಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ತೊರೆದ ಜಾನಶ್ರುತಿ. ನಂತರ ಆ ಮಹಾರಾಜ ಆ ಮೂರೂ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ. ಇದರಿಂದ ಅವನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪರಾಶಿಯೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷಯಿಸಿತು. ಅಂತಃಕರಣ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಯಿತು. ತ್ರಿಸ್ಥಳೀ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ದಿಂದ ಪವಿತ್ರಾತ್ಮನಾದ ಜಾನಶ್ರುತಿಯು ರೈಕ್ವಗುರುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಆನಂದದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ಜಾನಶ್ರುತಿಗೆ ಬಹುದಿನದಿಂದ ಬೇಡಿಬಯಸಿದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷಯಕವಾದ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನವು ಉದಿಸಿ ಬಂದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಈ ಸಂತತ ಭಗವದಾರಾಧನೆಯಿಂದ ಜಾನಶ್ರುತಿ ಮಹಾರಾಜನು ಬ್ರಹ್ಮಾಪರೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಧನ್ಯನಾದ.

ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆ.

ಸೂತ:- ಯಮುನಾ ಗಂಗಾ ಗಯಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಯಾತ್ರಿಕರು ಕೋಟಿತೀರ್ಥದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವು ದುಃಸ್ವಪ್ನ ನಾಶಕ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ. ಹಾಗೂ ವಿಘ್ನ ವಿನಾಶಕ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಶರಥ ನಂದನನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಈ ಗಂಧಮಾದನ ಗಿರಿಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ. ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸಿಹಿಯಾದ ತಿಳಿನೀರು ಬೇಕು ಎಂದು ರಾಮನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಹುಡುಕಾಡಿದ. ಅಂಥ ಸ್ವಾದು ಸ್ವಚ್ಛ ಸಲಿಲವು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭು ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿನ ತುದಿಯಿಂದ ನೆಲದ ಎದೆಯನ್ನು ಬಗೆದು ಅಗೆದ. ದೊಡ್ಡ ತೆಗ್ಗನ್ನು ತೋಡಿದ. ತನ್ನ ಧನುಷ್ಕೋಟಿಯಿಂದ ಪಾತಾಳದವರೆಗೂ ವಿವರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಾತಾಳಗಂಗೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಂದ. ಆ ಪಾತಾಳಗಂಗೆಯ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದ. ಅವನು ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿನ ತುದಿಯಿಂದ ತೆಗ್ಗು ತೋಡಿ ತೀರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಧನುಷ್ಕೋಟತೀರ್ಥ ಅಥವಾ ಕೋಟಿತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಾನವರ ಕೋಟಿ ಜನ್ಮಾರ್ಜಿತ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವವು. ಈ ಸೇತುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಮೇಲೆಯೂ ನಾಶವಾಗದೇ ಇರುವ ಮಹಾಮಹಾ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವವು. ಹಿಂದೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಈ ಕೋಟಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆ ಗಂಗಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತವೆ.

ಆಕಾಶವಾಣಿ ನುಡಿದ ಕಣಿ

ರಾಮಾವತಾರದ ಅನಂತರ ಯುಗ ಪರಿವರ್ತನವಾದ ನಂತರ ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಯದು ವಂಶದಲ್ಲಿ ವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಶೂರಸೇನನಿಗೆ ವಸುದೇವ ಎಂಬ ಯಾದವನು ಪುತ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ಈ ವಸುದೇವನಿಗೆ ಭೋಜಕುಲದ ಆ ದೇವಕನ ಮಗಳಾದ ದೇವಕಿಯನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿ ಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು. ವಿವಾಹವಾದ ಬಳಿಕ ವಸುದೇವನು ತನ್ನ ನವವಧು ದೇವಕಿಯೊಂದಿಗೆ ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದ. ಉಗ್ರಸೇನನ ಮಗನಾದ ಕಂಸ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ರಥವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಆಕಾಶವಾಣಿಯಾಯಿತು. - ''ಕಂಸ, ನೀನು ಈಗ ನಿನ್ನ ತಂಗಿ ದೇವಕಿ ಹಾಗೂ ತಂಗಿಯ ಗಂಡ ವಸುದೇವನನ್ನು ರಥದಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟಿರುವಿ. ಈ ನಿನ್ನ ಸೋದರಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಲಿರುವ ಎಂಟನೆಯ ಮಗು ನಿನ್ನ ಗಂಟಲಗಾಣವಾಗುವುದು. ಈ ದೇವಕೀ ದೇವಿಯ ಅಷ್ಟಮ ಗರ್ಭದಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಮೃತ್ಯು.''

ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಈ ಭವಿಷ್ಯ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೆಂಡದ ಉಂಡೆಯಾದ ಆ ಕಲಿ ಕಂಸ. ಸೋದರಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮಗು ಹುಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಆಗದಂತೆ ಇವಳನ್ನು

ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಂದು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಖಡ್ಗವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ವಸುದೇವ ಮುಂದೆ ಬಂದ. ದೈನ್ಯದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡ.- ''ಕಂಸರಾಜ, 'ಇವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಎಂಟನೆಯ ಮಗುವಿನಿಂದ ನಿನಗೆ ಮೃತ್ಯು' ಎಂದು ಆಕಾಶವಾಣಿ ಆಗಿದೆಯಷ್ಟೇ! ಇವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ನಾನು ನಿನಗೆ ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನು ಕೊಂದುಹಾಕು ಒಂದೊಂದಾಗಿ. ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಈ ನಿನ್ನ ಬಡಪಾಯಿ ಭಗಿನಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿ? ಈ ನಿರುಪದ್ರವಿಯಾದ ನನ್ನ ಮಡದಿ ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಸೋದರಿಯು ನಿನ್ನ ದಯೆಯಿಂದ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಲಿ. ಆಕಾಶವಾಣಿಯು ಇವಳಿಂದ ನಿನಗೆ ಮೃತ್ಯು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ತಾನೆ?''

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಂಸ ತನ್ನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಒರೆಗಾಣಿಸಿದ. ಆ ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ದೇವಕಿಯು ಆರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತಳು. ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಆ ಹಸುಗೂಸುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ವಸುದೇವ ಕಂಸನಿಗೆ ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದ. ಆ ಕ್ರೂರ ಕರ್ಮಿಯು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಆರೂ ಕಂದಮ್ಮಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದ. ಅನಂತರ ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆದಿಶೇಷ ಸಪ್ತಮ ಗರ್ಭ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮಾಯಾದೇವಿಯು ದೇವಕಿಯ ಆ ಸಪ್ತಮ ಗರ್ಭವನ್ನು ನಂದಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಸುದೇವನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಡದಿಯಾದ ರೋಹಿಣಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಳು 'ಜನರಲ್ಲಿ ದೇವಕಿಯ ಏಳನೆಯ ಗರ್ಭವು ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತು' ಎಂದು ಸುದ್ದಿ ಆಯಿತು. ಹೀಗೆ ದೇವಕೀ ದೇವಿಯ ಸಪ್ತಮ ಗರ್ಭಪಾತವಾದ ನಂತರ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಯು ದೇವಕಿಯ ಎಂಟನೆಯ ಗರ್ಭರೂಪದಿಂದ ಉದರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಹತ್ತು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವು ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಪದ್ಮ ಧಾರಿಯಾಗಿ ದೇವಕಿಯ ಉದರದಿಂದ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತನಾದ.

ತಲೆಯಮೇಲೆ ರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಕಿರೀಟ. ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೌಸ್ತುಭ. ಕೊರಳಲ್ಲಿ ವನಮಾಲೆ. ಕಟಿಯಲ್ಲಿ ಪೀತಾಂಬರ. ಶ್ರೀಕಂಠದಲ್ಲಿ ವೈಜಯಂತೀ ಹಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮಂದಹಾಸ ಸುಂದರ ಮುಖದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದ ಶ್ರೀಹರಿ-''ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳೇ, ನೀವು ಹೆದರಬೇಡಿರಿ. ದುಷ್ಟನಾದ ಕಂಸನನ್ನು ನಾನು ವಧಗೈಯುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಅವತಾರ ಮಾಡಿದ್ದು ಇಂಥ ದುಷ್ಟರ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ನಾನು ಈಗ ಮಗುವಿನ ರೂಪದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಂದಗೋಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಶೋದೆಯು ಇದೀಗ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳೇ ಯೋಗಮಾಯೆ. ಈಗ ನೀನು ಮಗುವಾದ ನನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನಂದಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ ಯಶೋದೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಮಲಗಿಸು. ಯಶೋದೆಯು ಇದೀಗ ಹಡೆದ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.''

ವಸುದೇವನು ಆ ಬಂದೀಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಡೆದ. ಸೆರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ತಾನಾಗಿಯೇ ತೆರೆಯಿತು. ಪ್ರಹರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಿದ್ರಾಮುದ್ರಿತ ಲೋಚನರು. ಶ್ರಾವಣ ಕೃಷ್ಣ

ಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿ ತಿಥಿ. ಸರಿ ರಾತ್ರಿ. ಆಕಾಶದ ತುಂಬ ಕಪ್ಪು ಮೋಡಗಳು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದ್ದವು. ತುಂತುರು ಮಳೆ ಹನಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಮುನಾ ನದಿ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಆ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ವಸುದೇವ ನೇರವಾಗಿ ನಂದಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಯಶೋದೆ ಹಡೆದು ಮಲಗಿದ ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕ.ಹಡೆದು ಹೈರಾಣ ಆದ ಯಶೋದೆಗೆ ಗಾಢ ನಿದ್ರೆ. ವಸುದೇವ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೇ ಗೋಕುಲದ ಜನರು ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಅವಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದ. ಅವಳ ಮುದ್ದಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದ ದಾರಿಯಿಂದ ಬಂದೀಖಾನೆಗೆ ಮರಳಿದ. ತೆರೆದ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡವು.

ದೇವಕಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಯಶೋದೆಯ ಸುಂದರವಾದ ಹೆಣ್ಣು ಕೂಸನ್ನು ತಂದು ಇರಿಸಿದ. ಕೂಡಲೇ ರೋದಿಸತೊಡಗಿತು ಆ ಕನ್ಯಾರತ್ನ. ಕೂಸಿನ ಅಳುವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಓಡಿಬಂದ ಕಂಸ. ಬಾಣಂತಿಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗಾಬರಿಗೆಟ್ಟು ನುಗ್ಗಿದ. ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತಾಯಿಯ ಮಡಿಲಿನಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಂಡ. ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಆ ಎಳೆಯ ಮಗುವನ್ನು ಆ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ. ಆದರೆ ಆ ಮಗು ದುಷ್ಟ ಕಂಸನ ಕೈಯಿಂದ ಕೊಸರಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಮುಗಿಲಿಗೆ ಹಾರಿತು. ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಸುಸಂಪನ್ನವಾದ ಎಂಟು ಭುಜಗಳಿಂದ ಮಹಾದೇವಿಯ ರೂಪವಾಂತು ಪ್ರಕಟಳಾಗಿ ಕಂಸನನ್ನೂ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದಳು- ''ಪಾಪಿ ಕಂಸ, ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ನೀನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಇರು.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅಷ್ಟಭುಜ ಯುಕ್ತಳಾದ ಆ ಯೋಗ ಮಾಯಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ದಿವ್ಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲವಿಹಾರ, ದೈತ್ಯರ ಸಂಹಾರ

ಆ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನವನ್ನುಕೇಳಿ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು ಕಂಸನಿಗೆ. ಅವನು ಪೂತನಾ ಮೊದಲಾದ ರಕ್ಕಸಿಯರನ್ನೂ ಹಾಗೂ ತೃಣಾಸುರ, ವತ್ಸಾಸುರ, ಕೇಶೀ, ವೃಷಭಾಸುರ ಮುಂತಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನೂಕರೆದು ''ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಪಡಿಸಿರಿ'' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಸುಗೂಸುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತ ನಂದಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹತಪತಿತ ರಾದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಬಲರಾಮರು ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಂದ ರಕ್ಕಸರನ್ನೆಲ್ಲ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಮುನಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನಲ್ಲಿ ತುರುಕರುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುತ್ತ ಬಾಲಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನು ಗೋಪಬಾಲಕರೊಡನೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನವಿಲುಗರಿಗಳನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಗುಲಗಂಜಿಯ ಹಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕೊಳಲು ದನಿಯಿಂದ ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ರಮಿಸಿದರು. ಹಾಗೂ ದನಕರು, ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ, ದೇವದಾನವ, ಪಶುಪಕ್ಷಿ, ಖಗ ಮೃಗಗಳನ್ನೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದರು. ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯನ್ನಾಡುತ್ತ ಅನೇಕ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆನಂದದಿಂದ ಲೋಕ ಮೋಹನಾರ್ಥವಾಗಿ ಆಟವಾಡಿದರು.

ಬಾಲಲೀಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ನಾಮಾಂಕಿತ ಜಗಜಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಪುಡಿಗಟ್ಟಿ ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿಸಿದ ಕೃಷ್ಣನ ಕೌತುಕ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಂಸನ ಎದೆ ಒಡೆಯಿತು. ಅವನು ಬಿಲ್ಲು

ಹಬ್ಬದ ನೆವದಿಂದ ಅಕ್ರೂರನನ್ನು ನಂದಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ. ಕೃಷ್ಣ ಬಲರಾಮರನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಮಥುರಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಅಲ್ಲಿಯ ಬಿಲ್ಲುಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ ದೈತ್ಯ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಮುರಿದು ಹಾಕಿದ. ಆ ಧನುರ್ಭಂಗದ ಭಯಂಕರ ಸಪ್ಪಳದಿಂದ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ ಕಂಸನ ಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಾಪಡೆಯ ದಳಪತಿಗಳನ್ನೂ ಆ ಬಿಲ್ಲಿನ ಮುರಿದ ತುಂಡಿನಿಂದಲೇ ಹೊಡೆದು ಸಂಹರಿಸಿದರು ರಾಮಕೃಷ್ಣರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಮಥುರಾ ಪಟ್ಟಣದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯಶಾಲಿ ವೀರರಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತ ರಂಗಶಾಲೆಗೆ ಹೊರಟರು. ರಂಗಶಾಲೆಯ ಮುಂಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಸನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ 'ಕುವಲಯಾ ಪೀಡ' ಎಂಬ ಮದ್ದಾನೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹಲ್ಲು ಕಿತ್ತಿ, ಗಂಡಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪ್ರಹರಿಸಿ, ಕೊಂದು ಹಾಕಿದರು. ಅನಂತರ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಚಾಣೂರ, ಮುಷ್ಟಿಕ, ಬಲ, ತೋಶಲ ಮುಂತಾದ ಜಗಜಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಧಿಸಿದರು. ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡಿದರು.

ಆಗ ಎತ್ತರವಾದ ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ರಾಮಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಸಂಹರಿಸಲು ಆಜ್ಞೆ ನೀಡುತ್ತಲಿರುವ ಕಂಸನ ಉಚ್ಚ ಆಸನಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಒಂದೇ ನೆಗೆತದಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಹಿಡಿದ. ಅವನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿ ಎತ್ತಿ ಮುಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಗಿರಿಗಿರಿ ತಿರಿಗಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಕೊಂದು ಹಾಕಿದ. ಅನಂತರ ಬಲರಾಮನು ಕಂಸನ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳಿಸಿದ. ಅನಂತರ ಕೃಷ್ಣನು ಕಂಸನು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಾದ ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ ಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ. ಕಂಸನ ದುರಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಕೋಟಲೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಜಾಕೋಟಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಭಯದ ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿದ. ಕಂಸನಿಂದ ಸಂತ್ರಸ್ತರಾಗಿ ದೇಶಾಂತರ ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಿಗೆ ಓಡಿಹೋದ ಯಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಮಥುರಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದರು. ಮಥುರೆಯ ರಾಜ್ಯದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕಂಸನ ತಂದೆಯಾದ ಉಗ್ರಸೇನನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಗೈದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ.

ಕೃಷ್ಣನ ಆತ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದ ಅಪೇಕ್ಷೆ

ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ನಾರದರೇ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬಂದಾಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ. ಕೃಷ್ಣ- 'ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರೇ, ಕಂಸನು ನನಗೆ ಸೋದರಮಾವ.' ಅವನು ಪರಮ ದುಷ್ಟ. ಪ್ರಜಾಪೀಡಕ. ಅದುದರಿಂದ ನಾನು ಅವನನ್ನು ವಧಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಸೋದರಮಾವನ ಹತ್ಯೆ ಮಹಾಪಾಪ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ? ನೀವು ಹೇಳಿರಿ?

ನಾರದ:- ಯದುನಂದನ, ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮಾತ್ಮ. ದುಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಿಷ್ಟ ರಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಅವತಾರ. ನೀನು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತ. ನಿನಗೆ ಯಾವ ಪಾಪಲೇಪವೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದರೆ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುವವು. ಅಂದಬಳಿಕ ಪಾಪಿ ಕಂಸನನ್ನು ಕೊಂದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆಲ್ಲಿಯ ಪಾಪ? ದುಷ್ಟ ಸಂಹಾರವು ಒಂದು ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮವೇ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲ ಲೋಕವು ಋಣಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ನಿನಗೆ ಪಾಪವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದ ಬಳಿಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದ ಮಾತು ಎಲ್ಲಿ ಬಂತು? ಆದರೂ ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನೀನು

ಕೇಳುತ್ತ ಲಿರುವಿ? ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿದು ನಾವು ಮುಂದಿನ ಜನರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. 'ನೀನು ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತದ ಬಳಿ ಇರುವ ಸೇತು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕೋಟಿತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿನ ತುದಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆ ಕೋಟಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ, ಬಂಧುಹತ್ಯಾದಿ ಪಾತಕಗಳು ತೊಳೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆ.''

ನಾರದರ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೋಟಿತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ. ಅಲ್ಲಿ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ದಾನ ನೀಡಿ, ರಾಮೇಶ್ವರನ ಸೇವಾ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಧುರಾಪುರಿಗೆ ಮರಳಿಬಂದ. ಈ ಕೋಟಿತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು ಶಿವ ಈ ದೇವತಾ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಪರಮಾನುಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೋಟಿತೀರ್ಥದ ಮಹಾತ್ಮೆಯ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಮಾನವರು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ವತೀರ್ಥ ಧನುಷ್ಕೋಟ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ

ಸೂತ:- ಕೋಟಿತೀರ್ಥದ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಯಾತ್ರಿಕರು ಸರ್ವತೀರ್ಥದ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಚರಿತ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮುನಿ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಿಷ್ಠ ಸರ್ವದಾ ತಪೋನಿಷ್ಠ. ಆದರೆ ಅವನು ಹುಟ್ಟು ಗುರುಡ. ಭೃಗುವಂಶದಲ್ಲಿ ಅವನ ಜನ್ಮ. ತಪಸ್ಸು ಅವನ ಮನೆತನದ ಬಳುವಳಿ. ಕಣ್ಣು ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಕಾಲಾಡಿಸುತ್ತಲೇ ಅವನು ಸಮೀಪದ ಜಲಾಶಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೂ ಭಗವಂತನ ನಾಮಜಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಜನರು ತಾವಾಗಿಯೇ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿಗಳಿಂದಲೇ ಅವನ ಉಪಜೀವನ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದವು. ಅವನಿಗೆ ಮುಪ್ಪು ಬಂದಿತು. ತಪಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಆ ಮುನಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಒಂದು ಆಸೆ ಉಳಿದಿತ್ತು. ''ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಗಂಗಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಬರಬೇಕು.'' ಇದೇ ಆ ಅಂಧ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮನದ ಬಯಕೆ. ಆದರೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದ ಆ ಮುನಿಯ ಈ ಬಯಕೆ ನೆರವೇರುವುದೆಂತು? ಮೈಯಲ್ಲಿ ಬಲ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮನದಲ್ಲಿ ಛಲ ಇದ್ದಿತು ಆ ಮುದುಕ ಮಹರ್ಷಿಗೆ. ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವನು ಹೇಗೋ ಬಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ತೀರಕ್ಕೆ. ಆ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ, ತ್ರಿಪುಂಡ್ರ ಭಸ್ಮಧಾರಣ, ಜಾಬಾಲ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಮಾಲಾ ಧಾರಣ. ಹಗಲಿರುಳೂ ಶಿವಧ್ಯಾನ, ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತೇ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಸಾಗಿತು ಆ ಅಂಧಮುನಿಯ ಉಗ್ರ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆ.

ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರಸನ್ನ

ಒಂದು ದಿನ ಜಟಾಧಾರಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ಸುಪ್ರಸನ್ನ. ಸುಚರಿತ ಯೋಗಿಯ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸೆಯಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾದ ಶಂಕರ. ಆ ಕುರುಡ ತಪಸ್ವಿಗೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ. ಶಿವಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾದ ಆ ಹೊಸಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವನ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಯೋಗಿಯು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ. ನಂತರ ಬಾಯ್ತುಂಬ

ಕೊಂಡಾಡತೊಡಗಿದ ಶಿವನನ್ನು ಸುಚರಿತ ಮುನಿ ''ದೇವದೇವೇಶ್ವರನಾದ ಮಹೇಶ್ವರ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಕಾಮನನ್ನು ಗೆದ್ದ, ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತ, ತ್ರಿಪುರಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ತ್ರಿಲೋಚನ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ. ನೀನು ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ನನ್ನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸು.''

ಸುಚರಿತ ಮುನಿಯ ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಪರಿತುಷ್ಟನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ''ಸುಚರಿತ, ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡು. ನಾನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಸ್ನಾನಮಾಡದೇ ಸರ್ವತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನದ ಪುಣ್ಯ ಬರಬೇಕು

ಸುಚರಿತ:- ''ಭಗವನ್ ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ನನಗೆ ಈಗ ವಯಸ್ಸು ಆಗಿದೆ. ಮುಪ್ಪು ಅಪ್ಪಿಹಿಡಿದಿದೆ ಈ ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು. ನಿನ್ನ ದಯೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಕಣ್ಣು ಬಂದರೂ ಈಗ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನಡೆದಾಡಲು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನನಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದಂತೂ ಈ ವಾರ್ಧಕ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಆಗದು. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವು ಬರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯವಿದ್ದರೆ ದಯಮಾಡಿ ತಿಳಿಸು.

ಮಹಾದೇವ:- ಭಕ್ತಮುನಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟದಂತೆ ಆಗಲಿ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಸೇತುವಿನಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಈ ಗಂಧ ಮಾದನ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೀರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಆವಾಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ ನನ್ನ ಆಹ್ವಾನದ ಮೇರೆಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನಿವಾಸ ಮಾಡುವವು. ಅದರಿಂದಾಗಿ 'ಸರ್ವತೀರ್ಥ ಎಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಬರುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಾನವರ ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ಪರಿಹಾರ ವಾಗುವವು. ಕುಂಭೀಪಾಕವೇ ಮೊದಲಾದ ಘೋರ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಕಾಲದವರೆಗೆ ಕೊಳೆಯಿಸುವ ಮಹಾ ಮಹಾ ಪಾತಕಗಳೂ ಈ ಸರ್ವತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ನಾಶವಾಗುವವು. ಜನ್ಮ, ಮೃತ್ಯು, ಆಧಿ, ವ್ಯಾಧಿ ಮುಂತಾದ ಮೊಸಳೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ ಈ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸಮುದ್ರ. ಇದರಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಸುಲಭ ಉಪಾಯ ಈ ಸರ್ವತೀರ್ಥಸ್ನಾನ. ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವೂ ಆಗಿದೆ ಈ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ.

ಮಹಾದೇವರು ಇಷ್ಟು ನುಡಿದ ಬಳಿಕ ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣು ಮುದುಕನಾದ ಆ ಸುಚರಿತ ಮುನಿಯು ಆ ಸರ್ವತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ. ಆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿ ಅವನು ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಬಂದಾಗ ಜರಾಜರ್ಜರವಾದ ಅವನ ಮುದಿ ಮೈ ಮಾಯವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾದ ಒಂದು ತರುಣ ದೇಹವು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಮುಪ್ಪಿನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿದ ತೊಗಲು, ಹಾಗೂ ನಿರಿಗೆಗಳು ಒಂದೂ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ಹರೆಯದ ಸಿರಿಯಿಂದ, ನಳನಳಿಸುವ ತುಂಬುತಾರುಣ್ಯದ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಸುಚರಿತ ಮುನಿಯ ಶರೀರವು ದೇವಶರೀರದಂತೆ ಹೊಳೆಯ ತೊಡಗಿತು. ಅನಂತರ ಆ ಸುಚರಿತ ಮುನಿಯು ತನಗೆ ಇಂಥ ದಿವ್ಯ ದೇಹವನ್ನು ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುಸ್ಸನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸಿದ. ಮುಂದೆ ಮಹಾದೇವರು ಅಂತರ್ಧಾನ

ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಬಹುಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಆ ಸುಚರಿತ ಮುನಿಯು ಆ ಸರ್ವತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತ ನೆಲಿಸಿದ. ಮುಂದೆ ಕಾಲಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶಿವ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ.

ಈ ಸರ್ವತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಿಗಳು ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರು ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಬಗೆಯ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ. ತುಲಾ ಪುರುಷದಾನ, ಸಹಸ್ರ ಗೋದಾನಗಳಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯವೂ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಮುಳುಗು ಹಾಕುವದರಿಂದ ಲಭಿಸುವದು.

ಋಷಿಗಳು:- ಸೂತಾಚಾರ್ಯರೇ, ಇದಕ್ಕೆ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬರಲು ಏನು ಕಾರಣ?

ಸೂತ:- ಲೋಕಕಂಟಕನಾದ ರಾವಣನನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಹಿಂದೆ ಸಂಹರಿಸಿದನಷ್ಟೇ? ಅನಂತರ ಲಂಕೆಯ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ. ಸೀತಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಹನುಮಂತ, ಸುಗ್ರೀವ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಇದೇ ಸೇತುಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ಈ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಲಂಕಾಧೀಶ್ವರನಾದ ವಿಭೀಷಣನು ಕೈ ಮುಗಿದು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡ.

ಲಂಕೆಗೆ ಅಪಾಯದ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಸೇತುಭಂಗ

ವಿಭೀಷಣ:- ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ರಭು! ನೀನು ದಕ್ಷಿಣಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಈ ಸೇತುಮಾರ್ಗದಿಂದ ಅನೇಕ ದುಷ್ಟರಾಜರು ಅತ್ತ ಕಡೆಯ ಭೂಭಾಗದಿಂದ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದು ನನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ನನ್ನ ಲಂಕಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯವೂ ಗಂಡಾಂತರ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ದಯಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಈ ಧನುಸ್ಸಿನ ತುದಿಯಿಂದ ನೀನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಈ ಸುಭದ್ರವಾದ ಸೇತುವನ್ನು ಮುರಿದುಹಾಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಶಾಶ್ವತ ಅಪಾಯ.''

ವಿಭೀಷಣನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರನು ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿನ ತುದಿಯಿಂದ ನಲ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಆ ವಿರಾಟ್ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಮುರಿದುಹಾಕಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ಧನುಷ್ಯದ ಕೋಟಿ ಎಂದರೆ ತುದಿಯಿಂದ ಭಗ್ನಗೊಳಿಸಿದ ಸೇತುಮಾರ್ಗದ ಗುರುತು ತೋರುವ ಈ ಗೆರೆಯನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ನರ್ಮದಾತೀರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಹಾಪಾಪ ವಿನಾಶ. ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಮರಣದಿಂದ ಮೋಕ್ಷ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಪರಿಹಾರ ಆಗುವದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಧನುಷ್ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಪರಿಹಾರ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷಗಳು ತಾವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವವು. ಈ ಧನುಷ್ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದೇವತರ್ಪಣ, ಪಿತೃತರ್ಪಣ, ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ, ಮಾಘಸ್ನಾನ, ಗೋದಾನ, ಭೂದಾನ, ತಿಲದಾನ, ಧನದಾನ, ಗ್ರಹಣ, ಸಂಕ್ರಮಣ, ಪರ್ವಕಾಲಸ್ನಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಘೋರಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರ

ಚಿರಂಜೀವರಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಧನುಷ್ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮುಕ್ತರಾದರು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಬಾಲಹತ್ಯಾ ಪಾಪದಿಂದ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಂದ ಮಲಗಿದ ಪಾಂಡವವೀರರ ಸಂಹಾರ; ಧನುಷ್ಕೋಟಿಸ್ನಾನದಿಂದ ಪಾಪಪರಿಹಾರ;

ಋಷಿಗಳು:- ಸೂತಾಚಾರ್ಯರೇ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಮಲಗಿದವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಘೋರ ಪಾಪವನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಿದರು? ಧನುಷ್ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇಂಥ ದಾರುಣ ಪಾತಕದಿಂದ ಹೇಗೆ ಮುಕ್ತರಾದರು?

ಸೂತ:- ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೌರವ ಪಾಂಡವರ ನಡುವೆ ನಡೆಯಿತು ಘನಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮ. ಹದಿನೆಂಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಡೆದ ಈ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೌರವಸೇನೆಯ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯ ಸೇನಾಪತಿ ಕುರುಕುಲ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಭೀಷ್ಮ ಹತ್ತು ದಿನ ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾದಿ ಶಸ್ತ್ರ ಕೆಳಗಿಟ್ಟ. ಅನಂತರ ಐದು ದಿನ ಕರ್ಣನ ಸೈನಾಪತ್ಯ. ಅರ್ಜುನನಿಂದ ಕರ್ಣವಧ. ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಶಲ್ಯನ ಅವಸಾನ. ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ದಿನದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೀಮನ ಗದಾ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನನ ತೊಡೆ ಒಡೆದು ಧಾರಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕುರುಪತಿಯ ದಾರುಣ ಮರಣ. ಅನಂತರ ಯುದ್ಧ ಸಮಾಪ್ತಿ.

ವಿಜಯೋಲ್ಲಾಸದೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರಪ್ರಸ್ಥಾನ. ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ಶಿಖಂಡಿ ಮೊದಲಾದ ಅಳಿದುಳಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಿಬಿರಗಳಿಗೆ ಮರಳಿದರು. ಕೃಷ್ಣನು, ಸಾತ್ಯಕಿ ಹಾಗೂ ಪಾಂಡವರು ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದಾಗ ನುಡಿದನು- ''ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವದು ಬೇಡ. ಓಘವತೀ ನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ತಂಪಿಂಪಾಗಿ ತೀಡುತಿದೆ ಅಲ್ಲಿ ತಂಗಾಳಿ. ಹದಿನೆಂಟು ದಿನದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ದಣಿದುಹೋದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ನದೀತೀರದ ತಂಪಿನ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಸುಖನಿದ್ರೆ ಆಗುವದು. ನಡೆಯಿರಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ.'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪಂಚಪಾಂಡವರನ್ನೂ, ಸಾತ್ಯಕಿಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿಕೊಂಡು ಓಘವತೀ ನದೀತಟಾಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಆ ಮುರವೈರಿ.

ಇತ್ತ ಕೃತವರ್ಮ, ಕೃಪಾಚಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಗುರುಪುತ್ರ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಮೂವರೂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡೆಮುರಿದು ಮರಣೋನ್ಮುಖನಾಗಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ ತಮ್ಮ ದೊರೆ ದುರ್ಯೋಧನನ ಬಳಿ ಬಂದರು. ಇನ್ನೂ ಅವನ ಜೀವ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನೆತ್ತರಿನ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕುರುಸಾರ್ವಭೌಮ, ತಮ್ಮ ದೊರೆಗೆ ಬಂದ ಈ ದಯನೀಯ ದುರ್ದೆಶೆ ಕಂಡು ಮಮ್ಮಲ ಮರುಗಿದರು ಆ ಮೂವರೂ ಹಿತೈಷಿಗಳು. ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೂ ಉಕ್ಕಿಬಂತು ದುಃಖ ಆ ಮೂವರನ್ನು ಕಂಡು. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗಂತೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಸಿಡಿದೆದ್ದು ನುಡಿಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸಿದ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ:- ''ಕುರುರಾಜ, ಪರಮನೀಚರು ಈ ಪಾಂಡವರು. ಅವರು ಮಾಡಿದ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೋಸಗಳಿಗೆ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲ. ಕಪಟ ಕಾರಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಎಣಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಶಿಖಂಡಿಯನ್ನು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಭೀಷ್ಮರು ಶಸ್ತ್ರ ಇಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. 'ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಸತ್ತನು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ದ್ರೋಣರಿಂದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದರು. ಕರ್ಣನ ರಥ ನೆಲದೆದೆಯಲ್ಲಿ ಹೂತು ಸಿಕ್ಕುಕೊಂಡಾಗ ಬಾಣ ಬಿಟ್ಟ ಕಲಿ ಪಾರ್ಥ. ಗದಾಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೊಕ್ಕಳ ಕೆಳಗೆ ತೊಡೆಗೆ ಹೊಡೆದು ನಿನ್ನನ್ನು ಉರುಳಿಸಿದ ಆ ಭೀಮ.

ಎಲ್ಲವೂ ಅನ್ಯಾಯ. ಶುದ್ಧ ವಂಚನೆ. ನಾನು ಈ ಪಾಂಡವರ ಅನ್ಯಾಯದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರೆ. ಈಗಲೇ ನಿನ್ನೆದುರು ಆಣೆ ಇಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇಂದಿನ ಇರುಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸೃಂಜಯ ಸಹಿತವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾರಾಜಾ, ನನಗೆ ನೀನು ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡು.

ಮೃತ್ಯುವಿನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಜೀವ ಬಂದಂತಾಯಿತು ಈ ಶಪಥದಿಂದ. ಆನಂದದಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡಿದ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಕೃಪಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ''ಆಚಾರ್ಯ, ಈ ಗುರುಪುತ್ರ ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ಸೇನಾಪತಿ. ನನ್ನ ವೈರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವ ಪ್ರಥಮ ಸೇನಾಪತಿ. ಇವನಿಗೆ ಈಗಲೇ ಸೇನಾಪತಿ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿರಿ.''

ಕೃಪಾಚಾರ್ಯರು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಸೋದರಮಾವ ಕೃಪರಿಂದ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಆನಂದದಿಂದ ಉಬ್ಬಿ ಹೋದ. ಸಂತಸದಿಂದ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡ ಸಾಯಹೊರಟ ಸುಯೋಧನನನ್ನು. ಅನಂತರ ಕೃಪಾಚಾರ್ಯ, ಕೃತವರ್ಮರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ.

ಆಗ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದ ಸಮಯ. ಮೂವರೂ ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವಕುಮಾರರ ವಿಜಯಘೋಷ. ಉಲ್ಲಾಸದ ಗರ್ಜನೆಗಳು. ಕೃಷ್ಣ ಹಾಗೂ ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಚಂಡ ಜಯಜಯಕಾರಗಳು ಉಚ್ಚಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಬಿರಿಯುವಂತೆ ಸದ್ದು ಗದ್ದಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಗೆಲುವಿನ ಗರುಡಗಂಬವೇರಿ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಂಡಪ್ರಚಂಡರಾದ ಆ ಪಾಂಡವಪಕ್ಷೀಯರ ವಿಜಯೋನ್ಮಾದದ ವೀರಗರ್ಜನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಭಯಭ್ರಾಂತರಾದರು ದುರ್ಯೋಧನ ಪಕ್ಷದ ಈ ಮೂವರೂ ಮಿತ್ರರು. ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಭಯದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿದರು. ದೂರ ಬಂದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು. ಯಾರೂ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾಧಾನದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಈಗ ಹೊರಬಂದಿತು. ಓಡಿ ಓಡಿ ದಣಿದ ತಮ್ಮ ರಥದ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಮೂವರೂ ನೀರು ಕುಡಿಸಿದರು, ಹುಲ್ಲು ತಿನಿಸಿದರು. ತಾವು ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹರಿಯುವ ತೊರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಆಚಮನ ಮಾಡಿದರು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಅಂದಿನರಾತ್ರಿ ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಭೀಕರ ಎನಿಸಿತು.

ರಾತ್ರಿಯ ಕರಾಳ ಕತ್ತಲೆಯು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿತು. ಕೃಪ, ಕೃತವರ್ಮ, ಹಾಗೂ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ವಟವೃಕ್ಷದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹತಾಶರಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಓಡಿ ಓಡಿ ದಣಿದ ಕೃತವರ್ಮ ಹಾಗೂ ಕೃಪಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಗಾಢನಿದ್ರೆ. ಆದರೆ ದುರ್ಯೋಧನನ ಎದುರು ಆಣೆ ಇಟ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಸಮೀಪವೂ ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ ನಿದ್ರೆ. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ನಿರಾಶೆಯ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಅವನು ತಾನು ಕುಳಿತ ಆ ಹೆಮ್ಮರದ ಹರವಾದ ಶಾಖೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದ.

ಗುರುಪುತ್ರನಿಗೆ ಗೂಗೆಯೇ ಗುರು ಆಯಿತು

ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ದುರಂತ. ಆ ವಟವೃಕ್ಷದ ಟೊಂಗೆಟೊಂಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾಗೆಗಳು ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ 'ಮಾಸ' ಎಂಬ ಒಂದು ಭಯಂಕರ ಗೂಗೆ ಪಕ್ಷಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆ ಭೀಕರ ಪ್ರಾಣಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಮಲಗಿದ ಕಾಗೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಲ್ಲತೊಡಗಿತು. ಎಲ್ಲ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದ ನಿರುಪದ್ರವಿ ಕಾಗೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ಘೋರ ಗೂಗೆಯು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕೊಂದುಹಾಕಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಕಾಗೆಗಳೂ ಸತ್ತು ಗಿಡದಡಿಯಲ್ಲಿ ಛಿನ್ನವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟವು. ಹೀಗೆ ಆ ವಟವೃಕ್ಷದ ಟೊಂಗೆತೋಳುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಪಟಪಟನೇ ಕೊಂದು ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ಕೇಕೆಹಾಕುತ್ತ ಗೂಗೆಯು ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು.

ಈ ದಾರುಣದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿ. ಹೊಸಹಂಚಿಕೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಅವನು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚಿಸಿದ. ''ಇಂದು ಈ ಗೂಗೆಯೇ ನನಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ. ನನ್ನದೂ ಈ ಗೂಗೆಯದೇ ಅವಸ್ಥೆ. ಈ ಗೂಗೆಗೆ 'ದಿವಾಭೀತ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ನಾನೂ ದಿವಾಭೀತನೇ ಸರಿ. ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಆ ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವ ಎಂಟದೆಯ ಬಂಟ ಯಾರು ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ? ಹದಿನೆಂಟು ದಿನದ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಏಟು, ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಆಟೋಪಗಳನ್ನು ತಾಳಲಾರದೇ ನಾನು ಓಡಿದ್ದು ಎಷ್ಟು ಸಲ? ಬಲಭೀಮನ ಮುಷ್ಟಿಪ್ರಹಾರವನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಮೈಯಲ್ಲಿಯ ಮೂಳೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುರಿದು ಮುಟಿಗೆಯಂತಾಗುವವು. ಅವನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದೂ ನನಗೆ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೊಲ್ಲುವ ಮಾತಂತೂ ದೊರವೇ ಉಳಿಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಈ ಘೂಕವೇ (ಗೂಗೆ) ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ. ರಾತ್ರಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲ ಮಲಗಿದಾಗಲೇ ಅವರನ್ನು ನಾನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಯ. ಇಂದಿನ ಈ ಕಾಳ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ದೆಯ ಅಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಪಾಂಡವರ ಕೊಲೆಗೈದು ನನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.''

ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದುಷ್ಟವಿಚಾರವು ಹೊಳೆದ ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗಿಡದಡಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಹುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದ್ದ ತನ್ನ ಸೋದರಮಾವ ಕೃಪಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೃತವರ್ಮರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ತನ್ನ ದುರಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ- ''ಮಾವ, ಈ ದುಷ್ಟ ಭೀಮನು ದುರ್ಯೋಧನ ಮಹಾರಾಜನ ತಲೆಗೆ ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದು ಅಪಮಾನಗೈದ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಇಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗಲೇ ಅವರೆಲ್ಲರ ಶಿರಚ್ಛೇದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಕೃಪಾಚಾರ್ಯ:- ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಮಲಗಿದವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಅಧರ್ಮ. ನಿಶ್ಶಸ್ತ್ರರಾಗಿ ನಿದ್ರಾದೇವಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದೇ ಮಲಗಿದ ಮಾನವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವದು ಘೋರ ಅನ್ಯಾಯ. ಇಂಥ ಕ್ರೂರ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸು. ಗಾಂಧಾರಿಯ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಕೇಳು. ವಿದುರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊ. ಅವರು ಆಗಬಹುದು ಎಂದರೆ ಈ ಕುಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕು. ಇಲ್ಲವೇ ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ:- ''ಮಾವ, ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ಬಲದಿಂದ ಗೆಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಛಲದಿಂದ ಗೆದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ನಾನು ಕೂಡ ಅದೇ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಇಂದು ಸಂಹರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾರನ್ನೂ ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ.''

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ರಥವನ್ನು ಏರಿದ. ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಾವಟಿ ಬಾರಿಸಿದ. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೆಂಡದ ಉಂಡೆಯಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು ಅವನ ಕಿಡಗಣ್ಣುಗಳು. ಕೃಪ, ಕೃತವರ್ಮರು ಅವನನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿ ಬಂದರು. ಪಾಂಡವರ ಶಿಬಿರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ರಥದಿಂದ ಇಳಿದು ಶಿಬಿರದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ. ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನೆನೆಸಿದ ನೀಲಕಂಠನನ್ನು. ಆ ದಯಾಳು ಪ್ರಭುಪರಮೇಶ್ವರ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಕೊಡಮಾಡಿದ ದಿವ್ಯ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಝಳಪಿಸಿದ. ಅನಂತರ ಕೃತವರ್ಮ ಹಾಗೂ ಕೃಪಾಚಾರ್ಯ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಆ ಶಿಬಿರದ ಬಾಗಿಲಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ 'ಹೊರಗೆ ಬಂದವರ ಶಿರವನ್ನು ತರಿದುಹಾಕಿರಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾನು ಶಿಬಿರದ ಒಳಗಡೆ ನುಗ್ಗಿದ. ಕೃಷ್ಣ ಪಂಚಪಾಂಡವರು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಏಕೈಕ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ ದಣಿದು ಮಲಗಿದ್ದ. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ತಲೆಗೆ ಮೊದಲು ಒದ್ದುಬಿಟ್ಟ. ಹೊಡೆತ ತಿಂದು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು ಕುಳಿತ ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ಕೂದಲು ಹಿಡಿದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕೆಡವಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಅವನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ. ಮತ್ತು ಬಿದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವ ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನನ ಕೊರಳಿಗೆ ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯ ದಾರದಿಂದಲೇ ಉರುಲು ಬಿಗಿದು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದ. ಇದರಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ತನ್ನ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕೊರಳು ಕೊಯ್ದು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದ. ದ್ರೌಪದಿಯ ಐದು ಮಕ್ಕಳು, ಯುಧಾಮನ್ಯು, ಉತ್ತಮೌಜ ಹಾಗೂ ಸೋಮಕ ಎಂಬ ರಾಜಕುಮಾರ ಮುಂತಾದವರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಕರಾಳ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕಡಿದು ಕೊಚ್ಚಿ, ಚುಚ್ಚಿ, ತಿವಿದು ಯಮಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿದ. ಸೋಮಕ ಶಿಖಂಡಿ ಮುಂತಾದ ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಖಡ್ಗದ ತೀಕ್ಷ್ಣಧಾರೆಯಿಂದ ತರಿದೊಗೆದ. ಅವನ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ಶಿಬಿರ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ಕೃಪ ಹಾಗೂ ಕೃತವರ್ಮರು ತಮ್ಮ ಖಡ್ಗದಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಳಗೆ ಇದ್ದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ರೋಷ ರೊಚ್ಚಿನಿಂದ ಹುಚ್ಚೆದ್ದು, ಕಡಿದು, ಕೊಚ್ಚಿದ. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ವಿಜಯೀವೀರರಿಂದ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿದ ಆ ವಿಶಾಲ ಶಿಬಿರವು ಈಗ ಮೃತಪತಿತರಾದ ಪಾಂಡವವೀರರ ಅಸಂಖ್ಯ ಶವಗಳಿಂದ ಮಸಣಗಟ್ಟೆಯಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಹಾಗೂ ಅವನ ಇಬ್ಬರು ಸಂಗಡಿಗರು ಪಾಂಡವರು ಬಂದಾರೆಂದು ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಅವರು ಬರುವದರೊಳಗಾಗಿ ತಾವು ಪಾರಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲು ತೆಗೆದರು.

ಹೀಗೆ ನಿದ್ರಾಮುದ್ರಿತರಾದ ನಿಖಿಲ ಪಾಂಡವಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕಪಟದಿಂದ ನಾಶಮಾಡಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ನರ್ಮದಾನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ವೇದವಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೇಳುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅದೇ ಅವರ

ವಾಙ್ಮಯ ತಪಸ್ಸು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪಂಡಿತನೂ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತ. ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿ ನದೀಷ್ಣ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಈ ನೀತಿಭ್ರಷ್ಟನಾದ ದ್ರೋಣಕುಮಾರ. ಅಧರ್ಮದಿಂದ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸುಪ್ತ ಜನರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಗ್ಗೊಲೆಗೈದ ಆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಹಂತಕರ ಅವಲಕ್ಷಣ ಕಳೆ ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜವೆಲ್ಲವೂ ಈ ದುಷ್ಕರ್ಮದಿಂದ ಅಳಿದುಹೋಗಿತ್ತು. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ಅವರ ಆಶ್ರಮದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕಾಲನ್ನು ಇಟ್ಟ ಕೂಡಲೇ ಅವನ ಮುಖದಮೇಲಿನ ದುರ್ಲಕ್ಷಣ ಕಳೆಯನ್ನು ಕಂಡೇ ಆ ಮುನಿಗಳು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು ಇವನ ಘೋರ ದೌಷ್ಟ್ಯದ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು. ಮತ್ತು ಬಿಚ್ಚುಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನಿರ್ಭರ್ತ್ಸನೆ ಗೈಯುತ್ತ ನುಡಿದರು- ''ದ್ರೋಣಪುತ್ರ, ಮಲಗಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದಯೆ ಇಲ್ಲದೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದ ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ? ನಿದ್ರಿಸುವ ನರರನ್ನು ಹತ್ಯೆಗೈದ ಅತ್ಯಾಚಾರಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಆಗಲಾರ. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವದರಿಂದಲೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪತಿತರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದರಂತೂ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪಗಳು ನಮಗೆ ಮೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಧಮ, ನೀನು ಈ ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಹೊರಟು ಹೋಗು.''

ಅಲ್ಲಿಯ ವಿಪ್ರವೃಂದದವರು ಹೀಗೆ ನಿಷ್ಠುರರಾಗಿ ನುಡಿದಬಳಿಕ ಆ ಅತಂತ್ರ ಕುತಂತ್ರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಶ್ರಯ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ಹೊರಟು ಕಾಶಿ, ಗಯಾ, ಪ್ರಯಾಗ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳಿಗೆ ಹೋದ. ಎಲ್ಲರೂ ಹೆದರುವವರೇ ಈ ಹೀನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸಲು. ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿದ್ವಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ನಿರ್ಭರ್ತ್ಸನೆ, ನಿಂದೆ, ಗರ್ಹಣೆ ನಡೆಯಿತು. ಯಾರೂ ಅವನನ್ನು ಆದರಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದ. ವೇದವ್ಯಾಸರ ಚರಣಗಳಿಗೇ ಶರಣು ಹೊಕ್ಕ. ಆದರೆ ಅವರು ಕೂಡ - ''ನಿದ್ರಿತರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದ ನೀಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ! ನೀನು ನಮ್ಮ ಈ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬರಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಪಾಪ ನಮಗೂ ಲೇಪವಾದೀತು ಎಂದರು.''

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವವರೇ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ದಿಕ್ಕುಗಾಣದೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಶರಣುಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ. ನೀವೇ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆಮಾಡಿರಿ. ಮಲಗಿದವರನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕಿದ ನನಗೆ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿ. ನೀವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲವೆ?

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮೀರಿನಿಂತಿದೆ ನಿನ್ನ ಈ ಪಾಪದ ರಾಶಿ. ನಿದ್ದೆಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಮೈ ಮರೆತು ಮಲಗಿದ ನಿರುಪದ್ರವಿ ನಿರಪರಾಧಿ ನರರನ್ನು ನಿಷ್ಕರುಣೆಯಿಂದ ನಾಶಮಾಡಿದ ನಿನ್ನಂಥ ಪಾಪಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೂಡ ನಾನು ನಿನಗಾಗಿ ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ದಕ್ಷಿಣಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ರಾಮಸೇತು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ಪರಮ ಪವಿತ್ರ. ಅಲ್ಲಿ ದನುಷ್ಕೋಟಿ ಎಂಬ ಒಂದು ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಾನ ಮಾಡಿದವರು ಕೊನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಬದುಕಿ ಇದ್ದವರ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು ಏನು ಆಶ್ಚರ್ಯ?

ಆ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ನೀನು ಹೋಗು. ಮೂವತ್ತು ದಿನ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಚಂದ್ರಚೂಡನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ತೊಳೆದು ಹೋಗುವವು.''

ವೇದವ್ಯಾಸರ ವಚನದಿಂದ ಆನಂದ ಭರಿತನಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ. ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ರಾಮಸೇತುವೆಗೇ ಬಂದ. ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದ. ಮೂವತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ರಾಮೇಶ್ವರನ ಸೇವೆಗೈದ. ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರದ ಜಪವನ್ನು ಉಪವಾಸ ದಿಂದ ಜಪಿಸಿದ. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ರಾಮೇಶ್ವರನ ಎದುರು ಜಾಗರಣ ಮಾಡಿದ. ಮರುದಿನ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಪೂರ್ವಕ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಗೈದ. ಅವನ ಈ ಶಿವಾರ್ಚನೆಯಿಂದ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಆ ಶಂಕರ. ಅನುಗ್ರಹದ ಅಭಯವಚನವನ್ನು ನುಡಿದ- ''ದ್ರೋಣಾತ್ಮಜ, ಈ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಮಲಗಿದಾಗ ನಿರಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದುದರಿಂದ ಬಂದ ಪಾಪವು ಪರಿಹಾರವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಏನಾದರೂ ವರ ಬೇಕಾದರೆ ಕೇಳಿಕೊ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ:- ಭಗವನ್, ನಾನು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕೃತಾರ್ಥ. ನೀನೇ ನನ್ನ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ. ನಿನ್ನ ಚರಣಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡು.''

'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನಹೊಂದಿದ ಪ್ರಭು ಪರಮೇಶ್ವರ. ಹೀಗೆ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದ ಪಾಪಮುಕ್ತನಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ

ದನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಪರಾವಸುವಿನ ಉದ್ಧಾರ

ಸೂತ:- ಇದೊಂದು ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಘಟನೆ. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೃಹದ್ಯುಮ್ನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಆಡಳಿತ. ಸಾಗರದ ತೀರದ ವರೆಗೆ ಚಾಚಿದ ಧರಣೀತಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬೃಹದ್ಯುಮ್ನನ ಧರ್ಮಶಾಸನ. ರಾಜನಿಂದ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಒಂದು ಸತ್ರಯಾಗ ಪ್ರಾರಂಭ. ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆವಾಹನ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೌತಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರುತರಾದ ರೈಭ್ಯ ಮುನಿಯ ಅನುವಂಶಿಕ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ. ಆ ರೈಭ್ಯ ಮುನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು, ಅರ್ವಾವಸು, ಪರಾವಸು. ಇಬ್ಬರೂ ಮಹಾಪಂಡಿತರು. ಷಡಂಗಸಹಿತವಾದ ನಾಲ್ಕೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರು. ಶ್ರೌತಸ್ಮಾರ್ತಕರ್ಮಾ ನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರು. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮರ್ಮಜ್ಞರು. ವೈಶೇಷಿಕದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಜ್ಞಾನ ಇಬ್ಬರಿಗೂ. ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಯೋಗ ಉಪಯೋಗ ಎರಡೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಜ್ಞಾಭಿಜ್ಞ ಎನಿಸಿದವರು. ತರ್ಕದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವರದೇ ವಿಕ್ರಮ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಹದನವಾದ ಮತಿಯು ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಂಸಲ. ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ದಲ್ಲಿಯೂ ಸೀಮಾ ಪುರುಷರು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವೇದಾಂತದ ತಳತುದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಲಕಾಡಿ ಪಾರದರ್ಶಿ ಎನಿಸಿದವರು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಂದಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆ ಬಂಧುಗಳಿಬ್ಬರೂ ಸರ್ವಜ್ಞರ ಮರಿಮೂರ್ತಿ ಎನಿಸಿದ್ದರು.

ಬೃಹದ್ಯುಮ್ನ ಸಾರ್ವಭೌಮನು ಈ ಪುರೋಹಿತ ಪುತ್ರರಾದ ಪಂಡಿತ ಸಾರ್ವಭೌಮರನ್ನು ತನ್ನ ಸತ್ರಯಾಗದ ಸಹಾಯಕರನ್ನಾಗಿ ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅವರ ತಂದೆ ರೈಭ್ಯಮುನಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡ. ಒಬ್ಬ ರೈಭ್ಯಮುನಿಗಿಂತ ಅವನಷ್ಟೇ ಶ್ರೌತಸ್ಮಾರ್ತ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಪಳಗಿ ಪಾರಂಗತರೆನಿಸಿದ ಇಬ್ಬರು ತರುಣ ಪುರೋಹಿತರು ತನಗೆ ದೊರಕಲಿ ಎಂದು ರಾಜನ ಇಂಗಿತ. ಇದನ್ನು ಚಾಣಾಕ್ಷರಾದ ರೈಭ್ಯರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. 'ಪುತ್ರಾದಿಚ್ಛೇತ್ ಪರಾಜಯಂ' ಎಂಬ ಮಾತು ಅವರಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾದದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಾಯಿತು. ತಾವು ಬದುಕಿದ್ದಾಗಲೇ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜಪೌರೋಹಿತ್ಯದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಸಮರ್ಥರೀತಿಯಿಂದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಆಗುವಂತೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವದು ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವರು ಸಮ್ಮತಿಸಿ ತಮ್ಮ ಇಬ್ಬರೂ ಪಂಡಿತಾಗ್ರೇಸರರಾದ ಪುತ್ರರನ್ನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸತ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು. ತಾವು ಹಿರಿಯ ಸೊಸೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡರು.

ವಿದ್ವಾನ್ ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜ್ಯತೆ

ತಂದೆಯ ಅನುಮತಿ, ಆದೇಶ ಪಡೆದು ಇಷ್ಟಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪಡೆದ ಸೋದರಿಬ್ಬರೂ ಬ್ರಹ್ಮದ್ಯುಮ್ನನ ಯಜ್ಞಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಸಾರ್ವಭೌಮನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿದ ಲೌಕಿಕರೂ ವೈದಿಕರೂ, ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಆ ಸತ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಾದರದ ಸ್ವಾಗತ ಕಾದಿತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಬ್ರಹ್ಮದ್ಯುಮ್ನನಿಂದ. ಆದರ, ಉಪಚಾರ, ಊಟ ಉಪಹಾರ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಅಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ ಆಹೂತರಾದ ಅನೇಕ ರಾಜಾಧಿರಾಜರು ತಮ್ಮ ಚತುರಂಗಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ತಮಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ಶಿಬಿರ ಪ್ರಕೋಷ್ಠಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ರಮ್ಯ ಹರ್ಮ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಂಗಿದರು. ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು ತಿಂದು ತೇಗಿದರು. ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲ ನಿಟ್ಟುಗಳಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಜನಾಂಗದ ಜನರೂ ಆ ಅಪೂರ್ವ ಯಜ್ಞ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ನೋಡಲು ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ಸೇರಿದ್ದರು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ಗೃಹಸ್ಥ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ, ಸನ್ಯಾಸಿ, ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಆಶ್ರಮದವರೂ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದು ರಾಜಾತಿಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆ ಬೃಹದ್‌ಯಜ್ಞದ ಮಹಾವೈಭವವನ್ನು ಕಂಡು ತಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಸತ್ರಯಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಜನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಬ್ರಹದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಬಟ್ಟೆ, ಬಂಗಾರ, ರತ್ನ, ನಗ, ನಾಣ್ಯ, ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದ.

ರೈಭ್ಯಮುನಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ಅರ್ವಾವಸು, ಪರಾವಸು ಸೋದರರು ಸಮಗ್ರ ಸತ್ರಯಾಗದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತಪ್ಪದಂತೆ ಆಚರಿಸಿದರು. ವಶಿಷ್ಠ, ಗೌತಮ, ಅತ್ರಿ, ಮರೀಚಿ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ವಾಮದೇವ, ಮದುಚ್ಛಂದ ಮುಂತಾದ ಮುನಿಮಂಡಲದ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಈ ಹೊಸಹರೆಯದ ಹುಡುಗರಾದ ಪುರೋಹಿತ ಬಂಧುಗಳ ಯಜ್ಞಾಭಿಜ್ಞತೆಯನ್ನೂ, ಕರ್ಮಕಾಂಡದಲ್ಲಿಯ

ಚಾಕಚಕ್ಯತೆಯನ್ನೂ, ಮಂತ್ರತಂತ್ರಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞಾನದ ಜಾಣ್ಮೆಮೇಲ್ಮೆಗಳನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಒಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಕುಂದನ್ನು ಕಾಣದೇ ಆನಂದದಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು. ಮಹಾರಾಜನಿಗೂ ಈ ನೂತನ ಪುರೋಹಿತರ ಇಷ್ಟಿಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ನೈಪುಣ್ಯ ನೋಡಿ ಪೂರ್ಣತೃಪ್ತಿ ಆಯಿತು.

ತೃತೀಯಸವನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಾವಸುವು ಅವಶ್ಯ ಕಾರ್ಯವಾದ ಕೆಲವೊಂದು ಕರ್ಮಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟ. ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತು ಇಷ್ಟಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೋಮಾಗ್ನಿಯ ಮುಂದೆ ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೆ ಕುಳಿತು ಹೊಗೆಯಿಂದ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ ಊದಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಶ್ರೌತಕಾರ್ಯದ ಸಂತತ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ದಣಿವು ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದಿತ್ತು. ನಿದಾನವಾಗಿಯೇ ಕಾಲು ಹೆಜ್ಜೆಯೆಳೆಯುತ್ತ ಅವನು ಆಶ್ರಮದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದ್ದ. ವನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮ. ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಿಂದ ತುಸು ದೂರ. ರಾತ್ರಿಯ ಅಂಧಕಾರ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟತೊಡಗಿತ್ತು. ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೇ ಕಾಲೆಳೆಯುತ್ತ ಆಶ್ರಮದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಸರಿರಾತ್ರಿ. ಆಶ್ರಮದ ಹತ್ತಿರ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಕಾಡುಮಿಕ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಪರಾವಸುವಿಗೆ ಭಾಸ. ಆದರೆ ಅದು ಯಾವ ಮೃಗವೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಆಶ್ರಮದ ಕರುವನ್ನು ಹುಡುಕಾಡಲು ಬಂದ ರೈಭ್ಯಮುನಿಯೇ ಆಗಿದ್ದ. ಹೊದೆಯಲು ಸಾಕಷ್ಟು ವಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲದ ರೈಭ್ಯಮುನಿಯು ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರುವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಆಶ್ರಮದ ಹೊರಗೆ ಬರುವಾಗ ಮೃಗದಚರ್ಮವನ್ನೇ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕರಿಯ ಮೃಗಚರ್ಮವನ್ನು ಹೊತ್ತ ಮುನಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಾವಸುವಿಗೆ 'ಯಾವುದೇ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿ ತನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬರುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ದಂಡಕಾಷ್ಠವನ್ನು ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಬೀಸಿ ಹೊಡೆದು ಅದನ್ನು ಕೊಂದ. ಅಯ್ಯೋ ಎಂಬ ಚೀರುವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾನು ಹೊಡೆದುಕೊಂದಿದ್ದು ಕಾಡುಮೃಗವಲ್ಲ. ತನ್ನ ತಂದೆ ರೈಭ್ಯಮುನಿಯೇ' ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ಕಾರ್ಯಮಿಂಚಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ತಂದೆಯ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗಿತ್ತು.

ಪರಾವಸುವಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಅರಣ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮರಣಹೊಂದಿದ ತಂದೆಯ ಶವವನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ದೀನದುಃಖಿತನಾಗಿ ರೋದಿಸಿದ. ಅನಂತರ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಔರ್ಧ್ವದೇಹಿಕ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಸತ್ರಯಾಗದ ಯಜ್ಞಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದ. ತಮ್ಮ ಅರ್ವಾವಸುವಿಗೆ ತನ್ನಿಂದ ನಡೆದ ಪಿತೃಹತ್ಯೆಯ ದುರ್ಘಟನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ದುಃಖಸಂತಪ್ತನಾದ ಅರ್ವಾವಸು ತನ್ನ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ. ಅನಂತರ ಅಣ್ಣ ಪರಾವಸು ತಮ್ಮ ಅರ್ವಾವಸುವಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

ಪರಾವಸು:- ಸೋದರ, ದುರ್ದೈವದಿಂದ ನನ್ನಿಂದ ಪಿತೃಹತ್ಯೆ ಘಟಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸತ್ರಯಾಗವು ನಡೆದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಮುಖ್ಯ ಪುರೋಹಿತ. ನೀನು ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವನು.

ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ. ಇದು ದೀರ್ಘಕಾಲೀನವಾದ ಮಹಾಯಜ್ಞ. ಮೈತುಂಬ ಕಣ್ಣು ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಇಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಯಾಜ್ಞಿಕ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಈ ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ವಿಧಿ, ವಿಧಾನ, ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ತ್ರುಟಿ ಆಗದಂತೆ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಲೋಪ ಬಾರದಂತೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಮಾಡಲಾರಿ. ನಾನು ಮಾತ್ರ ದಕ್ಷ ರೀತಿಯಿಂದ ಈ ಶ್ರೌತಭಾಗದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ. ನಿಂತು ನೆರವೇರಿಸಬಲ್ಲೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ನೀನು ಈ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಪಿತೃಹತ್ಯೆ ಪಾಪದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಸಾಮ್ರಾಟನ ಈ ಸತ್ರಯಾಗವನ್ನು ಯಥಾಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಈ ಯಾಜ್ಞಿಕ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಗತಿ, ಪರಿಣತಿ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಪ್ರಾವೀಣ್ಯ, ಪ್ರಾವಣ್ಯ, ಅನುಭವ, ಅಧಿಕಾರ ಎಲ್ಲವೂ ಇದೆ.''

ಅಣ್ಣ ಪರಾವಸುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಜಾತ್ಯಾ ಸಜ್ಜನನಾದ ಅರ್ವಾವಸು, ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಿಂದ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಅರ್ವಾವಸು ಹೊರಬಿದ್ದ. ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಣ್ಣ ಮಾಡಿದ ಪಿತೃಹತ್ಯಾ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪವಾಗಿ ವ್ರತಬದ್ಧನಾದ. ನಿಂತುಕೊಂಡು ಜಪ, ತಪ, ಅನುಷ್ಠಾನ, ಕೃಚ್ಛ್ರ ಚಾಂದ್ರಾಯಣ, ಸಾಂತಪನ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ವ್ರತ, ಉಪವಾಸ, ಉಪಾಸನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಕಠಿಣಾತಿಕಠಿಣತರವಾಗಿದ್ದವು ಅವನು ಪಿತೃಹತ್ಯಾ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪವಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡ ವ್ರತೋಪವಾಸ, ಜಪತಪೋನುಷ್ಠಾನ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾ, ದೇವತಾರಾಧನಾದಿಗಳು. ಹೀಗೆ ಧೃಡಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಾಗೂ ತಂದೆಯ ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಅಣ್ಣನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಬಗೆಬಗೆಯ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಅಣ್ಣನ ಪರವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪವನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಳೆದುಕೊಂಡ. ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ರಾಜನ ಯಜ್ಞಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಅರ್ವಾವಸು.

ಇತ್ತ ಬೃಹದ್ಯುಮ್ನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಯಜ್ಞವು ಇನ್ನೂ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ಪರಾವಸು ಪುರೋಹಿತನಾಗಿ ಬೇಸರವಿಲ್ಲದೇ ಆ ದೀರ್ಘಕಾಲೀನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಎಂದಿನಂತೆ ಅತಿಥಿಗಳು, ಅಭ್ಯಾಗತರು, ಋಷಿಮುನಿಗಳು, ಲೌಕಿಕವೈದಿಕರು ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಬಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ತಮಗೆಬೇಕಾದಷ್ಟು ದಿನ ಇದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಅತಿಥ್ಯವನ್ನು ಉಂಡು, ದಾನದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು, ರಾಜಾತಿಥ್ಯದ ಆದರೋಪಚಾರದ ರುಚಿಯನ್ನು ಮನಗಂಡು, ಆನಂದದಿಂದ ತೆರಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಧಾರಾಪ್ರವಾಹರೂಪವಾಗಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಜನ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ತುಪ್ಪಸಕ್ಕರೆಯ ಕಾಲುವೆಯು ಹರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಹಾಲು ಮೊಸರು ಪಂಚಾಮೃತದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಅಭಿಷೇಕ ನಿರಂತರ ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ಅರ್ವಾವಸುವಿಗೆ ತಾನಿದ್ದಾಗ ನಡೆದಂತೆಯೇ ಅದ್ದೂರಿಯಿಂದ ನಡೆದ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಅಗ್ನ್ಯಾಗಾರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ. ದೂರದಿಂದಲೇ ಪರಾವಸು ನೋಡಿದ ಬರುತ್ತಲಿರುವ ತಮ್ಮನನ್ನು. ಇಷ್ಟು ಸಮರ್ಥರೀತಿಯಿಂದ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಪರಾವಸುವಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದ ಬೃಹದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜ. ಪರಾವಸು ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆ ಭೂಪಾಲ ತೆಗೆದು ಹಾಕುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪರಾವಸು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ನುಡಿದ.

ಪರಾವಸು:- ಮಹಾರಾಜ, ಅಕೋ ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು. ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಅರ್ವಾವಸು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪವನ್ನು ಗೈದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಈ ಯಜ್ಞ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ನಿನಗೆ ಈ ಸತ್ರಯಾಗದ ಫಲವೇ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ನೀನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ಯಾಗವೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಅರ್ವಾವಸುವನ್ನು ಈ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದ ಒಳಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸು.''

ಸಮ್ರಾಟ್ ಬೃಹದ್ಯುಮ್ನನು ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಪರಾವಸು ಪುರೋಹಿತನಿಗೆ ದಾಸಾನುದಾಸ. ಅವನ ಮಾತು ವೇದವಚನ ಇವನಿಗೆ. ತಕ್ಷಣವೇ ಆದೇಶ ನೀಡಿದ. ಅರ್ವಾವಸುವನ್ನು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯ ಹೊರ ಅಂಗಣದಿಂದಲೇ ಹೊರದೂಡಿಸಿದ ಸೇವಕರ ಕಡೆಯಿಂದ. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಋತ್ವಿಜರು ಕೂಡ ಬೆಂಬಲಿಸಿದರು ಪರಾವಸುವಿನ ಈ ಸೋದರ ನಿಷ್ಕಾಸನ ಕ್ರಮವನ್ನು.

ಯಜ್ಞಭೂಮಿಯಿಂದ ಹೊರತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅರ್ವಾವಸು ಮನದಲ್ಲಿ ಮಿಡುಕಲಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣನನ್ನು ನಿಂದಿಸಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಆದ ಅವಮಾನವನ್ನು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ನುಂಗಿಕೊಂಡು ವಿಜನ ವನಾಂತರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿಯ ವನಾಂತ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಆಚರಿಸಿದ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸನ್ನು. ಇವನ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ತೀಕ್ಷ್ಣ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ. ತಪಂಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ ಅರ್ವಾವಸುವಿನ ಎದುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಗೈದು ನುಡಿದ-

ಸೂರ್ಯ:- ಅರ್ವಾವಸು, ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸು ಹಿರಿದು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಅಖಂಡ. ಆಚಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಶುದ್ಧ. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ ಪರ್ಯಾಪ್ತ. ನಿನ್ನ ಶಿಕ್ಷಾ ದೀಕ್ಷೆಗಳು ಆದರ್ಶ. ಯಾಜ್ಞಿಕ ಕ್ರಿಯಾ ಕೌಶುಲ್ಯ ಅತುಲ್ಯ. ನೀನು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆ ತನ್ನ ಬೆಳಕು ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪರಾವಸುವು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದವ ಪರಾವಸು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನೀನು ಅವನ ಪಾಪ ಕಳೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಾವಸು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವ ಬದಲು ಕೃತಘ್ನನಾದ. ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸಿದ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನೀನು ನಿನ್ನ ಹಿರಿಯ ಸೋದರನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದಲೇ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಸರ್ವರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ವ್ಯವಹಾರ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗು ಎಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.''

ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನು ಹೀಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಎಲ್ಲ ಮಾನವರಲ್ಲಿಯೂ ಮುನಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ವಾವಸು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಮತ್ತು ಸಾಧು ಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನಿಗೆ 'ಬಯಸಿದ ವರವನ್ನು ಬೇಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಕನಿಷ್ಠನ ಜ್ಯೇಷ್ಠತೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ

ಅರ್ವಾವಸು:- ದೇವತಾಪುರುಷರೇ, ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರೆ ಮೃತನಾದ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿ ಬರಲಿ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗನೇ ತನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ನೆನಪು ಇರದಿರಲಿ. ಈ ದುರ್ಘಟನೆಯನ್ನು ಅವನು ಪೂರ್ಣ ಮರೆಯಲಿ.

ದೇವತೆಗಳು:- ತಥಾಸ್ತು, ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ವರ ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಕೇಳು.

ಅರ್ವಾವಸು:- ನನ್ನ ಅಣ್ಣ ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರ ವಾಗಲಿ. ಅವನಿಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಲಿ.

ದೇವತೆಗಳು:- ಮಹಾಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷುದ್ರಪಾಪಗಳು ಪರರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಿಂದ ನಾಶವಾಗುವವು. ಆದರೆ ಪಿತೃಹತ್ಯೆ, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯಂತಹ ಮಹಾಪಾಪಗಳು ನಿವೃತ್ತ ಆಗಬೇಕೆಂದರೆ ಹಂತಕನು ತಾನೇ ಸ್ವಯಂ ನಿಂತು ಕಠಿಣತರವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ಪರಾವಸುವಿನ ಉದ್ಧಾರವು ನೀನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಿಂದ ಆಗಲಾರದು.

ಅರ್ವಾವಸು:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ಹಾಗಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಉದ್ಧಾರ ಆಗುವದೆಂತು? ತಾವೆಲ್ಲರೂ ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲವೆ? ಕರುಣಾಶಾಲಿಗಳು. ತಾವು ಮೇಲಾಗಿ ಭೂತದಯಾ ಶೀಲರು. ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮೇಲೆ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ದಯದೋರಿರಿ. ಅವನ ಉದ್ಧಾರದ ಉಪಾಯ ಹೇಳಿರಿ. ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ನಾನು ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ದೇವತೆಗಳು:- ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಬಿನ್ನಹದ ಮೇರೆಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿ ನಿನಗೆ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ ಕೇಳು. ಪಾಪಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಿತೃಹತ್ಯೆ ಬಹಳ ಭೀಕರವಾದ ಪಾಪ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಿನ್ನ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮಹಾಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ ಕೇಳು. ದಕ್ಷಿಣಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ರಾಮಸೇತು ಮೋಕ್ಷದಾಯಕ. ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥವು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ, ಸುರಾಪಾನ, ಸುವರ್ಣ ಚೌರ್ಯ, ಗುರುಪತ್ನೀಗಮನ ಮುಂತಾದ ಮಹಾಮಹಾಪಾಪಗಳನ್ನು ಅಳಿದು ಬಿಡುವದು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾಮನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಬರುವ ಫಲ ಎಂದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮೋಕ್ಷ. ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ಪರಾವಸು ಆ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ತೊಳೆದು ಹೋಗುವದು ಅವನ ಪಿತೃಹತ್ಯಾ ಪಾಪ.''

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಅನಂತರ ಅರ್ವಾವಸು ಪರಾವಸುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತನಗೆ ಆದ ಸೂರ್ಯ ನಾರಾಯಣನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಿದ ಉದ್ಧಾರದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಪರಾವಸುವು ಸೋದರ ಅರ್ವಾವಸುವಿನೊಂದಿಗೆ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ.

ಇಬ್ಬರೂ ಸೋದರರು ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ರಾಮೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಗೈದು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಮರಳಿದರು. ದೇವತೆಗಳು ಅರ್ವಾವಸುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವರದಂತೆ ರೈಭ್ಯಮುನಿಯು ಪುನಃಜೀವಿತನಾಗಿ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈರ್ವರೂ ಸೋದರರು ಆಗಮಿಸಿ ದೇವತಾ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಯಮಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಮರಳಿಬಂದ ತಂದೆಯನ್ನು ವಂದಿಸಿದರು. ರೈಭ್ಯಮುನಿಯು ಮತ್ತೆ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಸೇತುತೀರ್ಥ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ರಾಮಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಗೈಯುತ್ತ ಸುಖದಿಂದ ಬಹುಕಾಲ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದನು.

ಸೂತ:- ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿಮಗೆ ಮನಗಾಣಿಸಿ ಕೊಡಲು ನರಿ ಹಾಗೂ ಕೋತಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಒಂದು ಸಂವಾದವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನರಿ ಹಾಗೂ ಮಂಗ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಸುದೈವದಿಂದ ಅವೆರಡಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸ್ಮರಣೆ ಇದ್ದಿತು. ಹಿಂದೆ ಆ ಶೃಗಾಲ ಹಾಗೂ ಮರ್ಕಟಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಘನಿಷ್ಠ ಮೈತ್ರಿ ಇದ್ದಿತು. ನರಿಯ ಹೆಸರು ರುದ್ರಭೂಮಿಷ್ಠ. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಮರ್ಕಟವು ರುದ್ರಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನರಿಯನ್ನು ನೋಡಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ನೆನಪನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿತು.

ಮರ್ಕಟ:- ನರಿಯೇ, ನೀನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಏನು ಭಯಂಕರ ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೆ? ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಸುಡುಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಂಧ ವಾಸನೆ ಬರುವ ಹೆಣಗಳನ್ನು ಹರಿದು ತಿನ್ನುವ ದುರವಸ್ಥೆಯು ನಿನಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು?

ನರಿ:- ವಾನರ, ನಾನು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವೈದಿಕ ಪಂಡಿತ. ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮಕಲಾಪಗಳ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವು ನನಗೆ ಇದ್ದಿತು. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಆಗ ವೇದಶರ್ಮ. ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಓರ್ವ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ಒಂದು ದಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿದ್ದೆ. ಅನಂತರ ಆ ದಾನ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು ಎಂಬ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ನನಗೆ ಬಂದಿತು. ಜಿಪುಣತನದಿಂದ ಆ ವೇದವಿದ್ವಾಂಸನಿಗೆ ಎಂದು ತೆಗೆದು ಇರಿಸಿದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ನಾನೇ ಬಳಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ಆ ಪಾಪದಿಂದ ನನಗೆ ಈ ನರಿಯ ಜನ್ಮ ಬಂದಿತು. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಹತ್ತು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ನಿಂದ್ಯವಾದ ನರಿಯ ಜನ್ಮವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿವೇಕಿಗಳಾದವರು 'ಕೊಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಇದು ನನ್ನ ಕತೆ ಇನ್ನು ನಿನಗೆ ಈ ಕೀಳು ಕೋತಿಯ ಜನ್ಮ ಬರಲು ಏನು ಕಾರಣ? ನಿನ್ನ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸು.

ವಾನರ:- ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ವೇದನಾಥ ಎಂದು ನನ್ನ ಹೆಸರು. ತಂದೆ ವಿಶ್ವನಾಥ. ತಾಯಿ ಕಮಲಾಲಯಾ, ನರಿಯೇ, ಕಳೆದ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಮಿತ್ರರೇ ಆಗಿದ್ದೆವು. ನಿನಗೆ ಅದು ಈಗ ನೆನಪಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದರ ನೆನಪು ಅಚ್ಚಳಿಯದೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಕಳೆದ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಓರ್ವ ಶಿಷ್ಟ ವಿಶಿಷ್ಟ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಕದ್ದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನನಗೀಗ ಈ ಕೀಳು ಕೋತಿಯ ಜನ್ಮ. ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದರೆ ಮೊದಲು ನರಕ. ನಂತರ ಈ ಮಂಗಜನ್ಮ. ವಿಷವು ಕುಡಿದವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವ ಅಪಹರಣವು ಸಮಗ್ರ ಕುಲವನ್ನೇ ನರಕದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯ ಹಾಕುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಓದಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಹಣವನ್ನು ಎಂದೂ ಅಪಹರಿಸಬಾರದು. ಅಂಥವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳವು ಮಾಡಿಯೇ ನಾನು ಈ ನಿಂದ್ಯವಾದ ಕೋತಿಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾತನೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಈ ನಿಂದ್ಯ ಯೋನಿಯಿಂದ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇರುವರೆ?''

ಹೀಗೆ ಆ ಶೃಗಾಲ ಹಾಗೂ ವಾನರ ಎರಡೂ ಮಾತುಕತೆ ಆಡುತ್ತಲಿದ್ದಾಗ ಸಿಂಧುದ್ವೀಪ ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ವಂದನೆಮಾಡಿ ಆ ನರಿ ಮಂಗಗಳು ಕೇಳಿದವು- ''ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾವು ಈ ಪಾಪಿ ಜನ್ಮದಿಂದ ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರಿ.

ಸಿಂಧುದ್ವೀಪ:- ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿರಿ. ಅದರಿಂದ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಮುಕ್ತರಾಗುವಿರಿ.

ಮುನಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ನಡೆದವು ಆ ಎರಡೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳು. ದಕ್ಷಿಣತೀರ್ಥದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದವು. ಸೇತುತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದವು. ಪಾಪಮುಕ್ತವಾದವು. ಆ ಪಾಪಿ ಯೋನಿಯಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತವಾದವು. ದಿವ್ಯ ದೇಹ ಧರಿಸಿದವು. ದೇವಲೋಕದ ವಿಮಾನಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ ಮಾಡಿದವು. ಅಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಾಸನ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಗೋದಾವರೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ದುರಾಚಾರಿ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಮಹಾಪಾಪಿಷ್ಠ ಆ ದುಷ್ಟ. ಪಂಚಮಹಾಪಾತಕಿಗಳ ಜೊತೆಗೇ ಅವನ ಒಡನಾಟ. ಅವರ ಸಂಗಸಹವಾಸಗಳಿಂದ ಅವನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ ಎಂದೋ ನಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವು ಕಳೆದುಹೋದ ಬಳಿಕ ಅವನನ್ನು ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಒಂದು ವೇತಾಳವು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತು. ವೇತಾಳದಿಂದ ಆವಿಷ್ಟನಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಅದರಿಂದ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪರವಶನಾಗಿ ದೇಶ ದೇಶ ತಿರುಗಿದ. ವನ ವನ ಅಲೆದ. ಹೀಗೆ ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಂಡಲೆಯುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ ಧನುಷ್ಕೋಟಿಗೆ ಬಂದ. ವೇತಾಳ ಹಿಡಿದ ಆ ದುರಾಚಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪರತಂತ್ರನಾಗಿ ಆ ವೇತಾಳದ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆಯೇ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ. ಅದರ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹಾಕಿದ ಕೂಡಲೇ ಆ ವೇತಾಳವು ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. ಅವನು ವಿಚಾರಿಸತೊಡಗಿದ. ''ಗೋದಾವರೀ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾನು ಈ ಸಮುದ್ರ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೆ? ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಅವನು ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯ ಬಳಿ ಇರುವ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಯೋಗಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೇಳಿದ.

ದುರಾಚಾರ:- 'ಭಗವನ್ ಗೋದಾವರೀ ತಟಾಕದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾನು ಈ ಸಮುದ್ರ ತಟಾಕಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಹೇಗೆ?

ದತ್ತಾತ್ರೇಯ:- ಮಹಾಪಾಪಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ನಿನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ ನಷ್ಟವಾದದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ವೇತಾಳವು ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು ನಿನ್ನನ್ನು. ಆ ವೇತಾಳವು ನಿನ್ನನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ತಂದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿತು. ಆ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮಹಾಪಾತಕಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕಮೂಲಕ ಬಂದ ನಿನ್ನ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ನಿನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟು ದಿನ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ವೇತಾಳವು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದಿತು. ಆಶ್ವೀನ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವಣ ವಿಧಿಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವನು ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ಅವನಿಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟು ವೇತಾಳನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಈಗ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ದರ್ಶನದಿಂದ ಅದರ ಆ ದುರ್ಯೋನಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿತು ಆ ವೇತಾಳ.

ಶ್ರಾದ್ಧಪಕ್ಷ ಮಾಡದವರೇ ಭೂತವೇತಾಳರಾಗುವರು

ಭಾದ್ರಪದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡದೇ ಇದ್ದವರು ವೇತಾಳರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಲಯಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಇಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಮೂವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆದು ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಭಾದ್ರಪದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಮಾರ್ಗಶಿರಮಾಸದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡುವ ಸಮಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾದ್ರಪದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಅಶ್ವೀನ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಗಳು ಅತ್ಯುತ್ತಮ. ಆಗ ಪ್ರತಿಪದೆಯ ತಿಥಿಯಂದು ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದವರ ಮೇಲೆ ಶಂಕರನೂ, ತೃತಿಯಾ ದಿನ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದವನ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಶಿವ ದೇವತೆಗಳೂ, ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ತೃತೀಯಾದಿಂದ ಚತುರ್ದಶಿಯವರೆಗೆ ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡುವವರಿಗೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಅಧಿಕಾಧಿಕ ಪುಣ್ಯಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು.

ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ ದಿನದಂದು ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದವನು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂದು ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡುವವರು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಕರೆದು ಭೋಜನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಂದು ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿಸುವವರು ಭಗವದನುಗ್ರಹ ಪಡೆದು ಸಾಯುಜ್ಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಭಾದ್ರಪದ ಹಾಗೂ ಆಶ್ವೀನ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಾತಾಪಿತೃ ಕುಲಗಳ ಹಿಂದಿನ ಹಿರಿಯರು ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಭಾದ್ರಪದ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷ ಸಪ್ತಮಿಯಿಂದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಯವರೆಗೆ ಅನುದಿನವೂ ಮೂರು ಮೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆದು ಸತ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮುಂದೆ ದ್ವಾದಶೀಯಿಂದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆವರೆಗೆ ಹೀಗೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ವೇದವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿ ಆಗುವಂತೆ ಊಟಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ ಎಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತ ಮೊದಲಾದ ಪಿತೃಗಳು, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಇದರಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವಣ ವಿಧಿಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಬೇಕು. ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಕುಲದ ಪಿತೃಗಳಂತೆ ತಾಯಿಯ ಕುಲದ ಮಾತಾಮಹಾದಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಭೋಜನ

ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣೆನೀಡಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣೆ ಇಲ್ಲದೇ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಎಂದೂ ಸಫಲವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಮಾತಾ ಪಿತೃಗಳ ಕ್ಷಯಾಹದ ದಿನ ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮರೆತು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹಣ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಬೇಡಿ ತಂದಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಸೂತಕ ಬಂದಾಗ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬಾರದು. ಸೂತಕ ನಿವೃತ್ತಿ ಆದಬಳಿಕ ಆಶ್ವೀನಮಾಸವು ಮುಗಿಯುವದರೊಳಗಾಗಿ ಎಂದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ಪಾರ್ವಣಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮಹಾಲಯಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಒಂಬತ್ತು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ತಂದೆ, ಅಜ್ಜ, ಮುತ್ತಜ್ಜರಿಗಾಗಿ ಮೂವರು, ತಾಯಿಯ ತಂದೆ, ಅಜ್ಜ ಮುತ್ತಜ್ಜರಿಗಾಗಿ ಮೂವರು, ವಿಶ್ವೇದೇವರಿಗಾಗಿ ಇಬ್ಬರು, ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ. ಹೀಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಅಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಂದೆಯ ಪಿತೃವರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ, ತಾಯಿಯ ಪಿತೃವರ್ಗಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬ, ವಿಶ್ವೇದೇವರಿಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ, ವಿಷ್ಣುವಿಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ವರಣಮಾಡಬೇಕು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸದಾಚಾರಿಗಳೂ, ವೇದಪಂಡಿತರೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಖೊಟ್ಟ ಸ್ವಭಾವದ ದುಷ್ಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ವರಣ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಘಾತ ಆಗುವದು. ಪಿತೃಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧ ಅಥವಾ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಬರುವದು.

ಧರ್ಮರಾಜನು ವನವಾಸದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಸಮರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾದನು. ವಶಿಷ್ಠ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಲು ಈ ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದಲೇ ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧ ಅರ್ಥಾತ್ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.'' ಕಳೆದ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೆವ್ವವು ಪ್ರವಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತಷ್ಟೆ? ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕ ಅದು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವೇದನಿಧಿ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಮಹಾತ್ಮಾ ಭರದ್ವಾಜರ ಪುತ್ರನಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕುಶಸ್ಥಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಹಾಲಯಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪಿತೃಗಳ ಶಾಪ ತಟ್ಟಿ ವೇತಾಳವಾಗಿದ್ದನು.

ದುರಾಚಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ದುರ್ದೈವಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ನೀನು ಕೂಡ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಷಡ್ರಸಗಳ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸು. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಪಾಪಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಬೇಡ. ಬೇಗನೇ ನಿನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗು.''

ಯೋಗೀಶ್ವರನಾದ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ದುರಾಚಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ದತ್ತಾತ್ರೇಯನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವನು ಶ್ರಾದ್ಧಪಕ್ಷ ಮತ್ತು ಇತರ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಪಾಲನಮಾಡುತ್ತ ಪಾಪಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಭಗವದಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಅವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರಕಿತು.

ಕ್ಷೀರ ಕುಂಡದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಸೂತ:- ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದ ನಿವಾಸಿಗಳೇ, ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಿಂದ ಧನುಷ್ಕೋಟಿಯವರೆಗೆ ಇರುವ ಇಪತ್ನಾಕು ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಈ ವರೆಗೆ ಬಿತ್ತರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಯಾವುದನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಲು ಬಯಸುವಿರಿ?

ಮುನಿಗಳು:- ''ಚಕ್ರತೀರ್ಥದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕ್ಷೀರ ಕುಂಡದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ನಮಗೆ ದಯಮಾಡಿ ತಿಳಿಸಿ.''

ಸೂತ:- ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ, ದೇವೀಪುರದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ತುಸು ಅಂತರದಲ್ಲಿಯೇ 'ಫುಲ್ಲಗ್ರಾಮ' ಎಂಬ ಊರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಈ ಫುಲ್ಲಗ್ರಾಮದಿಂದಲೇ ಈ ಸಮುದ್ರ ಸೇತುವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದು. ಈ ಫುಲ್ಲಗ್ರಾಮವು ಒಂದು ಪುಣ್ಯತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಕ್ಷೀರ ಕುಂಡ ಇರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಈ ಕ್ಷೀರ ಕುಂಡದ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿ. ಇದರ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಭಗವದ್‌ಜ್ಞಾನ. ಕೀರ್ತನದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹ.

ಹಿಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ಫುಲ್ಲಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮುದ್ಗಲ ಎಂಬ ಮಹರ್ಷಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ. ಆ ಮಹಾಮನೀಷಿ ಒಂದು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಅಂಥ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಹರಿಪ್ರೀತಿಯ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಏನು ಹಂಬಲ ಇದ್ದೀತು? ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಆ ನಿಷ್ಕಾಮ ಹೋಮದಿಂದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ. ಗರುಡಾರೂಢನಾಗಿ ನಾಕು ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಂಖಚಕ್ರಾದಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಧರಿಸಿ ನಿಂತ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಬಾಯ್ತುಂಬ ಹೊಗಳಿದ ಮುದ್ಗಲ ಮುನಿ.

ಮುದ್ಗಲ:- ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ, ವಿಷ್ಣುರೂಪದಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ, ಶಿವರೂಪದಿಂದ ಈ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ''ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ತೇ ನಮೋ ನಮಃ'' ಮೀನ, ಆಮೆ, ಹಂದಿ, ಸಿಂಹ, ಕುಳ್ಳವಟು, ಕೊಡಲಿ ಪಿಡಿದ ಭಾರ್ಗವ, ಕೋದಂಡರಾಮ, ದನಗಾಹಿ ಕೃಷ್ಣ, ವಿಜ್ಞಾನಾತ್ಮ ಬುದ್ಧ, ಶೂರಕಲ್ಕಿ ಮುಂತಾಗಿ ಹತ್ತು ಅವತಾರಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರವಾಗಿ ನಿಂತ ದುಷ್ಟದೈತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಮಾಡುವ ಜಗದೀಶ್ವರಾ, ನಿನಗೆ ವಂದನೆ. ನಾನು ನಾಚಿಕೆಗೆಟ್ಟ ಕ್ರೂರ ಕೃಪಣ ಪ್ರಾಣಿ. ಪರಸ್ತ್ರೀ ಪರಧನಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಚಾಡಿ ಕೋರತನ, ಡಂಭಾಚಾರ, ಹಿಂಸಾಚಾರಗಳು ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ನಾನು ಮಾಡದ ಪಾಪಗಳಿಲ್ಲ. ಆಚರಿಸದ ದುರಾಚಾರವಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀನೇ ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸು. ಜಗದೋದ್ಧಾರಕ, ನಿನಗೆ ಅನಂತ ಪ್ರಣಾಮ.''

ಮುದ್ಗಲ ಮಹರ್ಷಿಯ ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರಸನ್ನನಾದ. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞದ ಫಲವು ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ರೂಪದಿಂದ ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಂತುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಒಲಿದು ಬಂದ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಮುದ್ಗಲ ದಂಪತಿಗಳು ಆಸನವಿತ್ತರು. ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯಜ್ಞದ ಪುರೋಡಾಶವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ಮುದ್ಗಲ ದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೀಡಿದ

ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಆನಂದದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ. ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದ. ಭಗವದರ್ಪಿತವಾದ ಆ ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನ ಭೋಜನದಿಂದ ಅಗ್ನಿಸಹಿತರಾಗಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಂತೃಪ್ತರಾದರು. ಋತ್ವಿಜ, ಯಜಮಾನ, ಪುರೋಹಿತ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕ, ಸದಸ್ಯ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತೇ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿ ಭುಕ್ತವಾದ ಆ ಯಜ್ಞಾನ್ನದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವರಬೇಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮುದ್ಗಲ:- ''ಪ್ರಭು, ನೀನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಬಳಿಕ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಏನು ಬೇಕಾಗಿದೆ? ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಿಶ್ಚಲ ನಿಷ್ಕಪಟ ನಿಷ್ಕಂಟಕ ನಿಷ್ಕಾಮ ಭಕ್ತಿಯು ನಿರಂತರ ಇರಲಿ. ಇದು ನನ್ನ ಮೊದಲನೆಯ ವರ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ನಾನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸಂಜೆ ಮುಂಜಾವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಭೂತನಾದ ಅಗ್ನಿನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನಿಂದ ಹರಿ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಿಂದ ಹೋಮವನ್ನು ನೀನೇ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.''

ಹಾಲಿನಹೊಂಡ, ಹೋಮ ಅಖಂಡ

ಮುದ್ಗಲನ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಸರೋವರವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿಸಿದ. ಅದರ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಅನಂತರ ಮಧುಸೂದನನು ಕಾಮಧೇನುವನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ. ವಿಷ್ಣು- ''ದೇವ ಗವಿಯಾದ ಸುರಭಿಯೇ. ನನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗಾಗಿ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಿಂದ ಹೋಮಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದಾನೆ ಈ ಮುನಿ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಸಾಯಂಕಾಲ ಪ್ರಾತಃಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ನಿನ್ನ ಹಾಲಿನಿಂದ ಈ ಸರೋವರವನ್ನು ತುಂಬಿಬಿಡು.''

ಹೀಗೆ ದೇವಲೋಕದ ಸುರಭಿಧೇನುವಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡಿ ಆ ಮುಕುಂದನು ಮುದ್ಗಲ ಮುನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಅದೃಶ್ಯನಾದ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕಾಮಧೇನುವು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮುಂಜಾನೆ ಸಂಜೆ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಆ ಹೊಕ್ಕರಣೆಯ ತುಂಬ ಹಾಲು ತುಂಬಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮುದ್ಗಲ ಮುನಿಯು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಆ ಗೋ ಕ್ಷೀರದಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ನೀಡಿ ಹಾಲಿನಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಕ್ಷೀರ ಸರೋವರ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಕ್ಷೀರ ಕುಂಡ ಎಂತಲೂ ಆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ನೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಇದ್ದು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಎರಡೂ ಹೊತ್ತು ಪ್ರಾತಃಸಾಯಂ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರಾಹುತಿಯಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡುತ್ತಾ ಆ ಮುದ್ಗಲ ಮುನಿಯು ಈ ಫುಲ್ಲಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಆ ಮುನಿಯು ಮರಣಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತಿಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಾಯುಜ್ಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಧನ್ಯನಾದನು.

ಕಪಿತೀರ್ಥದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ದುರ್ಯೋನಿಯಿಂದ ರಂಭಾಘೃತಾಚಿಯರ ಉದ್ಧಾರ

ಸೂತ:- ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಾನರರೂ ಕೂಡಿ ಸೇತು ಮೂಲವಾದ ಗಂಧಮಾದನ ವಿಪಿನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೀರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಪಿತೀರ್ಥ

ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ಆ ಕೋತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವು. ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ''ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಭು, ನೀನು ಕೂಡ ವರವನ್ನು ನೀಡು'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದವು. ಅವರ ವಿಜ್ಞಪ್ತಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ನುಡಿದ ''ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಗಂಗಾ, ಪ್ರಯಾಗ ಹಾಗೂ ಸರ್ವತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯ ಲಭಿಸಲಿ. ಕಪಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಕಪಿ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಲಿ.'' ಹೀಗೆ ಎರಡು ವರಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿದವರಿಗೆ ನರಕಭಯವಿಲ್ಲ. ಬಡತನ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾಪಗಳ ಲೇಪವಿಲ್ಲ.

ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ ಅಡಿಗೆ ಹಗೆತನಕ್ಕೆ ಮೂಲ

ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದ ಕಥೆ. ಕೌಶಿಕ ವಂಶದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ದೊಡ್ಡ ದೊರೆ. ಒಂದು ದಿನ ದೇಶಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತ ವಶಿಷ್ಠರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು ಅವರ ರಾಜ ಪರಿವಾರ. ವಶಿಷ್ಠ ಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅದ್ದೂರಿಯ ಆತಿಥ್ಯ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಆ ಎಲ್ಲ ಸೈನಿಕ ಬಳಗಕ್ಕೆ. ಆಶ್ರಮದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವಲೋಕದ ಕಾಮಧೇನು. ಬೇಡಿದ ಪಕ್ವಾನ್ನ, ಬಯಸಿದ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಗಳು ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪರ್ಯಾಪ್ತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ರಾಜ ಪರಿವಾರದವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ. ಆದರೆ ರಾಜ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ಕೌತುಕ. ಅದರೊಟ್ಟಿಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಹಸುವಿನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು. ಅದನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಶಿಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಯಾಚನೆ. ಅವರಿಂದ ನಕಾರ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಂದ ಬಲಾತ್ಕಾರ. ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲೆ. ಅದು ಬರಲು ಒಪ್ಪದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಎಳೆದಾಟ. ವಶಿಷ್ಠರ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಡಲು ಒಪ್ಪದ ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಕೊಸರಾಟ. ಕ್ರೂರ ರಾಜಪರಿವಾರದವರು ಬಿಡದೇ ಎಳೆಯತೊಡಗಿದಾಗ ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಕೋಪ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಸೇನೆಯ ಪ್ರತೀಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮ್ಲೇಂಛಪಡೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆ. ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಕುಮಾರರಾದ ವೀರ ಮ್ಲೇಂಛರಿಂದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಪ್ರಚಂಡ ಸೇನೆಯ ಪರಾಜಯ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಸೋಲು. ಅವಮಾನ. ನಿರುಪಾಯವಾಗಿ ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು. ಅತ್ಯುಗ್ರವಾದ ಕೌಶಿಕನ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರ ಸುಪ್ರಸನ್ನ. ವರರೂಪವಾಗಿ ಶಂಕರನಿಂದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ಘೋರವಾದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿ.

ಬ್ರಹ್ಮತೇಜ ರಾಜತೇಜಗಳ ಹೋರಾಟ

ಪುನಃ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಂದ ವಶಿಷ್ಠರ ಆಶ್ರಮದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ. ಶಿವನಿಂದ ಲಬ್ಧವಾದ ಎಲ್ಲ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ವಶಿಷ್ಠರ ಮೇಲೆ. ಆದರೂ ವಶಿಷ್ಠರು ನಿರ್ವಿಕಾರ. ನಿಷ್ಕೋಪನಿಷ್ಪಾಪ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಂದ ಮಹಾತ್ಮ ಮುನಿಗಳ ಮೇಲೆ ಘೋರಾಯುಧ ಪ್ರಹಾರ. ವಶಿಷ್ಠರು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ವಿಕಾರ. ಮತ್ತು ನಿಷ್ಪ್ರತೀಕಾರ. ಇದು ಮತ್ತಷ್ಟು ಕೆರಳಿಸಿತು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರನ್ನು.

ಕೊನೆಗೆ ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು. ಅದನ್ನೂ ಕೂಡ ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ವಶಿಷ್ಠರು ತಮ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡದಿಂದ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವು ಕೂಡ ವಶಿಷ್ಠರ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡದ ಮುಂದೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲ

ತನ್ನ ಅಸ್ತ್ರಗಳಂತೆ ವಿಫಲವಾದದನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕೋಪ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ. ಆದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಪಮಾನ. ಇವೆರಡಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ರೊಚ್ಚು. ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು, 'ಧಿಗ್ಬಲಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಬಲಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜೋ ಬಲಂ ಬಲಂ' ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರ ತಾನಾಗಿಯೇ ಹೊರಬಂದಿತು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಬಾಯಿಂದ. ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುರಿದು ಹಾಕಿದರು. ಉಟ್ಟ ತೊಟ್ಟ ರಾಜವೇಷಭೂಷಣ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದರು. ಮನೆಮಾರು ತೊರೆದರು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಬಲವನ್ನು ಜರಿದರು. ನಾಡು ಬಿಟ್ಟರು. ಕಾಡು ಸೇರಿದರು. ವಿಜನ ವನಾಂತದ ಏಕಾಂತ. ಅಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಘೋರ ತಪಸ್ಸು. ಕೌಶಿಕೀ ನದಿಯ ಪುಣ್ಯ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಸಾಗಿತು ಆ ಉಗ್ರ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ. ಊಟ ಇಲ್ಲ ನೋಟ ಇಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಮುನಿಯ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿ. ಶ್ವಾಸವೂ ಕೂಡ ಅವರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ. ಈ ಘೋರ ಕೌಶಿಕನ ತಪಸ್ಸು ಕಂಗೆಡಿಸಿತು ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು. ಅವನು ರಂಭೆಯನ್ನು ಕರೆದ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ತಪೋಭಂಗ ಮಾಡು ಎಂದು ಆದೇಶ ನೀಡಿದ.

ಹೈಮಾಚಲದ ಉತ್ತುಂಗ ಶೈಲ ಶೃಂಗದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರಾಂಗನೆಯ ಅವತರಣ. ಕಾಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಚೈತ್ರ ಚುಂಬನ. ಮರವಟ್ಟ ಮರಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಂಜೀವಿನಿ ಸ್ಪರ್ಶ. ಕುಡಿ ಮಿಡಿಗಳ ದಾಂಗುಡಿ. ಕಣ್ಣು ಚೆಲ್ಲಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚೈತ್ರದ ಚೆಲುವಿನ ಚಿತ್ತಾರ. ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಇಂಚರ. ತಳಿರುಗಳ ತೋರಣ. ದುಂಬಿಗಳ ಬಂಚರ. ತಂಗಾಳಿಯ ತಂಪಿಂಪು. ಬನವನಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಗಂಪು. ಸಮಗ್ರ ಹಿಮವನದ ತುಂಬ ಚೈತ್ರದ ಚಿಗುರು. ಹೂಗಳ ಹೊಗರು.

ಇಂಥ ಸ್ವಪ್ನ ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ರಮಣೀಯ ನೈಸರ್ಗೀಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ರಂಭೆಯ ಆಗಮನ. ತನ್ನ ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಾವಭಂಗಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ವಿಲಾಸ ವಿಭ್ರಮಗಳಿಂದ ಸಂಗೀತ ನಾಟ್ಯಗಳಿಂದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಮನ ಮರಳು ಮಾಡುವ ಎತ್ತುಗಡೆ. ಈ ಶೃಂಗಾರ ಚೇಷ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು ಆ ತಪಸ್ವೀ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಸೋತು ಅವರು ಪಾಠ ಕಲಿತಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸಲ ಅವರು ಈ ಸಗ್ಗದ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣಿನ ಒನಪು ಮೈಯ್ಯಾರಗಳಿಗೆ ಮನಸೋಲಲಿಲ್ಲ. ಮನ ಬಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಶೃಂಗಾರ ಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಂದ ತಪೋಭಂಗಮಾಡಲು ಬಂದ ಆ ಸುರಾಂಗನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಕೋಪ ಕೆರಳಿತು- ''ರಂಭೆ, ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಭಂಗ ಮಾಡಲು ಬಂದ ನೀನು ಹತ್ತು ಲಕ್ಷ ವರ್ಷ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬೀಳು'' ಎಂದು ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟರು.

ರಂಭೆ ಸೋತರೂ ಅವಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದ ಇಂದ್ರ ಗೆದ್ದಿದ್ದ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಾಮ ಅರಳದಿದ್ದರೂ ಕೋಪ ಕೆರಳಿತ್ತು. ಕಾಮದಿಂದ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೋಪದಿಂದ ಅವನ ತಪಸ್ಸು ಹಾಳಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಂತಸ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ಸಂತಾಪ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಕಲಹ ಕೇಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಆ ರಂಭೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬೀಳುವುದು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಪಟ್ಟ

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ. ಕಾಮವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಕೋಪದ ಕಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಬಿದ್ದೆ ಎಂಬ ಅನುತಾಪ. ಮತ್ತೆ ತಪಸ್ಸಿಗೆ 'ಹರಿ ಓಂ'. ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಅತ್ಯುಗ್ರ ತಪಸ್ಸು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಂಯಮದ ಕಟ್ಟು. ಮನಸ್ಸು ಪೂರ್ಣ ಧ್ಯಾನಾಧೀನ. ಹೀಗೆ ಸಾವಿರ

ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸಮಾಧಿ. ಆ ತಪಸ್ಸಿನ ಕಾವಿಗೆ ಕರಗತೊಡಗಿತು ಅಂತರಿಕ್ಷದ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಂಡಲ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಕೌಶಿಕರಿಗೆ. ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿತ್ವ ಪ್ರದಾನ. ಅದಕ್ಕೆ ವಶಿಷ್ಠರಿಂದಲೂ ಅನುಮೋದನೆ. ಹೀಗೆ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟ. ತಪಸ್ಸಿದ್ಧಿಯ ತುಟ್ಟ ತುದಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ. ವಿಶ್ವವಂದ್ಯ ವಿಭೂತಿ ಪುರುಷನಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ. ಮಹರ್ಷಿಯು ನಿಂತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಕೌಶಿಕೀ ತೀರದ ಹೈಮಾಚಲದ ಆ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮವು 'ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಿತು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲಕಾಲದ ಬಳಿಕ ಅದೇ ಕೌಶಿಕೀ ತೀರದ ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶ್ವೇತಮುನಿಯು ದೀರ್ಘಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದ. ತಪಸ್ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಆ ಶ್ವೇತಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಒಂದು ದಿನ 'ಅಂಗಾರಕಾ' ಎಂಬ ಕ್ರೂರ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ಬಂದಿತು. ಮಲ, ಮೂತ್ರ, ರಕ್ತ ಕೀವುಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಮದ ಅಂಗಳದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚೆಲ್ಲಿತು. ಶ್ವೇತಮುನಿಯ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯಿಂದ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ತೊಡಗಿತು. ಅದರಿಂದ ಶಾಂತನಾದ ಶ್ವೇತಮುನಿಗೂ ಚಿಂತೆಹತ್ತಿತು. ತಾವು ತಪಸ್ಸಮಾಧಿಗೆ ಕುಳಿತ ತಾಣದ ಸುತ್ತಲೂ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಎರಚಿ, ನೆತ್ತರಿನ ಓಕುಳಿಯಾಡುತ್ತಿರುವ ಆ ರಕ್ಕಸಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸುವದು ತಿಳಿಯದಾಯಿತು.

ಕೊನೆಗೆ ಆ ಮುನಿಯು ಹಿಂದೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಶಾಪದಿಂದ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬಿದ್ದ ರಂಭೆಯನ್ನೇ ವಾಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಮುನಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಆ ರಂಭಾ ಶಿಲೆಯು ವಿಘ್ನಮಾಡ ಬಂದ ಅಂಗಾರಕ ರಾಕ್ಷಸಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಚತುರಮತಿಯಾದ ಆ ದೈತ್ಯಾಂಗನೆಯು ಚಪಲತೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡತೊಡಗಿದಳು. ಮುನಿಯಿಂದ ಮಂತ್ರ ಪ್ರಯೋಗ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ರಂಭಾ ಶಿಲೆಯು ವಾಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಪಲಾಯನಮಾಡುವ ಆ ರಾಕ್ಷಸಿಯನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಾಣ ಭಯದಿಂದ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಓಡುತ್ತಿರುವ ಆ ರಕ್ಕಸಿಯು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಪಲಾಯನ ಗೈಯುತ್ತ ಸಮುದ್ರತೀರದ ಸೇತುಬಂಧ ಕಪಿತೀರ್ಥವರೆಗೂ ಓಡಿ ಬಂದಿತು. ಸಾಯುವ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಕಪಿತೀರ್ಥದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ ಮುನಿಯಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿತವಾದ ಆ ರಂಭಾಶಿಲೆ. ಕಪಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮೇಲೆ ಎದ್ದ ಆ ಅಂಗಾರಕ ದೈತ್ಯಾಂಗನೆಯ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು ವಾಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಆ ರಂಭಾ ಪಾಷಾಣ. ಆ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಯ ಆಘಾತದಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮರಣ ಹೊಂದಿತು. ಆ ರಂಭಾ ಶಿಲೆಯು ಕಪಿತೀರ್ಥದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ತಾನೂ ನಡುನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿತು. ಕಪಿತೀರ್ಥದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆಂದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆ ಹೆಬ್ಬಂಡೆಗೆ ಕಲ್ಲಿನ ರೂಪ ಹೋಗಿ ಮೊದಲಿನ ರಂಭಾರೂಪವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಅವಳನ್ನು ಕರೆಯಲು ಸಪ್ಪಳಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿತು ಸುರಪುರದ ವಿಮಾನ. ಕಪಿತೀರ್ಥದ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ವಿಮಾನಾರೋಹಣ ಮಾಡಿದಳು ಆ ರಂಭಾರಮಣಿ. ಅಮರಾವತಿಯ ನರ ನಾರಿಯರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಭೂಲೋಕದ ಈ ಕಪಿತೀರ್ಥದ ಆತ್ಮಾನುಭೂತವಾದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಶ್ವೇತಮುನಿಯ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಬಂದ ಆ ರಕ್ಕಸಿಯೂ ಹಿಂದೆ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತಳಾದ ಅಪ್ಸರೆಯೇ. ಅವಳು ಹೆಸರು ಘೃತಾಚಿ. ರಾಕ್ಷಸಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಆ ಘೃತಾಚಿಯು ಶ್ವೇತಮುನಿಯ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಒಡ್ಡಲು ಹೋಗಿದ್ದಳು ಅವನು ವಾಯುವ್ಯಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ತೂರಿ ಒಗೆದ ರಂಭಾ ಶಿಲೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಕಪಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದಳು. ಉಸಿರು ಗಟ್ಟುವುದೆಂದು ಮೇಲೆದ್ದಾಗ ಆ ರಂಭಾಪಾಷಾಣವು ತಲೆಗೆ ತಾಕಿ ಆ ಕಪಿತೀರ್ಥದ ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮರಣ ಹೊಂದಿ ಬಿದ್ದಳು. ಆ ಪುಣ್ಯೋದಕದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಉದ್ಧೃತ ಳಾದಳು. ಆ ರಕ್ಕಸಿಯು ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಘೃತಾಚಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕಪಿತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ವಂದನೆಗೈದು ವಿಮಾನಾರೂಢಳಾಗಿ ಅಮರಾವತಿಗೆ ನಡೆದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಸೇತು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಪಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಾನ ಹಾಗೂ ರಾಮೋಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆ

ಸೂತ:- ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಒಂದು ಸಲ ನೋಡಿದವರು ಶಂಕರನ ಸಾಯುಜ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನ. ಎಲ್ಲ ಮಹಾತೀರ್ಥಗಳ ಸನ್ನಿಧಿ. ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ರಾಮೇಶ್ವರನ ಸ್ಮರಣಕೀರ್ತನಗೈಯುವದರಿಂದ ಪಾಪ ಪಟಲದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ. ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀರಾಮ ಪ್ರಭು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ತಾನು ಲೋಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಶಿವಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದ ರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ 'ರಾಮೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ರಾಮೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವರ ಜನ್ಮ ಸಫಲ. ಪಾಪ ಪ್ರಣಷ್ಟ.

''ದಶವರ್ಷೈಸ್ತು ಯತ್‌ಪುಣ್ಯಂ ಕ್ರಿಯತೇ ತು ಕೃತೇ ಯುಗೇ।
ತ್ರೇತಾಯಾಮೇಕವರ್ಷೇಣ ತತ್ ಪುಣ್ಯಂ ಸಾಧ್ಯತೇ ನೃಭಿಃ॥
ದ್ವಾಪರೇ ತಚ್ಚ ಮಾಸೇನ ತದ್ದಿನೇನ ಕಲೌ ಯುಗೇ।
ತತ್ಫಲಮ್ ಕೋಟಿ ಗುಣಿತಂ ನಿಮಿಷೇ ನಿಮಿಷೇ ನೃಣಾಂ॥
ನಿಸ್ಸಂದೇಹಂ ಭವೇದೇವಮ್ ರಾಮನಾಥ ವಿಲೋಕಿನಾಂ॥''

ಸತ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಪರಿಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಸಾಧಿಸಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದಲೇ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅಷ್ಟೇ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷ, ಕೃತಯುಗದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಪರಿಶ್ರಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಒಂದು ದಿನದ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ರಾಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಒಂದೊಂದು ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷಕ್ಕೂ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತ ಕೋಟಿ ಪಟ್ಟು ಮಿಗಿಲಾದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಭಕ್ತರು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಸಾಟಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಇತಿಮಿತಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಉರಿಯುವ ಅಗ್ನಿಯು ಒಣಗಿದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ರಾಶಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಅದೇ ತೆರನಾಗಿ ರಾಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನವು ಮಾನವರ ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡಿ ಹಾಕುತ್ತದೆ.

ರಾಮೇಶ್ವರನ ಎಂಟು ಬಗೆಯ ಸೇವೆ

ರಾಮೇಶ್ವರನ ಮಹಾಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾನವರು ಎಂಟು ವಿಧದಿಂದ ಭಕ್ತಿಭಾವವನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬಹುದು ೧) ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುವುದು. ೨) ರಾಮೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳಿಂದ ನೋಡುವುದು ೩) ರಾಮೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತರ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವದು. ೪) ರಾಮೇಶ್ವರನ ಸಲುವಾಗಿ ತನ್ನ ದೈಹಿಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೀಸಲಾಗಿ ಇಡುವದು. ೫) ರಾಮೇಶ್ವರನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಮತ್ತು ಕಥಾ ಶ್ರವಣವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಮಾಡುವುದು ೬) ರಾಮೇಶ್ವರನ ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಯ ಉದ್ರೇಕದಿಂದ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪ ಉದುರಿಸುವದು ಮೈಯಲ್ಲಿ ರೋಮಾಂಚನ, ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಗದ್ಗದಕಂಠ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಆರ್ದ್ರತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವದು. ೭) ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗವನ್ನು ನಿರಂತರ ಸ್ಮರಣಮಾಡುವದು. ೮) ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋಗಿ ಇಡೀ ಜೀವನವನ್ನು ರಾಮೇಶ್ವರ ಸ್ಮರಣಕ್ಕೆ ಮುಡುಪಾಗಿ ಇಡುವುದು.

ಈ ಅಷ್ಟವಿಧವಾದ ರಾಮೇಶ್ವರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಇರಲಿ. ಮ್ಲೇಂಛನೇ ಇರಲಿ, ಅಂತ್ಯಜನೇ ಇರಲಿ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೂ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಶ್ರವಣ, ಮನನ, ನಿದಿಧ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಲಭಿಸಬಹುದಾದ ಮೋಕ್ಷವು ಅಂತ್ಯಜಾದಿ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣಜಾತಿ, ಜನಾಂಗದವರಿಗೆ ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುವ ಏಕೈಕ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ರಾಮೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗದ ದರ್ಶನ. ಋಷಿಮುನಿಗಳಿಗೆ ಅಖಂಡ ತಪಸ್ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ದೊರಕುವ ಸದ್ಗತಿಯು ಈ ರಾಮೇಶ್ವರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ದೊರಕುವದು. ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದ ಮನುಷ್ಯನ ದರ್ಶನಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಮಾನವನ ಪಾಪಗಳು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಮೂರು ಸಲ ರಾಮನಾಥ ಅಥವಾ ರಾಮೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಚ್ಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ಆ ದಿನ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

''ರಾಮನಾಥ ಮಹಾದೇವ ಮಾಂ ರಕ್ಷ ಕರುಣಾನಿಧೇ ।
ಇತಿ ಯಃ ಸತತಂ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಕಲಿನಾಸೌ ನ ಬಾಧ್ಯತೇ ॥

ಕರುಣಾನಿಧಿಯಾದ ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಮೇಶ್ವರಾ, ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ಎಂದು ಆ ಮಹಾದೇವನಲ್ಲಿ ಮೊರೆ ಇಟ್ಟವನನ್ನು ಕಲಿಯು ಎದಿಗೂ ಬಾಧಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ರಾಮೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡುವಾಗ ರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯ, ಚಮಕ, ಪುರುಷಸೂಕ್ತ, ತ್ರಿಸುಪರ್ಣ, ಪಂಚಶಾಂತಿ, ಪವಮಾನ ಸೂಕ್ತ ಮುಂತಾದ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವವರು ಎಂದೂ ನರಕದ ನಿಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಿಂದ ಕ್ಷೀರಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸುವವರು ಶಿವಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮೊಸರಿನಿಂದ ದಧಿಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವವರು

ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೂ, ತೆಂಗಿನ ಹಾಲಿನಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸುವವರು ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೂ, ಶುದ್ಧೋದಕದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸುವವರು ವರುಣ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಮರಣಾನಂತರ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವರು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಲಿ, ಸ್ನಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮಸೇತು ರಾಮೇಶ್ವರ ಎಂದು ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡಿದರೂ ಸಾಕು. ಅವರಿಗೆ ಸೇತುಸ್ನಾನದ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಶಿಯಿಂದ ತಂದ ಗಂಗಾ ಜಲದಿಂದ ರಾಮೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದವರನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಶಂಕರನು ಆದರಿಸಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ರಾಮೇಶ್ವರನ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನ, ವಂದನ, ಕೀರ್ತನ, ಚಿಂತನ, ಸ್ತವನ ಮುಂತಾದ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಸೇವೆ ಹಾಗೂ ಆರಾಧನೆಗೈಯುವವರು ತಮ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಭೀಕರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಸುಖ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಭವಿಸಿ ಮರಣಾನಂತರ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ರಹಿತವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಈ ರಾಮೇಶ್ವರ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದವರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದವರು ರಾಮೇಶ್ವರನ ಸೇವೆಯ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ

ಶೌನಕಾದಿ ಋಷಿಗಳು:- ಸೂತ ಪುರಾಣಿಕರೇ, ದಶರಥ ಕುಮಾರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೇತುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಸೂತ ಪುರಾಣಿಕ:- ರಾವಣನು ಮಾಯಾ ಮೃಗದ ಕಪಟದಿಂದ ಮಾರೀಚನ ಮುಖಾಂತರ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಪಂಚವಟಿಯ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ದು ಸೀತೆಯನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ದ. ಮಾರೀಚನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಮರಳಿ ಪರ್ಣ ಕುಟೀರಕ್ಕೆ ಬಂದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಣದೇ ಕಂಗಾಲಾದರು. ಜಟಾಯು ಪಕ್ಷಿಯಿಂದ ಸೀತೆಯ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿದು, ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಸುಗ್ರೀವನ ಸಖ್ಯ ಬೆಳಿಸಿ ಅವನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಪಿ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಹೇಂದ್ರಗಿರಿಗೆ ಬಂದರು.

ಮುಂದೆ ನಲ ಮುಂತಾದ ವಾನರರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟಿ ಸುಗ್ರೀವ ಹನುಮಂತ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಪ್ರಚಂಡ ವಾನರ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿದ. ಅಂದು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ತಿಥಿ. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಸುವೇಲ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಲಂಕೆಯ ಅರಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಸುಗ್ರೀವನ ಸಾಹಸ

ಇತ್ತ ರಾವಣನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಅರಮನೆಯ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಸೇತುಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸಾಗರವನ್ನು ಲಂಘಿಸಿಬಂದ ರಾಮನ ಸೇನಾಸಾಗರವನ್ನು ಕೌತುಕದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದ. ಸುವೇಲ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ರಾಮಚಂದ್ರನೊಡನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸುಗ್ರೀವನು ಲಂಕೆಯ ರಾಜಭವನದ ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡ ರಾವಣನನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿದ. ಮೊದಲೇ ಕಪಿ. ರಾವಣನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಮೈ ಉರಿದುಹೋಯಿತು. ಸುವೇಲ

ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಲಂಕೆಯ ಮಹಡಿಗೆ ಟಣ್ಣನೇ ಜಿಗಿದ. ರಾವಣನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಕಿರೀಟಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಒದ್ದ. ಅದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ರಾಕ್ಷಸರಾಜನಿಗೆ ಅಮಂಗಳವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿತು. ಮುಂದೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ರಾಮ-ರಾವಣರ ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಹೋರಾಟ. ಶ್ರೀರಾಮನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಲ ತುಂಬಿದ ವಾನರವೀರರು ಲಂಕೆಯ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲ ಮರ, ಬಂಡೆ, ಕಲ್ಲು, ಹಲ್ಲು ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು, ಬಡೆದು, ಪರಚಿ, ತಿವಿದು, ಸೀಳಿ ಸಾಯಬೀಳಿಸಿದರು. ರಾವಣನ ಸೇನೆ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಾಗೂ ವೀರಹನುಮಂತರ ಭೀಕರ ಪ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ತಾಳಲಾರದೇ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಮರಣಹೊಂದಿತು. ಬಹುಪಾಲು ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ದೇಹದ ರಕ್ತಧಾರೆಯನ್ನು ಹರಿಸಿ ಧಾರಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಧರಾಶಾಯಿಯಾದರು.

ಇದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ರಾವಣನ ಚೊಚ್ಚಲು ಗಂಡುಮಗ ಇಂದ್ರಜಿತನು ಕಾಲಾಂತಕನಾಗಿ ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಭೀಕರವಾಗಿ ಬಾಣವೃಷ್ಟಿಗೈದು ವಾನರಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನೇ ಎಬ್ಬಿಸಿದ. ಕಪಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಭೀಕರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ತಾಳಲಾರದೇ ಕಂಡ ಕಡೆ ಓಡತೊಡಗಿದರು. ಅದರಿಂದ ಹುರುಪುಗೊಂಡ ಇಂದ್ರಜಿತನು ನಾಗಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕೂಡ ಬಂಧಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಆಗ ವಿನತಾನಂದನನಾದ ಗರುಡನು ಬಂದು ನಾಗಪಾಶದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ. ಅನಂತರ ವಿಭೀಷಣನಿಂದ ಎಂಟುಘಂಟೆಗಳೂ ನಿನದಿಸುವ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧದಿಂದ ಪ್ರಹಸ್ತನ ಶಿರಚ್ಛೇದ. ಹನುಮಂತನಿಂದ ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷ ಸಂಹಾರ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಕುಂಭಕರ್ಣವಧ. ನಲನಿಂದ ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರನ ವಿನಾಶ. ಅಂಗದನಿಂದ ಪ್ರಮಾಥಿಯ ಮಥನ. ಕುಮುದನಿಂದ ಅಕಂಪನನ ಪ್ರಣಾಶ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಂದ ಅತಿಕಾಯ ಮತ್ತು ತ್ರಿಶಿರ ದೈತ್ಯರ ಸಂಹಾರ. ಸುಗ್ರೀವನಿಂದ ದೇವಾಂತಕ ನರಾಂತಕರ ಪ್ರಾಣಾಪಹಾರ. ಮಾರುತಿಯಿಂದ ಕುಂಭಕರ್ಣನ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರ ವ್ಯಾಪಾದನೆ. ವಿಭೀಷಣನಿಂದ ಮಕರಾಕ್ಷಾದಿ ವಿನಾಶಗಳು ನಡೆದವು.

ಕೊನೆಗೆ ರಾವಣನು ತನ್ನ ಚೊಚ್ಚಲ ಗಂಡುಮಗನಾದ ಇಂದ್ರಜಿತನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಳುಸಿದ. ಇಂದ್ರಜಿತನು ತನ್ನ ಭಯಂಕರವಾದ ಅಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸುಗ್ರೀವ, ನಲ, ಜಾಂಬವಂತ, ಕುಮುದ, ಅಂಗದ ಮುಂತಾದ ವೀರರನ್ನೆಲ್ಲ ಸೋಲಿಸಿದ. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸಿದ. ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕೂಡ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತಗೊಳಿಸಿದ. ಅನಂತರ ತಾನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅದೃಶ್ಯನಾದ. ಇಂದ್ರಜಿತನು ಅಂತರ್ಧಾನ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ತನ್ನ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದ. ಆಗ ವಿಭೀಷಣನು ರಾಮಲಕ್ಷಣರು ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಮಲಗಿದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅವರಿಗೆ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರಮಾಡಿ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನುಡಿದ.

ವಿಭೀಷಣ:- ಪ್ರಭು, ಕುಬೇರನ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ದಿವ್ಯ ಜಲವನ್ನು ಕಲಶದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆ ನೀರನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡರೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅದೃಶ್ಯನಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವೂ ನಿಮ್ಮ ಪರಿವಾರದವರೂ ಯಕ್ಷರಾಜನು ಕಳಿಸಿದ ಈ ಮಂತ್ರಜಲವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದರೆ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಈ ದುಷ್ಟದೈತ್ಯರನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲಿರಿ. ಅವರನ್ನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲಿರಿ.''

ವಿಭೀಷಣನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು 'ಒಳ್ಳೆಯದು, ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಮತ್ತು ಕುಬೇರನು ಕಳಿಸಿದ ಆ ನೀರನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡ. ಅದರಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಸುಗ್ರೀವ, ಜಾಂಬವಂತ, ಹನುಮಂತ, ಅಂಗದ ಮೊದಲಾದ ವಾನರ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ರಾಮನ ಕೈಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು ಕುಬೇರನು ಕಳಿಸಿದ ಆ ದಿವ್ಯ ಜಲವನ್ನು. ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡರು. ಕೂಡಲೇ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ನಿಂತು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಇಂದ್ರಜಿತನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಇಂದ್ರಜಿತನನ್ನು ಕಂಡು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಇಟ್ಟ. ಆ ರಾವಣನ ಮಗ, ಹಾಗೂ ಈ ರಾಮನ ತಮ್ಮ ಇವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಸಂಗ್ರಾಮವು ನಡೆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಮೂರು ದಿನ ಹಣಾಹಣಿ ಹೋರಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಆ ಇಂದ್ರಜಿತನನ್ನು ರಣಾಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ.

ರಾಮ-ರಾವಣಯೋರ್ಯುದ್ಧಂ ರಾಮ-ರಾವಣಯೋರಿವ

ರಾವಣನ ತಮ್ಮ ಕುಂಭಕರ್ಣ ಬಿದ್ದುಹೋದ. ಮಗ ಮೇಘನಾದ ಅರ್ಥಾತ್ ಇಂದ್ರಜಿತ ಮರಣಹೊಂದಿದ. ಸೇನಾಪತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಮಸಣಗಟ್ಟೆಗೆ ನಡೆದರು. ಅಳಿದುಳಿದ ಸೇನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಯಂ ರಾವಣನೇ ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಸಂಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ರಾಮ ಕಾಲು ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾದುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ವೈಷಮ್ಯ ಕಂಡು ಸುರಪುರದ ಸಾಮ್ರಾಟ್ ದೇವೇಂದ್ರ ತನ್ನ ರಥವನ್ನು ಕಳಿಸಿದ. ಮಾತಲಿ ಅದರ ಸಾರಥಿ. ಆ ಇಂದ್ರನ ತೇರು ನೋಡಲು ಒಂದು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಂತಿತ್ತು. ಅಂಥ ದಿವ್ಯ ಸ್ಯಂದನವನ್ನು ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿ ರಾಮ ರಾವಣನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ. ರಾಮ-ರಾವಣರಲ್ಲಿ ಭೀಕರವಾದ ಸಂಗ್ರಾಮ ಮಸಗಿತು. ಕೊನೆಗೆ ರಾಮನು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ರಾವಣನ ಹತುಕತ್ತುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದ. ಭೂಲೋಕದ ತುಂಬ ಶ್ರೀರಾಮನ ಜೈ ಜೈ ಕಾರ. ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಜಯಘೋಷದ ಉದ್ಘೋಷ. ಅಮರಾವತಿಯ ನಾಗರಿಕರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಮೇಲೆ ಮಂದಾರ ಹೂಗಳ ಸುರಿಮಳೆ. ರಾಮನ ಆದೇಶದಂತೆ ಲಂಕೆಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಂದ ವಿಭೀಷಣನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ.

ಅನಂತರ ಆ ರಘೂತ್ತಮನ ಪ್ರಯಾಣ ಲಂಕೆಯಿಂದ. ಎಲ್ಲ ಕಪಿವೀರರಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸಮೇತವಾಗಿಯೇ ಗಂಧಮಾದನ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಇಳಿದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ. ಆ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ವಿದೇಹ ನಂದಿನಿಯಾದ ಸೀತೆಯು ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯ ಮಾಡಿದಳು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು, ಮುನಿಗಳು, ಮಾನವರು, ದಾನವರು, ಎಲ್ಲರೂ ಅಗ್ನಿಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪೂತಾಽವಿನೀತಳಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು. ರಾಮನೂ ಕೂಡ ಜಗದ್ವಂದ್ಯಳಾದ ತನ್ನ ಮನದನ್ನೆ ಸೀತೆಯನ್ನು ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವಳು ಅಪ್ಪಟ ಅಪರಂಜಿ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ತಾನೂ ಆನಂದಿಸಿದ. ಅವಳನ್ನೂ ಅಭಿನಂದಿಸಿದ.

ಅನಂತರ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಮುನಿ ಮನುಜ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ಅಗಸ್ತ್ಯರನ್ನು ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ಮುನಿಗಳು:- ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹದ ಮಳೆ ಕರೆಯುವ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ದುಷ್ಟ ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಅವತಾರ. ನೀನು ಮೊದಲು ತಾಟಕೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದೆ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಮಾರೀಚನನ್ನು ಗೆದ್ದೆ. ಅನಂತರ ಸುಬಾಹುವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪಾದಧೂಳಿಯಿಂದ ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದೆ. ಶಿವಧನುಸ್ಸನ್ನು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಮುರಿದು ಜನಕರಾಜಕುಮಾರಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ವರಿಸಿದೆ. ಇಂಥ ಸೀತಾಪತಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ನಮ್ಮ ನಮಸ್ಕಾರ.

ರಾಮಾಯಣದ ಕಥಾನಾಯಕನಿಗೆ ನಮನ

ಅನಂತರ ನಿನ್ನಿಂದ ಪರಶುರಾಮನ ಪರಾಜಯ. ಕೈಕೇಯಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ತಂದೆಯ ವಚನವನ್ನು ಸತ್ಯಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ದಂಡ್ಯಕಾರಣ್ಯ ಗಮನ. ಚಿತ್ರಕೂಟದಲ್ಲಿ ಭರತನಿಗೆ ಪಾದುಕಾಪ್ರದಾನ. ಶರಭಂಗ ಮುನಿಯ ಉದ್ಧಾರ. ವಿರಾಧ ವಧ. ಮಾಯಾಮೃಗನಾದ ಮಾರೀಚನ ಸಂಹಾರ. ರಾವಣನಿಂದ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸೀತೆಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿದ ಜಟಾಯುವಿನ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಅವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರದಾನ. ಕಬಂಧ ಸಂಹಾರ. ಶಬರಿಯ ಅತಿಥ್ಯ ಸ್ವೀಕಾರ. ಸುಗ್ರೀವನೊಂದಿಗೆ ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮೈತ್ರಿ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಥಾಪನೆ. ವಾಲಿ ವಧ. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇತುಬಂಧ. ಸಕಲ ರಾಕ್ಷಸ ಸಂಹಾರ. ರಾವಣ ವಧ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಮಹಾಮಹತ್ತರವಾದ ಲೀಲಾವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಭು ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ನಮ್ಮ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಜಾನಕೀಪತಿಗೆ ಜನಾರ್ದನನಿಗೆ, ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ನಮ್ಮ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಸ್ವಾಮೀ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ, ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲ ರಕ್ಷಿಸುವ ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೂಡ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡು.

ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳು:- ಭಗವನ್, ನೀನು ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆ ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದದ್ದು. ನಿನಗೆ ಪಾಪಲೇಪವೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದ ಮಾತು ಎಲ್ಲಿ ಬಂತು? ಆದರೂ ಲೋಕಶಿಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದರೆ ನೀನು ಮಹಾದೇವರ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡು. ದಕ್ಷಿಣಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅದರ ಶಿಖರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ರಾವಣಸಂಹಾರದಿಂದ ಬಂದ ಪಾಪವು ದೂರವಾಗುವುದು. ನೀನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದ ಆ ಶಿವಲಿಂಗದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮಾನವರಿಗೆ ಕಾಶೀ ವಿಶ್ವನಾಥನ ದರ್ಶನಕ್ಕಿಂತ ಕೋಟಿಪಟ್ಟು ಅಧಿಕ ಪುಣ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಗಂಧಮಾದನ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೀನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದ ಶಿವಲಿಂಗವು ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ರಾಮೇಶ್ವರ ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆಯುವದು.''

ಮುನಿಗಳ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಗದೊಡೆಯನಾದ ಜಾನಕೀಪತಿಯು ಗಂಧಮಾದನ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಂಡ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯ ಪುಣ್ಯಮೂಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಎರಡು ಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿತ್ತು ಅವಕಾಶ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ತರಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ. ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಆ ಅಂಜನೇಯನು ದೇವಮುನಿಗಳು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮುಗಿಲಿಗೆ ಹಾರಿದ. ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ಅವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಂಗರೂಪ ಧರಿಸಿದ ಮಹಾದೇವರ ದರ್ಶನ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಹಾದೇವರನ್ನೇ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿದ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡ ಅವನ ದಯೆಯಿಂದ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿದ. ಇತ್ತ ಗಂಧಮಾದನ ಶೈಲದಲ್ಲಿ ಋಷಿಮುನಿಗಳೂ, ದೇವತಾ ಧುರೀಣರೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯ ಮೂಹೂರ್ತ ಎಲ್ಲಿ ಮೀರಿ ಹೋಗುವುದೋ ಎಂದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಗೊಳಿಸಿದ ಮೂಹೂರ್ತವು ಮೀರಬಂದಿತು. ಆದರೂ ಹನುಮಂತನ ಸುದ್ದಿ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ದೇವಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು ಆ ಮೈಥಿಲೀಪತಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ.

ದೇವಮುನಿಗಳು:- ''ಮಹಾಪ್ರಭು, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಪುಣ್ಯಕಾಲವು ಮೀರಲಿದೆ. ಕೈಲಾಸದಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗ ಈ ವರೆಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೀತಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಲೀಲಾವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಳಲರಾಶಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವಿದೆ. ಅದನ್ನೇ ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಈಗ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಬಿಡಿರಿ. ಮುಹೂರ್ತದ ಹೊತ್ತು ಮೀರಿ ಹೋದರೆ ಮತ್ತೆ ಬರಲಾರದು.''

ರಾಮನಿಂದ ರಾಮೇಶ್ವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ

ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಯಿತು ಶ್ರೀರಾಮದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಆ ಸುರಸಿದ್ಧ ಸಂಘದ ಹಿರಿಯರು ಮಾಡಿದ ಈ ಸೂಚನೆ. ಕೂಡಲೇ ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮಚಂದ್ರರು ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನಾದಿ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯ ಶುಭಾರಂಭವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ವಿಗ್ರಹನಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವತಾರ ರೂಪನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾಚಂದ್ರನು ಶ್ರೀಹರಿಯೊಂದಿಗೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ದಶಮಿ ತಿಥಿಯಂದು ಬುಧವಾರ ದಿನ ಹಸ್ತಾ ನಕ್ಷತ್ರದ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಕನ್ಯಾರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ, ವೃಷಭ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಇದ್ದಾಗ ಪುಣ್ಯಮಯವಾದ, ಉಪಯುಕ್ತ ಹತ್ತು ಯೋಗಗಳ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಧಮಾದನ ಶ್ರೀಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಸೇತುಬಂಧದ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಗೈದು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿದ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಆ ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀ ಸಹಿತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಲೆ, ಜಟಾಜೂಟದಲ್ಲಿ ದೇವಗಂಗೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆಗ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ನೆರವೇರಿಸಿದ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಶಂಕರನು ಆ ರಘುಕುಲ ಚೂಡಾಮಣಿಗೆ ಹೀಗೆ ವರವನ್ನು ನೀಡಿದ.

ಶಂಕರ:- ರಾಘವೇಂದ್ರ, ನೀನು ಈ ಪರ್ವತದ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ ಶಿವಲಿಂಗದ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಮಹಾಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ರಾಮೇಶ್ವರ ಎಂದು ಇದು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮಹಾ ಮಹಾಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಭಕ್ತರ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ವೃಷ್ಟಿಯೇ ಆಗುವದು.

ಅನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮನು ಆ ರಾಮೇಶ್ವರನ ಎದುರು ನಂದೀಕೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿನ ತುದಿಯಿಂದ ನೆಲದ ಎದೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಒಂದು ಬಾವಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಅದೇ ಬಾವಿಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಾನೇ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಭಿಷೇಕಗೈದ. ಆ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಕೋಟಿತೀರ್ಥ ಎಂದು ಅಂದಿನಿಂದ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಅದರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ

ಸೂತ:- ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದ ಆಂಜನೇಯನು ಸ್ವಯಂ ಚಂದ್ರಚೂಡನೇ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಕರುಣಿಸಿದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗಂಧಮಾದನ ಗಿರಿಗೆ ಬಂದ. ಅವನು ಬರುವದರೊಳಗಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೀತಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಲೀಲಾಕೇಲೀ ಕೌತುಕದಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮಳಲಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ ಅದರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಮಾರುತಿಗೆ ಬಹಳ ಖೇದವಾಯಿತು. ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಾದದಿಂದ ನುಡಿದ-

ಹನುಮಂತ:- ಭಗವನ್, ನಾನು ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋದಕೂಡಲೇ ಮಹಾದೇವನ ದರ್ಶನ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಆಗ ಅದೇ ಕೈಲಾಸ ಶೈಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ. ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಇಸಿದುಕೊಂಡು ಬರಲು ತುಸು ವಿಳಂಬವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಉಸುಕಿನ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ ಈ ಮಳಲ ಲಿಂಗವನ್ನೇ ಪೂಜೆಮಾಡುವರು. ನಾನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದಿಂದ ಈ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ತಂದದ್ದು ವ್ಯರ್ಥವೇ ಆಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು ಈ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡಲಿ?

ಖಿನ್ನನಾದ ಆ ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠನ ಈ ವಿಷಾದ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಬಗೆಬಗೆಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದ. ಮತ್ತು ತನಗಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನೇ ಮುಡುಪಾಗಿಟ್ಟ ಆ ಕಪಿವೀರನನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತ ನುಡಿದ.

ಶ್ರೀರಾಮ:- ವೀರವಾನರೋತ್ತಮ, ನೀನು ನನಗೆ ಪರಮ ಆಪ್ತ. ನೀನು ನನ್ನ ಜೀವಿತ ಸರ್ವಸ್ವ. ನಿನ್ನದೆಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಅರ್ಪಿತ. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಇಲ್ಲಿ ಈ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ನಾನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿದರೆ ನೀನು ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ. ಈ ಮಳಲ ಲಿಂಗವನ್ನು ನೀನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೈದಿರುವಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊ. ಶಿವಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಮೂಹೂರ್ತವು ಮೀರ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಸೀತೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಈ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ.

ಖೇದಪಡಬೇಡ. ಇಂದು ಶುಭದಿನ. ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಕರಕಮಲದಿಂದಲೇ ಪಡೆದು ತಂದ ಈ ನಿನ್ನ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ನೀನೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡು. ಅದು ಮುಂದೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ 'ಹನುಮದೀಶ್ವರ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ. ಬಂದ ಯಾತ್ರಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಮೊದಲು ಹನುಮದೀಶ್ವರನನ್ನು

ದರ್ಶನಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ನಂತರ ರಾಮೇಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದ ಮಹಾಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ರಕ್ಕಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದವ ನೀನೇ. ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ದೈತ್ಯರ ಸಂಹಾರದಿಂದ ನಿನಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದಾದ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಶಿವಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯಿಂದ ತಾನಾಗಿಯೇ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವದು. ಈ ಹನುಮಲ್ಲಿಂಗ ಹಾಗೂ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಗಳ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಉದ್ಧೃತರಾಗುವರು.

ಹನುಮಂತನಿಂದ ಸೀತಾರಾಮರ ಸ್ತೋತ್ರ ಹಾಗೂ ಶಿವಲಿಂಗ ಸ್ಥಾಪನೆ

ಸೂತ:- ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಭುವಿನ ದಯಾಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಕ್ತಿಭಾವವು ಉಕ್ಕಿಬಂದಿತು ಹನುಮಂತನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ. ಆ ಜಾನಕೀಪತಿಯ ಎದುರು ದಂಡಕಾಷ್ಠದಂತೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ಅವನು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದ. ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಗದ್ಗದಿತನಾಗಿ ಮೃದು ಮಧುರವಾದ ಪದಗಳಿಂದ ಕವನರೂಪದಿಂದ ಆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸ್ತವನ ಮಾಡಿ ಅವನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅನಂತ ಅವತಾರಗಳ ವಿವಿಧ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಬಾಯಿತುಂಬ ಕೊಂಡಾಡಿದ.

ಹನುಮಂತ:- ಈ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲ ಆದಿ ಕಾರಣನೂ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಹರಿ ಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಲೋಕಕಂಟನಾದ ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು, ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವ ಕರುಣಾಶಾಲಿಗೆ ವಂದನೆ. ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಪತಿತ ಪಾವನ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಣಾಮ. ಭಕ್ತರ ದುಃಖಸಾಗರವನ್ನು ಒಣಗಿಸಲು ನೀನೊಬ್ಬ ಅಗಸ್ತ್ಯ. ಸಜ್ಜನರ ಹೃದಯಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸುವಲ್ಲಿ ನೀನೊಬ್ಬ ಸೂರ್ಯ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ತೊಳಲಾಡುವವರಿಗೆ ನೀನೇ ತಾರಕ ಬ್ರಹ್ಮ. ಯೋಗಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆನಂದಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ನೀನು ರಾಮ. ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ನೀನು ಚಂದ್ರ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಾರ್ಥಕ. ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಅರಿಯಲಾರರು. ವೇದಗಳು ಅರುಹಲಾರವು. ಅಗಮ್ಯಮಹಿಮನಾದ ಶ್ರೀರಾಮ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತಾನಂತ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳಿಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡು. ನಿನ್ನ ಮಡದಿಯಾದ ಈ ಸೀತಾದೇವಿಯು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯು. ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಆ ಸೀತಾದೇವಿಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ. ಭೂಮಿತಾಯಿಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಆ ಜನಕನಂದಿನಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆ. ಎಲ್ಲ ವೇದಗಳಿಗೂ ಈ ಮಹಾತಾಯಿಯೇ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆ. ಕಮಲವನದಲ್ಲಿ ಈ ಜಗದೀಶ್ವರಿಯ ನಿವಾಸ. ಕೈಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಕಮಲ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ ಆ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಚರಣಕಮಲಗಳನ್ನು ನಾನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.'' ಹೀಗೆ ಸೀತಾರಾಮರನ್ನು ಬಾಷ್ಪಗದ್ಗದ ಕಂಠದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಹನುಮಂತನು ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಎತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಾನು ತಂದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದನು.

ಶಂಕರರಾಜನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯಾ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರ

ಸೂತ:- ಬಹಳ ಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಶಂಕರ ಎಂಬ ರಾಜನು ಪಾಂಡ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಶಂಕರರಾಜನು ಸತ್ಯಪ್ರತಿಜ್ಞ, ಯಜ್ಞನಿಷ್ಠ. ಮತ್ತು ಧರ್ಮಾತ್ಮ. ಶಿವ ವಿಷ್ಣು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಸಮನಾಗಿಯೇ ಉಪಾಸನೆಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ. ಒಳ್ಳೇ ದಾನಶೀಲ. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಶಂಕರರಾಜ ಬೇಟೆಯಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಕಾಡುಮೃಗಗಳ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಒಂದು ಗೂಢ ಗಹನ ಅರಣ್ಯದ ಅಂಚಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ತಪೋವನದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಬಹಳ ರಮಣೀಯವಾಗಿತ್ತು ಆ ಪರ್ವತಪ್ರಾಂತ. ಅಲ್ಲಿಯ ದರಿ, ಕಂದರ, ಗುಹೆ, ಹಳ್ಳ, ಕೊಳ್ಳ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂಥ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ ನೆಲೆವೀಡಾದ ಆ ತಪೋವನದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೌಕಲ್ಯ ಎಂಬ ಓರ್ವ ಮುನಿಯು ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದ. ಅವನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯೂ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತು ತಪವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಮುನಿ ಹುಲಿದೊಗಲು ಹೊದ್ದು ತಪಂಗೈಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಒಂದು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ. ವೀರನಾದ ಆ ಶಂಕರರಾಜನಿಗೆ ಗಹನ ಅರಣ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತ ಗಹ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಿರುವ ಕ್ರೂರ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬಡೆದು ಹೊಡೆದೆಬ್ಬಿಸಿ ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಹುಚ್ಚು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಆ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹೊದೆದುಕೊಂದು ಕುಳಿತ ಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ಹುಲಿಯೆಂದೇ ಭ್ರಮಿಸಿದ. ದೂರದಿಂದಲೇ ಗುರಿ ಇಟ್ಟು ಬಾಣಬಿಟ್ಟ.

ಒಳ್ಳೇ ಬಿಲ್ಲಾಳು ಆ ರಾಜ. ಬಿಟ್ಟ ಗುರಿ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ಅವನ ಬಾಣ ತಾಕಿ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮುನಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ. ರಾಜನು ಬಿಟ್ಟ ಹದನವಾದ ಬಾಣ ಮುನಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತು ಮುನಿಯ ಮಡದಿಗೂ ತಾಕಿತು. ಅವಳ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಶಂಕರರಾಜನ ಒಂದು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಮುನಿದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಗತಪ್ರಾಣರಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಮುನಿಕುಮಾರ ಜಾಂಗಲನು ಒಂದೇ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಶೋಕಮಾಡತೊಡಗಿದ.

''ಅಯ್ಯೋ, ತಂದೆಯೇ, ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾತೆಯೇ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿರಾ? ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಗತಿ ಏನು? ನನಗೆ ಉಣಿಸುವವರು ಯಾರು? ತಿನಿಸುವವರು ಯಾರು? ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವವರು ಯಾರು? ಯಾವ ಪಾಪಿಯು ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಾಣಬಿಟ್ಟು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಸಂಹರಿಸಿದ?''

ಮುನಿಪುತ್ರನ ಈ ಕರುಣಾಪೂರ್ಣ ಆಕ್ರಂದನವನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು ಓಡಿಬಂದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮುನಿಕುಮಾರನ ಚೀತ್ಕಾರದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ವೃದ್ಧರಾದ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಹತಪತಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಮುನಿಪುತ್ರ ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ರಾಜ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣ ಹಿಡಿದು ಓಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದ. ಅವರಿಗೆ ಆ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಆ ಮುನಿತನಯನಿಗೆ ಅಳಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರು ಸಂತೈಸತೊಡಗಿದರು.

ಮುನಿಗಳು:- ಮಗು, ಶೋಕ ಮಾಡಬೇಡ. ಸಾವು ಯಾರಿಗೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಧನಿಕ, ದರಿದ್ರ, ಭಿಕ್ಷುಕ, ಭೂಪತಿ, ಪಂಡಿತ, ಪಾಮರ, ಯಾರೇ ಇರಲಿ ಯಮರಾಜನು ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಸೆಳೆದೊಯ್ದು ಬಿಡುವನು. ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತ ಮಾನವರು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರು? ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಒಂದೇ. ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಅಜರಾಮರ, ಉಪನಿಷತ್ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹುಟ್ಟು ಇಲ್ಲ, ಸಾವು ಇಲ್ಲ, ನೋವು ಇಲ್ಲ. ಅವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಲೇಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವನವು ನೀರಿನ ಮೇಲಿನ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ಕ್ಷಣ ಭಂಗುರ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಭಯ, ದ್ರೋಹ, ಮೋಹ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಮುಂತಾದ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಶ್ರಯವಾದ ಈ ಮಾನವೀಯ ಶರೀರವು ಮಲದ ಭಾಂಡ. ಮೂತ್ರಕುಂಡ. ಇಂಥ ಮಾಂಸದ ಪಿಂಡದಂತಿರುವ ಈ ದೇಹವು ಬಹಳ ಸುಂದರ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವವರಷ್ಟು ಮೂರ್ಖರು ಯಾರು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ? ಅನೇಕ ತೂತು ಉಳ್ಳ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರು ಹೇಗೆ ನಿಂತೀತು? ಅದರಂತೆ ಅನೇಕ ಸಂದು ರಂಧ್ರಗಳುಳ್ಳ ಈ ಅಪವಿತ್ರ ಪಾಂಚಭೂತ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿರೂಪವಾದ ಪ್ರಾಣವಾಯು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಿಂತೀತು?

ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಮರಣಿಸಿದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗಾಗಿ ದುಃಖಿಪಡಬೇಡ. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಾಧೀನರಾಗಿ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನೀನೂ ಒಂದು ದಿನ ಅವರಂತೆ ಮರಣ ಹೊಂದಲೇಬೇಕು. ನಾವೂ ಅಷ್ಟೇ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶೋಕವನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಸಾಯುವ ಪ್ರೇತ, ಸತ್ತ ಪ್ರೇತಕ್ಕಾಗಿ ಅಳುವದೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಶೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ರಾಜನ ಬಾಣ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಸತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ದೋಷಶಾಂತಿಗಾಗಿ ನೀನು ಇವರ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾಮೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಮುಕ್ತಿದಾಯಕವಾದ ಆ ರಾಮಸೇತುವಿನಲ್ಲಿ ಆ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಪಿಂಡೀಕರಣ ಮುಂತಾದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸು. ಅದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವಶದಿಂದ ಒದಗಿ ಬಂದ ಈ ದುರ್ಮರಣದ ದೋಷವು ನಾಶವಾಗುವದು.''

ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಮಾತಿನಂತೆ ಮೃತನಾದ ಶಾಕಲ್ಯ ಮುನಿಯ ಚಿರಂಜೀವನಾದ ಜಾಂಗಲನು ತನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಅಂತೇಷ್ಟಿ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಎರಡನೆಯ ದಿನ ಅವರ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಾಲಾಸ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ರಾಮೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ. ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ. ಎಲ್ಲ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂರೈಸಿದ. ಒಂದು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಜಾಂಗಲನಿಗೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಅವರು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಾರೂಪ್ಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದಿವ್ಯ ದೇಹ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಇರುವದನ್ನು ಅವನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತಾನು ಈ ರಾಮಸೇತುವಿಗೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಅಸ್ಥಿವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡಿ ಶ್ರಾದ್ಧ

ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ನೇರವೇರಿಸಿದ್ದು ಫಲಪ್ರದವಾಗಿದೆ ಎನಿಸಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಹಡೆದ ತಾಯಿ, ಪಡೆದ ತಂದೆ ಇಬ್ಬರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಾರೂಪ್ಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸುತು ಜಾಂಗಲನಿಗೆ.

ಇತ್ತ ಮುನಿತನಯನಾದ ಜಾಂಗಲಕುಮಾರನಿಗೆ ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಆದೇಶ ನೀಡಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳು ಆ ಪಾಂಡ್ಯರಾಜನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ಭತ್ಸನೆಗೈದರು.

ಮುನಿಗಳು:- ಮೂರ್ಖ ಮಹಾರಾಜ, ನೀನು ನಿನ್ನ ಕ್ರೌರ್ಯದಿಂದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯಾ ಎರಡು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ. ಎರಡು ನಿಗಿ ನಿಗಿ ಕೆಂಡಗಳನ್ನು ನೀನು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ. ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದ ಆ ಮುನಿದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದದ್ದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಇಲ್ಲ. ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಶರೀರವನ್ನು ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು ದೇಹಾಂತ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನು ನೂರಾರು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಈ ಮಹಾಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲಾರೆ. ನಿನ್ನಂಥ ಪಾಪಿಷ್ಠನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ನಿನ್ನ ಪಾಪವು ಮಾತನಾಡಿದವರಿಗೆ ತಗುಲಿ ಕೊಂದುಬಿಡುವುದು.''

ಮುನಿಮನೀಷಿಗಳ ಈ ಮಾತು ನಿಜವೆಂದು ತೋರಿತು ಆ ಅರಸನಿಗೆ. ಅವನು ಆ ಮುನಿಮಂಡಳದ ಮುಂದಾಳುಗಳಿಗೆಲ್ಲ- ''ಪೂಜ್ಯರೇ, ತಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅಗ್ನಿನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನನ್ನ ದೇಹದ ಆಹುತಿ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಶರೀರ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕಾದರೂ ನನ್ನ ಪಾಪವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವಂತೆ ತಾವು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿರಿ.'' ಎಂದು ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳಿಗೂ ವಂದಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿದ ಆ ಪಾಂಡ್ಯನರೇಶ. ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನೂ ಮಿತ್ರರನ್ನೂ ಕರೆದು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಆದ ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆತ್ಮಾಹುತಿ ನೀಡುವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಮತ್ತು ''ಬೇಗನೇ ಕುಳ್ಳುಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕೂಡಿ ಹಾಕಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿತಗೊಳಿಸಿರಿ. ನನ್ನ ಮಗನಾದ ಸುರುಚಿಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿರಿ'' ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದ.

ರಾಜನ ಆದೇಶದಂತೆ ಮಂತ್ರಿ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಬಹು ದುಃಖದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕಾಷ್ಠರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಳಿಸಿದರು. ಉರಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿತಗೊಳಿಸಿದರು. ಶಂಕರಮಹಾರಾಜನು ಅಗ್ನಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ನಾನ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಋಷಿಮುನಿಗಳ ಎದುರಿಗೇ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಅಗ್ನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿದ. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಮುನಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ. ಪುನಃ ಅಗ್ನಿ ಹಾಗೂ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿದ. ನಂತರ ಭಗವಾನ್ ಶಂಕರನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಈ ರಾಜ ಶಂಕರನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಆತ್ಮಾಹುತಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದ. ಆಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಆಯಿತು.

ರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತ ಅಭಿಷೇಕದಿಂದ ಪಂಚಮಹಾಪಾಪನಾಶ

ಆಕಾಶವಾಣಿ:- ಶಂಕರರಾಜನೇ, ನೀನು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಡ. ನೀನು ಮಾಡಿದ ಘೋರವಾದ, ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯಾ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಮಹಾರೂಪವಾದ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಕಳೆದು

ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಗಂಧಮಾದನ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿರುವ ರಾಮಸೇತುವಿನಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ದೇವರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ರಾಮೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಿವಲಿಂಗವು ಇರುತ್ತದೆ. ನೀನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸು. ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ರಾಮೇಶ್ವರನ ಸೇವೆಮಾಡು. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹಾಕು. ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡು. ಚಂದನ, ಅಗರು, ಕರ್ಪೂರಗಳಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಲಿಂಗದ ಪೂಜೆಮಾಡು. ಎರಡು ಭಾರ ತೂಕದ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಈ ರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಗೋಕ್ಷೀರ ಮತ್ತು ಗೋ-ದಧಿ ಮತ್ತು (ಹಸುವಿನ ಹಾಲು ಮೊಸರು) ಗೋಘೃತ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಈ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪಂಚಾಮೃತ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡು. ಒಳ್ಳೇ ಗೋಕ್ಷೀರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಯಸವನ್ನು ನೈವೇದ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸು. ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯ ದೀಪದಿಂದ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳೂ ಪಂಚಮಹಾಪಾಪಗಳೂ ದೂರವಾಗುವವು.''

ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ಶಂಕರರಾಜನು ಆ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಮುನಿಗಳನ್ನು ವಂದಿಸಿದ. ಆಜ್ಞೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿ ರಾಮಸೇತುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷದ ವರೆಗೆ ವಾಸಮಾಡಿದ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ರಾಮೇಶ್ವರನ ಸೇವೆಗೈಯುತ್ತ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಆ ಮಹಾಲಿಂಗದ ಮಹಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ದಿನವೂ ಧನುಷ್ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಅನ್ನದಾನಗಳನ್ನು ಅಖಂಡವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ. ಮತ್ತು ರಾಮೇಶ್ವರನನ್ನು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

ಶಂಕರರಾಜ:- ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಭಗವನ್, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ನನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷವನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿರಿ. ನನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿರಿ.''

ಭೈರವನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಹತ್ಯೆ

ಹೀಗೆ ರಾಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಆ ಶಂಕರ ರಾಜನ ಮುಖದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಕಪ್ಪು ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟು ಹೊರಬಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಬಂದ ಭೀಭತ್ಸವಾದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಭೈರವನು ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ ಕೊಂದನು. ಆಗ ರಾಮೇಶ್ವರನು ಶಂಕರರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

ರಾಮೇಶ್ವರ:- ಪಾಂಡ್ಯರಾಜ, ನಿನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯಾ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪಗಳೆರಡೂ ನಾಶವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈಗ ನೀನು ಪರಿಶುದ್ಧ, ನಿಷ್ಪಾಪ. ಮೊದಲಿನಂತೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾಲನೆಮಾಡು. ಮತ್ತು ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡು ನೀಡುತ್ತೇನೆ.

ಶಂಕರರಾಜ:- ಮಹೇಶ್ವರ, ನಾನು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕೃತಾರ್ಥ, ನನಗೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಬೇರೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಎನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡು.''

ರಾಮೇಶ್ವರನು 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಶಂಕರರಾಜನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಗೈದು ಅದೇ ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅದೃಶ್ಯನಾದ.

ಇತ್ತ ಮಹಾರಾಜನಾದರೂ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದ. ವನವಾಸಿಗಳಾದ ಋಷಿಮುನಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತರಾಗಿ ಆ ರಾಜನನ್ನು ಮತ್ತೆ ರಾಜ್ಯಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿದರು. ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಗೈದರು. ಬಹು ವರ್ಷ ಧರ್ಮಶಾಸನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಆ ರಾಜ. ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ. ಮತ್ತು ರಾಮೇಶ್ವರನ ಸಾಯುಜ್ಯ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದ.

ಪುಣ್ಯನಿಧಿ ಮಹಾರಾಜನ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸೇತುಮಾಧವನ ಮಹಿಮೆ

ಸೂತ:- ಹಿಂದೆ ಮಥುರಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯನಿಧಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಚಂದ್ರವಂಶದ ರಾಜನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ರಾಮಸೇತು ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ. ಅವನ ಅಂತಃಪುರ ಪರಿವಾರ ಹಾಗೂ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತು ಆ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಆ ಪುಣ್ಯನಿಧಿ. ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರನ ಸೇವೆಗೈದ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ. ಬಳಿಕ ಒಮ್ಮೆ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಯಜ್ಞ ಸಮಾಪ್ತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಭೃಥ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಪುಣ್ಯನಿಧಿ ಭೂಪತಿಯು ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರದ ರಾಣೀವಾಸದವರು ಹಾಗೂ ಪರಿಚಾರಕ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ. ದಾನ ನೀಡಿದ. ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ.

ಹೀಗೆ ಪುಣ್ಯನಿಧಿಯು ಆ ಧನಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಅನೇಕ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾಗ ಆ ರಾಜನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಮನದನ್ನೆಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದ. ಅವಳು ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿ ಗಂಧಮಾದನ ಗಿರಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯನಿಧಿ ದೊರೆಯು ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಧರ್ಮಕರ್ಮ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ. ಬಳಿಕ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಒಂದು ಕನ್ಯಾಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅಲೌಕಿಕವಾಗಿತ್ತು ಅವಳ ರೂಪಸೌಂದರ್ಯ. ಲೋಕೋತ್ತರವಾಗಿತ್ತು ಅವಳ ದೇಹಯಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಾಡುವ ಕಳೆಕಾಂತಿ.

ಪುಣ್ಯನಿಧಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೇಳಿದ- ''ಮಗು, ನೀನು ಯಾರು? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಏಕೆ ಬಂದಿರುವೆ?''

ಕನ್ಯಾಮಣಿ:- ''ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು ಮಹಾದುರ್ದೈವಿ. ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ತಾಯಿಯಂತೂ ಎಂದೋ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಬಂಧು

ಬಾಂಧವರಂತೂ ಯಾರೂ ನನಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನು ಅನಾಥೆ. ದೀನ ದೀನೆ, ದೂನ ದೂನೆ. ನಾನು ಈಗ ನಿನ್ನ ಮಗಳಾಗಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನೊಬ್ಬ ನನ್ನ ತಂದೆಯೆಂದು ಬಗೆದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸ ಮಾಡುವೆನು. ಆದರೆ ನನ್ನದು ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಕರಾರು ಇದೆ- ''ಯಾವನು ನನ್ನನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನೋ ಅವನನ್ನು ನೀನು ದಂಡಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಗಳಾಗಿ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ವಾಸಮಾಡುವೆನು.''

ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿಣಿಯಾದ ಆ ಅಪರಿಚಿತ ಕನ್ಯೆಯ ಈ ಕರಾರಿನ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನಿಗೆ ಕೌತುಕ ಎನಿಸಿತು. ಆ ದಿಟ್ಟ ಹುಡುಗಿಯ ಈ ಧೈರ್ಯದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆ ಮುಗ್ಧ ಬಾಲಿಕೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ತರಹದ ಆಕರ್ಷಣೆ ಆಯಿತು. ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಮೂಡಿತು. ಅವಳನ್ನು ಪುಣ್ಯನಿಧಿ ರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗಳೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಉಸುರಿದ.

ಪುಣ್ಯನಿಧಿ:- ''ಶುಭಾಂಗಿಯೆ, ನೀನು ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳೂ ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ, ನನಗೆ ಯಾರೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಇದ್ದವ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಗಂಡು ಮಗ. ನೀನು ಯಾರನ್ನು ಬಯಸುವೆಯೋ ಅವನಿಗೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುವೆ. ಮಗಳೇ, ಬಾ. ನಡೆ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ, ನನ್ನ ಮಡದಿಗೆ ಮಗಳಾಗು, ನನ್ನ ಮನೆಯ ಬೆಳಕಾಗು. ನಮ್ಮ ಅಂತಃಪುರದ ಸಂತಸದ ಸೆಲೆಯಾಗು. ಹೋಗೋಣ ನಡೆ.''

ಮಹಾರಾಜನ ಈ ಪ್ರೀತಿಯ ಕರೆ ಹಾಗೂ ಕಕ್ಕುಲಾತಿಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹರ್ಷವಾಯಿತು ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ. ಅವನ ರಾಣಿಯ ಹೆಸರು ವಿಂಧ್ಯಾವಲಿ. ಈ ಹೊಸ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಡದಿ ಮಹಾರಾಣಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತ ರಾಜ ಹೇಳಿದ ''ದೇವಿ, ಇವಳು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಗಳು. ಇವಳನ್ನು ಪರಪುರುಷರಿಂದ ನೀನು ರಕ್ಷಿಸು.''

ಪರಮ ಪತಿನಿಷ್ಠೆ ಆ ವಿಂಧ್ಯಾವಲಿ. ರಾಜನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಸೂಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಲೆಯಿಂದ ಹೊತ್ತು ನಡೆಸುವ ಸ್ವಭಾವ ಅವಳದು. ಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು ಆ ಅಪರಿಚಿತ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು. ರಾಜದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಗಂಡುಮಗನಂತೆಯೇ ಈ ಕನ್ಯಾಮಣಿಯನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಲಾಲಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಔರಸ ಸಂತಾನವೆಂದೇ ಪೋಷಿಸಿದರು.

ಇತ್ತ ಪುಣ್ಯನಿಧಿ ರಾಜನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಕನ್ಯಾರೂಪದಿಂದ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಅವಳಿಂದ ಯಾವ ಸುದ್ದಿಯೂ ತಿಳಿಯದೇ ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದ. ಪ್ರಾಕೃತ ಮಾನವರಂತೆ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತ ಅವಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ತನ್ನ ವೈಕುಂಠ ಧಾಮದಿಂದ ಹೊರಟ. ನೇರವಾಗಿ ರಾಮಸೇತುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿ ಆಚೀಚೆ ಅರಸುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಓಡಾಡತೊಡಗಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಮಹಾರಾಜನ ರಾಜಭವನದ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆ ಕನ್ಯಾಮಣಿಯು ಗೆಳತಿಯರಿಂದ ಒಡಗೂಡಿಕೊಂಡು ಹೂಗಳನ್ನು ಹರಿಯತೊಡಗಿದ್ದಳು.

ಆಗ ವಿಷ್ಣುವು ಓರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವೇಷ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಕನ್ಯಾಮಣಿಯು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿದಳು. ಆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ವರ್ಚಸ್ವಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕಂಡು ಕೂಡಲೇ ಗಕ್ಕನೇ ತಡೆದು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು. ಮೃದು ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತಾನಾಡುವ ಆ

ಕನ್ಯಾಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಆಗಂತುಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಬಂದು ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದ. ಆಗ ಆ ಸುಕುಮಾರಿಯು ತಾನು ಇದ್ದ ಉಪವನದಲ್ಲಿಯೇ ಚೀರತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳ ಚೀತ್ಕಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪುಣ್ಯನಿಧಿ ಮಹಾರಾಜನು ಅಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ. ಅವಳ ಜೊತೆಗೆ ಅವಳ ಸಖಿಯರೂ ಚೀರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಎಲ್ಲ ಕುಮಾರಿಯರ ಈ ಚೀರಾಟವನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಬಂದ ಆ ಪ್ರಜಾನಾಥ. ಕೌತುಕದಿಂದ ಕೇಳಿದ.

ರಾಜ:- ಮಗಳೇ, ನೀನು ಈಗ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಚೀರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ?

ಕನ್ಯಾಮಣಿ:- 'ಪಾಂಡ್ಯರಾಜನೇ, ಇಗೋ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವನಲ್ಲ. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಂದು ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದ. ನಾವು ಕೂಗಿಕೊಂಡ ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಆ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.''

ರಾಜನು ಒಳ್ಳೆ ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಮೇಲಾಗಿ ಸದ್ಗುಣಗಳ ನಿಧಿ. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬಲ ಎಷ್ಟೆಂಬುವದರ ಗುರುತಿರಲಿಲ್ಲ ಈ ಧರಾನಾಥನಿಗೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ರಾಮೇಶ್ವರ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಅವನ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಡಿ ಜಡಿದ. ಕೈಗಳನ್ನು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಬಿಗಿದು ಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟ. ಮೊದಲಿಗೆ ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕನ್ಯೆಗೆ ಹೇಳಿ ಹೆದರಬೇಡ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ. ತಾನೂ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡ. ಅವನು ನಿಶ್ಚಿಂತವಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಾಗ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಕನಸು. ಆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಸುಂದರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ತನ್ನ ಮಗಳ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಆ ತೇಜಸ್ವಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳು. ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾ ಪದ್ಮ ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳು ಒಂದೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ. ವನಮಾಲೆ ಕೊರಳಲ್ಲಿ, ಕೌಸ್ತುಭ ಎದೆಯಲ್ಲಿ, ವೈಜಯಂತಿ ಶ್ರೀಕಂಠದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ರೂಪದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಆ ರಾಜನ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ವಿಷ್ವಕ್‌ಸೇನ ಮೊದಲಾದ ಪಾರ್ಷದರು ಶೇಷಶಾಯಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜನು ನೋಡಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ತನ್ನ ಸಾಕುಮಗಳಾದ ಕನ್ಯಾಮಣಿಯೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಮಲದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪದಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕನ್ಯೆಯೇ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಆ ಕನ್ಯಾಮಣಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಮಲಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಾಗ ಅವಳ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲ ಕುಸುಮಗಳು ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿದ್ದವು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಆಘಾತವಾಗಿ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಎದ್ದಕೂಡಲೇ ಅವನು ಮೊದಲು ತನ್ನ ಸಾಕು ಮಗಳ ಶಯ್ಯಾಗಾರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಕನ್ಯೆಯು ತಾನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ತಾನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದು ಯಥಾರ್ಥ ಎಂದು ಆ ಅರಸನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಮರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದ ಕೂಡಲೇ ಪುಣ್ಯನಿಧಿ ರಾಜನು ಆ ತನ್ನ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ರಾಮೇಶ್ವರ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಆ ಮಂದಿರದ ಒಂದು ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಆ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ತನ್ನ ಮಗಳ ಕೈಹಿಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಇಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಅಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕಾದಿತ್ತು. ತಾನು ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೇಡಿ ಜಡಿದು ಕೈಗೆ ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಆಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ. ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಕಿರೀಟ, ವನಮಾಲೆ, ವೈಜಯಂತಿ, ಕೌಸ್ತುಭ, ರತ್ನ ಎಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚಿನ್ಹಗಳನ್ನು ಅವನು ಧರಿಸಿದ್ದ. ಈಗ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು ತಾನು ಬಂಧಿಸಿ ಇಟ್ಟ ವಿಪ್ರ ಬರೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣು ಎಂದು. ಕೂಡಲೇ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿದ. ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡ.

''ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ, ನನ್ನ ಅಪರಾಧ ಕ್ಷಮಿಸು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ವಿಶ್ವಾಧಾರನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸು.'' ಹೀಗೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ಆ ಪುಣ್ಯನಿಧಿ ಮಹಾರಾಜನು ಜಗಜ್ಜನನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ.

''ಜಗಜ್ಜನನಿಯಾದ ಶ್ರೀದೇವಿಯೆ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಸಮಸ್ಕಾರ. ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ, ನೆಲೆಸಿದ್ದು ಕಮಲದಲ್ಲಿ, ನಿಂತಿದ್ದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ. ನೀನು ಸಿದ್ಧಿ. ನೀನೇ ಪುಷ್ಟಿ, ನೀನೇ ಸ್ವಧಾ, ಸ್ವಾಹಾ, ಸಂಧ್ಯಾ, ಪ್ರಭಾ, ಧಾತ್ರಿ, ಭೂತಿ, ಶ್ರದ್ಧಾ, ಮೇಧಾ, ಸರಸ್ವತಿ, ಎಲ್ಲವೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವದು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ; ಭುಕ್ತಿ ಒದಗಿ ಬರುವುದು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ. ನೀನು ಸಮಗ್ರ ಸಂಸಾರವನ್ನೇ ರಕ್ಷಣೆಮಾಡುವೆ. ನನ್ನೊಬ್ಬನ ರಕ್ಷಣೆ ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೊರೆಯಾದೀತು? ತಾಯೀ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.''

ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನೂ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿ ತಿಳಿಯದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದ ಅವನ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಸಂಕೋಲೆ ಬಿಗಿಸಿದ ತನ್ನ ಮಹಾಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

ಪ್ರೀತಿಯ ಬಂಧನ, ಆನಂದ ಸ್ಪಂದನ

ವಿಷ್ಣು:- ''ರಾಜನ್, ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಈ ತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಿ. ನೀನು ನನ್ನ ಒಳ್ಳೆ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದನಾದ ಭಕ್ತ. ಭಕ್ತರ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಯಜ್ಞ, ಯಾಗ, ಧರ್ಮ, ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹರಿ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವದರಿಂದ ನೀನು ನನಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಿಯ ಭೃತ್ಯ. ನನ್ನ ಭಕ್ತರ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ನಾನು ಎಂದು ಕ್ಷಮೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ? ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅವಳನ್ನು ನೀನು ಒಳ್ಳೆ ಕಕುಲಾತಿಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾಡಿದವರು ನನ್ನ ಭಕ್ತರೇ ಎನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಇವಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವರೋ ಅವರು ನನ್ನ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕನ್ಯಾರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಇವಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲಾಲನ ಪಾಲನ ಪೋಷಣೆಮಾಡಿ ಬೆಳೆಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿರುವೆ. ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ನಾನು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ನೀನು ಅವಳನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಮಾಡಿದ್ದು ಒಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪೂಜೆಯೇ ಸರಿ. ಅದು ನನ್ನ ಪೂಜೆಯೂ ಸರಿ. ಅವಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ್ದು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯತರವಾಗಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀ:- ರಾಜನೇ, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ನಿಗ್ರಹ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ, ಪರೋಪಕಾರ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳೇ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರಕುವುದು. ನಮ್ಮ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅವಿಚಲ ಭಕ್ತಿಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವುದು. ಮರಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಾಯುಜ್ಯ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರೆಯುವುದು.

ವಿಷ್ಣು:- ರಾಜನ್, ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪದಿಂದ ಬಂದ ನನಗೆ ಸಂಕೋಲೆ ತೊಡಸಿರುವೆಯಷ್ಟೇ! ನಾನು ಅದೇ ರೂಪದಿಂದ ಈ ಮಂಟಪದಲ್ಲ ವಾಸಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಸೇತುಮಾಧವ ಎಂದು ನನಗೆ ಹೆಸರು ಬರುವುದು. ಈ ಸೇತುಮಾಧವ ಹಾಗೂ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದವರು ನನ್ನ ಪರಂಧಾಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವರು. ಅವರಿಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ಇಲ್ಲ.''

ಹೀಗೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಪುಣ್ಯನಿಧಿ ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪೂರ್ಣರೂಪ ದಿಂದ ವಾಸಮಾಡತೊಡಗಿದ. ರಾಜನು ಸೇತುಮಾಧವ ರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನ ಮಹಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ. ರಾಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ. ಅನಂತರ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟ. ಊರಿಗೆ ಬಂದು ರಾಜ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಈ ವರೆಗೆ ಯುವರಾಜನಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಮಹಾರಾಜನಾಗಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಗೈದ. ತಾನು ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಆ ಸೇತುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಿದ. ಇರುವವರೆಗೂ ಸೇತುಸ್ನಾನ, ರಾಮೇಶ್ವರ ದರ್ಶನ, ಈ ಸೇತುಮಾಧವನ ಪೂಜೆ ಮೂರನ್ನೂ ಒಂದು ದಿನವೂ ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಮರಣಾನಂತರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದ. ಅವನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ವಿಂಧ್ಯಾವಲಿಯೂ ಆ ಮಹಾರಾಜನ ಜೊತೆಗೆ ಸೇತುಸ್ನಾನ, ರಾಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನ, ಸೇತುಮಾಧವನ ಆರಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪತಿಯ ಜೊತೆಗೇ ಮೃತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿ ಮರಣಾನಂತರ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು.

ಸೇತುತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿದ ಸೇತುಮಾಧವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಭಾಗ್ಯ, ವೈಭವ, ಅಧಿಕಾರ, ಆನಂದಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸತ್ತನಂತರ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮತ್ತೆ ಈ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಮರಳಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸೇತುತೀರ್ಥದ ಮಳಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದವರು ಮರಣೋತ್ತರ ವೈಕುಂಠ ಧಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವರು. ಗಂಗಾ ಜಲವನ್ನು ತಂದು ರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವದರಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುವದು.

ಸೇತುತೀರ್ಥದ ಯಾತ್ರೆಯ ಕ್ರಮ

ಸೂತ:- ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ! ಈ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಈಗ ಸೇತುತೀರ್ಥದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿ. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಮಾನವನು ಇಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಆಚಮನ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ, ದೇವಪೂಜೆ, ಮಂತ್ರಜಪ ಮುಂತಾದ ತನ್ನ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮ ಹಾಗೂ ರಾಮೇಶ್ವರರ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ವೇದವೇದಾಂತ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರನ್ನು ಕರೆದು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ಭಸ್ಮ ಅಥವಾ ಗೋಪೀಚಂದನವನ್ನು

ಬಳಿದುಕೊಂಡು, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಹಿಡಿದು- 'ನಾನು ಸೇತುತೀರ್ಥದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ರಾಮೇಶ್ವರನೇ, ನಿನ್ನ ದಯೆಯಿಂದ ಈ ನನ್ನ ಯಾತ್ರೆಯು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನೆರವೇರಲಿ' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ನಾರಾಯಣ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನಾಗಲೀ ಶಿವಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನಾಗಲೀ ಜಪಿಸುತ್ತ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳಬೇಕು. ಯಾತ್ರೆಮಾಡುವಾಗ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಪಾದರಕ್ಷೆ ಅವಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಬಾರದು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿರಬೇಕು. ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಯುವುವರೆಗೆ ಒಂದೇ ಹೊತ್ತು ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನವನ್ನು ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಸ್ನಾನ, ತ್ರಿಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ದೇವಪೂಜೆ, ರಾಮ ರಾಮೇಶ್ವರರ ಧ್ಯಾನ, ದಾನ, ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇತುತೀರ್ಥದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ಪಠಣ, ರಾಮಯಣಾದಿ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸೇತುಮೂಲ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಮುದ್ರರಾಜನನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಬೇಕು.

'ನಮಸ್ತೇ ವಿಶ್ವಗುಪ್ತಾಯ ನಮೋ ವಿಷ್ಣೋಹ್ಯಪಾಂಪತೇ ।
ನಮೋ ಹಿರಣ್ಯ ಶೃಂಗಾಯ ನದೀನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ॥

ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಾಮೇಶ್ವರನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಸ್ನಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ

''ಅಶೇಷ ಜಗದಾಧಾರ ಶಂಖಚಕ್ರ ಗದಾಧರ ।
ದೇವ ದೇಹಿ ಮಮಾನುಜ್ಞಾಂ ಯುಷ್ಮತ್ತೀರ್ಥ ನಿಷೇವಣೇ ॥''

'ಎಲ್ಲ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಆಧಾರನಾದ ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾದಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ, ನಿನ್ನ ತೀರ್ಥದ ಈ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ನೀಡು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು

'ಸರ್ವರತ್ನಮಯಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸರ್ವರತ್ನಾಕರಾಕರ ।
ಸರ್ವರತ್ನ ಪ್ರಧಾನಸ್ತ್ವಂ ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥

'ಸರ್ವರತ್ನಗಳಿಗೂ ಖಣಿಯಂತೆ ಇರುವ ಮತ್ತು ಸರ್ವರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನನಾದ ರತ್ನಮಯನಾದ ಸಮುದ್ರರಾಜನೇ, ನಾನು ನೀಡುವ ಈ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ' ಎಂಬ ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸಮುದ್ರರಾಜನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

'ವೇದಾದಿರ್ಯೋ ವೇದ ವಸಿಷ್ಠಯೋನಿಃ ಸರಿತ್ಪತಿಃ ಸಾಗರರತ್ನಯೋನಿಃ ।
ಅಗ್ನಿಶ್ಚತೇ ಯೋನಿರಿಡಾ ಚ ರೇತೋಧಾ ವಿಷ್ಣೋರಮೃತಸ್ಯ ನಾಭಿಃ ॥
ಇದಂ ತೇಽನ್ಯಾಭಿರಸ್ಯಮಾನ ಮದ್ಭಿರ್ಯಾಃಕಾಶ್ಚ ಸಿಂಧುಂ ಪ್ರವಿಶಂತ್ಯಾಪಃ ।
ಸರ್ಪೋ ಜೀರ್ಣಾಮಿವ ತ್ವಚಂ ಜಹಾಮಿ ಪಾಪಂ ಶರೀರಾತ್ಸ
ಶರೀರೋಽಭ್ಯುಪೇತ್ಯ ॥

ತರ್ಪಣದ ವಿಧಿ

ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ ಸೇತುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಲ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಸೇತುಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ದೇವೀಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವರು ಒಂಬತ್ತು ಕಲ್ಲುಗಳ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಸೇತುವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ದರ್ಭಶಯನ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸೇತುತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ನಾನಾನಂತರ, 'ಪಿಪ್ಪಲಾದಾಯ ನಮಃ ಪಿಪ್ಪಲಾದಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ' 'ಕವಯೇ ನಮಃ, ಕವಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ' 'ಕಣ್ವಾಯ ನಮಃ, ಕಣ್ವಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ' 'ಕೃತಾಂತಾಯ ನಮಃ, ಕೃತಾಂತಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ' 'ಜೀವಿತೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ, ಜೀವಿತೇಶ್ವರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ' 'ಮನ್ಯವೇ ನಮಃ ಮನ್ಯುಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಕಾಲ, ರಾತ್ರಿ, ವಿದ್ಯಾ, ಅಹಃ, ಗಣೇಶ್ವರ, ವಶಿಷ್ಠ, ವಾಮದೇವ, ಪರಾಶರ, ಉಮಾಪತಿ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ನಾರದ, ವಾಲಖಿಲ್ಯ, ಮುನಿಗಣ, ನಲ, ನೀಲ, ಗವಾಕ್ಷ, ಗವಯ, ಗಂಧಮಾಧನ, ಮೈಂದ, ದ್ವಿವಿದ, ಶರಭ, ವೃಷಭ, ಸುಗ್ರೀವ, ಹನುಮಾನ್, ವೇಗದರ್ಶನ, ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಸೀತೆ, ವಿಭು' ಇಷ್ಟು ಜನರ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣವನ್ನು ಚತುರ್ಥಿ ವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ 'ನಮಃ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಏಕವಚನವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ಎಂದು ನುಡಿದ 'ರಾಮಾಯನಮಃ, ರಾಮಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಯ ನಮಃ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ, ಸೀತಾಯೈ ನಮಃ, ಸೀತಾಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರಮಾಡಿ ನೀರಿನಿಂದ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ತರ್ಪಣ ಮತ್ತು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಒಣ ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಚಮನ, ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆ, ಜಪತರ್ಪಣ, ದೇವಪೂಜಾದಿ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಳ್ಳು ಹಾಗೂ ಅಕ್ಕಿಗಳಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅನಂತರ ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸೇತುಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನ ದರ್ಶನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪಶ್ಚಿಮ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೊಗುವವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದರ್ಭಶಯನದಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕಪಿತೀರ್ಥ, ಸೀತಾಕುಂಡ, ಋಣಮೋಚನ ತೀರ್ಥ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥ, ರಾಮ ತೀರ್ಥ, ಪಾಪವಿನಾಶನ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು ಅನಂತರ ಗಂಗಾತೀರ್ಥ, ಯಮುನಾತೀರ್ಥ, ಸಾವಿತ್ರೀತೀರ್ಥ, ಸರಸ್ವತೀತೀರ್ಥ. ಗಾಯತ್ರೀತೀರ್ಥ, ಹನುಮತ್ಕುಂಡ. ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡ, ನಾಗಕುಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಯಾತ್ರಿಕರು ಅಗಸ್ತ್ಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅಗ್ನಿತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನತರ್ಪಣ ಹಾಗೂ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಚಕ್ರತೀರ್ಥವೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನ, ತರ್ಪಣ, ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ನಷ್ಟವಾಗುವವು. ನರಕದ ಭಯವೇ

ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುವುದು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಾಮ ಹಾಗೂ ರಾಮೇಶ್ವರರ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು ದೊರಕುವವು. ಆದುದರಿಂದ ಯಾತ್ರಿಕರು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ತರ್ಪಣ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಕೊನೆಗೆ ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪರಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶಿವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಸೇತು ಮಾಧವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕ್ರಮಶಃ ರಾಮತೀರ್ಥ, ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥ, ಸೀತಾತೀರ್ಥ, ಹನುಮತ್ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ರಾಮೇಶ್ವರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಆ ರಾಮಲಿಂಗಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಧನುಷ್ಕೋಟಿತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕೋಟಿತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ರಾಮೇಶ್ವರರನ್ನು ವಂದಿಸಿ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಎಳ್ಳು, ಧಾನ್ಯ, ಹಸು, ಫಲ, ಮನೆ, ವಸ್ತ್ರ, ಅಕ್ಕಿ, ಬಂಗಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸದಾಚಾರಿಯಾದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಭಗವಾನ್ ರಾಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಧೂಪ, ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯ, ಅಭಿಷೇಕ ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಬೇಕಾಗುವ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ದಾನನೀಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸೇತುಮಾಧವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಧೂಪದೀಪಾದಿ ಪೂಜೆಯ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಥರಾದ ಸದಾಚಾರಿ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಕರೆದು ಷಡ್ರಸ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿ ಉಣಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ನೀಡಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಾಮೇಶ್ವರ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದವರ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ದಿಸುವವು. ದುಃಖ ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗುವವು. ಸಂತಾನ ಸಂಪತ್ತು ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ಈ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಯಾತ್ರಿಕರು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಈ ಸೇತುಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದವರು ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದರೂ ಕುಂಟ, ಕುರುಡು ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ರೋಗಗಳಿಂದ ಸೇತುಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸೇತುಯಾತ್ರೆಯ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸೇತುತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರೆಯ ಪೂರ್ಣ ಫಲವು ದೊರಕುವುದು.

ಸೇತುತೀರ್ಥದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆ

ಸೂತ:- ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ, ಈ ಸೇತುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜಪ, ಹೋಮ, ತಪಸ್ಸು, ದಾನ ಎಲ್ಲವೂ ಅಕ್ಷಯ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಧನುಷ್ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಯಾತ್ರಿಕರು ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿವಸ ವಾಸಮಾಡಬೇಕು. 'ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ' ಎಂಬ ಶಿವಷಡಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಎಂಟು ಸಲ ಜಪಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಸೇತುತೀರ್ಥದ ಹಾಗೂ ಈ ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ವೇದದಲ್ಲಿಯ ''ದ್ವಾ ಸಮುದ್ರೌ, ಅದೋಯದ್ದಾರು, 'ವಿಷ್ಣೋಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪಶ್ಯತ್' 'ತದ್ ವಿಷ್ಣೋಃ' ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಾನುಸಂಧಾನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಠಿಸಬೇಕು. ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ, ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ,

ವಿಷುವ ಯೋಗ, ಸಂಕ್ರಮಣ, ಸೋಮವಾರ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯಕಾಲ ಹಾಗೂ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸೇತುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಾನವರು ಏಳು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಸೂರ್ಯನು ಮಕರ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರ. ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ಹಾಗೂ ಸೇತುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನ ಇದ್ದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಶಿವ ಸಾಯುಜ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಈ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಗ್ರಹಣ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅರ್ಧೋದಯ ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇತುತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನ, ಪಿತೃತರ್ಪಣ, ಪಿಂಡ ದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕ ಶಾಶ್ವತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವರು.

ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರವಾರ, ಮಂಗಳವಾರ, ಶನಿವಾರ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಬಾರದು. ಬಸಿರು ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಗಂಡನು, ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದಿದ್ದವರು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು. ಆದರೆ ಈ ಸೇತುತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನದೀ ಸಮುದ್ರ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಸಾಗರ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಗೋಕರ್ಣ ಮತ್ತು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಕಡೆ ಪರ್ವದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಮುದ್ರ ಸ್ನಾನವು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸೇತು, ಗೋಕರ್ಣ, ಸಾಗರಸಂಗಮ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೇಕಾದಾಗ ಸಮುದ್ರ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಸ್ವಯಂ ಸೀತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ- 'ನಾನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಈ ಸಮುದ್ರಸೇತುವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಅವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಸೇತುವಿನ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ರಾಮಸೇತುವಿನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಸೇತುಮಾಧವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರ, ಅಮವಾಸ್ಯೆ ತಿಥಿ, ವ್ಯತೀಪಾತ ಯೋಗ, ರವಿವಾರ, ಮಾಘಮಾಸ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಅರ್ಧೋದಯ ಮಹೋದಯ ಪರ್ವಕಾಲ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಿಲಿತವಾಗಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಇದ್ದಾಗ ಈ ಸಮುದ್ರಸೇತುವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಾನವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದು.

ಈ ರಾಮೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸದಾಚಾರ, ತಪಸ್ಸು, ವೇದ ವೇದಾಂತ ಪಾಠ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಗೆ ಸತ್ಪಾತ್ರ ಎನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂಥ ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ದಾನವು ಅನಂತ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ದಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಾಪಾತ್ರ ವಿಚಾರ

ಹಿಂದೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಿಲೀಪರಾಜನು ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಕುರಿತು ದಾನಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆ ಪಾತ್ರ ಯಾವುದು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ವಶಿಷ್ಠ ಅಂದದ್ದು- ''ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ಅದರಂತೆ ಸದಾಚಾರನಿಷ್ಠನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪಾತ್ರ ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೇದಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರ ಜಪ, ಶಿವ ವಿಷ್ಣು

ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳ ಪಾಲನೆ ಇವು ಮೂರನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಕುಟುಂಬಿಯಾದ ದರಿದ್ರ ಶ್ರೋತ್ರಿಯನು ಸರ್ವವಿಧ ದಾನಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ಸತ್ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾಗುತ್ತವೆ. ದುರಾಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರಾದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ದಾನವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವದಲ್ಲದೇ ಪಾಪಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ಪಾತ್ರವು ದೊರಕದಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಪರಿಚಿತವಿದ್ದ ಯೋಗ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪಾಂಗವಾಗಿ ನೀರು ಬಿಡಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಊರಿಗೆ ಹೋದಬಳಿಕ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಅವರು ಮೃತರಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಎಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಮ ಪಾತ್ರರಿಗೆ ಅನಾಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ, ದೇವ ಧರ್ಮದ್ವೇಷಿ ನಾಸ್ತಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ದಾನಕೊಡಬಾರದು.''

ವಶಿಷ್ಠರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ದಿಲೀಪರಾಜನು ಸತ್ಪಾತ್ರರನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಡುಕಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲ ದಾನವನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಅಯೋಧ್ಯಾ, ದಂಡಕಾರಣ್ಯ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ವೆಂಕಟಾಚಲ, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಪ್ರಯಾಗ, ಕಾಂಚಿ, ದ್ವಾರಕಾ, ಮಧುರಾ, ಪದ್ಮನಾಭ, ಕಾಶಿ, ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಭಾಸ್ಕರ ಪರ್ವತ ಇಷ್ಟು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಗಂಗಾ ಗೋದಾವರೀ ಮುಂತಾದ ಮಹಾನದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂಡನ ಉಪವಾಸಗಳು ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿವೆ. ಮುಂಡನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡದೇ ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಯಾತ್ರಿಕರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಧೃಡವಾಗಿ ನೆಲಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಮುಂಡನ ಸ್ನಾನ ಶ್ರಾದ್ಧ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳು ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ವಿಹಿತವಾಗಿವೆ. ಗಂಧಮಾದನ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮುಂಡನ, ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸೇತು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧೋದಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅರ್ಧೋದಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಈ ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರರನ್ನು ಕುರಿತು.

''ದಿವಾಕರ ನಮಸ್ತೇಸ್ತು ತೇಜೋರಾಶೇ ಜಗತ್ಪತೇ।
ಅತ್ರಿ ಗೋತ್ರ ಸಮುತ್ಪನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವ್ಯಾಃ ಸಹೋದರ॥
ಅರ್ಘ್ಯಂ ಗೃಹಾಣ ಭಗವನ್ ಸುಧಾ ಕುಂಭ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ।

ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ವ್ಯತೀಪಾತದ ಯೋಗವಿದ್ದಾಗ

''ವ್ಯತೀಪಾತ ಮಹಾಯೋಗಿನ್, ಮಹಾಪಾತಕ ನಾಶನ।
ಸಹಸ್ರ ಬಾಹೋ ಸರ್ವಾತ್ಮನ್ ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ॥''

ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ತಿಥಿ, ವಾರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ಹಾಗೂ ಮಾಸಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಕಾಲರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ-

''ತಿಥಿ-ನಕ್ಷತ್ರ-ವಾರಾಣಾಮಧೀಶ ಪರಮೇಶ್ವರ ।
ಮಾಸರೂಪ ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ಕಾಲರೂಪ ನಮೋऽಸ್ತುತೇ ॥''

ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅರ್ಧೋದಯ ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹದಿನಾಕು, ಹನ್ನೆರಡು, ಎಂಟು, ಏಳು. ಆರು, ಕನಿಷ್ಠ ಐದು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನಾದರೂ ಕರೆದು ಅನ್ನಪಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಹಿರಣ್ಯಶ್ರಾದ್ಧ, ಆಮಶ್ರಾದ್ಧ, ಪಾಕಶ್ರಾದ್ಧ, ಪಾರ್ವಣಶ್ರಾದ್ಧ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಯಥಾನುಕೂಲ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಾಗ ''ಸೇತವೇ ಘಮಃ, ಸೇತವೇ ನಮಃ'' ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ನಷ್ಟವಾಗುವವು. ಈ ಸೇತುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೀರ್ಥ ಜಲಾಶಯ ಅಥವಾ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ಈ ರಾಮಸೇತು ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ಮುಂತಾದ ತೀರ್ಥಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನೂ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಾಮ, ಸೀತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ರಾಮೇಶ್ವರ, ಹನುಮಾನ್, ಸುಗ್ರೀವ, ವಿಭೀಷಣ, ನಾರದ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಅಗಸ್ತ್ಯ, ವಶಿಷ್ಠ, ವಾಮದೇವ, ಜಾಬಾಲಿ, ಕಶ್ಯಪ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷರ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣವನ್ನು ಸ್ನಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿ ಜನಿಸಿಯೂ ತ್ರಿಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಗಾಯತ್ರೀ ಜಪ, ದೇವರಪೂಜೆ, ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ, ವೈಶ್ವದೇವ, ಬಲಿಹರಣ, ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ ಮುಂತಾದ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದವರಿಗೆ ಘೋರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಅಂಥ ಪಾಪಿಗಳು ಸೇತುತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದು ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಅವರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡದಿರುವುದು. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದದೇ ಇರುವುದು, ಓದಿದ್ದನ್ನು ತಾನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪಠಿಸದೇ, ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪಾಠಹೇಳದೇ ಮರೆತು ಬಿಡುವುದು, ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ಶ್ರಾದ್ಧ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವುದು ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಮಹಾಪಾಪಗಳು ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಾನವನ ಈ ಎಲ್ಲ ಮಹಾಪಾತಕಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವು ಮುಕ್ತದ್ವಾರ ವಾಗುವುದು. ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವವರು ಮೊದಲು ಧನುಷ್ಕೋಟಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.

ಮುನಿಗಳೇ, ನೀವು ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಸೇತುತೀರ್ಥದ ಆ ಧನುಷ್ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಿ. ರಾಮೇಶ್ವರ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿರಿ. ಅಲ್ಲಿಯ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳ ಪುಣ್ಯೋದಕಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿರಿ. ಅರ್ಥಾತ್ ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿರಿ. ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿರಿ. ರಾಮೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಸೀತಾಪತಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಭಜಿಸಿರಿ ಪೂಜಿಸಿರಿ. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯಿರಿ.

ಶೌನಕಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆ, ನಾನು ನಿಮಗಾಗಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಈ ಸೇತುತೀರ್ಥದ ದಿವ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಈ ವರೆಗೆ ಹೇಳಿದೆನು. ಇದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದವರು ಮತ್ತು ಕೇಳಿದವರು ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮವೇ ಮುಂತಾದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಎರಡು ಸಲ ಶ್ರವಣ ಪಠಣ ಮಾಡಿದರೆ, ಶಿವನ ಸಾಲೋಕ್ಯವನ್ನೂ ಮೂರು ಸಲ ಇದರ ಶ್ರವಣ ಪಠಣದಿಂದ ಶಿವನ ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನೂ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಇದರ ಪಠಣ ಪಾಠಣದಿಂದ ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನೂ ಮಾನವರು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಸೇತುವಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಫಲವು ಸೇತುಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ಶ್ರವಣ ಪಠಣಗಳಿಂದಲೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಪುಸ್ತಕವು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಭೂತಪ್ರೇತ ಬೇತಾಳಾದಿಗಳು ಆ ಮನೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಶನಿ ಮಂಗಳ ಮೊದಲಾದ ಪಾಪಗ್ರಹಗಳ ಪೀಡೆಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪುಸ್ತಕವಿದ್ದ ಮನೆಯೇ ಒಂದು ರಾಮಸೇತುತೀರ್ಥ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮಠ, ದೇವಾಲಯ, ನದೀ, ಸರೋವರಗಳ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ವಕಾಲ, ಪುಣ್ಯಕಾಲ, ವರ್ಷಾರಂಭ, ವಿಷುವಯೋಗ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸೇತುಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ಶ್ರವಣ ಪಠಣಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ರೂಪದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆ, ವಸ್ತ್ರ, ಬಂಗಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು.

ವ್ಯಾಸರ ಆಗಮನ, ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಮಿಲನ

ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ ವಾಸಿಗಳಾದ ಶೌನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳೇ! ನೀವು ನನ್ನಿಂದ ವೇದಸಮ್ಮಿತವಾದ ಈ ಸೇತುಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದಿರಿ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀವು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸೇತು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಪಠಿಸಿರಿ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿರಿ.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಈ ಪುರಾಣದ ಪ್ರವಕ್ತಾರರಾದ ಸೂತಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀರಾಮನ ಆ ಸೇತು ರಚನೆಯ ಸಮಗ್ರ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯ ಉದ್ರೇಕದಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿದರು. ತನಗೆ ಈ ದಿವ್ಯ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೂ ಬರೆದ ತಮ್ಮ ಗುರು ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ನೆನೆದರು. ಮತ್ತು ಅವರ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತ ಗದ್ಗದಿತ ಕಂಠರಾಗಿ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುತ್ತ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದರು. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಗಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟರಾದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸೂತರೂ ಮತ್ತು ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ವಂದನೆಗೈದರು. ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಆ ಶ್ರೀ ವೇದ ವ್ಯಾಸದೇವರು ಶೌನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳು ನೀಡಿದ ಉಚ್ಚಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನುಡಿದರು.

ವೇದವ್ಯಾಸ:- 'ಮುನಿಗಳೇ, ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಈ ಸೂತನು ಈ ವರೆಗೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಸೇತುತೀರ್ಥದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಬಹಳ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ತಾರಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ

ಧರ್ಮರಾಜಾದಿ ಪಾಂಡವರು ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಈ ಸೇತುಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪುರೋಹಿತರಾದ ಧೌಮ್ಯ ಮುನಿಗಳ ಮುಖದಿಂದ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀವು ಕೂಡ ಈ ಸೇತು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೇಳಿರಿ. ಓದಿರಿ. ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿರಿ.

ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದ ಶೌನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದದಿಂದ ತಲೆತೂಗಿ ವ್ಯಾಸರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದರು. 'ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ನಾವು ತಪ್ಪದೇ ಪಾಲಿಸುತ್ತೇವೆ' ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ವಚನವಿತ್ತರು. ಇದರಿಂದ ಪರಮಪ್ರೀತರಾದ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ದೇವರು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು.

ಇತಿ ಸ್ಕಂದಪುರಾಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಖಂಡ ಸೇತು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣ

ದರ್ಮಾರಣ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೭೨

''ತರ್ತುಂ ಸಂಸೃತಿವಾರಿಧಿಂ ತ್ರಿಜಗತಾಂ ನೌರ್ನಾಮ ಯಸ್ಯ ಪ್ರಭೋಃ ।
ಯೇನೇದಂ ಸಕಲಂ ವಿಭಾತಿ ಸತತಂ ಜಾತಂ ಸ್ಥಿತಂ ಸಂಸೃತಮ್ ॥
ಯಶ್ಚೈತನ್ಯಘನಃ ಪ್ರಮಾಣವಿಧುರೋ ವೇದಾಂತವೇದ್ಯೋ ವಿಭುಃ
ತಂ ವಂದೇ ಸಹಜ ಪ್ರಕಾಶ ಮಮಲಂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಂ ಪರಮ್ ॥

ದಾರಾಃ ಪುತ್ರಾ, ಧನಂ ವಾ ಪರಿಜನಸಹಿತೋ ಬಂಧು ವರ್ಗಃ ಪ್ರಿಯೋ ವಾ
ಮಾತಾ ಭ್ರಾತಾ ಪಿತಾ ವಾ ಶ್ವಶುರ ಕುಲಜನಾ ಭೃತ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯವಿತ್ತೇ ॥
ವಿದ್ಯಾರೂಪಂ ವಿಮಲ ಭವನಂ ಯೌವನಂ ಯೌವತಂ ವಾ
ಸರ್ವಂ ವ್ಯರ್ಥಂ ಮರಣಸಮಯೇ ಧರ್ಮ ಏಕಃ ಸಹಾಯಃ ॥

ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸಂಸಾರ ಎಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಲು ಮೂರು ಲೋಕದ ಒಡೆಯನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪ್ರಭುವಿನ 'ರಾಮ' ಎಂಬ ನಾಮವು ಒಂದು ನೌಕೆ ಆಗಿದೆ. ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ರಾಮನಿಂದಲೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಪಾಲಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ ಆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣಗಳೂ ಅವನ ನಿಜವಾದ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾರವು. ಆದರೆ, ವೇದವೇದಾಂತಗಳು ಮಾತ್ರ ಅವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬಲ್ಲವು. ಇಂಥ ದೋಷರಹಿತನೂ ಪ್ರಕಾಶ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಾನವನ ಮರಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮವೊಂದೇ ಮನುಷ್ಯರ ಮರಣ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಮರಣೋತ್ತರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುವುದು. ಮಡದಿ, ಮಕ್ಕಳು, ದ್ರವ್ಯ, ಪ್ರೀತಿಯ ಬಂಧುವರ್ಗ, ಪರಿವಾರ ಜನ, ತಾಯಿತಂದೆ, ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು, ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯ ಜನರು, ನೌಕರ

ಚಾಕರರು, ಐಶ್ವರ್ಯ, ವಿದ್ಯೆ, ರೂಪ, ದೊಡ್ಡ ಮನೆ, ತಾರುಣ್ಯ, ತರುಣಿಯರ ಬಳಗ ಮುಂತಾದ ಯಾವುದೂ ಸಾಯುವ ಅತವಾ ಸತ್ತ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಮನುಷ್ಯರ ಪಾಲಿಗೆ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥ. ಧರ್ಮವೊಂದೇ ಮಾನವರಿಗೆ ತಾರಕ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕ.

ಹೊಗೆ ಇಲ್ಲದ ಯಜ್ಞ, ಮಾಡಿದವನೇ ಪ್ರಾಜ್ಞ

ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪುರಾಣಗಳ ಪ್ರವಕ್ತಾರರಾದ ಸೂತರು ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲೇ ಶೌನಕಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಜ್ಞಾನ ಸತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಬಹುದೀರ್ಘಕಾಲೀನ ಅವರು ಕೈಕೊಂಡ ಆ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞ. ಅವರ ಬಾಳಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ನಡೆಯುವಂಥದ್ದು. ತತ್ವ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮತ್ತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯೇ ಇದರ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿ. ಶೌನಕಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಈ ಜ್ಞಾನ ಸತ್ರ, ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಯಜ್ಞ. ಈ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹೋಮಕುಂಡ ಇಲ್ಲ. ಅಗ್ನಿ ಇಲ್ಲ. ಆಹುತಿ ಇಲ್ಲ. ಹೋಮದ ಹೊಗೆ ಇಲ್ಲ. ತುಪ್ಪ ಹೊಯ್ಯುವುದು ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನ, ಶ್ರವಣ, ಮನನಗಳೇ ಈ ಯಜ್ಞದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳು. ತಾತ್ವಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಪೌರಾಣಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಶ್ರವಣ, ಕಥನ, ಪ್ರವಚನ, ಪಾರಾಯಣಗಳೇ ಈ ಜ್ಞಾನ ಯಜ್ಞದ ಪ್ರಧಾನ ಕೃತ್ಯಗಳು. ಇಂಥ ಜ್ಞಾನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶೌನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳು ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಾಗ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಸೂತಾಚಾರ್ಯರು ಆಗಮಿಸಿದ್ದನ್ನು. ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತುಂಬ ಹರ್ಷ. ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನದೀಷ್ಣ, ಹಾಗೂ ಒಳ್ಳೆ ನಿಷ್ಣಾತ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಇದ್ದಿತು ಆ ಸೂತಮುನಿಗೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಶ್ರೀ ಮುಖದಿಂದಲೇ ಸರ್ವಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಹಾಭಾಗ್ಯ ಸೂತ ಮುನಿಯದು. ಅವರೊಂದು ಜ್ಞಾನದ ತವನಿಧಿ. ಪುರಾಣ ಪ್ರಚನದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ಇಂಥ ವಿದ್ಯೆಯ ನಿಧಿ ತಾವು ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದು ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಹರ್ಷವಾಯಿತು ಆ ಶೌನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ. ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಆ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಸೂತಜಾತಿಯ ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನಕಾರರನ್ನು ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉಪಚರಿಸಿದರು. ಎತ್ತರವಾದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದರು. ವಿನಯದಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿಸಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದರು.

ಶೌನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳು:- ಸೂತಾಚಾರ್ಯರೇ, ನೀವು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ನಮಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಹರ್ಷ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಹವಾಸ ದುರ್ಲಭ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ನೀವು ಬಂದದ್ದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಭಾಗ್ಯ. ಈಗ ನೀವು ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಪುಣ್ಯಕಥೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿರಿ.

ಸೂತ:- ಶೌನಕಾದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ, ನಾನು ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ವಿದ್ಯೆಯ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಗಣಪತಿಯನ್ನು

ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೂ ಸರ್ವನಿಯಾಮಕವಾದ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹಿಂದೆ ದ್ವಾಪರ ಯುಗದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆ. ಸತ್ಯವತಿಯ ಸತ್ಪುತ್ರರಾದ ಭಗವಾನ್ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಒಮ್ಮೆ ಧರ್ಮರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಪಂಚಪಾಂಡವರು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಎದ್ದು ಸ್ವಾಗತ ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸಿದರು. ಆದರದಿಂದ ಉಚ್ಚ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಅವರ ಮುಖದಿಂದ ಅನೇಕ ಪವಿತ್ರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಕೊನೆಗೆ ಧರ್ಮರಾಜನು ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ.

ಧರ್ಮರಾಜ:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ತಾವು ಈ ವರೆಗೆ ನಮಗೆ ಅನೇಕ ದಿವ್ಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದಿರಿ. ಈಗ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು ಎಂದು ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ತಾವು ದಯಮಾಡಿ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು.

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ಪಾಂಡುನಂದನ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಮರಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯವು ಎರಡು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಫಲವತ್ತರವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ರಸಭರಿತವಾದ ಅನೇಕ ಫಲಗಳು ಅರ್ಥಾತ್ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿಗಳು ಶೋಭಿಸುವಂತೆ, ನಿರಂತರ ಪುಣ್ಯಫಲವನ್ನು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಮಾನವರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವದು. ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಅಭಯಾರಣ್ಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪಸುಗಳು ಹುಲಿಗಳೊಡನೆ ಒಡನಾಟವಾಡುವವು. ಇಲಿ ಬೆಕ್ಕುಗಳು ಕೂಡಿಯೇ ಕ್ರೀಡೆಮಾಡುವವು. ಹಾವು ಕಪ್ಪೆಗಳು ಒಡನಾಡಿಯಾಗಿರುವವು. ಮನುಷ್ಯರು ರಾಕ್ಷಸರು ಇಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುವರು. ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯವು ಪರಮ ಪಾವನ. ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಹೊಗಳುವರು.

ಧರ್ಮರಾಜ:- ದೇವತೆಗಳು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ ಎಂದು ನಾಮಕರಣವನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಿದರು? ಮತ್ತು ಎಂದು ಮಾಡಿದರು?

ವೇದವ್ಯಾಸ:-'ರಾಜರ್ಷಿಯೇ, ಹಿಂದೆ ಒಮ್ಮೆ ಯಮಧರ್ಮನು ಅತ್ಯಂತ ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ. ಅವನ ಈ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯ ಉಗ್ರತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ದೇವೇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಕ್ಷೇಮಂಕರನಾದ ಶಂಕರ ಪರ್ವತರಾಜ ನಂದಿನಿಯಾದ ಉಮಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಮರದಡಿಯ ತಣ್ಣೆಳಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ವಂದಿಸಿದರು. ಅವರ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಸ್ತೋತ್ರಪಾಠವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮಪ್ರೀತನಾದ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರ. ಮತ್ತು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ- ''ದೇವತೆಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಏನು? ನಿಮಗೆ ಏನು ಬೇಕಾಗಿದೆ?''

ಬ್ರಹ್ಮ:- ''ಮಹಾದೇವ, ಯಮಧರ್ಮನು ಅತ್ಯುಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಏನು ಇರಬಹುದು? ದೇವತೆಗಳ ಯಾವ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು

ಪಡೆಯುವದ್ದಕಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ ಅವನ ಈ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸು? ಅದರಿಂದ ಹೆದರಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಈ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು. ಈ ಘೋರತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪರಾವರ್ತಿಸಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಆ ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಈ ಸಾಹಸದಿಂದ ಹಿಂದೆಗೆಯಿಸಲು ನೀವೇ ಸಮರ್ಥರು.''

ಮಹಾದೇವ:- ''ದೇವತೆಗಳೇ, ನಾನು ನಿಜವನ್ನೇ ನುಡಿಯುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಆ ಯಮಧರ್ಮನಿಂದ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಎಂದೂ ಅಪಾಯ ವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರಪಾಯ ಪ್ರಾಣಿ, ನಿರುಪದ್ರವಿ ಜೀವಿ ಆ ಯಮಧರ್ಮ.''

ಮಹಾದೇವರ ವಿಶ್ವಾಸದ ನುಡಿ ದೇವತೆಗಳ ಭಯವನ್ನು ದೂರಗೊಳಿಸಿತು. ಆದರೆ ದೇವರಾಜ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪೂರ್ಣ ಸಮಾಧಾನ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಯಮಧರ್ಮನು ಅತ್ಯುಗ್ರ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಕೈಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸುರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಬಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಅವನ ಗ್ರಹಿಕೆ. ತನ್ನ ಈ ಮನದ ಅಳುಕನ್ನು ಸುರಾಚಾರ್ಯ ಬ್ರಹಸ್ಪತಿಯ ಮುಂದೆ ತೋಡಿಕೊಂಡ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ''ಧರ್ಮರಾಜನ ತಪೋಭಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಅಂಗನೆಯರ ಪಡೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಕೊಡು'' ಎಂಬ ಸೂಚನೆಯಿತ್ತರು. ಕೂಡಲೇ ಶಚೀಪತಿಯು ವರ್ಧಿನೀ ಎಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ.

ಇಂದ್ರ:- ''ಸುರಲೋಕದ ಶೃಂಗಾರ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ವರ್ಧಿನಿ, ನೀನು ಉಳಿದ ಅಪ್ಸರೆಯರೊಂದಿಗೆ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿರಿ. ಅಲ್ಲಿಯ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಮಧರ್ಮನು ತಪಂಗೈಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಿಮ್ಮ ಹಾವ ಭಾವ ಮತ್ತು ವಿಲಾಸ ವಿನೋದಗಳಿಂದ ಅವನ ಮನವನ್ನು ಮರುಳುಮಾಡಿರಿ. ತಪಸ್ಸನ್ನು ಭಗ್ನಗೊಳಿಸಿರಿ.''

ದೇವರಾಜನ ಈ ಆದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ವರ್ಧಿನಿ ಎಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಹೇಳಿದಳು.

ವರ್ಧಿನಿ:- ''ಅಮರನಾಥ. ನಾವು ಇದ್ದದ್ದು ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿಯೇ, ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲು ಈ ನಮ್ಮ ಬದುಕು. ನಮ್ಮ ರೂಪ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಅಲಂಕಾರ ಹಾಗೂ ಶೃಂಗಾರ ಚೇಷ್ಟೆ ಮುಂತಾಗಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಆ ಯಮಧರ್ಮನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಲು, ಅದರಿಂದ ಅವನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಭಂಗಗೊಳಿಸಲು ನಾವು ಯತ್ನಿಸುತ್ತೇವೆ.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ವರ್ಧಿನಿ ಎಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯು ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಧರ್ಮರಾಜನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತಳಾದಳು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಧರ್ಮರಾಜನ ಎದುರು ಸುಳಿದಾಡಿದಳು. ಮನ ಮೋಹಕವಾದ ವಿವಿಧಭಾವ ಭಂಗಿಗಳಿಂದ ನೃತ್ಯಮಾಡಿದಳು. ನಾಟ್ಯ ಸರಸ್ವತಿಯಂತಿದ್ದ ಅವಳ ಕುಣಿತ ಮಣಿತ, ಭಾವ ಭಂಗಿ, ಇಲಾಸ ವಿಭ್ರಮಗಳಿಂದ ಮರುಳುಗೊಂಡಂತೆ ತೋರಿತು ಧರ್ಮರಾಜನ ಮನಸ್ಸು. ತನ್ನ ಚೆಲುವಿಕೆಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಮನಸೋತು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ವಿಧ ಶೃಂಗಾರ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿಟ್ಟಿಸಿ ನಿರುಕಿಸುತ್ತಲಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಯಮಧರ್ಮನನ್ನು ವೈಯ್ಯಾರದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದಳು ವರ್ಧಿನಿ.

ವರ್ಧಿನಿ:- ''ಪ್ರಭು, ನಿಮ್ಮ ಈ ತಪಸ್ಸಿನ ಉಗ್ರತೆಯೇ ದೇವೇಂದ್ರನ ವ್ಯಗ್ರತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಈ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದ ರೀತಿ ಸುರಪುರದ ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಭೀತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಈ ಅತ್ಯುಗ್ರ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯ ಭಂಗಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು.

ಧರ್ಮರಾಜ:- 'ಸುಂದರಿ, ನೀನು ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿದಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಯಥಾರ್ಥ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಪಾಪಕರ್ಮ ಮಾಡುವ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯ ದುರಾತ್ಮರ ಪಾಲಿಗೆ ನಾನು ಯಮದಂಡದಿಂದ ಶಾಸನಮಾಡುವ ಕಾಲಾಂತಕ. ಆದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವವರಿಗೆ ನಾನು ಧರ್ಮ ಸ್ವರೂಪ. ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತೆ ನಿನ್ನ ರೂಪವಿಲಾಸಗಳಿಗೆ ನಾನು ಮನಸೋತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿನಗೆ ಮರುಳಾಗಿಲ್ಲ. ''ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಏಕೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಪನಂಬಿಕೆ? ನನ್ನ ತಪೋಭಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಎರಳೆಗಣ್ಣಿನ ತರಳೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾನೆ?'' ಎಂದು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ನನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೌತುಕಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಕಾಮುಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನು ನಿಜವನ್ನು ನುಡಿದೆ. 'ತಪೋಭಂಗಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಂತಸವಾಗಿದೆ.ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವ ಹವ್ಯಾಸವನ್ನು ತೊರೆದುಬಿಡು. ಯಾವ ಪದವಿಯ ಆಸೆಯಿಂದಲೂ ನಾನು ಈ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸು ಆ ನಿನ್ನ ದೇವಲೋಕದ ದೊರೆಗೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಬೇಡ ಆ ಸುರರಾಜನಿಗೆ. ಕೇವಲ ಕೈಲಾಸಪತಿಯ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಇದೆ ಈ ನನ್ನ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಎಂಬ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅರಿಕೆ ಮಾಡು ಆ ಅಮರಲೋಕದ ಅರಸನಲ್ಲಿ. ಈಗ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡು. ನೀಡುತ್ತೇನೆ.

ವರ್ಧಿನಿ:- ''ಧರ್ಮರಾಜ, ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು. ಆ ಸುರಲೋಕದ ವಾಸವು ಅಸ್ಥಿರ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತೆಯೇ ದುರ್ಮಿಳ. ಆ ನಾಕಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂದು ನಿರಂತರ ನೆಲೆನಿಲ್ಲುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕರುಣಿಸು. ಮತ್ತು ನೀನು ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಕೈಕೊಂಡ ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದರ ನೆನಪಾಗಿ ಒಂದು ತೀರ್ಥವು ಏರ್ಪಡಲಿ. ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಇರಲಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಿಂದವರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗಲಿ. ಈ ನನ್ನ ತೀರ್ಥದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ದಾನ, ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸು, ಆಚರಿಸಿದ ಹೋಮ ಹವನ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅಕ್ಷಯ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುವಂತಾಗಲಿ.''

ವರ್ಧಿನಿಯ ಈ ಬೇಡಿಕೆಗೆ 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಯಮಧರ್ಮ. ತನಗೆ ಬಯಸಿದ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕರುಣಿಸಿದ ಆ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಗೆ ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿದಳು ಆ ವರ್ಧಿನಿ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಡೆದಳು. ಆ ವಿಲಾಸಿನಿ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ''ದೇವರಾಜ, ಆ ಸೂರ್ಯಕುಮಾರನಾದ ಯಮಧರ್ಮನು ಕೇವಲ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕಾಗಿ ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಹಂಬಲವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಿಂಕ ಬಿನ್ನಾಣಗಳಿಗೆ ಬಗ್ಗುವ ಜಾತಿಯಲ್ಲ. ನಿರ್ವಿಕಾರ ಮೂರ್ತಿ ಆ ಯಮಧರ್ಮ ನನಗೇ ವರವಿತ್ತು ಕರುಣೆದೋರಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದ್ದಾನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಮೃತ್ಯುಂಜಯನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ

ಅನಂತರ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಮಹೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮೊರೆ ಇಟ್ಟರು. ಅವರ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಧರ್ಮರಾಜನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದ ಆ ಮಹಾದೇವ. ನಂದಿಯನ್ನು ಏರಿಕೊಂಡುಬಂದ ಆ ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಪೋಮಗ್ನನಾದ ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದ- ''ಧರ್ಮರಾಜ, ನಿನ್ನ ಈ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸು ನನಗೆ ಸಂತಸವನ್ನು ತಂದಿದೆ. ಸಾಕು ಮಾಡು ಈ ನಿನ್ನ ದೇಹ ದಂಡನೆಯನ್ನು. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡು. ನಾನು ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ತುಷ್ಟನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಬೇಡಿಕೆ ಏನು? ಬೇಡಿಕೊ.''

ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ತನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಲು ಬಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು ಆ ಯಮಧರ್ಮನಿಗೆ. ತಾನು ಈವರೆಗೂ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಬಿದಿರು ಮೆಳೆಯ ಪೊದೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದ. ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ವಂದನೆಗೈದ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಗದ್ಗದ ಕಂಠದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ ಆ ವೃಷಭಧ್ವಜನನ್ನು.

ಯಮಧರ್ಮ:- ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ, ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನು ನಿಂತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ನೀನು ವಾಸಮಾಡು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಮುಂದೆ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ. ಎರಡು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಈ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಧರ್ಮತೀರ್ಥ ಎಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಲಿ.

ಧರ್ಮೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆ

ಮಹಾದೇವ:- ''ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರ, ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಆಗಲಿ. ನಾನು ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕದಲುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಶದಿಂದ ನಾನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನೆಲಿಸುವೆನು. ಮತ್ತು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಮಹಾಲಿಂಗದ ರೂಪದಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಕಟವಾಗುವೆನು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ''. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಹಾದೇವನು ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಐದಿದ. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಲಿಂಗವು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೊಳಿಸಿದ ಯಮಧರ್ಮ. ಧರ್ಮರಾಜನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಆ ಲಿಂಗವು 'ಧರ್ಮೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡೆಯಿತು. ಅದರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ 'ಧರ್ಮವಾಪಿ' ಎಂಬ ಕೊಳವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆ ಧರ್ಮರಾಜ. ಈ ಧರ್ಮವಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದರಿಂದ ಚಾತುರ್ಥ್ಯಜ್ವರ, ಧನುರ್ವಾತ, ಶೀತಜ್ವರ, ಮುಂತಾದ ಬೇನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಾಸಿಯಾಗುವವು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಧರ್ಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಯಮತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಈ ತೀರ್ಥದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿ ಶಮೀಪತ್ರ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪುನಃ ಗರ್ಭವಾಸ ದುಃಖವು ಮರುಕಳಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಈ ಧರ್ಮವಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ತರ್ಪಣ ಮಾಡಿದರೆ ಬರ್ಹಿಷದ, ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತ, ಅಜ್ಯಪ, ಸೋಮಪ ಮುಂತಾಗಿ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಪಿತೃಗಣದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ಸಂತೃಪ್ತರಾಗುವರು. ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ತೃವಿಗೆ ಈಪ್ಸಿತವಾದ

ವರಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ವಿಷಯ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಲೋಲುಪನಾಗಿ ಪರಸ್ತ್ರೀ ಗಮನ, ಸುವರ್ಣಚೌರ್ಯ, ಹಿಂಸೆ, ಪರದ್ರೋಹ, ಗುರುದ್ರೋಹ ಮುಂತಾದ ಘೋರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಎಸಗಿದವರು ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಧರ್ಮವಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು, ಧರ್ಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಈ ಪವಿತ್ರವಾದ ತೀರ್ಥವು ಮಾನವರ ಎಲ್ಲ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಸಾಂಸಾರಿಕರ ಎಲ್ಲ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಈಡೇರಿಸುವದು. ಸಾಧಕ ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವ ಈ ಏಕೈಕ ತೀರ್ಥವು ಕಾಮಿತಾರ್ಥ ಪ್ರದಾಯಕವಾದ ದಿವ್ಯ ತೀರ್ಥವಾಗಿದೆ.

ಸ್ನಾನ, ಸಂಧ್ಯೆ, ತರ್ಪಣ ವೈಶ್ವದೇವ ಬಲಿಹರಣ ಸದಾಚಾರಗಳ ಮಹತ್ವ

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹದಿನೆಂಟು ಸಾವಿರ ಪರಿಶುದ್ಧ ಕುಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಶೀಲ, ಸದಾಚಾರ, ಕುಲ, ಕರ್ಮ, ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಶುದ್ಧರಾದ ಈ ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರ ಎಂಬ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲು ಉತ್ಪಾದಿಸಿದರು. ಇವರು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಕರ್ಮದಿಂದ ಪವಿತ್ರರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದರು. ಬಹ್ಮನಿಷ್ಠರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಪರಾಯಣರಾದ ಈ ಮುನಿಗಳು ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಆಗಿದ್ದರು.

ಇಂಥ ಸದಾಚಾರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಕಾಂಡ, ಜ್ಞಾನಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಆಚಾರ ಭ್ರಷ್ಟನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶೂದ್ರನಿಗಿಂತ ಕಡೆ. ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕಾರ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನ, ಅದೂ ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷಯಕವಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ಎಲ್ಲವೂ ಧರ್ಮಪೂತವಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂಥ ಸದಾಚಾರ, ಸದ್ವಿಚಾರ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠೆ ಇದ್ದವನು ಮಾತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಗ ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ಸ್ವೈರಾಚಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ, ಧರ್ಮದ್ವೇಷ ದೇವದ್ರೋಹ ಮಾಡುವ, ಮಾನವನು ಎಂಥ ಉಚ್ಚ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆಗಲಾರ. ಕೇವಲ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಯಾವನೂ ವಿದ್ವಾನ್ ಎನಿಸಲಾರ.

ಉಚ್ಚಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರದಿದ್ದರೂ ಕುಲಹೀನನಾದರೂ ರಾಗದ್ವೇಷ ರಹಿತನಾಗಿ ಸದಾಚಾರವನ್ನು ಪರಿಪಾಲನ ಮಾಡುತ್ತ ಅಹಿಂಸಾ, ಅಸ್ತೇಯ, ಸತ್ಯ, ಪರೋಪಕಾರ, ಭೂತದಯೆ, ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ, ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಮಾನವನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆದರಣೀಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ದುರಾಚಾರಿಯೂ ದುರ್ವಿಚಾರಿಯೂ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ನಿಂದನೀಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮಾನವನು ಯಾವುದೇ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾಗಿ 'ಧಾರ್ಮಿಕ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಅರ್ಹನಾಗಬೇಕು. ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಾನವನು ಧರ್ಮ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೈಶ್ಯ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗಲು ಮೊದಲು ಮಾನವರು

ಯಮನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲನಮಾಡಬೇಕು. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳು 'ಯಮ' ಎಂದೂ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳು 'ನಿಯಮ'ವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಹತ್ತು ಯಮ ಹಾಗೂ ಹತ್ತು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವರು ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಎನಿಸುವರು. ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರೂ ಈ ಯಮನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಧರ್ಮಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

'ಸತ್ಯಂ ಕ್ಷಮಾಽರ್ಜವಂ ಧ್ಯಾನಮಾನೃಶಂಸ್ಯಮಹಿಂಸನಂ ।
ದಮಃ ಪ್ರಸಾದೋ ಮಾಧುರ್ಯಂ ಮೃದುತೇತಿ ಯಮಾ ದಶ ॥
ಶೌಚಂ, ಸ್ನಾನಂ, ತಪೋ ದಾನಂ, ಮೌನೇಜ್ಯಾಧ್ಯಯನಂ ವ್ರತಂ ।
ಉಪೋಷಣೋಪಸ್ಥದಂಡೌಚ ದಶೈತೇ ನಿಯಮಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ ॥

ಸತ್ಯ, ಕ್ಷಮೆ, ಸರಳ ಸ್ವಭಾವ, ದೇವರ ಧ್ಯಾನ, ಕ್ರೂರತನವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಯೆಯನ್ನು ತೋರುವುದು, ಯಾರ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿರಿಸುವುದು, ಮಧುರವಾಗಿ ನುಡಿಯುವುದು, ಅದರಂತೆ ನಡೆಯುವುದು, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಪರನಾಗಿ ಇದ್ದು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ಇವು ಹತ್ತು ಯಮ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವು. ಇದರಂತೆ ನಿಯಮಗಳು ಕೂಡ ಹತ್ತು ಬಗೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹತ್ತು ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಶೌಚವು ಮೊದಲನೆಯದೂ ಮುಖ್ಯವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಶೌಚ ಎಂದರೆ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆ ಎಂಜಲು ಮುಸುರೆ ತಿಳಿದು ಬಟ್ಟೆ, ದೇಹ, ಮನೆ, ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಕೊಳೆಇಲ್ಲದೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಶೌಚ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯದಾದ ಸ್ನಾನ.

ಈ ಸ್ನಾನವು ಜಲಸ್ನಾನ, ಧ್ಯಾನಸ್ನಾನ, ಮಂತ್ರಸ್ನಾನ, ಎಂದು ಹಲವು ತೆರನಾಗಿದೆ ತಿಳಿನೀರಿನ ಕೊಳ, ಕೆರೆ, ಹೊಕ್ಕರಣಿ, ಸರೋವರ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ದೇಹವನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ಸಲವಾದರೂ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಾಹ್ಯಸ್ನಾನ ಎನ್ನುವರು. ದೇವರ ನೆನವರಿಕೆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಮಂತ್ರಗಳ ಅರ್ಥಾನುಸಂಧಾನ, ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ತತ್ವಗಳ ಚಿಂತನ, ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತತ್ವಾರ್ಥಗಳ ಮನನ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಧ್ಯಾನ ಸ್ನಾನ ಅಥವಾ ಮಂತ್ರಸ್ನಾನ ಎನಿಸುತ್ತವೆ.

ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯದಾದ ತಪಸ್ಸು ಕೂಡ ಮನೋಮಯ, ವಾಙ್ಮಯ ಕ್ರಿಯಾಮಯ ಎಂದು ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯವಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ಇರುವುದು ಮನೋಮಯ ತಪಸ್ಸು ಎನಿಸುವುದು. ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ರೂಪವಾಗಿ ನಿರಂತರ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನ, ಉಪದೇಶ, ಗ್ರಂಥ ಲೇಖನ, ಪುರಾಣ, ಉಪನ್ಯಾಸ ರೂಪಗಳಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಅಧ್ಯಾಪನ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವುದು ವಾಙ್ಮಯ ತಪಸ್ಸು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕೃಚ್ಛ್ರ, ಚಾಂದ್ರಾಯಣ, ಸಾಂತಪನ, ಉಪವಾಸ, ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕ, ಬಗೆಬಗೆಯ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು, ಮನೆ ಮಾರು ತೊರೆದು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಆಹಾರವನ್ನು ನಿಯಮಿತಗೊಳಿಸಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವುದು, ಬಗೆಬಗೆಯ ತಪೋನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಗೈಯುವುದು ಕ್ರಿಯಾಮಯ ತಪಸ್ಸು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು.

ನಾಲ್ಕನೇಯದು ದಾನ, ಐದನೆಯದು ಮೌನ, ಆರನೆಯದು ಯಜ್ಞ. ಇದು ಜ್ಞಾನ ಯಜ್ಞ ದ್ರವ್ಯಯಜ್ಞ ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆಯದಾಗಿದೆ. ಏಳನೆಯದು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಎಂದರೆ ತಾನು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಓದಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿರಂತರವೂ ಅವರಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳುವುದೂ, ಮತ್ತು ಬೇರೆಯವರಿಗೂ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಯನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಐದನೆಯದೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲಾದ ಮೌನವು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೇವಲ ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣ ಮಾಡುತ್ತ ಹೊರಗಿನ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೌನಿಯಾಗಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಧ ಮೌನ. ಮಿತವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತ ಅನಾವಶ್ಯಕ ಮಾತು ಕತೆ, ಹರಟೆ, ಪರನಿಂದೆ, ಲೋಕವಾರ್ತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತ್ಯಜಿಸಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹವಾಗುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಾಗ್ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಪರಿಮಿತಗೊಳಿಸಿ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನ, ನಾಮಸ್ಮರಣ, ತತ್ವೋಪದೇಶ, ಪಾಠ ಪ್ರವಚನಾದಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ವಾಕ್‌ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮೀಸಲಾಗಿ ಇಡುವುದು ಮೌನ ಎನಿಸುವುದು.

ಇದರಂತೆ ಆರನೆಯದಾದ ಇಜ್ಯಾ ಎಂದರೆ ಯಜ್ಞವು ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞ ದ್ರವ್ಯ ಯಜ್ಞ, ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆಯದಾಗಿರುವುದು. ಗುರುಹಿರಿಯರ ಸೇವೆ, ಲೋಕೋಪಕಾರ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಕೂಡ ಯಜ್ಞ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಯಜ-ದೇವಪೂಜಾ, ಸಂಗತಿಕರಣ, ಯಜನ, ದಾನೇಷು ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದಾಗಿದೆ ಯಜ್ಞ ಎಂಬ ಶಬ್ದ. ದೇವರಪೂಜೆ, ಸತ್ಸಂಗತಿ, ಯಜ್ಞ, ದಾನ, ಧರ್ಮ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಯಜ್ಞ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದೇವರಪೂಜೆ, ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸ, ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞ, ದಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಹತ್ತು ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿಯ ಇಜ್ಯಾ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅಭಿಪ್ರೇತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಎಂಟನೆಯದಾದ ವ್ರತವು ಶಾಕವ್ರತ, ದಧಿ ವ್ರತ, ಪಯೋವ್ರತ, ಧಾನ್ಯ ವ್ರತ, ಕೃಚ್ಛ್ರ, ಚಾಂದ್ರಾಯಣ, ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಬಗೆಬಗೆಯದಾಗಿದೆ. ಪರೋಪಕಾರ ವ್ರತ, ಅಹಿಂಸಾವ್ರತ, ಸತ್ಯವ್ರತ, ತ್ಯಾಗವ್ರತ, ದಯಾವ್ರತ ಎಂದೂ ಹಲವಾರು ತೆರನಾಗಿದೆ. ಒಂಬತ್ತನೆಯದಾದ ಉಪೋಷಣ ಎಂದರೆ ಉಪವಾಸವು ಏಕಾದಶೀ, ಸೋಮವಾರ, ಶಿವರಾತ್ರಿ, ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕ, ಎಂದು ಅನೇಕ ರೀತಿಯದಾಗಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕೊನೆಯದಾದ ಉಪಸ್ಥದಂಡ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೂಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಪ್ರವಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ಅವು ಹತ್ತು ಯಮ, ಇವು ಹತ್ತು ನಿಯಮ ಕೂಡಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಗುಣಗಳು ಯಮನಿಯಮ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ಯಮನಿಯಮ ಪಾಲನ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವ ಜಾತಿಯವನೇ ಇರಲಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮ ಎಂದು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ನಿಜವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕನು ಈ ಎಲ್ಲ ಯಮನಿಯಮ ಆಚರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಯವಾಗಲೂ ಮುತ್ತಿ ಆಕ್ರಮಿಸುವ ಆರು ವೈರಿಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು. ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ ಮದ, ಮೋಹ, ಲೋಭ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ, ಇವೇ ಮಾನವನ ಷಡ್ವೈರಿಗಳು.

ಈ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದರೆ ಆ ಪುರುಷನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವೀರ ಎನಿಸುವನು. ಕಾಮ ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವನು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾಗುವನು. ಮಾನವನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಉಪದ್ರವವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಯಾರಿಗೂ ಕಷ್ಟಕೊಡದೇ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಧರ್ಮವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಅದು ಮುಂದೆ ಮಾನವನಿಗೆ ಬದುಕಿ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಮರಣೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಏಕೈಕ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಕವಾಗಿ ಒದಗಿ ಬರುವುದು.

"ಜಾಯತೇ ಚೈಕಲಃ ಪ್ರಾಣೀ ಮ್ರಿಯತೇ ಚ ತಥೈಕಲಃ ।
ಏಕಲಃ ಸುಕೃತಂ ಭುಂಕ್ತೇ ಭುಂಕ್ತೇ ದುಷ್ಕೃತಮೇಕಲಃ ॥
ದೇಹೇ ಪಂಚತ್ವಮಾಪನ್ನೇ ತ್ಯಕ್ತ್ವೈಕಂ ಕಾಷ್ಠ-ಲೋಷ್ಠವತ್ ।
ಬಾಂಧವಾ ವಿಮುಖಾ ಯಾಂತಿ ಧರ್ಮೋ ಯಾಂತಮನುವ್ರಜೇತ್ ॥"

ಪ್ರಾಣಿಯು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಒಬ್ಬನೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಮರಣ ಹೊಂದುವಾಗಲೂ ಒಬ್ಬನೇ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ ಅವನ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂಧುಬಾಂಧವರೆಲ್ಲರೂ ಮೋರೆ ತಿರುವಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾರೂ ಸತ್ತ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೃತ್ಯುವಿನ ಅನಂತರ ಮಾನವನನ್ನು ಬೆಂಬಿಡದೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಸ್ತು ಎಂದರೆ ಧರ್ಮ. ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಪುಣ್ಯವು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗುವದು. ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ತಾರಕವಾಗುವುದು. ಈ ಧರ್ಮದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಮಾನವನು ನರಕದ ಘೋರ ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿವೇಕಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ನೀಚರ ಸಂಗವನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕು ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಸದಾಚಾರದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ರಾತ್ರಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಮುಹೂರ್ತ ಎನ್ನುವರು. ಎದ್ದಕೂಡಲೇ ಗಣಪತಿ, ಶಿವ, ಪಾರ್ವತಿ, ಶ್ರೀರಂಗ, ವಿಷ್ಣು, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಾಮೋಚ್ಚಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ವಶಿಷ್ಠ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದಿ ಋಷಿಮುನಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ, ಗೋದಾವರಿ, ಕೃಷ್ಣವೇಣಿ ಮುಂತಾದ ನದಿಗಳನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಕು. ಶ್ರೀಶೈಲ, ಹಿಮಾಲಯ, ಮೇರು ಮಂದರ ಮೊದಲಾದ ಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರ, ಲವಣಸಮುದ್ರ, ಮಾನಸ ಸರೋವರ, ಕಾಮಧೇನು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಧ್ರುವ ಪ್ರಲ್ಹಾದ ನಾರದ ಮುಂತಾದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ವಂದಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ತಾಯಿತಂದೆ, ಗುರುಗಳು ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಪಾದಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಬದುಕಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ವಂದನೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಶೌಚಾದಿಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬೀಳಬೇಕು. ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತನ್ನ ಊರಿನಿಂದ ನೂರು ಮಾರಿನಷ್ಟಾದರೂ ದೂರ ಹೋಗಬೇಕು. ತಾನು ಇದ್ದುದು ಪಟ್ಟಣವಾದರೆ ಆರು ನೂರು ಮಾರು ದೂರ ಮಲವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಗೋ, ಅಗ್ನಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಜನ ಸಂಚಾರಮಾಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಹರಗಿದ ಹೊಲದಲ್ಲಿ, ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ, ಜನರು ಕೂಡುವ, ನಿಲ್ಲುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಲಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಮಲವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ಹಾಕಿ ವಿಸರ್ಜನೆಯ ನಂತರವೂ ಹುಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ಹಾಕಿ ಮುಚ್ಚಬೇಕು. ಮಲವಿಸರ್ಜನ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮೃತ್ತಿಕಾ ಶೌಚವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಐದು ಸಲ ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ನೀರಿನಿಂದ ಪೃಷ್ಠ ಮಾರ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಬಳಿಕ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಮಣ್ಣು ಹಾಕಿ ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಮೂರು ಸಲ ಮಣ್ಣು ಹಚ್ಚಿ ತೊಳೆಯಬೇಕು. ದುರ್ಗಂಧವು ಹೋಗುವವರೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮಣ್ಣು ನೀರುಗಳಿಂದ ಪೃಷ್ಠ, ಕೈ, ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ಇದರ ಎರಡು ಪಟ್ಟು, ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳು ಮೂರು ಪಟ್ಟು, ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ನಾಲ್ಕು ಪಟ್ಟು ಮೃತ್ತಿಕಾಶೌಚವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಹೇಳಿದ್ದರ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ತಿಕಾಶೌಚವು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಅರ್ಧ ಪರಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗ ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶೌಚವಿಧಾನ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ರೋಗಿಗೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಅರ್ಧ ಅಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಶೌಚದ ನಿಯಮಗಳು.

ಹೀಗೆ ಮಲಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆಯ ನಂತರ ಗಂಡೂಷ ವಿಧಿ ಹಾಗೂ ಮುಖಮಾರ್ಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪವಿತ್ರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪೂರ್ವ ಅಥವಾ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ನಾನ ಭೋಜನ, ಜಲಪಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನಂತರ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಆಚಮನಮಾಡಬೇಕು. ಮಲಗಿ ಎದ್ದ ಬಳಿಕ, ಹಳೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿದರೆ, ಹೊಸಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ, ಅಮಂಗಳ ವಸ್ತು ನೋಡಿದರೆ, ಅಪವಿತ್ರ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ, ಎಲ್ಲ ವಿಧ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳ ಮೊದಲು ಹಾಗೂ ಕೊನೆಗೂ ಎರಡೆರಡು ಆಚಮನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಆಚಮನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ನಿಯಮಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಉಜ್ಜಬೇಕು. ಹನ್ನೆರಡು ಸಲ ನೀರಿನಿಂದ ಮುಕ್ಕಳಿಸಿ ಗಂಡೂಷ ವಿಧಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಹಲ್ಲುಜ್ಜಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ಬೆರಳು ಉದ್ದವಾದ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ದಂತಕಾಷ್ಠದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಮೊದಲು ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಜಗಿದು ಕುಂಚದಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಹಲ್ಲನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನದ ಪುಣ್ಯಫಲ

ಅನಂತರ ನದೀ ಸರೋವರ ಹೊಕ್ಕರಣಿ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದು ಜಲಾಶಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಗಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ಶುದ್ಧ ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪ್ರಾತಃ

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನವು ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯವ್ರತಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯರ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಪಾಪ, ತಾಪ, ಗ್ಲಾನಿ, ಮಾಲಿನ್ಯ, ದುಃಸ್ವಪ್ನ ಮುಂತಾದವುಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವವು. ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಸೌಭಾಗ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು ಪುಣ್ಯಗಳೂ ಅಭಿವೃದ್ಧವಾಗುವವು. - ಈ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ವಿಧಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಧಾರಣ ಸ್ನಾನಕ್ಕಿಂತ ನೂರುಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಣ್ಯವು ಬರುವುದು. ಈ ಸ್ನಾನಾನಂತರ, ವಸ್ತ್ರಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಯ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಚಮನ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಗಾಯತ್ರಿ ಜಪ, ಉಪಸ್ಥಾನ ಮುಂತಾದ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಹಾಗೂ ಗಾಯತ್ರಿ ಇವೆರಡೂ ಪರಮಮುಖ್ಯ.

''ಏಕಾಕ್ಷರಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಃ ಪರಂ ತಪಃ।
ಗಾಯತ್ರ್ಯಾಸ್ತು ಪರಂ ನಾಸ್ತಿ ಪಾವನಂ ಚ ನೃಪೋತ್ತಮ ॥''

ಓಂ ಎಂಬ ಏಕಾಕ್ಷರದ ಈ ಪ್ರಣವ ಮಂತ್ರವು ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಶ್ವಾಸ ನಿರೋಧಮಾಡಿ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಣವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ. ಈ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇವರ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದು ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ತಪಸ್ಸು. ಈ ಪ್ರಣವ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವಾದ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಜಪವು ಅತ್ಯಂತ ಪಾವನತರವಾಗಿದೆ. ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರ ಜಪಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ತಪಸ್ಸಿಲ್ಲ.

''ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ಯದ್ ರಾತ್ರೌ ಕುರುತೇ ತ್ವಘಂ।
ಉತ್ತಿಷ್ಠನ್ ಪೂರ್ವ ಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮೈ
ರ್ವ್ಯಪೋಹಯೇತ್ ॥''

ಕೃತಿ, ಮನಸ್ಸು, ಮಾತುಗಳಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಧ್ಯಾಂಗವಾಗಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಣಯಾಮಗಳಿಂದ ತೊಳೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆ.

''ಯದನ್ಹಾ ಕುರುತೇ ಪಾಪಂ ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯ ಕರ್ಮಭಿಃ।
ಆಸೀನಃ ಪಶ್ಚಿಮಾಂ ಸಂಧ್ಯಾಂ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮೈರ್ವ್ಯಪೋಹತಿ ॥''

ಇಡೀ ದಿನ ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೈ ಕಾಲು, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಯಂಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹೃತವಾಗುವವು.

''ನೋಪತಿಷ್ಠೇ ತ್ತು ಯಃ ಪೂರ್ವಾಂ ನೋಪಾಸ್ತೇ ಯಸ್ತು ಪಶ್ಚಿಮಾಮ್।
ಸ ಶೂದ್ರವತ್ ಬಹಿಷ್ಕಾರ್ಯಃ ಸರ್ವಸ್ಮಾತ್ ದ್ವಿಜಕರ್ಮಣಃ ॥

ಪ್ರಾತಃಸಂಧ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿರುವವನೂ, ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸದಿರುವವನೂ, ತತ್ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಗಾಯತ್ರೀಜಪ ಸಂಧ್ಯೋಪಸ್ಥಾನ, ದಿಗುಪಸ್ಥಾನ, ಮಾರ್ಜನ, ಅಘಮರ್ಷಣ, ಪಾಪಪುರುಷ ವಿಸರ್ಜನ, ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನ, ದೇವತಾ ಧ್ಯಾನ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೂ ಮಾಡದಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಶೂದ್ರನಿಗಿಂತ ಕಡೆ. ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಶುಭ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕಾರವಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಆಚಮನದ ವಿಧಾನ

ಹೀಗೆ ಆಚಮನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳ ಅನಂತರ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆಚಮನಮಾಡಬೇಕು. ಆಚಮನ ಎಂದರೆ ಕೇಶವಾಯಸ್ವಾಹಾ, ನಾರಾಯಣಾಯಸ್ವಾಹಾ. ಮಾಧವಾಯಸ್ವಾಹಾ, ಎಂದು ಮೂರು ಬಾರಿ ಅಂಗೈನಡುವೆ ಒಂದು ತುಂಬಿದ ಸೌಟಿನಿಂದ ಒಂದು ಉದ್ದಿನಕಾಳು ಮುಳುಗುವಷ್ಟು ಬಲಗೈ ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೆಳದುಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಶನಮಾಡಬೇಕು. ನೀರನ್ನು ಪ್ರಾಶನಮಾಡುವಾಗ ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ 'ಕೇಶವಾಯ ನಮಃ' ಎರಡನೆಯ ಸಲ 'ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ' ಮೂರನೆಯ ಸಲ 'ಮಾಧವಾಯ ನಮಃ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನಾಕನೆಯ ಸಲ 'ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ' ಎಂದು ನೀರನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬಿಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ಆಚಮನಮಾಡಿ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ ಮೊದಲಾದ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಬೆರಳಿನಿಂದ ನೀರನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿ ಶುದ್ಧಮಾಡಬೇಕು. ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ಬುಡದಿಂದ ತುಟಿಗಳಿಗೆ ನೀರು ತಗುಲಿಸಬೇಕು. ನೀರಿನಿಂದ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿಸಿ ಐದೂ ಬೆರಳಿನಿಂದ ತಲೆಗೆ ಜಲಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿ ಅವುಗಳ ತುದಿಯಿಂದ ಎರಡೂ ಹೆಗಲುಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಎರಡನೇಯ ಬಾರಿ ಆಚಮನಮಾಡಿ ಆಪೋಹಿಷ್ಠಾ ಎಂಬ ಮಂತ್ರದ ಮೂರು ಋಕ್ಕುಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ದರ್ಭೆಯ ತುದಿಯಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರ ಅಥವಾ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಉದ್ಧರಣೆ ಅಥವಾ ತೀರ್ಥಸೌಟಿನಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ತುಳಸಿ ದೂರ್ವಾ ಅಥವಾ ದರ್ಭೆಯನ್ನು ಎದ್ದಿ ಆಪೋಹಿಷ್ಠಾ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲು ನೆಲದ ಮೇಲೆ, ಅನಂತರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ, ಆ ಬಳಿಕ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ. ಅನಂತರ ಪ್ರಥ್ವಿಮೇಲೆ, ಬಳಿಕ ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನು ತನ್ನ ದರ್ಭದ ತುದಿಯಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮೂರನೇಯ ಬಾರಿ, ಮೊದಲು ತನ್ನ ತಲೆ ಅನಂತರ ಆಕಾಶ, ಆ ಬಳಿಕ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಬೇಕು ತುಳಸಿಯ ದಳದಿಂದ. ಹೀಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಬಾರಿ ಒಂಬತ್ತು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಋಕ್ಕುಗಳಿಂದ ದರ್ಭದೂರ್ವಾಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಜನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಥ್ವಿ ಎಂದರೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡುವವನ ಕಾಲು. ಆಕಾಶ ಎಂದರೆ ಹೃದಯ ಮಸ್ತಕ ಎಂದರೆ ತನ್ನ ತಲೆ ಹೀಗೆ ಭೂಮಿ ಆಕಾಶ ತನ್ನ ದೇಹ ಮೂರು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ ಜಲವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ, ಪಿಂಡಾಂಡ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸುವುದೇ ಈ ಮಾರ್ಜನವಿಧಿಯ ಉದ್ದೇಶ. ಮಾರ್ಜನ ವಿಧಿಯು ಆರು ವಿಧವಾದ ಸ್ನಾನಗಳಿಗಿಂತ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಆ ಷಡ್ವಿಧಸ್ನಾನಗಳು ಇಂತಿವೆ. ವಾರುಣಸ್ನಾನ ಎಂದರೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನ. ಆಗ್ನೇಯ ಸ್ನಾನ ಎಂದರೆ ಬೆಂಕಿಯ ಝಳಕ್ಕೆ ದೇಹವನ್ನು ಒಡ್ಡಿ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಕಾಯಿಸುವುದು ಅಥವಾ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಅವಯವಗಳಿಗೂ ತಾಗುವಂತೆ ಧೂಪ ಹಾಕಿ ಅದರ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಬಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಮೂರನೆಯ ಸ್ನಾನ ಎಂದರೆ ವಾಯವ್ಯ ಸ್ನಾನ. ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಗಂಗಾದಿ ತೀರ್ಥ ಅಥವಾ ತುಳಸೀವನ, ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಮೇಲಿನಿಂದ ಸೂಸಿ ಬರುವ ಗಾಳಿಗೆ ಮೈತೆರೆದು ತಂಗಾಳಿಗೆ ತನ್ನ ತನುವನ್ನು ಒಡ್ಡುವುದು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ

'ಐಂದ್ರಸ್ನಾನ' ಎನ್ನುವರು. ಮಳೆ ಸುರಿಯುವಾಗ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನೆನೆದು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಐಂದ್ರಸ್ನಾನ ಎನ್ನುವರು. ಮಂತ್ರ ಸ್ನಾನ ಐದನೆಯದು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ, ದೇವರ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ಹೇಳಿಸಿ ಶ್ರವಣಮಾಡಿದರೂ ಮಂತ್ರಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದು.

ಮಾರ್ಜನಂ ಪಾಪಮಾರ್ಜನಮ್

ಕೊನೆಯದಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮ ಸ್ನಾನವು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಶುದ್ಧೋದಕದಿಂದ ಜಲಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ. ಆಚಮನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಸಂಧ್ಯಾಸಂಕಲ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ, ಅಪೋಹಿಷ್ಠಾ ಮುಂತಾದ ಮೂರು ಋಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಆಮಂತ್ರಿತವಾದ ನೀರನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಗೊಂಡು ಮಾರ್ಜನವಿಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ನಾನ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮ ಸ್ನಾನದ ವಿಧಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನು ಬಾಹ್ಯ ಶುದ್ಧಿ ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ದೇವಪೂಜಾದಿ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ಅಥವಾ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಬರೀ ಜಲ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮೈತೊಳೆದುಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ದೇವಪೂಜಾದಿಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಶುದ್ಧತೆಯಾಗಲೀ ಅರ್ಹತೆಯಾಗಲೀ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾರ್ಜನ ವಿಧಿರೂಪವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ನಾನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಭಾವಶುದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಭಾವಶುದ್ಧಿ ಇರದಿದ್ದವರು ನೂರು ಸಲ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿದರೂ ಶುದ್ಧರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವನ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಿದೆಯೋ, ಯಾವನಲ್ಲಿ ಭಾವಶುದ್ಧಿ ಇರುವುದೋ ಅವನು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದಂತೆ. ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಚಿತ್ತ ನೈರ್ಮಲ್ಯ. ಈ ಚಿತ್ತದ ನಿರ್ಮಲತೆ ಅಥವಾ ಭಾವಶುದ್ಧಿ ಉಂಟಾಗದೇ ಏನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೂ ಎಷ್ಟು ಮುಳುಗು ಹಾಕಿದರೂ ವ್ಯರ್ಥ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ಪರಿಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮಾರ್ಜನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮಂತ್ರ ಪೂತವಾದ ಜಲದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಂತರ ಋತಂಚ, ಸತ್ಯಂಚ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಘಮರ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮೂರು ಸಲ ಈ ಅಘಮರ್ಷಣ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪ್ರಣವ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಹೃತಿ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಮೂರು ಸಲ ನೀರಿನಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಅರ್ಘ್ಯಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಸೂರ್ಯೋದಯದ ವರೆಗೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರಜಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯನೀಡಿ ಮುಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕೆ ಕಾಣುವವರೆಗೆ ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಕುಳಿತು ಜಪಿಸಬೇಕು.

ತ್ರಿಕಾಲಸಂಧ್ಯೆ ಸಕಾಲಸಂಧ್ಯೆಗಳ ಮಹತ್ವ

ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಬೆಳಗು ಮುಂಜಾವು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹಾಗೂ ಸಂಜೆ ಮೂರು ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡಬೇಕು.

''ವಿಧಿನಾಪಿ ಕೃತಾ ಸಂಧ್ಯಾ ಕಾಲಾತೀತಾಽಫಲಾ ಭವೇತ್''

ಸಂಧ್ಯೆಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ಕಾಲಮೀರಿ ಮಾಡಿದ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ವಾಗಿದ್ದರೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಒಂದು ಸಾವಿರ, ಅಥವಾ ಒಂದು ನೂರು, ಕನಿಷ್ಠ ಹತ್ತು ಸಲವಾದರೂ ಗಾಯಿತ್ರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ದಿಗಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಸಂಧ್ಯಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯು ಪೂರ್ಣವಾದ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಶಾಖೋಕ್ತವಿಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಚಂದನ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಹೂವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ, ಅಥವಾ ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ಮಲವಾದ ನೀರಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನೀರಿನ ಅಂಜಲಿಗಳಿಂದ ''ತೃಪ್ಯಂತು'' ''ತೃಪ್ಯಂತು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಆ ಬಳಿಕ 'ನಿವೀತಿ' ಆಗಿ ಎಂದರೆ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಮಾಲೆಯಂತೆ ಧರಿಸಿ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಆ ಬಳಿಕ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಎಡಗಡೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದರ್ಭೆ ಮತ್ತು ಎಳ್ಳು ಬೆರಸಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಪಿತೃತೀರ್ಥದಿಂದ ಕವ್ಯವಾಟ್, ಅನಲ, ಮುಂತಾದ ದೇವಲೋಕದ ಪಿತೃಗಳ ಅನಂತರ, ಸ್ವಂತ ಪಿತೃಗಳ ತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ರವಿವಾರ, ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ತ್ರಯೋದಶಿ, ಸಪ್ತಮಿ, ರಾತ್ರಿ ಮತ್ತು ಎರಡೂ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತಿಲತರ್ಪಣವನ್ನು ಎಂದೂ ಕೊಡಬಾರದು. ಕೊಡಲೇಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಬಿಳಿಎಳ್ಳಿನಿಂದ ಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಯಮದೇವರ ಹದಿನಾಕು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಯಮತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ತರ್ಪಣವನ್ನು ಮೊದಲು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಅನಂತರ ದೇವಲೋಕದ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಕೊಟ್ಟು ಅನಂತರ ತನ್ನ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಗೋತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ನೀರಿನಿಂದ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಲ, ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಎರಡೆರಡು ಸಲ, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಮೂರು ಸಲ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಹೆಸರು ಗೋತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ದೇವತೀರ್ಥದಿಂದ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಕೈಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ಬೆರಳುಗಳ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಕಿ ಅರ್ಘ್ಯ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ದೇವತೀರ್ಥ ಎನ್ನುವರು. ನಾಕೂ ಬೆರಳುಗಳ ಮೂಲದಿಂದ ಕೊಡುವ ತೀರ್ಥವು ಋಷಿತೀರ್ಥ ಎನಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಹೆಬ್ಬೆರಳು ಮತ್ತು ತೋರುಬೆರಳುಗಳ ಮೂಲಕ ನೀರನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಪಿತೃತೀರ್ಥ ಎನ್ನುವರು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮೊದಲು ಮಾಡಿ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟ ಪರ್ಯಂತರ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಋಷಿಗಳೂ, ಮುನಿಗಳೂ, ಮನುಷ್ಯರೂ, ಪಿತೃಗಳೂ, ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಅಜ್ಜ, ಅಜ್ಜಿ, ಬಂಧು ಬಳಗ ಎಲ್ಲರೂ ತೃಪ್ತರಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಭೋಜನ ಪ್ರಕರಣ

ಅನಂತರ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವಿಧಿಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ತಾನು ಮನನ, ಪಠಣ, ಪಾರಾಯಣ, ಚಿಂತನಗೈದು ಬೇರೆಯವರು ಬಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಪಾಠ, ಪ್ರವಚನ, ಉಪದೇಶ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಸ್ನಾನ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ದೇವರಪೂಜೆ, ನೈವೇದ್ಯ, ವೈಶ್ವದೇವ, ಬಲಿಹರಣ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿ ತಾನು ಕೂಡ ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಮಾಡುತ್ತ ಭೋಜನಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

"ಅಧ್ವಗಃ ಕ್ಷೀಣ ವೃತ್ತಿಶ್ಚ ವಿದ್ಯಾರ್ಥೀ ಗುರುಪೋಷಕಃ ।
ಯತಿಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಚ ಷಡೈತೇ ಧರ್ಮಭಿಕ್ಷುಕಾಃ ॥"

ದಾರಿಹೋಕ, ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲದವ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಪೋಷಿಸುವವ, ಸನ್ಯಾಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಇವರು ಆರುಜನ ಭಿಕ್ಷುಕರು. ಇವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಭೋಜನ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಬಾರದು. ವೈಶ್ವದೇವ ಬಲಿಹರಣ ಆದಬಳಿಕ ಒಂದು ಹಸುವನ್ನು ಕರೆಯುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಅತಿಥಿಗಳ ದಾರಿನೋಡಿ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿ ಆದರದಿಂದ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಒಬ್ಬ, ಇಬ್ಬರು, ಅಥವಾ ಮೂವರು ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಕರೆದು ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಅನಂತರ ಯಜಮಾನನು ಬಂಧು ಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ತೀರ್ಥ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು ಶುದ್ಧವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪೂರ್ವ ಅಥವಾ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಊಟದ ಮೊದಲೂ ನಂತರವೂ ಆಚಮನ ಮಾಡಬೇಕು. ಉಣ್ಣುವ ಅನ್ನವು ನಗ್ನವಾಗಬಾರದೆಂದು ಊಟದ ಎಲೆಯ ಕೆಳಗೆ ನೀರನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಅನ್ನದಮೇಲೂ ಗಾಯಿತ್ರಿಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮೂರು ತುತ್ತು ಇಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಅನಂತರ ಒಂದು ಆಚಮನಮಾಡಿ 'ಪ್ರಾಣಾಯಸ್ವಾಹಾ, ಅಪಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ವ್ಯಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ, ಉದಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ, ಸಮಾನಾಯ ಸ್ವಾಹಾ ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಜಠರಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿಗಳ ಹೋತ್ರ ವಿಧಿಯಿಂದ ಐದು ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಯಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಹಾಕಬೇಕು. ಊಟಮಾಡುವಾಗ ದರ್ಭೆಯ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಉಣ್ಣಬೇಕು. ಉಣ್ಣುವಾಗ ಮೌನದಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕೊನೆಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಆಚಮನಮಾಡಿ ಎಲೆಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ಕೈಕಾಲು ಮುಖಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮುಖಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣ, ಪಾಠ ಪ್ರವಚನ, ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ದಿನವನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಮತ್ತೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ದೇವತಾರ್ಚನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಸದಾಚಾರ, ಪರೋಪಕಾರ, ಪ್ರಾಣಿದಯೆ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಮರ್ಶನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಜೀವನವನ್ನು ಯಾಪನಮಾಡಬೇಕು.

ಸದಾಚಾರಗಳ ನಿರೂಪಣ

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು.

ಧರ್ಮರಾಜ! ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮಾನವನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಪೋಷಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು, ಕ್ರಿಮಿಕೀಟ, ಪಕ್ಷಿಪಶು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತೃಪ್ತಿ ಗೃಹಾಶ್ರಮಿಯಿಂದಲೇ.

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೇದಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಅಧ್ಯಾಪನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ವ್ರತವು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಯಜ್ಞ. ಋಗ್ವೇದ ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದ ರೂಪವಾದ ವೇದವು ಒಂದು ಗೋಮಾತೆ ಇದ್ದಂತೆ. ಈ ವೇದತ್ರಯಿಯ ಪಠಣ, ಪಾಠಣ, ಪಾರಾಯಣ ಪ್ರವಚನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಮಾನವನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ಅಪವರ್ಗಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭಿಸುವವು.

ಪ್ರತಿದಿನಿವೂ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ಸ್ನಾನ ದೇವರಪೂಜೆ, ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ, ದೇವತರ್ಪಣ, ಪಿತೃತರ್ಪಣ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ, ವೈಶ್ವದೇವ, ಬಲಿಹರಣ, ಭೂತಬಲಿ, ಅತಿಥಿಭೋಜನ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮನೆಗೆ ಹಸಿದು ಬಂದ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಬಳಲಿ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ಅಧ್ಯಯನಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಬಂದ ಅತಿಥಿಯು ಸುಂದರನೇ ಇರಲಿ. ಕುರೂಪಿಯೇ ಇರಲಿ, ದಡ್ಡನೇ ಇರಲಿ, ಪಂಡಿತನೇ ಇರಲಿ. ಅವನನ್ನು ಪ್ರಜಾಪತಿಯೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಉಣಿಸಿ ನಂತರ ಮಾಡಿದ ಭೋಜನವು ಅಮೃತ ಭೋಜನ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಅತಿಥಿಯನ್ನೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮರಳಿ ಕಳಿಸಬಾರದು.

ಅತಿಥಿ ದೇವೋ ಭವ

''ಅತಿಥಿರ್ಯಸ್ಯ ಭಗ್ನಾಶೋ ಗೃಹಾತ್ ಪ್ರತಿನಿವರ್ತತೇ।
ಸ ದತ್ವಾ ದುಷ್ಕೃತಂ ತಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಮಾದಾಯ ಗಚ್ಛತಿ॥''

ಯಾರ ಮನೆಯಿಂದ ಅತಿಥಿಯು ನಿರಾಶನಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೋ ಅವನು ತನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂದು ಹೋಗುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಬಂದ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಇತ್ತು, ಅನ್ನ ಪಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕಳಿಸಬೇಕು.

ಧರ್ಮರಾಜ (ಯುಧಿಷ್ಠರ)-ವಿವಾಹದ ಎಂಟು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿಹೇಳಿರಿ.

ಎಂಟು ಬಗೆಯ ಮದುವೆ

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ಯುಧಿಷ್ಠಿರ, ವಿವಾಹವು ಬ್ರಾಹ್ಮ, ದೈವ, ಆರ್ಷ, ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ, ಅಸುರ, ಗಾಂಧರ್ವ, ರಾಕ್ಷಸ, ಪೈಶಾಚ ಎಂದು ಎಂಟು ವಿಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವರನನ್ನು ಕರೆದು ವಸ್ತ್ರ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತಳಾದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಧಾರೆ

ಎರೆದು ಕೊಟ್ಟು ಮಾಡುವ ಮದುವೆ ಬ್ರಾಹ್ಮ ವಿವಾಹ ಎನಿಸುವುದು. ಯಜ್ಞ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಪುರೋಹಿತ ಮುಖಾಂತರ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಕನ್ಯಾದಾನವು ದೈವವಿವಾಹ. ವರನಿಂದ ಒಂದು ಹಸು ಹಾಗೂ ಎತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಆರ್ಷ ವಿವಾಹ ಎನ್ನುವರು. ವರಕನ್ಯೆಯರ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರು ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡಿ ವಧೂವರರಿಗೆ ''ನೀವಿಬ್ಬರೂ ವಿವಾಹ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಯಾವಜ್ಜನ್ಮ ಕೂಡಿಯೇ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲನ ಮಾಡಿರಿ.'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಾಡಿದ ವಿವಾಹವು ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ ವಿವಾಹ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ವಧೂವರರು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮಿಸಿ ಕಾಮಿಸಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಗಾಂಧರ್ವ ವಿವಾಹ ಎನ್ನುವರು. ಕನ್ಯೆಯ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದಲೇ ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಬಲವಂತದಿಂದ ವರನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮದುವೆಯಾದರೆ ಅದು ರಾಕ್ಷಸ ವಿವಾಹ. ಕನ್ಯೆಯ ಸಮ್ಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಪೈಶಾಚ ವಿವಾಹ.

ಹಣಕೊಟ್ಟು ಖರೀದಿ ಮಾಡಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಆಸುರ ವಿವಾಹ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟನೆಯದಾದ ಪೈಶಾಚ ವಿವಾಹವು ಅತ್ಯಂತ ನಿಂದ್ಯ ವಾಗಿದೆ. ಈ ಆಸುರ ವಿವಾಹವು ಅಧಾರ್ಮಿಕ ವಿವಾಹವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವದು. ಇಂಥ ವಿವಾಹದಿಂದ ಪಾಪಿಷ್ಠ ಸಂತತಿಯು ಬೆಳೆಯುವದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಸಮಾನ ವರ್ಣದ ಕನ್ಯೆಯರ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಋತುಕಾಲ ಬಿಟ್ಟು, ಬೇರೆ ಕಾಲ, ಶ್ರಾದ್ಧ, ಪರ್ವಕಾಲ, ಪುಣ್ಯದಿನ, ನಿಷಿದ್ಧ ತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಹವಾಸವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು.

ಋತುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾಗಮ ಮಾಡುವ, ಸ್ವಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅನುರಾಗ ಇಡುವ ಗೃಹಸ್ಥನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

'ಋತುಕಾಲಾಭಿಗಾಮೀ ಯಃ ಸ್ವದಾರನಿರತಶ್ಚ ಯಃ ।
ಸ ಸದಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀತಿ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಸ ಗೃಹಾಶ್ರಮೀ ॥'

ಆರ್ಷವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗೋಗಳನ್ನು (ಒಂದು ಎತ್ತು ಒಂದು ಆಕಳು) ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದ್ದರೂ ದ್ರವ್ಯ ಶುಲ್ಕ ಅಥವಾ ಕರಾರು ಯಾ ತೆರವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ, ಅದು ನಿಷಿದ್ಧವೇ. ಕೇವಲ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಥವಾ ಆದರದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ವರಪಕ್ಷದವರಿಂದ ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಎತ್ತು ಹಸುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೂಢಿಯು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವಾಹಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ಯಾಪಿತನು ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಗಳ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯಿಂದ ವಸ್ತ್ರ ಆಭರಣ ಅಲಂಕಾರ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಕಡ್ಡಾಯ, ಕರಾರ, ಕನ್ಯಾಶುಲ್ಕ, ಮುಂತಾದ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದರೆ ಅದು ಅತ್ಯಂತ ನಿಷಿದ್ಧವೂ ಅಧರ್ಮವೂ ಪಾಪಜನಕವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕರಾರು ಮಾಡಿ ಕನ್ಯೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಶುಲ್ಕ, ದಕ್ಷಿಣೆ ಅತವಾ ತೆರವು ರೂಪದಿಂದ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಅದು ಕನ್ಯಾವಿಕ್ರಯ ರೂಪವಾದ ಮಹಾಪಾಪವೆನಿಸಿ ನರಕಾದಿ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲದವರೆಗೆ 'ಕ್ರಿಮಿ ಭೋಜನ' ಎಂಬ ನರಕದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯಬೇಕಾಗುವದು.

ಆದುದರಿಂದ ಕನ್ಯೆಯಿಂದ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ವಿವಾಹಗಳೂ ನಿಂದ್ಯವೂ ಪಾಪಕಾರಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ವಿವಾಹಗಳಿಂದ ವರವಧೂ ಪಕ್ಷದವರಿಬ್ಬರೂ ಪತಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನ್ಯಾಯದ ವ್ಯಾಪಾರ, ಅಧಮರ ಸೇವೆ, ವೇದಗಳ ನಿಂದ್ಯೆ ಸ್ವಕರ್ಮ ಲೋಪ, ಕನ್ಯಾಶುಲ್ಕ ಅಥವಾ ವರಶುಲ್ಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಾಡಿದ ವಿವಾಹ ಇವು ಆರು ಮಾನವನು ಪತಿತನಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳು ಆಗಿರುತ್ತವೆ.

ಗೃಹಸ್ಥನು ತನ್ನ ವೈವಾಹಿಕ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಗೃಹ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಪಾಕಯಜ್ಞವನ್ನು ಪಂಚಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಬಾಳುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಿಂದ ಅನೇಕ ತರಹದ ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಅತೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜಂತುಗಳು ಇರುವದರಿಂದ ಉಸಿರಾಡುವಾಗ, ನಡೆದಾಡುವಾಗ, ಅಡಿಗೆ ಬೇಯಿಸುವಾಗ, ತರಕಾರಿ ಹೆಚ್ಚುವಾಗ, ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಒರಳಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟುವಾಗ, ಕಸ ಹೊಡೆಯುವಾಗ, ಕಾಲು ಇರಿಸುವಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸತ್ತು ಹೋಗುವದರಿಂದ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆ ನಡೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಜಂತುಗಳ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದೇ ಮನುಷ್ಯನು ಬದುಕುವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಜ್ಞಾತ ಅನಿವಾರ್ಯ ಜಂತುಹಿಂಸಾ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ, 'ಪಂಚಸೂನಾ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪಂಚಸೂನಾ ದೋಷಗಳಿಂದ ಬಂದ ಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಎಂದು ವೈಶ್ವದೇವ ಬಲಿಹರಣಾದಿ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳು ಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ತಾನು ಬಾಳಿ ಬದುಕಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸಾರೂಪ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡವುದಲ್ಲದೇ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಪುಣ್ಯವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಯಾಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ, ಪಿತೃಯಜ್ಞ, ದೇವಯಜ್ಞ, ಭೂತಯಜ್ಞ, ಮನುಷ್ಯಯಜ್ಞ ಇವೇ ಐದು ಗೃಹಸ್ಥರು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳು. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಪಾಠ, ಪ್ರವಚನ ಉಪದೇಶ ಮುಂತಾದ ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ ಎನಿಸುವುವು. ಕಾಲ ಶ್ರಾದ್ಧ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿದಿನ ಎಳ್ಳು ನೀರಿನಿಂದ ತರ್ಪಣಗಳು, ಪಿತೃಯಜ್ಞ ಬಗೆಬಗೆಯ ಹೋಮಹವನಗಳು ಪಾಕಯಜ್ಞ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಔಪಾಸನ ಮುಂತಾದವುಗಳು ದೇವಯಜ್ಞ, ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಬಲಿಹರಣ, ವೈಶ್ವದೇವಗಳು ಭೂತಯಜ್ಞ. ತಾವಾಗಿಬಂದ ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರ ಸತ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಭೋಜನಗಳು ಮನುಷ್ಯಯಜ್ಞ ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಮನೆಗೆ ಹಸಿದು ಬಂದ ಅಭ್ಯಾಗತನು ಅತಿಥಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಯಜ್ಞ ರೂಪವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣ, ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಭೋಜನಮಾಡುವವನು 'ಅಮೃತ ಭೋಜಿ' ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಯಾರಿಗೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕದೆ, ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಉಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ

ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು 'ಪಾಪಭೋಜಿ' ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನೂ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ನೈವೇದ್ಯ ವೈಶ್ವದೇವ ಮಾಡಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೆ ಉಣಿಸಿ, ಬಂಧುಬಾಂಧವರೊಂದಿಗೆ ಅಮೃತ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ವೈಶ್ವದೇವವಿಲ್ಲದೇ ಊಟಮಾಡುವದರಿಂದ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಕಾಗೆಯ ಜನ್ಮ ಬರುವುದು.

ಮಾನವರು ಮಾಡಬಾರದ ನಿಷಿದ್ಧಕಾರ್ಯಗಳು

ಈ ವರೆಗೆ ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಈಗ ಅಕರ್ತವ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಎಂದರೆ, ಮಾಡಬಾರದ ನಿಷಿದ್ಧ ಕಾರ್ಯಗಳು ಯಾವವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಉದಯಹೊಂದುವ ಹಾಗೂ ಅಸ್ತಮಿಸುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸೂರ್ಯನನ್ನು, ನಡುನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನು ತೆರಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನಿರುಕಿಸಬಾರದು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೆರಳನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಓಡಬಾರದು. ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಬಾರದು. ಬಟ್ಟೆ ತೊಡದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ನೋಡಬಾರದು. ರಜಸ್ವಲೆಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಊಟ ಉಪಹಾರ ಮಾಡಬಾರದು. ಒಂಟಿ ವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಬಾರದು. ದೇವರ ಪೂಜೆ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಅನ್ನ ಗ್ರಹಣಮಾಡಬಾರದು. ಗೋಶಾಲೆ, ಬಿದಿರುಮೆಳೆ, ಬೂದಿ, ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಾಯಿಸಬಾರದು. ಅಪವಿತ್ರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಬಾರದು. ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು. ಎರಡೂ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಶಯನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಕರು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವಾಗ ತಡೆಯಬಾರದು. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಮಲಗಬಾರದು. ಮಲಗಿದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಬಾರದು. ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕಾಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಾರದು. ಬೊಗಸೆಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಬಾರದು. ಕೆನೆತೆಗೆಯದ ಮೊಸರನ್ನು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಬಾರದು. ರಜಸ್ವಲೆಯರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಭಾರವಾಗುವಂತೆ ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ನೃತ್ಯ ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಸನ ರೂಪವಾಗಿ ಅಂಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲುತೊಳೆಯಬಾರದು. ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು. ಬೇರೆಯವರು ಉಟ್ಟು ತೊಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಡಬಾರದು. ಬೇರೊಬ್ಬರ ಜೋಡುಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಬಾರದು. ಒಡಕು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣಬಾರದು. ಸುಟ್ಟುಹೋದ ಆಸನದಮೇಲೆ ಕೂಡಬಾರದು. ಎತ್ತು ಆಕಳುಗಳ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಏರಬಾರದು. ಹಗಲು ಮಲಗಬಾರದು. ನದೀ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಸ್ಮಶಾನದ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಒಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮೈಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಲಿನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಚಂಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನಡೆಯಬಾರದು. ತಲೆ ನಡುಗಿಸಬಾರದು. ತೋಳುಗಳನ್ನು ಬೀಸಬಾರದು. ಕಾಲಿನಿಂದ ಆಸನವನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಕೂಡಬಾರದು. ಕೈಯಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು ತಿಕ್ಕಬಾರದು. ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡ ವಸ್ತ್ರದಿಂದಲೂ ಮೈಯನ್ನು ಒರೆಸಬಾರದು. ಬೇರೆ ಪಂಜೆಯಿಂದ ಒರಿಸಬೇಕು.

ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಉಗುರನ್ನು ಕಡಿಯಬಾರದು. ಧರ್ಮದ್ರೋಹಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೇ ಮಲಗಬಾರದು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ರೊಟ್ಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಒದ್ದೆಯಾದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಮಲಗಬಾರದು. ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಎದ್ದು ನಿಂತು ನೀರು ಕುಡಿಯಬಾರದು. ಮುಸುರೆ ಕೈಯಿಂದ ತಲೆ, ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು. ಬೂದಿ, ಇದ್ದಿಲು, ಕೂದಲು, ಮೂಳೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಬಾರದು. ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ತಲೆ ತುರಿಸಬಾರದು. ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಯಾರನ್ನೂ ಬಡೆಯಬಾರದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಾರದು. ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ಮಾಡಬಾರದು. ಧರ್ಮದ್ರೋಹಿಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಉಚ್ಚ ಆಸನಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಸತ್ಕರಿಸಬಾರದು. ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಯಬಾರದು. ದೇವ ಧರ್ಮ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಈ ಎಲ್ಲ ನಿಷಿದ್ಧಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಾನವನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಾದ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ದುಃಖವನ್ನು ಪಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗುಡುಗಿದಾಗ ಅನಾಧ್ಯಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಂದರೆ, ಹೊಸಪಾಠವನ್ನು ಅಂದು ಓದಬಾರದು. ಉಲ್ಕಾಪಾತ, ಭೂಕಂಪ, ಬೆಂಕಿಯ ಅನಾಹುತ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿ, ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ, ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಸಂಕಟ, ಸೂತಕ, ಚತುರ್ದಶಿ, ಅಷ್ಟಮಿ ಪ್ರತಿಪದೆ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಶ್ರಾದ್ಧ ದಿನ, ಶ್ರಾವಣೀ ದಿನ, ಯುಗಾದಿ ಮುಂತಾದ ದಿನಗಳಂದು ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಚತುದರ್ಶಿ ಅಷ್ಟಮಿ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಪೂರ್ಣಿಮಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯಬೇಕು.

'ಸತ್ಯಂ ಭ್ರೂಯಾತ್ ಪ್ರಿಯಂ ಭೂಯಾತ್, ನ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಸತ್ಯಮಪ್ರಿಯಮ್ ।
ಪ್ರಿಯಂ ಚ ನಾನೃತಂ ಭ್ರೂಯಾದೇಷ ಧರ್ಮೋ ವಿಧೀಯತೆ ॥'

ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯಬೇಕು. ಪ್ರಿಯವನ್ನು ನುಡಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಸತ್ಯವಾದ ಪ್ರಿಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನುಡಿಯಬಾರದು. ಅಪ್ರಿಯವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ನುಡಿಯಬಾರದು. ಇದೇ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ಧರ್ಮ. ಮಾತು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ನಾಲಿಗೆ ಇವು ಮೂರನ್ನೂ ಬಿಗಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡದೇ ಇರಬಾರದು. ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಆಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೂಡಿಸಿ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು ದೇವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೇದ, ಅರಸು, ಸಜ್ಜನ, ತಪಸ್ವಿ, ಹಾಗೂ ಪತಿವ್ರತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಎಂದೂ ನಿಂದೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಸತ್ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಅಕ್ಷಯ ಫಲ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

ದಾನಗಳಿಂದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಪುಣ್ಯಫಲ

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿದಾನ ಮಾಡಿದವನು ಅರಸನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಿದವನು ಸೌಭಾಗ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನೀರನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದವನು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಯಥೇಷ್ಟ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದವನು ಆರೋಗ್ಯ ವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ದೀಪ ದಾನ ಮಾಡಿದವನು ನೇತ್ರ ಪಾಟವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಗೋದಾನದಿಂದ ಸೂರ್ಯಲೋಕ, ಸುವರ್ಣದಾನದಿಂದ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯ, ಎಳ್ಳಿನ ದಾನದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಸಂತಾನ, ಗೃಹದಾನದಿಂದ ಐಶ್ವರ್ಯ, ವಸ್ತ್ರ ದಾನದಿಂದ ಚಂದ್ರಲೋಕ, ಕುದುರೆಯ ದಾನದಿಂದ ದಿವ್ಯ ದೇಹ. ಎತ್ತಿನ ದಾನದಿಂದ ಸಂಪತ್ತು, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ದಾನದಿಂದ ಸುಂದರ ಹೆಂಡತಿ. ಮಂಚ, ಪಲ್ಲಂಗಗಳ ದಾನದಿಂದ ಸುಖೋಪಭೋಗ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಫಲ ರೂಪವಾಗಿ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡುವದರಿಂದ ಯಜ್ಞಫಲವು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನು ಮಾಡಿದ ದಾನ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ, ಹಾಗೂ ತಾನೇ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿದರೆ, ಅವನ ಪುಣ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೀಣವಾಗುವದು. ದಾನವನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಂದಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಗಂಧ, ಹೂ, ದರ್ಭೆ, ಹಸು, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ನೀರು, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಇದ್ದಿಲು, ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿ, ಗೆಡ್ಡೆ, ಗೆಣಸು, ಸೊಪ್ಪು, ತರಕಾರಿ, ದಕ್ಷಿಣೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಯಾರು ಕೊಟ್ಟರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಪತಿವ್ರತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳು

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ಈ ಧರ್ಮವಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ತರ್ಪಣ ಹಾಗೂ ಪಿಂಡದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವನ ಪಿತೃಗಳು ಹದಿನಾಕು ಇಂದ್ರರು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಕಾಲ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಇಬ್ಬರೂ ಲಂಪಟರೂ, ಚಪಲರೂ, ಪರಸ್ಪರ ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತಿಗಳೂ, ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳೂ, ಪರದ್ರೋಹಿಗಳೂ ಆಗಿ ಇರುವರು. ಅವರ ಇಂಥ ಅನೇಕಾನೇಕ ಪಾಪಗಳು ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ನಾಶವಾಗುವವು. ಇದರಂತೆ ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ಯಾತ್ರೆಗೈದು ಈ ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪರಮ ಪವಿತ್ರರೂ, ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯವರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಪುರುಷರೂ ಕೂಡ ಈ ಧರ್ಮರಣ್ಯದ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಿಂದ ಅಹಿಂಸಕರೂ ಅತಿಥಿ ಪೂಜಕರೂ ಧರ್ಮಾಪರಾಯಣರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ.

ಶೌನಕ:- ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತ ಸೂತರೇ, ಪತಿವ್ರತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಲಕ್ಷಣ ಏನು? ಅವರ ನೀತಿ ನಡವಳಿಕೆ ಹೇಗೆ ಇರಬೇಕು?

ಸೂತ:- ಪತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರತಿಶಯ ಪ್ರೀತಿಮಾಡುವ ಸತೀಮಣಿಯು ಪತಿವ್ರತೆ ಎನಿಸುವಳು. ಇಂಥ ಪತಿನಿಷ್ಠ ಮಹಿಳೆ ಇರುವ ಮನೆಯೇ ಪಾವನ. ಅಂಥ ಸತೀಮಣಿಯ ಕೈಹಿಡಿದ ಮಾನವ ಧನ್ಯ. ಇಂಥ ಪತಿವ್ರತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರ ನೆರಳು ಕೂಡ ಪವಿತ್ರ. ಅವರ ಕಥೆ ಸಮಾಚಾರ ಎಲ್ಲವೂ ಪುಣ್ಯದಾಯಕ. ಅರುಂಧತಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಅನಸೂಯಾ, ಶಾಂಡಿಲೀ, ಶತರೂಪಾ, ಸುನೀತಿ, ಸಂಜ್ಞಾ, ಸ್ವಾಹಾ, ಗೌರೀ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಮುಂತಾದ ಮಹಿಳಾ ಮಣಿಗಳಂತೆ ಪೂಜ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಎಲ್ಲ ಸತೀಶಿರೋಮಣಿಗಳು. ಇಂಥ ಪತಿವ್ರತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಧರ್ಮವನ್ನು ವ್ಯಾಸರು ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರೂಪಿರುತ್ತಾರೆ.

ವ್ಯಾಸ:- ಪತಿವ್ರತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪತಿಪ್ರಾಣರಾಗಿರಬೇಕು. ಪತಿ ಭೋಜನವಾಗುವವರೆಗೂ ತಾವು ಊಟಮಾಡಬಾರದು. ಅವರು ಎದ್ದುನಿಂತಾಗ ತಾವು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅವನು ಮಲಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಮಲಗಬಾರದು. ಅವನು ಏಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಎದ್ದು ಅವನ ಸ್ನಾನ ಪಾನಾದಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ

ಅಣಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಗಂಡನು ಪರಊರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಆಭರಣ ಅಲಂಕಾರ, ಗಂಧ, ಮಾಲೆ, ಹೊಸಬಟ್ಟೆ, ತಾಂಬೂಲ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಪತಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಬಾರದು. ಪತಿಯ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಅವನ ಆಯುಷ್ಯವು ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಪುರುಷರ ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಬಾರದು. ಅವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಆದರೆ ಪತಿಯು ಹೇಳದೆ ಇದ್ದರೂ ಅವನ ಸೇವೆ, ಅವನ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡುವುದು, ಅವನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೌಕರ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು. ಪೂಜೆ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಅವನ ಕಾರ್ಯದ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವದು ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವದು ವಿಹಿತವೇ. ಪತಿಯು ಹೇಳದೇ ಇದ್ದರೂ ಅವನ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ನಾರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯ. ಪತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೇ ವ್ರತ, ಉಪವಾಸ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ, ವಿವಾಹ, ಉತ್ಸವ ಯಾವಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಪತಿಯ ಸಮ್ಮತಿಯಿಲ್ಲದೇ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾಡಿದ ವ್ರತ ಉಪವಾಸಗಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವವು. ಮತ್ತು ಪತಿಯ ಆಯುಷ್ಯ ಕ್ಷೀಣಮಾಡುವವು.

ವ್ರತೋಪವಾಸ ನಿಯಮಂ ಪತಿಮುಲ್ಲಂಘ್ಯ ಯಾ ಚರೇತ್ ।
ಆಯುಷ್ಯಂ ಹರತೇ ಭರ್ತುಃ ಮೃತಾ ನಿರಯಮೃಚ್ಛತಿ ॥

ಮುತ್ತೈದೆಯರು ದರಿಸಲೇ ಬೇಕಾದ ಹತ್ತು ವಸ್ತುಗಳು

ಪತಿಯ ಆಯುಷ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುವ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಅರಿಷಿಣ, ಕುಂಕುಮ, ಸಿಂಧೂರ, ಕಾಡಿಗೆ, ಕುಬುಸ, ಮಂಗಳಸೂತ್ರ, ಬಳೆ, ಕಿವಿ ಓಲೆ, (ಪತಿ ಊರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ) ತಾಂಬೂಲ, ಕೇಶಶೃಂಗಾರ ಮುಂತಾದ ಹತ್ತು ಸೌಭಾಗ್ಯದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಗಲಬಾರದು. ಎಂದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ಧರಿಸದೇ ಇರಬಾರದು. ಪತಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ ಅಥವಾ ದ್ವೇಷಮಾಡುವ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಪರ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಪತಿ ಊರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಾಗ ಒಬ್ಬಳೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು. ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲದೇ ಮೈ ತೊಳೆಯಬಾರದು, ಒರಳು, ಒನಿಕೆ, ಪೊರಕೆ, ಮಡಿಕೆ, ಬೀಸುಕಲ್ಲು, ಹೊಸ್ತಿಲು ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಪತಿಯ ಎದುರು ಅಹಂಕಾರ, ಜಂಬ, ಹುಚ್ಚು ಧೈರ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಬಾರದು. ಪತಿಯ ರೋಗಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ವೃದ್ಧನಾಗಿದ್ದರೂ, ದರಿದ್ರದೀನ ದುಃಖಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಕೂಡದು. ಕಬ್ಬಿಣದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಬಾರದು.

ಪತಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟ ನಾರಿಯು ಊರಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಳು. ಅಥವಾ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನರಿಯಾಗಿ ಜನಿಸುವಳು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪತಿಯ ಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡಿಯೇ ಸತಿಯು ಭೋಜನಮಾಡಬೇಕು. ಅವನಿಗಿಂತ ಎತ್ತರದ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಬಾರದು. ಹೆರವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಕೂಡದು. ಮುಖದಿಂದ ಬಿರುನುಡಿಗಳನ್ನು ನುಡಿಯಬಾರದು. ಗುರುಹಿರಿಯರ ಎದುರು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಸಿ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಬೇರೆ

ಮನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಇರುವವಳು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಗೂಗೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಳು. ಪರಪುರುಷನನ್ನು ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದವಳು ಮುಂದೆ ಮೆಳ್ಳಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಅರೆಗುರುಡಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಳು. ಪತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬಳೇ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯ, ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ತಿಂದರೆ ಹಂದಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಳು. ಗಂಡನಿಗೆ ನೀನು ತಾನು ಎಂದು ಅನಾದರದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಮುಂದೆ ಕಿವುಡಿಯಾಗುವಳು.

''ಮಿತಂ ದದಾತಿ ಹಿ ಪಿತಾ, ಮಿತಂ ಭ್ರಾತಾ ಮಿತಂ ಸುತಃ ।
ಅಮಿತಸ್ಯ ಹಿ ದಾತಾರಂ ಭರ್ತಾರಂ ಕಾ ನ ಪೂಜಯೇತ್ ॥

ಭರ್ತಾ ದೇವೋ ಗುರುರ್ಭರ್ತಾ ಧರ್ಮತೀರ್ಥ ವ್ರತಾನಿ ಚ ।
ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪತಿಮೇಕಂ ಸಮರ್ಚಯೇತ್ ॥

ತಂದೆ, ತಾಯಿಗಳು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಕೊಟ್ಟರೂ ಪರಿಮಿತವಾಗಿಯೇ ಕೊಡುವರು. ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಸ್ವಂತ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ಹಣ ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಎಣಿಸಿ ಮಿತವಾಗಿ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿಯೇ ಕೊಡುವರು. ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದೇ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುವವ ಗಂಡ ಮಾತ್ರ. ಹೀಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದೇ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು, ಬೇಕಾದಷ್ಟು, ಬೇಡಿದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು 'ಕೊಟ್ಟೆ' ಎನ್ನದೆ ಕೊಡುವ ಪತಿಯನ್ನು ಯಾವನಾರಿ ತಾನೆ ಪೂಜಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪತಿಯೇ ದೇವರು. ಪತಿಯೇ ಗುರು. ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ, ಧರ್ಮ, ವ್ರತ ಎಲ್ಲವೂ ಪತಿಯೇ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಹೆಂಗಸು ಈ ಎಲ್ಲ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಗುರುಸೇವೆ, ಧರ್ಮಾಚರಣ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ, ವ್ರತೋಪವಾಸ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊರೆದು ಬಿಟ್ಟು ಪತಿಯ ಪೂಜೆಯೊಂದನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು.

ಇಂಥ ಪತಿವ್ರತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬೆಂಕಿಯು ಕೂಡ ನಡುಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯನು ಕೂಡ ಅಂಥವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳವನ್ನು ತಾಗಿಸಲು ಹೆದರುತ್ತಾನೆ. ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಪ್ರಮದೆಯು ತನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಹಾಗೂ ಗಂಡ ಈ ಮೂರೂ ಮನೆತನಗಳ ಹಿಂದು ಮುಂದಿನ ಮೂರೂ ತಲೆಮಾರಿನ ಬಂಧು ಬಳಗದವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗ ಸುಖ ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವಳು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ದುರಾಚಾರಿ ಸ್ತ್ರೀಯು ತನ್ನ ಮೂರು ಕುಲದ ಬಾಂಧವರನ್ನು ನರಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವಳು. ಪತಿವ್ರತೆಯರು ಮುಟ್ಟಿದ ವಸ್ತು, ಮೆಟ್ಟಿದ ನೆಲ, ಇದ್ದ ಮನೆ, ಮಿಂದ ಜಲ, ಎಲ್ಲವೂ ತೀರ್ಥದಷ್ಟು ಪವಿತ್ರ.

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪಠಿಸುವ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಪ್ರಭಾವವೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಚೆಲುವೆಯರಾದ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯರು ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಜನರು ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಪುಣ್ಯ ಮಹಿಳೆ ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಮಾನವನಿಗೆ ಮಡದಿಯಾಗಿ ದೊರಕುವಳು. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಆಧಾರ ಪತ್ನಿಯೇ ಆಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಮಾನವ ಜೀವನದ ಸುಖದ

ಸ್ರೋತವೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ ಈ ಮಹಿಳೆ. ಧರ್ಮದ ಫಲ ಅವಳ ಅಧೀನ. ಒಳ್ಳೆ ಸಂತಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಭಾರ್ಯಾ ಮೂಲಕವೇ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂತಸ. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ. ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ, ಯಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ನಾರಿ ನೆಸಿಲಿರುವಳೋ ಅದೇ ಮಂಗಳ ಮಂದಿರ. ಇಂಥ ಸತೀಮಣಿಯ ಕೈಹಿಡಿದವನೇ ಭಾಗ್ಯವಂತ ಗೃಹಸ್ಥ. ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದರೆ ಮೈ ಶುಚಿ ಆಗುವದು. ಪತಿವ್ರತೆಯರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಮನೆಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಪವಿತ್ರರಾಗುವರು.

ವಿಧವಾಧರ್ಮ

ವಿಧವಾ ಸ್ತ್ರೀ ಪಲ್ಲಂಗದ ಮೇಲೆ ಸುಖ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಬಾರದು. ನೆಲದಮೇಲೆಯೇ ಶಯನ ಮಾಡಬೇಕು ಮೈಯನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಬಾರದು. ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ವಿಲಾಸೀ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬಾರದು. ಸುಗಂಧೀ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಕೂಡದು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪತಿಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ದರ್ಭೆಹಾಕಿದ ನೀರಿನಿಂದ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಪತಿ, ಪತಿಯ ತಂದೆ, ಪತಿಯ ತಂದೆಯ ತಂದೆ ಇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಮೂರು ಮೂರು ಸಲ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ನೀರು ಬಿಡಬೇಕು. ಪತಿಯ ಅಂತರ್ಗತನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ದಿನ ದಿನವೂ ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ಪತಿರೂಪಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಪತಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಇಷ್ಟವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸದಾಚಾರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪತಿಯ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ವಿಧವಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾರ್ತೀಕ ವೈಶಾಖ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ನಿಯಮ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ, ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಂತತವೂ ಮಾಡುತ್ತಲಿರಬೇಕು.

ಆಸ್ತಿಕರಾದವರು ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಧರ್ಮತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರಾದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿದ ಪಿಂಡಾನ್ನದಿಂದ ಪಿಶಾಚಿ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ತೃವಿನ ಕೈಯಿಂದ ಕೆಳಗೆಬಿದ್ದ ಅನ್ನದ ಕಣಗಳಿಂದ ದೇವಭಾವಹೊಂದಿದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಅನ್ನದ ಕಣಗಳಿಂದ ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಶ್ರಾದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಚಾ ಎಂಬ ದರ್ಭೆಯ ಪೊರಕೆಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸುವರು. ಅದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೀನರಾದ ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟ ಹಿಂದಿನ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಆಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಬಂಧುಬಾಂಧವರ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಆಗುವದು. ಅನ್ನದಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೇವಲ ತರಕಾರಿಯಿಂದಲೂ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವಾದ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ತರು ಎಂದೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೆ ಅದು ಅನಂತ ಫಲದಾಯಕ. ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಅನಂತ ದುಃಖ. ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳು ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳ ಫಲಾನುಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆಗುವವು.

ಧರ್ಮರಾಜ:- ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಚಾರಪೂತರಾದ ಕರ್ಮಠ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನೆಲಸಿದ್ದರಷ್ಟೆ? ಅವರು **ಬೆಳಿಸಿದ** ಕುಲ ಯಾವುದು?

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ಯುಧಿಷ್ಠಿರ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಋಷಿಮುನಿಗಳ ಪವಿತ್ರವಾದ ವಂಶಗಳು ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದವು ಹಾಗೂ ಬೆಳಗಿದವು. ಬ್ರಹ್ಮ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಅಂಥ ಮಹಾಮಹರ್ಷಿಗಳ ವಂಶಪರಂಪರೆಗೆ 'ಗೋತ್ರ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಅನೇಕ ಗೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು ಗೋತ್ರಗಳು ಮುಖ್ಯ. ಭಾರದ್ವಾಜ, ವತ್ಸ, ಕೌಶಿಕ, ಕುಶ, ಶಾಂಡಿಲ್ಯ, ಕಾಶ್ಯಪ, ಗೌತಮ, ಛಾಂದಸ, ಜಾತೂಕರ್ಣ್ಯ, ದ್ವಿತೀಯ ವತ್ಸ, ವಶಿಷ್ಠ, ಧಾರಣ, ಆತ್ರೇಯ, ಭಾಂಡಿಲ, ಲೌಕಿಕ, ಕೃಷ್ಣಾಯಣ, ಉಪಮನ್ಯು ಗಾರ್ಗ್ಯ, ಮುದ್ಗಲ, ಕೌಶಿಕ, ಪುಣ್ಯಾಸನ, ಪರಾಶರ, ಕೌಂಡಿಣ್ಯ ಮತ್ತು ಗಾಂಗಾಸನ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಕು ಪ್ರಧಾನ ಗೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ವೇದವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತರೂ, ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನ ಪಾರಂಗತರೂ, ಜ್ಞಾನಯೋಗಿಗಳೂ, ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳೂ, ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಉತ್ಪನ್ನರಾದುದರಿಂದ ಈ ಗೋತ್ರಗಳು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಯಕ್ಷ, ರಾಕ್ಷಸ, ಪಿಶಾಚರಿಂದ ವಿಪರೀತ ತೊಂದರೆ. ಈ ಕೀಳು ಕುಲದ ಕೆಟ್ಟ ಜನರಿಂದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಕಾಟ-ಕೋಟಲೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರು. ''ಈ ರಕ್ಕಸರ ಪೀಡೆಯನ್ನು ನಾವು ತಾಳಲಾರೆವು. ಈ ಗೋಳಿನ ಬದುಕನ್ನು ಬಾಳಲಾರೆವು. ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತೊರೆದು ಬೇರೆಡೆಗೆ ತೆರಳುತ್ತೇವೆ'' ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಈ ಜ್ಞಾನ ಯೋಗಿಗಳ ನಿರ್ವೇದದ ನುಡಿ ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಮನದಲ್ಲಿ ನೊಂದರು. ಅವರಿಗೆ ಅಭಯದ ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲಲು ಹೇಳಿದರು. ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗೋತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಯೋಗಿನಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಆ ಯೋಗಿನಿಯರು ಆ ಗೋತ್ರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಆ ಗೋತ್ರಗಳಿಗೆ ಆ ದೇವಿಯರು ಕುಲದೇವಿ ಎಂದು ಪೂಜಿತರಾದರು. ಶ್ರೀಮಾತಾ, ತಾರಿಣಿ, ಗೋತ್ರಪಾ, ಆಶಾಪುರಿ, ಇಷ್ಟಾರ್ಥದಾಯಿನಿ, ಪಿಪ್ಪಲಿ, ವಿಕಾರವಶಾ, ಜಗನ್ಮಾತಾ, ಮಹಾಮಾತಾ, ಸಿದ್ಧಾ, ಭಟ್ಟಾರಿಕಾ, ಕದಂಬವಾಸಿನೀ, ಸುಪರ್ಣಾ, ವಸುಜಾ, ಮಹಾದೇವಿ, ಮಾತಂಗಿ, ವಾಣಿ, ಮುಕುಟೇಶ್ವರಿ, ಭದ್ರಿ, ಮಹಾಶಕ್ತಿ, ಸಂಹಾರಿ, ಮಹಾಬಲಾ, ಚಾಮುಂಡಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗೋತ್ರಮಾತೆಯರನ್ನು ಆ ಆ ಗೋತ್ರಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ಆ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಕುಲದ ಯಜ್ಞಯಾಗ ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮಕಲಾಪಗಳು ಪಾಠಪ್ರವಚನ, ಉಪನ್ಯಾಸ, ಉಪದೇಶ ಮೊದಲಾದ ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯಗಳು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನೆರವೇರುವಂತೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಗೋತ್ರದ ಪುತ್ರಪೌತ್ರ ಸಂತಾನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.

ಹೀಗೆ ಒಂದುನೂರು ವರ್ಷ ಕಳೆದವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಡು ಆಗಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನ ಸಮಯ. ಸೂರ್ಯ ಉದಯಗಿರಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅರುಣಕಿರಣಗಳನ್ನು ಎರಚತೊಡಗಿದ್ದ. ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ವಿಮಾನಾರೂಢರಾಗಿ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ

ಪಾರಂಗತ ವಿದ್ವತ್ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕಡು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಮೂವರ ಮನವೂ ನೊಂದಿತು. ಆಗ ವಿಷ್ಣು ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದ- ''ಶಾರದಾಪತಿ, ಉಪಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಕಡು ಕಷ್ಟಬಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕುಲೀನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇವರ ಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಯೋಜನೆ ಮಾಡು.''

ಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆ ಶಿರೋಮಾನ್ಯ ಆ ಕಮಲಸಂಭವನಿಗೆ. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಕಾಮಧೇನುವನ್ನು ನೆನೆದ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಆದೇಶದಂತೆ ಆ ದೇವಲೋಕದ ಧೇನುವು ತನ್ನ ಖುರಪುಟದಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಕೆದರಿತು. ಮತ್ತು ಹೂಂಕಾರದಿಂದ ಗುಟುರು ಹಾಕಿತು. ಅದರಿಂದ ಮೂವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ವೈಶ್ಯರು ಪ್ರಕಟರಾದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠರು. ತಲೆಯಮೇಲೆ ಶಿಖೆ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ. ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ, ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ, ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಿ. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನೆಲಸಿದ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿದರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆ ವೈಶ್ಯ ಕುಲದವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅನುಶಾಸನಗೈದರು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ''ನೀವು ಇಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ದೇವಪೂಜೆ, ಪಾಠ ಪ್ರವಚನ, ನೈವೇದ್ಯ ವೈಶ್ವದೇವ ಮುಂತಾದ ನಿತ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಸಹಾಯ ಸಲ್ಲಿಸಿರಿ. ಅವರಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ದರ್ಭೆ, ಹೂ, ಹಣ್ಣು ಸಮಿಧೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡಿರಿ. ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಅವರ ಅನುವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ನೀವು ಇರಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಜಾತಕರ್ಮ, ನಾಮಕರಣ ಮೊದಲು ಮಾಡಿ ಕೊನೆಯ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರದವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪೌರೋಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಲಿ.''

ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಈ ವಚನವನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ನಡೆಸಿದರು ಗುಣದಿಂದ ಉತ್ತಮರಾದ ಆ ವೈಶ್ಯರು.

ಅಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತ ಆ ಎಲ್ಲ ವೈಶ್ಯರ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆ ತುಂಬಿ ಬಂತು ಕೈಲಾಸಪತಿಗೆ. ಯಮಧರ್ಮನಿಗೂ ಈ ವೈಶ್ಯ ಸಮಾಜದ ಸೇವೆ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆಯಿಂದ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಯಮಧರ್ಮನು ವಿಶ್ವಾವಸು ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವನನ್ನು ಮಹಾದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಕರೆತಂದ. ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಕನ್ಯಾಮಣಿಗಳು ವಿಶ್ವಾವಸುವೇ ಮೊದಲಾದ ಆ ಗಂಧರ್ವರ ಕುಲದಲ್ಲಿ. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ವಿಶ್ವಾವಸು ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನೆಲಸಿದ ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಧಾರೆ ಎರೆದು ಕೊಟ್ಟ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೇದೋಕ್ತ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಆ ವಿವಾಹಸಮಾರಂಭಗಳು ವೈದಿಕ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದಲೇ ನಡೆದವು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೈಶ್ಯರು ಗಂಧರ್ವರಿಗೂ, ಪೂರ್ವಜದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಿಗೂ, ಯಮರಾಜನಿಗೂ, ಮೃತ್ಯುವಿಗೂ ತಾವು ನಡೆಸಿದ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಆಜ್ಯಹಾಕಿ ಆಹುತಿ ನೀಡಿದರು. ಹೀಗೆ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಆಜ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಹೋಮದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಣ ಮಾಡಿದ

ಬಳಿಕವೇ ಎಲ್ಲ ವೈಶ್ಯರು ಆ ಕನ್ಯಾಮಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಮೂವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ಕಾಮಧೇನು ಕುಮಾರರಾದ ವೈಶ್ಯರ ವಂಶವು ಕುಡಿಬಿಟ್ಟು ದಾಂಗುಡಿ ಇಟ್ಟು ಭರದಿಂದ ಬೆಳೆದು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ಆ ವೈಶ್ಯರು ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿದ ಕರ್ಮಠ ಧರ್ಮಿಷ್ಠ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸೇವಕರಾದರು. ಈ ವೈಶ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಯಜ್ಞ, ಯಾಗ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಸ್ವಾದಾಕಾರ, ಸ್ವಾಹಾಕಾರ, ಪಾಠ ಪ್ರವಚನ, ಶ್ರವಣ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವೂ ನೇರವೇರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು.

ಗಣೇಶನ ಉತ್ಪತ್ತಿ

ವ್ಯಾಸ:- ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲವು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಸತ್ಯಯುಗವು ಮುಗಿದು ತ್ರೇತಾಯುಗವು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲೋಲಜಿಹ್ವಾಕ್ಷ ಎಂಬ ಓರ್ವ ರಾಕ್ಷಸ ಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿ. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನೆಲಿಸಿದ ಗುಡಿಸಲುಗಳಿಗೆ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸ ಕೊಳ್ಳಿಯಿಟ್ಟ. ಅದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿ ಎಲ್ಲವೂ ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಉರಿಯತೊಡಗಿತು. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಗರದಲ್ಲಿ ಈ ಅಗ್ನಿತಾಂಡವವನ್ನು ಕಂಡ ಆ ಪಂಡಿತ ಪ್ರಕಾಂಡರೆಲ್ಲರೂ ಹೆದರಿ ಹೌಹಾರಿದರು. ಆಚೀಚೆ ಚದುರಿ ಓಡಿದರು. ಶ್ರೀಮಾತಾ ಮುಂತಾದ ಗೋತ್ರ ಮಾತೆಯರಿಗೆಲ್ಲ ಕೋಪ ಕೆರಳಿತು. ಅವರು ಲೋಲಜಿಹ್ವಾಕ್ಷನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಹಾರ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಕುಲದೇವಿಯರು ಹಾಗೂ ಲೋಲಜಿಹ್ವಾಕ್ಷರಲ್ಲಿ ಭೀಕರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆದಾಗ ದೇವೇಂದ್ರನು ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಮುರವೈರಿ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಮೊರೆ ಇಟ್ಟ. ಅವರ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಆ ಲೋಲಜಿಹ್ವಾಕ್ಷ ರಕ್ಕಸನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ. ಆಗ ಋಷಿಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದ ನಿರ್ಭರರಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಭಗವಾನ್ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಅವರ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನುಡಿದ-

''ಋಷಿಮುನಿಗಳೇ, ಹಿಂದೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನೆಲಿಸಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಈಗ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರುವರು? ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಈಗ ಇದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕರೆದು ತನ್ನಿರಿ'' ಎಂದು ದೇವಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡಿದ. ಅವನ ಆದೇಶದಂತೆ ದೇವತೆಗಳೂ ಗಂಧರ್ವರೂ ಕೂಡಿ ಲೋಲಜಿಹ್ವಾಕ್ಷನ ಉಪದ್ರವದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆತಂದರು. ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಹತಪತಿತನಾದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೂ ಪರಮಾನಂದವಾಗಿ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದನೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರು- ''ಪ್ರಭು, ನೀನು ಸತ್ಯಲೋಕದಿಂದ ಬಂದು ಈ ಸತ್ಯಮಂದಿರ ರೂಪವಾದ ನಗರವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿರುವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ 'ಸತ್ಯಮಂದಿರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗುವುದು. ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾರಣ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇದ್ದಿತು. ಈ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಮಂದಿರ ಎಂದು ಹೆಸರು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿಯಲಿ.''

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಈ ಬೇಡಿಕೆಗೆ 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು. ಅನಂತರ ಆ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮ್ಮ ಪುತ್ರ, ಪೌತ್ರ, ಪತ್ನಿ ಪರಿವಾರ, ಸೇವಕರೊಂದಿಗೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ನೆಲೆ ನಿಂತರು. ಈ ಸತ್ಯಮಂದಿರದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಧರ್ಮೇಶ್ವರ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಗಣೇಶ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸ್ಥಾನಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ಧರ್ಮರಾಜ:- ಪೂಜ್ಯರೆ, ಗಣಪತಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡಿದರು?

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ಹಿಂದೆ ಒಮ್ಮೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ತನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಕೌತುಕದಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಳು. ಆ ಮಗುವಿಗೆ ''ನಾನು ಒಳಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಯಾರನ್ನೂ ಒಳಗೆ ಬಿಡಬೇಡ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ನಾನಗೃಹದ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಕೂಡಿಸಿದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರ ಸವಾರಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ತೈಸಿತು. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ ಹಿಡಿದು ನಿಂತ ಗಣಪತಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸ್ನಾನಗೃಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸ ಹೊರಟ ಧೂರ್ಜಟಿಯನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ''ಯಾರನ್ನೂ ಒಳಗೆ ಬಿಡಲು ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ಒಳಗೆ ಬಿಡಲಾರೆ.'' ಇದರಿಂದ ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ಕೆಂಡದಂಥ ಕೋಪ. ಯಮದಂಡದಂಥ ತ್ರಿಶೂಲ ಎತ್ತಿದ ಎತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಂಥ ಆ ಮಹಾದೇವ. ಬಾಲಕ ಗಣಪತಿಯ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಪಾರ್ವತಿ ಬಂದಳು. ತನ್ನ ಹೊಸಮಗು ಸತ್ತುಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಉಕ್ಕಿಬಂತು ಅವಳ ದುಃಖ. ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತಳು. ಮಡದಿಯ ಶೋಕ ನೋಡಿ ಮನದಲ್ಲೆ ಮಿಡುಕಿದ ಆ ಮಹಾದೇವ. ಮತ್ತೆ ಆಚೀಚೆ ಹುಡುಕಿದ. ಗಜಾಸುರ ಎಂಬ ದುಷ್ಟದೈತ್ಯ ಆ ಖಂಡ ಪರಶುವಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡ. ಅವನ ರುಂಡ ಚಂಡಾಡಿತಂದ. ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ತುಬಿದ್ದ ಗಣಪತಿಯ ತಲೆಗೆ ಜೋಡಿಸಿದ. ಅದರಿಂದ ಸತ್ತುಬಿದ್ದ ಗಣಪತಿ ಎದ್ದುನಿಂತ. ಆದರೆ ಅವನ ತಲೆ ಮಾತ್ರ ಆನೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಗಜಾನನ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇಟ್ಟ ಪರಮೇಶ್ವರ. ಆಗ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಮುನಿಗಳೂ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಪರಮ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಆ ಗಜಾನನ. ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ''ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೈಶ್ಯ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮದ, ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಜನರನ್ನೂ ನೀನೇ ರಕ್ಷಣೆಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೈಶ್ಯ ಹಾಗೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಜಾತಿಯ ಜನರೂ ಧನದಿಂದ ಸಂಪನ್ನರಾಗಲಿ. ಸುಖ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ದೇವತೆಗಳ ಈ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಏವಮಸ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗಣಪತಿಯು ವರವನ್ನು ನೀಡಿದ. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಪರಮಾನಂದಭರಿತರಾಗಿ ಆ ಗಣಾಧಿಪನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ಜನರು ವಿವಾಹ, ಉತ್ಸವ, ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಗಣಪತಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ನಿವಾಸಿಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಗಣಾಧೀಶನು ಸರ್ವದಾ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.

ಅಶ್ವಿನೀಕುಮಾರರ ಉತ್ಪತ್ತಿ. ಬಕುಲಾದಿತ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ಧರ್ಮರಾಜ, ಭಗವಾನ್ ಶಿವನ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ರವಿಕ್ಷೇತ್ರ ಎನ್ನುವರು.

ಹಿಂದೆ ದೇವಬಡಿಗನಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಕನ್ಯೆ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು. ಸಂಜ್ಞೆಗೆ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಂದ ಯಮ ಯಮುನಾ ಎಂದು ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರ ಪುತ್ರಿಯರು ಆದರು. ಯಮುನೆ ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದಳು.

ಸೂರ್ಯದೇವನ ತೇಜಸ್ಸು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ವರ್ಧಮಾನ. ಆದರೆ ಸಂಜ್ಞೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಆದಿತ್ಯನ ವರ್ಧಿಷ್ಣು ತೇಜವನ್ನು ತಾಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ತನ್ನ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಳನ್ನು ತುಂಬಿದಳು. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾದ ಛಾಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವಾಧಾನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದಳು.

''ಸೋದರಿ, ನೀನು ನನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ನನ್ನ ಪತಿ ರವಿದೇವನ ಸೇವೆ ಮಾಡು. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಯಮ ಯಮುನೆಯರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೋ'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಸಂಜ್ಞೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು. ಕೆಲದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ತಂದೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಮಗಳಿಗೆ ''ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಬಹಳ ದಿನ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು. ನೀನು ಇನ್ನು ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ತೆರಳು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ಸಂಜ್ಞೆಗೆ ಹೆದರಿಕೆ. ಅವಳ ಪತಿ ಬೆಂಕಿಯ ಬಣಿವೆ. ಅವನ ಅಗ್ನಿ ಚುಂಚನ ವಿದ್ಯುದಾಲಿಂಗನಗಳನ್ನು ನೆನೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಳು ಬೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಕೆಂಡದ ಹೊಂಡನಾದ ಗಂಡ ಎಷ್ಟೇ ಸೌಮ್ಯರೂಪ ಧರಿಸಿಬಂದರೂ ಅವನೊಡನೆ ಸರಸ ಅವಳಿಗೊಂದು ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯ. ಮದುವೆ ನಂತರ ಕೆಲದಿನ ಹೇಗೋ ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಹೇಗೋ ಸಂಸಾರಮಾಡಿ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಬಾಳುವೆಮಾಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳ ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ಬೆಂದು ಭರ್ಜಿತ. ಮುಂದೆ ಸೂರ್ಯನ ದೀಪ್ತಿ ದಿನದಿನವೂ ದೇದಿಪ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಜ್ವಲಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಅವನೊಡನೆ ಈ ಅಗ್ನಿಸಮಾಗಮ ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನಿಸಿತು ಆ ಪತಿವ್ರತೆಗೆ. ದೇಹದಿಂದ ತನ್ನ ಪತಿಯಿಂದ ದೂರವಿರುವದಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅವನೂ ಬೇಡವೆಂದಾಗ ನಿರುಪಾಯಳಾಗಿ ಅವಳು ಉತ್ತರ ಕುರು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದಳು.

ತನ್ನ ಅಂಗಾಂಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಚೆಲುವಿಕೆ ಸೂಸುವ ಕಾಂತಿ ಕಮನೀಯತೆಗಳು ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಒಡ್ಡಿದವು. ತುಂಬು ತಾರುಣ್ಯದ ಲೋಭನೀಯ ಲಾವಣ್ಯದಿಂದ ತುಳುಕಾಡುವ ತನ್ನ ಬಳ್ಳಿಮೈಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ರಕ್ಕಸರು ಕಾಮಾಂಧರಾಗಿ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವರು ಎಂಬ ಭಯ ಅವಳನ್ನು ಉದ್ಭ್ರಾಂತಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತ್ತು. ಈ ಅಪಾಯ ತಪ್ಪಿಸಲು ಒಂದು ಸುರಕ್ಷಿತ ಉಪಾಯ ಮಾಡಿದಳು ಆ ಪ್ರಾಜ್ಞಳಾದ ಸಂಜ್ಞೆ. ತನ್ನ ಮಾನವ ದೇಹವನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿ 'ಅಶ್ವಿನಿ' ಎಂದರೆ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕುದುರೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದಳು. ಪತಿಯನ್ನೇ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುತ್ತ ಉತ್ತರ ಕುರುಜಾಂಗಲದಲ್ಲಿ ಅನಾಥವಾದ ಅಶ್ವಿನಿಯಂತೆ ಅಲೆದಾಡ ತೊಡಗಿದಳು.

ಇತ್ತ ಸೂರ್ಯನ ಸಂಸಾರ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆದಿತ್ತು. ರವಿಯು ಬೆಳಕಿನ ಬೆಟ್ಟನಾದರೂ ಲೌಕಿಕ ಜ್ಞಾನ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೆ. ಮಡದಿಯ ವೇಷ ತೊಟ್ಟು ಬಂದ ಛಾಯೆ ತನ್ನ ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಎಂದೇ ಬಗೆದ ಆ ಪ್ರಭಾಕರ. ಹಿಂದಿನ ಹೆಂಡತಿ ಸಂಜ್ಞೆ. ಹೊಸ ಹೆಣ್ಣು ಛಾಯೆ, ಇವರಲ್ಲಿ ಅಂತರದ ಅರಿವು ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ ಆ ಆದಿತ್ಯನಿಗೆ. ಅವಳೇ ಇವಳು ಎಂದು ಬಗೆದ. ಇವಳಿಗೂ ಎರಡು ಗಂಡು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಪಕ್ಷಪಾತ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಛಾಯೆಯ

ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ. ಸಂಜ್ಞೆಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅಸಡ್ಡೆ. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮ ವೃಷ್ಟಿ. ಊಟದಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಕ್ತಿ ಭೇದ. ಉಪಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಗೊಂದು ಇವರಿಗೊಂದು. ಬಟ್ಟೆ ಆಭರಣ ಅಂತಃಕರಣ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಭೇದಭಾವ. ಸಂಜ್ಞೆಯ ಮಗಳಾದ ಯಮುನೆ, ವಿವೇಕವತಿ, ಮೌನದಿಂದಲೇ ತಾಯಿಯ ಈ ಭೇದಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಸಂಜ್ಞೆಯ ಗಂಡುಮಗು ಯಮಧರ್ಮ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಡುಕು. ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ದುಡುಕು. ಅವನಿಂದ ಸಹಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ ತಾಯಿಯ ಈ ಪಕ್ಷಪಾತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು. ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ನಡೆದ ತನ್ನ ತಂದೆ ತರಣಿಯ ಬಳಿಗೆ. ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಆ ದಿವಾಕರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ-

'ತಂದೆಯೇ ಇವಳು ನನ್ನ ತಾಯಿಯಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಾಯಿ ಸಂಜ್ಞಾದೇವಿ ಹೀಗೆ ಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯವಳು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇವಳು ಯಾರೋ ನನಗಂತೂ ತಿಳಿಯದು.'

ಕೂಡಲೇ ಆ ಅಂಬರಮಣಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ ಛಾಯಾದೇವಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಸೂರ್ಯ- ''ಶುಭೆ, ನೀನು ಯಾರು? ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯಾದ ಸಂಜ್ಞೆ ಎಲ್ಲಿ ಇರುವಳು? ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಂದು ಹೋದಳು? ಎಲ್ಲಿ ಹೋದಳು?''

ಪತಿಯ ಈ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳಿಗೆ ಛಾಯೆಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಮೌನಮೂಢಳಾಗಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಅದರಿಂದ ಆದಿತ್ಯನಿಗೆ ಅತ್ಯಧಿಕ ಕ್ರೋಧ. ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪಡರಿದ ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡು ಛಾಯೆ ನಡುಗಿಹೋದಳು. ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರ್ತಿ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೂಡಲೇ ಸೂರ್ಯದೇವ ಸಂಭ್ರಾಂತನಾದ. ಮಾವ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದ. 'ನನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸಂಜ್ಞೆಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳೇ? ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ಇರುವಳು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ವಿಶ್ವಕರ್ಮ:- ಬಹುದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಮಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಅವಳನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೇ ಕಳಿಸಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ನನ್ನ ಮಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದಳು?''

ಅಳಿಯ ಮಾವ ಇಬ್ಬರೂ ಸಂಜ್ಞೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾದರು. ಸಂಜ್ಞೆಯು ಇವರಿಬ್ಬರಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಆಗಲೇ ಐವತ್ತು ವರ್ಷವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯನು ಕೊನೆಗೆ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಉತ್ತರ ಕುರುದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಅಶ್ವಿನಿ'ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಜ್ಞೆಯು ಈಗ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ದಿವಾಕರನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದ. ಕುದುರೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಕಾಮಿನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತಾನೂ ಧರಿಸಿದ ಗಂಡು ಅಶ್ವರೂಪವನ್ನು. ತುರಗ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ದಿವಾಕರ ದಂಪತಿಗಳಿಂದ ಅಶ್ವಿನೀ ಕುಮಾರರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು. ಆ ಕುದುರೆ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಸೂರ್ಯ ದಂಪತಿಗಳ ಬಲಖುರದ ಕೆದರುವಿಕೆಯಿಂದ ಒಂದು ತೀರ್ಥಕುಂಡವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಗೊರಸಿನಿಂದಲೂ ಒಂದು ತೀರ್ಥಕುಂಡದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಇವೆರಡೂ ಸೂರ್ಯತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ

ಮಾಡುವದರಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರ. ಕುಷ್ಠಾದಿರೋಗ ನಿವಾರಣೆ. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡಿ ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಬಕುಲವನದ ಸ್ವಾಮಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಆದಿತ್ಯನನ್ನೂ ಅವನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಸಂಜ್ಞಾರಾಣಿಯನ್ನೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ಅಶ್ವಿನೀಕುಮಾರರನ್ನೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಾನುವಾರ ಸಪ್ತಮಿ ದಿನದಂದು ಮತ್ತು ಗ್ರಹಣ, ಸಂಕ್ರಮಣ, ವ್ಯತೀಪಾತ, ವೈಧೃತಿ, ಪರ್ವಕಾಲ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಚತುರ್ದಶೀ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸೂರ್ಯಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿರುವ ಬಕುಲಾದಿತ್ಯನನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಿದವರು ಮರಣಾನಂತರ ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸೂರ್ಯಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಆರು ತಿಂಗಳ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ, ಮಾನವರ ಸರ್ವರೋಗಗಳೂ ಪರಿಹಾರ ಆಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕನ್ಯಾದಾನ, ಗೋದಾನ, ಶಯ್ಯಾದಾನ, ಅಶ್ವದಾನ, ಮಹಿಷದಾನ, ತಿಲದಾನ, ಸುವರ್ಣದಾನಗಳು ಅನಂತ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಶ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಜ್ಞಾ ರಾಣಿಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಸೂರ್ಯನು ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ಬಕುಲ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಅಶ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ಸಂಧಿಸಿ ಅಶ್ವಿನೀ ಕುಮಾರರನ್ನು ಪಡೆದದ್ದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಬಕುಲಾರ್ಕ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಸೂರ್ಯನು ಬರುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಸಂಜ್ಞೆಯು ಈ ಬಕುಲ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತು ತನ್ನ ಪತಿ ಆದಿತ್ಯದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಇದು ಸಿದ್ಧಿಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದೂ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆರು ತಿಂಗಳು ನಿಂತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತಪಸ್ಸಿದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎರಡೂ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ.

ಲೋಹಾಸುರನ ಉಪಟಳದಿಂದ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ಜನರ ಪಲಾಯನ.

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ಧರ್ಮರಾಜ! ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ ನಗರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ಹಿಂದೆ ಮೂರುನೂರು ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು. ವೃತ್ರಾಸುರ ವಧದಿಂದ ತನಗೆ ತಗಲಿದ ಪಾಪವನ್ನು ತೊಳಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸುರನಾಥ ಶುರುಮಾಡಿದ್ದ ಈ ತಪಸ್ಸನ್ನು. ಅವನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ತುಷ್ಟನಾದ ಚಂದ್ರಚೂಡ. ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಆದೇಶ ನೀಡಿದ. ''ದೇವೇಂದ್ರ, ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸ್ನಾನಮಾಡು. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಯಾವ ಪಾಪಗಳೂ ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಪೂಜೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ತಗಲಲಾರವು. ನೀನು ಈಗ ಇಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ನಾನೂ ಇಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗುತ್ತೇನೆ ಇಂದ್ರೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ.''

ತನ್ನ ವಚನದಿಂದ ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ಇಂದ್ರೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದವರು ಮುಕ್ತಿ ಭಾಜನರು ಆಗುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಘಮಾಸದ ಅಷ್ಟಮಿ ಚತುರ್ದಶಿ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರುದ್ರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಇಂದ್ರೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಕುಷ್ಠಾದಿ ಮಹಾರೋಗಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಧರಾಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂಬ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೇವಮಜ್ಜನಕ ಎಂಬ ವಿಶಾಲವಾದ ಸರೋವರವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸಮಾಡಿ ಮಹೇಶ್ವರನ

ಪೂಜೆಮಾಡುವದರಿಂದ ಶಾಕಿನಿ, ಡಾಕಿನಿ, ವೇತಾಳ, ಭೂತಪ್ರೇತ ಹಾಗೂ ಅನಿಷ್ಟಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರ ಪೀಡೆಯು ತಾನಾಗಿ ಪರಿಹೃತವಾಗುವುದು. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಲೋಹಾಸುರ ಎಂಬ ದೈತ್ಯನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವೇಷಧರಿಸಿ ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದ. ಆದರಿಂದ ಭಯಭ್ರಾಂತರಾದ ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ನಿವಾಸಿಗಳು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋದರು ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕಿಗೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೈಶ್ಯ ಹಾಗೂ ಶೂದ್ರರೂ ಮೂವರೂ ಮಿಲಿತರಾಗಿ 'ಮುಕ್ತಾರಣ್ಯ' ಎಂಬ ವಿಜನ ವನಾಂತರದಲ್ಲಿ 'ವಜಿಜ್ಞ' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡರು. ಮುಂದೆ ಅದಕ್ಕೆ 'ಶಂಭುಗ್ರಾಮ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಕೆಲದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಲೋಹಾಸುರನ ಭಯದಿಂದ ಓಡಿಬಂದ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶ್ಯರ ತಂಡವು ಈ ಶಂಭುಗ್ರಾಮದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮಂಡಲ, ಅದಾಲಂಜ ಮೋಹಮಯೀ ಮುಂತಾದ ಬೇರೆಬೇರೆ ವಸಾಹತುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ವಾಸಮಾಡಿತು. ಹೀಗೆ ಲೋಹಾಸುರನ ದಾಳಿ ಹಾಗೂ ಹಾವಳಿಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯವು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾನುಷವಾಯಿತು.

ಸರಸ್ವತೀ ನದಿ, ದ್ವಾರಕಾತೀರ್ಥ, ಗೋವತ್ಸ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಹಿಮೆ

ಸೂತ:- ಶೌನಕರೇ, ನಾನು ಈಗ ನಿಮಗೆ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ ತೀರ್ಥದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಥಾ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮಹಾಮುನಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ''ಬಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು ಪೂಜ್ಯರೇ, ತಾವು ಈ ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಅವತರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಸರ್ವಮಾನವರಿಗೂ ಪರಮೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಆ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ:- ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರೇ! ನಾನು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ದ್ವಾದಶಿ ದಿನದಂದು ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ದ್ವಾರಾವತೀ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಕುಮಾರಿಯಾದ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿ ನನ್ನ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಇಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಈ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯು ಮಹೀಮಂಡಳಕ್ಕೆ ಅವತರಿಸಿ ಮಡುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಈ ದ್ವಾರಕಾ ಅಥವಾ ದ್ವಾರಾವತೀ ತೀರ್ಥವು ಪರಮ ಪವಿತ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಪಿಂಡದಾನಗಳು ದೇವಮುನಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕ. ಅದರಂತೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಹರಿದು ಭರತ ದೇಶದ ಭೂಭಾಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾವನಗೊಳಿಸಿದ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯು ಪರಮ ಮಂಗಲಕಾರಕ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ.

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಯು ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯನ್ನು ಈ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿ ವೈಕುಂಠದ ಬಾಗಿಲವನ್ನು ಮುಕ್ತದ್ವಾರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಹರಿಧ್ಯಾನ, ಶ್ರಾದ್ಧ, ಏಕಾದಶೀ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದವರು ನೇರವಾಗಿ ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯು ಹುಟ್ಟಿ ಮಡುಗಟ್ಟಿದ ದ್ವಾರಾವತೀ ಅಥವಾ ದ್ವಾರಕಾ ತೀರ್ಥದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಗೋವತ್ಸ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವು ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪರಶಿವನು ಒಂದು ತುರು ಕರುವಿನ ರೂಪದಿಂದ ಅವತಾರಮಾಡಿ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಯಂಭೂ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಲಾಹಕ ಎಂಬ ಶೂರನಾದ ಅರಸನು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ತೆರಳಿದ್ದ ಒಂದು ಗೊಂಡಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ. ಅಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಡುಮಿಕಗಳ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಸುವಿನ ಕರು ಇದ್ದುದು ಸೈನಿಕರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ದೊರೆಗೆ ಈ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಆ ಮೃಗಗಳ ಹಿಂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಸುವಿನ ಕರುವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ರಾಜನು ಅದನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆ ಮಿಕಗಳ ಬಳಿಗೆ ನಡೆದ. ಇವನನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಹಿಂಡು ಮುಂದೆ ನಡೆಯಿತು. ರಾಜನೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದ. ಗಿಡದ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿದ. ಆ ಮೃಗಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಆ ಹಸುವಿನ ಕರುವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹೋದ.

ಕರುವಿನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ.ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಕರು

ಕೂಡಲೇ ಆ ಕರು ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜನಿಗೆ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯ. ಇದೇನು ಕೌತುಕ ಎಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿದ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕೌತುಕ ಅಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಕಾದಿತ್ತು. ಆ ಶಿವಲಿಂಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಆಕಳ ಕರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಆಗ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಈ ಗೋವತ್ಸದ ರೂಪದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನೇ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಆಗ ಆ ಬಲಾಹಕ ರಾಜನು ಅಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತವಾದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಕಿತ್ತತೊಡಗಿದ. ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎತ್ತಲಿಕ್ಕೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕಿತ್ತಲಿಕ್ಕೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಲುಗಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೇ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು 'ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಳಿಯ ಲಿಂಗದ ರೂಪದಿಂದ ನಿರಂತರವೂ ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ಇರಬೇಕು' ಎಂದು ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅದಕ್ಕೆ ಪರಮೇಶ್ವರ ಉತ್ತರಿಸಿದ.

ಪರಮೇಶ್ವರ:- ಸುರಾಧೀಶರೇ, ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ನಾನು ಶುಭ್ರಲಿಂಗ ರೂಪದಿಂದ ಈ ರಾಜನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸದಾಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಲಿಂಗರೂಪದಿಂದ ಉದ್ಭೂತನಾದದ್ದು ಭಾದ್ರಪದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಈ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಿದವರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಶ್ರಾದ್ಧ, ಗೀತಾ ಪಾಠ, ಶಿವಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಶ್ರವಣ, ರುದ್ರಮಂತ್ರ ಜಪ, ಮತ್ತು ದಾನ ಧರ್ಮ ಮಾಡಿದವರಿಗೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಶಿವಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುವುದು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಶಿವಲಿಂಗವು ಗೋವತ್ಸ ಲಿಂಗ ಎಂದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಗೋವತ್ಸ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಈ ಗೋವತ್ಸೇಶ್ವರನಾದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವರಿಗೆ ರುದ್ರಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಖಂಡಿತ. ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ದ, ತರ್ಪಣ, ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಗಯಾದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಲ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ಬರುವುದು. ಗೋವತ್ಸ ತೀರ್ಥದಿಂದ ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಲೋಹಯಷ್ಟಿ ಎಂಬ ತೀರ್ಥ. ಅಲ್ಲಿ ಭಾದ್ರಪದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡುವದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ತೃಪ್ತಿ. ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಹಾಲು ಹಾಗೂ ಬಿಳೀ ಎಳ್ಳುಗಳಿಂದ ತರ್ಪಣಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗುವರು.

ಶ್ರೀರಾಮನ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ಹಿಂದೆ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಸೂರ್ಯಕುಲದ ರಘುರಾಜನ ವಂಶದಲಿ ರಾಮರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರು ಅವನ ಸೋದರರು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಆದೇಶದಂತೆ ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಯಜ್ಞ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಮಾಡುವ ತಾಟಿಕಾ ಎಂಬ ರಕ್ಕಸಿಯನ್ನೂ ಸುಬಾಹು, ಎಂಬದೈತ್ಯನನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಚರಣ ಧೂಳಿಯಿಂದ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮ. ಜನಕರಾಜನ ಮಿಥಿಲಾಪುರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುನಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆತಂದ. ಶಿವಧನುಸ್ಸನ್ನು ರಾಮಚಂದ್ರನು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಮುರಿದು ಸೀತೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದ. ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಮರಳಿ ಬರುವಾಗ ಪರಶುರಾಮನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದ. ತನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೇಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಗೆ ಯುವರಾಜ ಪದದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಲು ದಶರಥ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಮಾಡಿದ. ಆಗ ಮಂಥರೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತಳಾದ ಕೈಕೇಯಿಯ ವಚನದಂತೆ ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ರಾಮನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ.

ಕಾಡಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವಾಗ ಉಪವಾಸ, ಕೇವಲ ನೀರು ಕುಡಿದೇ ಇದ್ದರು ಮೂವರೂ. ನಾಕನೆಯ ದಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ತಿಂದು ಫಲಾಹಾರಮಾಡಿ ಮುನ್ನಡೆದರು. ಐದನೆಯ ದಿನ ಚಿತ್ರಕೂಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಲೆ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು.

ಇತ್ತ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ದಶರಥ ರಾಜ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದ. ಅನಂತರ ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರು ಚಿತ್ರಕೂಟಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ತಂದೆಯ ಮರಣದ ಸಮಾಚಾರ ಅಣ್ಣ ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಮರಳಿಬಂದು ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಏರಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ರಾಮನು ಒಪ್ಪದಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರು ನಿರಾಶರಾಗಿ ನಂದಿಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಸೋದರರು ರಾಮನ ರಾಜದೂತರಾಗಿ ರಾಮರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಯ ರೂಪದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಾಲಿನ ಆವುಗೆಗಳ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು.

ಇತ್ತ ರಾಮನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಅತ್ರಿ ಅನಸೂಯಾ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುನಿಮಾನುಷರ ಹಿಂಸೆಮಾಡುತ್ತಿರುವ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಮೊದಲು ವಿರಾಧ ಎಂಬ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದ. ಅನಂತರ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಆರು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಪಂಚವಟಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ. ಆಗ ರಾಮನನ್ನು ಕಾಮಿಸಿ ಬಂದ ಶೂರ್ಪನಖಿ ಎಂಬ ರಕ್ಕಸಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕಿವಿ ಮೂಗು ಕೊಯ್ದು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಿದ.

ಮಾರೀಚನೊಂದಿಗೆ ದುಷ್ಟ ರಾವಣನು ಹಂಚಿಕೆಮಾಡಿ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಹೊರಡಿಸಿದ. ಮಾರೀಚನು ಮಾಯಾ ಮೃಗ ರೂಪದಿಂದ ರಾಮನನ್ನೂ ದೂರ ಸೆಳೆದೊಯ್ದ. ರಾಮನ ಬಾಣ ತಗಲಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವಾಗ 'ಹಾ!

ಲಕ್ಷ್ಮಣ' ಎಂದು ಕೂಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಹೀಗೆ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಬ್ಬರೂ ದೂರ ಹೋದ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ. ಮಾರೀಚನನ್ನು ಕೊಂದು ಮರಳಿ ಬಂದ ಸೋದರರಿಬ್ಬರೂ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಣದೇ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹುಡುಕಿದರು.

ಇತ್ತ ರಾವಣನು ಮಾಘಮಾಸ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ಅಷ್ಟಮೀ ದಿನದಂದು ವೃಂದ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದೆಡೆಗೆ ನಡೆದ. ಸೀತೆಯ ಹಾ ರಾಮ, ಹಾ ರಾಮ ಎಂಬ ಚೀತ್ಕಾರ ಕೇಳಿ ಜಟಾಯು ಪಕ್ಷಿ ತಡೆದ. ಆಗ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ರಾವಣ ಜಟಾಯುವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಖಡ್ಗದಿಂದ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿ ಸೀತೆಯೊಂದಿಗೆ ಲಂಕೆಗೆ ಹಾರಿದ. ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ನವಮಿಯ ದಿನ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಜಟಾಯು ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತಾಹರಣದ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಿ ಆ ಪಕ್ಷಿರಾಜ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟ. ರಾಮನು ಜಟಾಯುವಿನ ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ. ಅನಂತರ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಪಂಪಾಸರೋವರದ ಬಳಿ ಶಬರಿಯ ಅತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಿದ. ಹನುಮಂತನು ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ರಾಮ ಸುಗ್ರೀವರಲ್ಲಿ ಸಖ್ಯವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ. ಅನಂತರ ಸುಗ್ರೀವನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಅವನ ಅಣ್ಣ ವಾಲಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮ. ರಾಮನ ಆದೇಶದಂತೆ ಹನುಮಂತನೇ ಮೊದಲಾದ ವಾನರರು ರಾಮನ ಉಂಗುರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೀತಾನ್ವೇಷಣೆಗಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ನಡೆದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾತಿಯಿಂದ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾವಣನಿಂದ ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸೀತೆಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಹನುಮಂತನು ಸಮುದ್ರ ಹಾರಿದ. ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದ ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀತೆಯ ಶೋಧಮಾಡಿ ಅವಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮೊದಲು ದೂರಿಂದಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ.

ದ್ವಾದಶೀ ದಿನದಂದು ಅಶೋಕ ವೃಕ್ಷದ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತು ರಾಮಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗಾಯನಮಾಡಿ ಅವಳಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಹುಟ್ಟಿಸಿದ. ರಾಮನು ಕೊಟ್ಟ ಉಂಗುರವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ನೀಡಿದ. ತ್ರಯೋದಶಿಯ ದಿನ ಅಕ್ಷ ಕುಮಾರನ ಜೊತೆಗೆ ಹನುಮಂತನು ಯುದ್ದ ಮಾಡಿದ. ಅಂದೇ ರಾವಣನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಇಂದ್ರಜಿತುವು ಹನುಮಂತನನ್ನು ರಾವಣನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಬಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿಸಿದ. ಅದೇ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಹಾರಿ ಬಂದೆ ಹನುಮಂತ ಮಹೇಂದ್ರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಶುಕ್ಲ ಪ್ರತಿಪದೆಯಿಂದ ಐದು ದಿನ ದಾರಿ ನಡೆದು ಕಪಿಗಳು ಷಷ್ಠಿ ದಿನ ಮಧುವನವನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದರು. ಸಪ್ತಮಿಯ ದಿನ ರಾಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗೈದು, ಸೀತೆಯ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಿ, ಅವಳು ಕೊಟ್ಟ ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು ಮಾರುತಿ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ. ಅಷ್ಟಮಿಯ ದಿನ ಉತ್ತರಾ ಫಾಲ್ಗುಣಿ ನಕ್ಷತ್ರ. ವಿಜಯ ಮುಹೂರ್ತ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ರಾಮನು ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಕಪಿಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ. ಏಳು ದಿನ ದಾರಿ ನಡೆದು ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು ರಾಮಸೇನೆ.

ಪುಷ್ಯಶುಕ್ಲ ಪ್ರತಿಪದೆಯಿಂದ ಮೂರು ದಿನ ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಸೇನಾಪತಿ ಸುಗ್ರೀವ, ಹನುಮಂತ, ಜಾಂಬವಂತ, ಅಂಗದ, ನಲ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ದ್ವಿವಿದ, ಮೈಂದ,

ಸುಷೇಣ, ತಾರ, ಮುಂತಾದ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ವಾಸಮಾಡಿದ. ಚತುರ್ಥಿಯ ದಿನ ವಿಭೀಷಣನು ಬಂದು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದ. ಪಂಚಮಿಯ ದಿನ ಸಮುದ್ರ ಲಂಘನೆಯ ವಿಚಾರ. ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ ರಾಮನು ''ಲಂಕೆಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡು'' ಎಂದು ಶರಧಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಉಪವಾಸ ಕುಳಿತ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ಸಮುದ್ರನು ತಾನಾಗಿ ಬಂದು ಸೇತುವೆಯನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದ. ದಶಮಿಯ ದಿನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯ್ತು ಸೇತುಬಂಧನದ ಕಾರ್ಯ. ತ್ರಯೋದಶಿ ದಿನ ಪೂರ್ತಿಗೊಂಡಿತು ಸೇತು ನಿರ್ಮಾಣ.

ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿನ ರಾಮನು ಸುವೇಲ ಪರ್ವತವನ್ನು ತಲುಪಿದ. ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಪ್ರತಿಪದ ಹಾಗೂ ದ್ವಿತೀಯ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಪಿಸೇನೆಯು ಸೇತುವೆಮಾರ್ಗ ದಿಂದ ಲಂಕೆಗೆ ಬಂದು ಇಳಿಯಿತು. ತೃತಿಯಾ ದಿನದಿಂದ ದಶಮಿಯವರೆಗೆ ಎಂಟು ದಿನ ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಳಿಸಿ ರಾಮ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ. ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ರಾವಣನ ಶುಕ ಸಾರಣ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಂತ್ರಿಗಳು ರಾಮನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದು ಹೋದರು. ಪುಷ್ಯ ಕೃಷ್ಣ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನ ಸುಗ್ರೀವನ ಸೇನೆಯ ಎಣಿಕೆ ಆಯಿತು. ತ್ರಯೋದಶಿಯಿಂದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಪೂರ್ತಿ ಮೂರು ದಿನ ರಾವಣನು ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿದ. ಹಾಗೂ ಯುದ್ಧ ಯೋಜನೆಮಾಡಿದನು. ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿಪದೆಯಂದು ರಾಮನು ವಾಲಿಯ ಪುತ್ರ ಅಂಗದನನ್ನು ರಾವಣನ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ದೂತನನ್ನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದನು.

ದ್ವಿತೀಯಾ ದಿನ ಸೀತೆಗೆ ಮಾಯೆಯಿಂದ ರಾವಣನು ರಾಮನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಕಡಿದು ತೋರಿಸಿದ. ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ ದ್ವಿತೀಯಾ ದಿನದಂದು ಏಳು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ರಾಕ್ಷಸ ಹಾಗೂ ವಾನರರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ನವಮಿಯಂದು ಮೇಘನಾದನು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ನಾಗಪಾಶದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿದ. ಆಗ ರಾಮನು ಗರುಡನನ್ನು ನೆನೆದ. ಅವನು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ನಾಗಪಾಶವು ಆ ದಶಮೀ ದಿನದಂದು ತಾನಾಗಿ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶೀ ದಿನ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಹನುಮಂತನು ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷನನ್ನು ತ್ರಯೋದಶಿಯ ದಿನ ಅಕಂಪನನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದ. ಚತುರ್ದಶಿಯಿಂದ ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರತಿಪದೆಯವರೆಗೆ ಮೂರು ದಿನ ಅನೇಕ ದೈತ್ಯರು ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹತಪತಿತರಾದರು. ನೀಲನು ಪ್ರಹಸ್ತನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ.

ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ತೃತಿಯಾ ದಿನದಂದು ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾವಣನನ್ನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ರಣರಂಗದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಓಡಿಸಿದ. ಚತುರ್ಥಿ ದಿನವೂ ರಾವಣನು ಪೂರ್ವದಿನದಂತೆ ಸಮರಾಂಗಣದಿಂದ ಸೋತು ಪಲಾಯನ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಪಂಚಮಿಯ ದಿನ ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ರಾವಣನು ತನ್ನ ಸೋದರ ಕುಂಭಕರ್ಣನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದ. ನಾಕು ದಿನ ಹಸಿದ ಆ ಕುಂಭಕರ್ಣನ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಭೋಜನದ ಸಂಭ್ರಮ. ನವಮಿಯ ದಿನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಕುಂಭಕರ್ಣನ ಯುದ್ಧ. ನವಮಿ, ದಶಮಿ, ಏಕಾದಶೀ, ದ್ವಾದಶಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಕುಂಭಕರ್ಣನು ಘೋರವಾಗಿ ಕಾದಿದ. ಅನೇಕ ವಾನರರನ್ನು ಕೊಂದು ತಿಂದು ಹಾಕಿದ. ತ್ರಯೋದಶಿ ದಿನ ರಾಮನ ಕೈಯಿಂದ ಕುಂಭಕರ್ಣನ ಸಂಹಾರ ಆಯಿತು. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರೂ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕುಂಭಕರ್ಣನ ಮರಣದ

ಶೋಕ ಸೂತಕವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ಚತುರ್ದಶಿಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ನರಾಂತಕ ಮುಂತಾದ ಐದು ರಾಕ್ಷಸ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಹೋರಾಡಿ ಧಾರಾ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೇಹ ಬಿಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಪಂಚಮಿ ಷಷ್ಠಿ ಸಪ್ತಮಿ ಮೂರು ದಿನ ಅತಿಕಾಯನು ಶತಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ಗತಪ್ರಾಣನಾಗಿ ಬಿದ್ದ. ಅಷ್ಟಮಿಯಿಂದ ದ್ವಾದಶಿಯವರೆಗೆ ಐದು ದಿನ ಕುಂಭ ನಿಕುಂಭರ ವಧ. ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕುದಿನ ಮಕರಾಕ್ಷನು ವಾನರ ವೀರರೊಂದಿಗೆ ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾದಿ ಮರಣಹೊಂದಿದನು.

ಫಾಲ್ಗುಣ ಕೃಷ್ಣ ದ್ವಿತೀಯಾ ದಿನ ಇಂದ್ರಜಿತನು ಸೋತು ಓಡಿ ಹೋದ. ತೃತೀಯಾದಿಂದ ಸಪ್ತಮಿಯ ವರೆಗೆ ಐದು ದಿನ ಗಾಯಾಳುಗಳ ಉಪಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಯುದ್ಧವು ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಷ್ಟಮಿಯ ದಿನ ರಾವಣನು ಮಾಯಾ ಸೀತೆಯ ವಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ. ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಎರಡೂ ಸೈನಿಕರು ಯುದ್ಧದಿಂದ ದಣಿದು ಹೋದದ್ದರಿಂದ ತಾತ್ಪೂರ್ತಿಕ ಯುದ್ಧ ವಿರಾಮವು ಘೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ತ್ರಯೋದಶಿ ಯಿಂದ ಐದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಕಾದಾಡಿ ಇಂದ್ರಜಿತನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ. ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ರಾವಣನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಯಜ್ಞ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದ. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಬಂದ. ಚೈತ್ರ ಶುಕ್ಲಪ್ರತಿಪದೆಯಿಂದ ಐದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ರಾವಣನು ಬಿಟ್ಟೂ ಬಿಡದೇ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಆಗ ಅಸಂಖ್ಯ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಹಾರ ನಡೆಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಾವಣನ ಕಾದಿಟ್ಟ ಸೈನ್ಯ ಪಡೆಯೆಲ್ಲವೂ ರಥ ಕುದುರೆ ಸಹಿತವಾಗಿ ಧ್ವಸ್ತವಾಯಿತು.

ಚೈತ್ರ ಶುಕ್ಲ ನವಮಿಯಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ರಾವಣನ ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ಆಘಾತವಾಯಿತು. ಆಗ ವಿಭೀಷಣನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಹನುಮಂತನು ದ್ರೋಣಾಚಲ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಶಲ್ಯಾ ಎಂಬ ಸಂಜೀವಿನಿ ಬೇರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಅದರ ರಸವನ್ನು ಅರೆದು ಕುಡಿಸಿದ. ದಶಮೀ ದಿನ ದೈತ್ಯರು ಹಗಲು ಯುದ್ಧ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ರಾತ್ರಿ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಸಾರಥಿಯಾದ ಮಾತಲಿಯ ಜೊತೆಗೆ ರಾಮನಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ದೇವರಥವನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಚೈತ್ರ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ದ್ವಾದಶಿಯಿಂದ ಚೈತ್ರ ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶಿಯವರೆಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ರಾಮರಾವಣರಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಚತುರ್ದಶಿ ಸಾಯಂಕಾಲ ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ರಾಮನು ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ರಾವಣನೇ ಮೊದಲಾದ ರಾಕ್ಷಸರ ದಾಹ ಸಂಸ್ಕಾರ ನಡೆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ ದ್ವಿತೀಯೆಯಿಂದ ಆರಂಭಮಾಡಿ ಚೈತ್ರ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ಚತುರ್ದಶಿಯತನಕ ಎಂಬತ್ತೇಳು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ರಾಮರಾವಣರ ಸೇನೆಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಹದಿನೈದು ದಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಯುದ್ಧವು ನಿಲ್ಲಿಸಿಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಒಟ್ಟು ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ದಿನ ಈ ಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮವು ನಡೆಯಿತು.

ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲ ಪ್ರತಿಪದೆಯಂದು ರಾಮನು ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಕೊಂಡನು. ದ್ವಿತೀಯಾ ದಿನ ವಿಭೀಷಣನನ್ನು ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಾಡಿಸಿದ ರಾಮ. ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ತೃತೀಯಾ ದಿನ ಸೀತಾದೇವಿಯ

ಅಗ್ನಿ ದಿವ್ಯವು ಆಯಿತು. ಅಗ್ನಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪವಿತ್ರಳೆಂದು ಉತ್ತೀರ್ಣಳಾದ ಆ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅಂದೇ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ಬಂದ ದಶರಥರಾಜನು ರಾಮನಿಗೆ ದರ್ಶನವಿತ್ತು ಸೀತೆಯ ಪಾವಿತ್ರ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗೌರವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು ಎಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಆದೇಶ ನೀಡಿದ. ತಂದೆಯ ಆದೇಶ, ಅಗ್ನಿಯ ಸಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ಸೀತೆ ಪರಮಪಾವನೆಯೆಂದು ಮನಗಂಡ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲ ಚತುರ್ಥಿ ದಿನದಂದು ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಪಟ್ಟಣದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟ. ಪಂಚಮೀ ದಿನ ಭಾರದ್ವಾಜ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಷಷ್ಠೀದಿನ ಪುಷ್ಪಕದಿಂದ ನಂದಿಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದ.

ಸಪ್ತಮಿಯ ದಿನ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವವು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನೆರವೇರಿತು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಮೇಲೆ ಹತ್ತು ದಿನ ಸೀತೆಯು ರಾಮನಿಂದ ಆಗಲಿ ರಾವಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಶೋಕ ವನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಳು. ತನ್ನ ನಲವತ್ತೆರಡನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಾಮನು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಆಗ ಸೀತೆಗೆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ವರ್ಷ. ರಾಮನು ತನ್ನ ಸೋದರರೊಂದಿಗೆ ಒಟ್ಟು ಹನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯ ಆಳಿದ. ಹೀಗೆ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಧರ್ಮಶಾಸನ ಗೈಯುತ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆನಂದದಿಂದ ಸಂತೋಷಭರಿತರನ್ನಾಗಿ ಇರಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದ.

ಆದರ್ಶವಾಗಿತ್ತು ರಾಮನ ಆ ರಾಮರಾಜ್ಯ. ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಸುಪ್ರಸನ್ನ, ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಪರಿತುಷ್ಟ ಧನಧಾನ್ಯಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಸಂತಾನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ಸಮೃದ್ಧ, ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ವೃಷ್ಟಿ, ಅಧಿಕಾಧಿಕ ಧಾನ್ಯ ವೃದ್ಧಿ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಸಂತೃಪ್ತಿ. ಎಲ್ಲ ಮರಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಫಲಪುಷ್ಪಗಳ ಸುಗ್ಗಿ. ಎಲ್ಲ ಹಸುಗಳ ಕೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಡ ತುಂಬಿ ಸೂಸುವಷ್ಟು ಹಾಲು. ಪ್ರಮದೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಪತಿವ್ರತೆಯರೇ. ಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರೇ. ಇಡೀ ದೇಶದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಬೇನೆಯಿಲ್ಲ, ಬೇಸರಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ವರ್ಗಕಲಹವಿಲ್ಲ. ಜಾತಿಮಾತ್ಸರ್ಯವಿಲ್ಲ. ವರ್ಣ ಸಂಕರವಿಲ್ಲ. ಸಮಗ್ರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೂ ಬಂಜೆ ಹೆಣ್ಣು ಇಲ್ಲ. ವಿಧುರ ಗಂಡು ಇಲ್ಲ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ಗುರುದ್ರೋಹಿ ಶಿಷ್ಯರಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ದರಿದ್ರ, ರೋಗಿಷ್ಠ, ಕಳ್ಳ, ಕುಡುಕ, ಕೆಡುಕ, ತಲೆಗಡುಕ, ಸುಳ್ಳು ಮಾತನಾಡುವವ, ಕೃತಘ್ನ, ಹಿಂಸಕ, ನಾಸ್ತಿಕ ಒಬ್ಬರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆಸ್ತಿಕರು, ಧಾರ್ಮಿಕರು, ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು ಸುಖಿಗಳು, ಸಂತೃಪ್ತರು, ಪುಣ್ಯವಂತರೂ ಆಗಿದ್ದರು.

ರಾಮನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವಾಗ ವಶಿಷ್ಠರು ಒಮ್ಮೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಮರಳಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಅವರು ಭೂಮಂಡಲ ತುಂಬ ತಿರುಗಾಡಿ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತನಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ. ಸತ್ಯಮಂದಿರದ ಸ್ಥಾಪನೆ

ಶ್ರೀರಾಮ:- ಪೂಜ್ಯ ವಶಿಷ್ಠರೇ, ತಾವು ಯಾವ ಯಾವ ತೀರ್ಥಗಳ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದಿರಿ? ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ತೀರ್ಥಗಳು ಯಾವವು?

ವಶಿಷ್ಠ:- ಗಂಗಾ, ನರ್ಮದಾ, ತಾಪಿ, ಯಮುನಾ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಂಡಕಿ, ಗೋಮತಿ, ಪೂರ್ಣಾ ಈ ನದಿಗಳು ಪರಮಪಾವನ. ಈ ಪುಣ್ಯನದಿಗಳಲ್ಲಿ ನರ್ಮದಾ ಮತ್ತು ಗಂಗಾ ಎರಡು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನರ್ಮದೆಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ನೂರು ಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪನಾಶ. ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದರೆ ಮುನ್ನೂರು ಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪಪರಿಹಾರ, ಸ್ನಾನದಿಂದ ಸಾವಿರ ಜನ್ಮಗಳ ಪಾಪಕ್ಷಾಲನ. ನರ್ಮದೆಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಕೋಟಿ ಜನ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ.

ಗಂಗಾನದಿಯ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣವೂ ಪರಮಪುಣ್ಯ ಪ್ರದ.

''ಗಂಗಾಗಂಗೇತಿ ಯೋ ಬ್ರೂಯಾದ್ ಯೋಜನಾನಾಂ ಶತೈರಪಿ ।
ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವ ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕಂ ಸ ಗಚ್ಛತಿ ॥''

ನೂರು ಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ ಗಂಗಾ ಎಂದು ನುಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನರನಿಗೆ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ. ನೇರವಾಗಿ ಅವನು ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುವನು. ಫಾಲ್ಗುಣ ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಕೊನೆಗೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ ತಿಥಿಯಂದು ಮತ್ತು (ಭಾದ್ರಪದ) ಆಶ್ವೀನ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಪಿತೃತರ್ಪಣ ಪಿಂಡದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಅಕ್ಷಯ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ತಾಪೀ ನದಿಯನ್ನು ನೆನೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮಹಾಪಾಪಿಗಳೂ ಅವರು ಏಳು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಪಿತೃಗಳೂ ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದುವರು. ಯಮುನೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮಹಾಪಾತಕಗಳೂ ತೊಲಗಿಹೋಗುವವು. ಕಾರ್ತೀಕ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಕೃತ್ತಿಕಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ವೈಕುಂಠಧಾಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಗಂಡಕೀ, ಅಥವಾ ನಾರಾಯಣೀ ನದಿಯ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಪೂಜೆಮಾಡಿದರೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ. ಗೋಮತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದ್ವಾರಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಾನಂದ. ಚರ್ಮಣ್ವತೀ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಹತ್ತು ಪೀಳಿಗೆಯ ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದಾರ. ಮಾಘ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಗ ಸ್ನಾನ, ಪ್ರಭಾಸ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ರಾತ್ರಿ ವಾಸ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಭಗವತ್ ಪೂಜೆ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರ ಗ್ರಹಣಸ್ನಾನ, ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಕ್ಷಿಪ್ರಾ ನದೀ ಸ್ನಾನ, ಮೂರು ದಿನ ಸಿಂಧು ನದೀ ಸ್ನಾನ, ಒಂದು ದಿನ ಕೋಟಿತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ಕೋಟೇಶ್ವರ ದರ್ಶನ, ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇದವತೀ ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ಪಿತೃತರ್ಪಣ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ, ವಿದ್ವಾಂಸರ ಭೋಜನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ತಾವು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಗಮೋಕ್ಷಾದಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಭೂಲೋಕದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದರೆ ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ. ಇಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥವು ಸರ್ವತೀರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ಅತ್ಯುತ್ತಮ. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹರ್ಷಿ ವಶಿಷ್ಠರ ಮುಖದಿಂದ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ಈ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೀತೆ ಹನುಮಂತ, ಕೌಸಲ್ಯೆ, ಕೈಕಾಯಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನ, ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿ ಸೇನಾಪತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಕುಲಗುರು ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆ ಹಾಗೂ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಹೊರಟ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿ, ಪಟ್ಟಣ, ನದಿ, ಹಳ್ಳ, ಕಾಡುನಾಡು, ಇವುಗಳನ್ನು ದಾಟುತ್ತ ಹತ್ತನೆಯ ದಿನ ರಾಮನ ಪರಿವಾರವು ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಸಾರಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಮಾಂಡಲಿಕಪುರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಇದ್ದು ಮರುದಿನ ಶ್ರೀರಾಮನು ತಾನು ಕುಳಿತ ಚಿನ್ನದ ಪಾಲಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ವಶಿಷ್ಠರ ಆದೇಶದಂತೆ ಕಾಲಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಮಧುವಾಸನ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ತಲುಪಿದ. ಅಲ್ಲಿ ವಶಿಷ್ಠರ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಮಾತೃಕಾ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಸುವರ್ಣಾನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣತೀರದ ಹರಿಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶ್ರದ್ದೆಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಅದರ ವಾಯವ್ಯ ಕೋನದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಾನದಿಯ ಎರಡೂ ತೀರಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥವಿಧಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿ ಸೀತೆಯೊಂದಿಗೆ ನದೀ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದಾಗ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರೋದನ ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು. ಓರ್ವ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಕರಳು ಕರಗುವಂತೆ ಆರ್ತಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೂಡಲೇ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತನ್ನ ದೂತರನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ರಾಮದೂತರು ರೋದನಗೈಯುವ ಆ ನಾರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ''ಸುಂದರೀ, ನೀನು ಯಾರು? ದೇವಿಯೋ ದಾನವಿಯೋ? ಏಕೆ ಅಳುತ್ತಲಿರುವಿ? ನಿನಗೆ ಯಾವ ಅಪತ್ತು ಬಂದಿದೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು- ''ದೂತರೇ, ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ರಾಮನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕಳಿಸಿಕೊಡಿರಿ. ನಾನು ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ದೂತರು ಬಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಈ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದ ಆ ಸೀತಾಪತಿ ಆ ನಾರೀಮಣಿಯನ್ನು- ''ನೀನು ಯಾರು? ಯಾರ ಮಡದಿ? ಈ ನಿರ್ಜನ ವನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಏಕೆ ರೋದಿಸುತ್ತಲಿರುವಿ? ಎಂದು ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿದ.

ಶ್ರೀರಾಮನ ವಾತ್ಸಲ್ಯಪೂರಿತವಾದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಅಂಗನೆಯು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಮಧುರವಾಣಿಯಿಂದ ಭಕ್ತಿಭರಿತಳಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು- ''ಸರ್ವರ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಶ್ರೀರಾಮ, ನಿನಗೆ ವಂದನೆ. ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮಾತ್ಮ. ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅವತಾರ. ಲೋಕಕಂಟಕರಾದ ರಾವಣ, ಕುಂಭಕರ್ಣ, ಇಂದ್ರಜಿತ, ಖರ, ದೂಷಣ, ಮಾರೀಚ ಮುಂತಾದ ಭೀಕರಾಕಾರದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದೆ. ಸಜ್ಜನರ ಸಂಕಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಹರಿಸಿದೆ. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತ ವಂದನೆ. ರಾಮಚಂದ್ರ, ನಿನ್ನಂಥ ಮಹಾಪ್ರಭುವಿನ ಶಾಸನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಒಣಗಿಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ಅಧಿದೇವತೆ. ಲೋಹಾಸುರನು ಹಿಂದೆ ಈ

ನನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುತಾಂಡವವನ್ನೇ ನಡೆಸಿದ್ದ. ಆದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ದಿಂದ ನೆಲಿಸಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ವೈಶ್ಯರು. ಆ ಲೋಹಾಸುರನ ಭಯದಿಂದ ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಈ ಇಡೀ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಶೂನ್ಯಪ್ರಾಯ. ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಜನರಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದ ಈ ನಗರವು ಈಗ ನಿರ್ಜನ, ನಿಶ್ಶಬ್ದ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ತುಂಬ ಈಗ ಸ್ಮಶಾನ ಶಾಂತಿ. ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಆ ಮಾಯಾವಿ ದೈತ್ಯನಾದ ಲೋಹಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಅವನ ಭಯದಿಂದ ಯಾರೂ ಇತ್ತ ಕಡೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಆ ದೈತ್ಯನು ಮೃತನಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದಿವೆ. ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋದ ಜನರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೈಶ್ಯರು ಮೀಯುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದು ಹಂದಿಗಳು ಮೈತೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೆ ವೇದಘೋಷ ನಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಇಂದು ನರಿನಾಯಿಗಳ ಕೂಗು. ಅಂದು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದ ಹೊಗೆ. ಇಂದು ದಾವಾಗ್ನಿಯ ದಳ್ಳುರಿಯ ಹೊಗೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದಾಗ ರಾಮರಾಜನೇ, ನನಗೆ ದುಃಖೋದ್ರೇಕ ಆಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ನೀನೇ ಸಮರ್ಥ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿ ಹೋದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮರಳಿ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡು.

ರಾಮಚಂದ್ರ:- ಶುಭಾಂಗಿಯೇ, ಈ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜಾತಿ, ಗೋತ್ರ, ಹೆಸರು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸು. ಎಷ್ಟು ಜನ ವಿಪ್ರರು ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದಾರೆ! ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳು. ನಾನು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮರಳಿ ಕರೆತರುತ್ತೇನೆ.

ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ಅಧಿದೇವತೆ:- ಪ್ರಭು, ಪರಮೇಶ್ವರ, ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮರು ಇಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಸಾವಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹಿಂದೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ವೇದಪಾರಂಗತರು, ಶಾಸ್ತ್ರಪರಿಣಿತರು, ಆಚಾರಸಂಪನ್ನರು, ಮೂವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ಧರ್ಮಪಾರಾಯಣರಾದ ವೈಶ್ಯರು ಆ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರ ಸೇವೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ಈಗ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.''

ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ಸ್ವಾಮಿನಿಯಾದ ಭಟ್ಟಾರಿಕೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿದು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಜನ ತನ್ನ ಸೇವಕರನ್ನು ದಶ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹೋಗಿ ಸಂಶೋಧನ ಮಾಡಿದರು. ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ವಿಪ್ರರನ್ನು ಹುಡುಕಾಡಿ ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚಿದರು. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆ ಇತ್ತು ಸತ್ಕಾರಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಗೌರವದಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಧರ್ಮಾರಣ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ತಿರುಗಿ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಕೈಮುಗಿದು (ಲೋಕವಿಡಂಬನಕ್ಕಾಗಿ) ಆ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

''ವಿಪ್ರಪ್ರಸಾದಾತ್ ಕಮಲಾವರೋऽಹಂ ।
ವಿಪ್ರಪ್ರಸಾದಾದ್ ಧರಣೀಧರೋऽಹಮ್ ॥

ವಿಪ್ರಪ್ರಸಾದಾದ್ ಜಗತಾಂ ಪತಿಶ್ಚ ।
ವಿಪ್ರಪ್ರಸಾದಾನ್ಮಮ ರಾಮನಾಮ ॥

ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರೇ, ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ದಯೆಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಧರಣೀವಲ್ಲಭನೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ರಾಮ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಈ ವಿನಯ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಹರ್ಷ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಕ್ಕೊರಲಿನಿಂದ ರಾಮನಾಮದ ಜೈಜೈಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ''ರಘುನಂದನಾ, ನೀನು ದೀರ್ಘಾಯು ಆಗು'' ಎಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ನೀಡಿದರು.

ಅನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮನು ಆ ಎಲ್ಲ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರಿಗೆ ಆಸನ, ವಸ್ತ್ರ ಆಭರಣ, ಉಂಗುರ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ನೂರು ನೂರು ಹಿಂಡುವ ಹಸು, ಹಿಂಡುವ ಪಾತ್ರೆ, ಸಹಿತವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯೊಂದಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿ ನುಡಿದನು.

ದಾನದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ಹಿಂಜರಿಯುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು

ರಾಮ:- ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾನು ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ಭಟ್ಟಾರಿಕೆಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನಾನು ನೀಡಲಿರುವ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ. ನಾನು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿರಿ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ:- ರಾಮಚಂದ್ರ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಶಿಲೋಂಛ ವೃತ್ತಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಅಪರಿಗ್ರಹವು ನಮ್ಮ ವೃತ್ತಿ. ನಾವು ಯಾರಿಂದಲೂ ಏನನ್ನೂ ದಾನ ರೂಪವಾಗಿ ಪಡೆಯುವದಿಲ್ಲ. ರಾಜರು ಕೊಟ್ಟ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದು ಮಹಾಪಾಪ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರು ಮಿತಾಹಾರಿಗಳು. ಯದೃಚ್ಛಾ ಲಾಭ ತುಷ್ಟರು. ಅನಿಕೇತನರು. ಅಸಂಗ್ರಹ ವೃತ್ತಿಯವರು. ನಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ತಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು. ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೇ ನಾವು ನಮ್ಮ ಅಪರಿಗ್ರಹ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೊರೆಯುವದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದಿಲ್ಲ.''

ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಆಜ್ಞೆಗೆ ತಲೆಬಾಗಿದರು

ಆ ನಿಸ್ಪೃಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ವಶಿಷ್ಠರ ಜೊತೆಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ನೆನೆದನು. ಕೂಡಲೇ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರ ಈ ಮೂರು ದೇವತಾ ಧುರೀಣರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿ ಹೇಳಿದರು- ''ಈ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರ. ಅವನು ಹೇಳಿದರೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಈ ರಾಮವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿರಿ. ಅವನು ಮಾಡಲಿರುವ ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿರಿ. ಅವನ ಮಾಡಲಿರುವ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಭಾಗವಹಿಸಿರಿ.''

ಈ ದೇವತಾ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಅವನಿಂದ ದಾನ ಧರ್ಮ ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಕೈಕೊಂಡ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ ತೀರ್ಥದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಸ್ವಯಂ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಅದರ ಅಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಪರ್ವತಾಕಾರವಾದ ಸುಂದರ ಹಾಗೂ ವಿಶಾಲವಾದ ವೇದಿಕೆಯು ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಿಟ್ಟತು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ದ್ರವ್ಯಶಾಲಾ, ಗೃಹಶಾಲಾ, ಬ್ರಹ್ಮಶಾಲಾ ಮುಂತಾದವುಗಳ ನಿರ್ಮಿತಿ ಆಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯ ಭಾಂಡಾರ, ಪಾತ್ರೆ, ಗೃಹೋಪಯೋಗಿ ವಸ್ತುಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಸುವರ್ಣ ಮುದ್ರೆಗಳು ವಸ್ತ್ರ, ಧನಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಧಾತುಗಳನ್ನೂ ಇರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರಕೋಷ್ಠಗಳು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಯೋಗ್ಯರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ವಿಪುಲವಾಗಿ ನಗನಾಣ್ಯ ವಸ್ತ್ರ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯ

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಹತ್ತು ಹಿಂಡುವ ಹಸುಗಳನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣೆ ಸಹಿತವಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ದಾನ ನೀಡಿದನು. ಒಟ್ಟು ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ವೇದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಊರುಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ದೇಶದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಂಡಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗ, ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಶೂದ್ರರು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ಜನ ಕಟಿಬದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಆದೇಶವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಈ ಮಂಡಲಾಧಿಪತಿಗಳಿಗೆ ಮಾಂಡಲಿಕರು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾಂಡಲಿಕರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಬಂದು ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀರಾಮನು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ. ಈ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಧಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಕುಲದ ಮೂಲ ಪುರುಷನಾದ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮ, ಶ್ರೀಮಾತಾ, (ಭಟ್ಟಾರಿಕಾ) ಶ್ರೀಹರಿ, ಮಹಾಶಕ್ತಿ, ಮುಂತಾದ ದೇವ ದೇವತೆಯರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದ ಆ ದೊರೆ. ವಿಘ್ನ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣದ ಬಾಗಿಲದ ಬಳಿ ಗಣಪತಿ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಏಳು ಅಂತಸ್ತಿನ ಭವ್ಯ ಭವನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ. ಮತ್ತು ''ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯ ಜಾತಕರ್ಮ. ಅನ್ನಪ್ರಾಶನ, ಮುಂಡನ ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ ಹೋಮ ಮತ್ತು ಕೋಟಿ ಹೋಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನ್ನ, ವಸ್ತ್ರ, ಹಸು, ಹಿರಣ್ಯ, ರಜತ ಮುಂತಾದವುಗಳ ದಾನವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಶೂದ್ರ,ದೀನ, ಅನಾಥ ಅಂಧರಿಗಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಕಾರ್ಯವು ಕೊನೆಗಾಣಬೇಕೆಂದು ಬಕುಲಾದಿತ್ಯ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಾತೆಯರಿಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದಿರಿಸಬೇಕು.''

ರಾಮನ ಆದೇಶದಿಂದ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನ ನಿತ್ಯ ನಿವಾಸ

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೋಟೆಗೋಡೆ, ದುರ್ಗದ ಉಪರಣಗಳ ಕಂದಕ, ಪ್ರಾಕಾರ, ಸರೋವರ, ಹೊಕ್ಕರಣಿ, ಧರ್ಮವಾಪಿ ಮುಂತಾದ ದೇವನಿರ್ಮಿತ ಕೂಪಗಳ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಶಾಸನವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರಿಸಿ ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಉಲ್ಲಂಘನವನ್ನು ಅಥವಾ ಲೋಪವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವರ ಪೂರ್ವಜರು ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು. ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಸಂತಾನವು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕರೆದು ''ವಾಯುನಂದನ, ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ನಿನ್ನದು, ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ, ಮುಂದೆ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುವದು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾ ಧರಿಸಿ ಹನುಮಂತನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಿದ. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ ತೀರ್ಥದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ, ಮಾರುತಿಯು ಶ್ರೀಮಾತೆಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಬೇರೆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ರಾಮನಾಮದ ಮಹಿಮೆ, ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಫಲ

ವೇದವ್ಯಾಸ:- 'ಹರೇ ರಾಮ ಹರೇ ರಾಮ ರಾಮರಾಮ ಹರೇ ಹರೇ' ಎಂಬ ಈ ರಾಮಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವವರಿಗೆ ದುಃಖ, ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ, ಆಧಿವ್ಯಾಧಿಗಳ ಭಯ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಮ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಭಯಂಕರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವವು.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ತೀರ್ಥೋದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಇದರಲ್ಲಿ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ವಹಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಸಭಾಸದರಾಗಿ ಬಂದ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಮುನಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಹಸು ಕುದುರೆ ಎಮ್ಮೆ ರಥ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯ ಸಹಿತವಾಗಿ ಅಯೋಧ್ಯಾ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿ ಆಗಮಿಸಿದ.

ಧರ್ಮರಾಜ:- ಮುನಿಗಳೇ, ಕಲಿಯುಗವು ಬಂದ ನಂತರ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಯಾತರ ಭಯವು ಇರುತ್ತದೆ?

ವೇದವ್ಯಾಸ:- ರಾಜನೇ, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನರು ಸುಳ್ಳು ಮಾತನಾಡುವವರೂ ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರ ನಿಂದಕರೂ ಪಿತೃಭಕ್ತಿ ರಹಿತರೂ ಕಳವು ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವವರೂ ಸಗೋತ್ರ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಶರಣಾಗತರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವವರೂ ಬ್ರಹ್ಮದ್ವೇಷಿಗಳೂ ಆಗುವರು. ಕಲಿಯುಗ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ವೇದಭ್ರಷ್ಟರಾಗುವರು. ಅಹಂಕಾರಿಗಳಾಗುವರು. ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಗೋರಕ್ಷ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮುಂತಾದ ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವರು. ಶ್ರಾದ್ಧ, ತರ್ಪಣ, ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿ, ಸ್ನಾನ, ಸಂಧ್ಯೆ, ದೇವತಾ ಪೂಜೆ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ಲೋಪವಾಗುವವು. ಹಿಂದೆ ಆಸ್ತಿಕರಾಗಿ ಇರುವ ಈ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿ ರಹಿತರಾಗಿ ಎರಡನೆಯವರ ಹಣವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾಕುವರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸ್ನಾನವಿಲ್ಲದೇ ಬರೀ ಭೋಜನಮಾಡುವರು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಯುದ್ಧದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ

ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ದೂರ ಓಡಿ ಹೋಗುವರು. ಎಲ್ಲರೂ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿ ವೇದಾಧಿಕಾರಿವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವರು. ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಪತಿಯೊಡನೆ ದ್ವೇಷಮಾಡುವರು. ಶೆರೆ ಕುಡಿಯುವ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದ ಜನರ ಕಡೆಯಿಂದ ಪುರೋಹಿತರು ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸುವರು. ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಗಂಡ, ಹೆಂಡತಿ, ಅಣ್ಣ, ತಮ್ಮ ಮುಂತಾದವರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಕಲಹ ಹಾಗೂ ವೈರಗಳು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಒಂದೇ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಕಳ ಹಾಲು ಮೊಸರು ತುಪ್ಪ ಮಜ್ಜಿಗೆಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡುವರು. ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳು ಪ್ರಾಯಃ ಹಾಲನ್ನು ಹಿಂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಇಡುವರು. ಹಸು ಮೇಕೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಮಾರಿ ಹಾಕುವರು. ವಿಷವನ್ನು ಮತ್ತು ರಸವನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡುವರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೇದಗಳನ್ನು ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷದವರಿದ್ದಾಗಲೇ ಗರ್ಭಧಾರಣ ಮಾಡುವರು. ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಏಕಾದಶಿ ದಿನ ಉಪವಾಸಮಾಡುವದಿಲ್ಲ.

ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಮ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕುಟಿಲ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಈ ಜನರು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ನಿಂದೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವರು. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ನಿಂದೆ ಮತ್ತು ಅವಹೇಳನಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಕಂಡು ಬರುವವು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಶ್ಯಾಸ್ಪೃಶ್ಯ ವಿಚಾರವೇ ಲೋಪವಾಗುವದು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮ್ಲೇಂಛ ರಾಜರು ಆಗಮಿಸಿ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವರು. ಪ್ರಾಯಃ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಮುಂದೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತಕರೂ ಮಿತ್ರ ದ್ರೋಹಿಗಳೂ ಗುರುದ್ರೋಹಿಗಳೂ ಶಿಶ್ನೋದರ ಪರಾಯಣರೂ ಆಗುವರು. ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ ವರ್ಣಸಂಕರವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಸ್ಥಾನ ಭ್ರಷ್ಟರೂ ವೇದಭ್ರಷ್ಟರೂ ಆಗುವರು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿದ ಈ ತೀರ್ಥದ ಹೆಸರು ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಮಂದಿರ, ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ವೇದಭವನ, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮೋಹೇರಕ ಎಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ ಆಗುವುದು. ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದವರು ಮತ್ತು ಹೇಳಿದವರು ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ರೇಶ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ ವಾಚಕನಿಗೆ ಕಥಾಸಮಾಪ್ತಿಯಾದ ನಂತರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ವಸ್ತ್ರ ಗಂಧಮಾಲೆಗಳಿಂದ ದೇವರಂತೆ ಈ ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನಕಾರರನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಪುರಾಣ ಹೇಳುವವರಿಗೆ ಒಂದು ಹಿಂಡುವ ಹಸುವನ್ನು ದಾನಕೊಡಬೇಕು.

ಇತಿ ಸ್ಕಂದಮಹಾಪುರಾಣ-ಬ್ರಹ್ಮಖಂಡದಲ್ಲಿನ

ದರ್ಮಾರಣ್ಯಖಂಡ ಅಧ್ಯಾಯ ೭೮ರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ

—○—